

ชื่อปี่: เครื่องดนตรีชาวเขาเผ่าลื้อ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

นายชัยรัตน์ วีระชัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๒

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SUBU: MUSICAL INSTRUMENT OF THE LISU HILLTRIBES IN MAE CAN DISTRICT
OF CHIANG RAI

Mr.Chairat Veerachai

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ชื่อปี่อ: เครื่องดนตรีชาวเขาเผ่าลืง อำเภอแม่จัน จังหวิดเชียงราย

โดย

นายชัยรัตน์ วีระชัย

สาขาวิชา

สาขาวิชาดุริยางคศิลป์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้ั้บวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ชาญนรงค์ พรุ่งโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

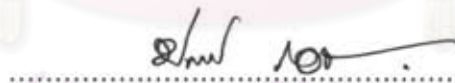
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิดนทสันต์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์วิชาคม พรประสิทธิ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

ชัยรัตน์ วีระชัย :ชื่อบือ: เครื่องดนตรีชาวเขาเผ่าลิสู อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.

(SUBU: MUSICAL INSTRUMENT OF THE LISU HILLTRIBES IN MAE CAN DISTRICT OF CHIANG RAI.) ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก :อ. ดร.พรประพิตร เผ่าสวัสดิ์, ๒๐๘หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติชุมชนและบริบทแวดล้อมของเผ่าลิสู ศึกษาวิธีการบรรเลงและบทเพลง โอกาสการบรรเลงของชื่อบือ วิเคราะห์ระเบียบวิธีการบรรเลง การตั้งเสียงบทเพลงต่างๆของชื่อบือ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นักดนตรีและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม๒๕๕๑ ถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๒

ผลการศึกษาพบว่า ชาวลิสู เป็นชาวชาติพันธุ์ลิสูถูกจัดอยู่ในกลุ่มภาษาเผ่าธิเบต – พม่า โดยเฉพาะชาวลิสูหมู่บ้านปางสาแห่งนี้เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านเมื่อปี ๒๕๐๔ โดยการนำของ นายเล่าอ้าย เบ็ญพะ ปัจจุบันหมู่บ้านนี้ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๗ อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ชื่อบือเป็นเครื่องดนตรีของเผ่าลิสู ประเภทเครื่องดีด มี ๓ สาย ไม่ทราบประวัติที่มาอย่างแท้จริง ชื่อบือประกอบด้วยส่วนประกอบคือ คันทวน , ลูกบิด , สาย ,กลองเสียง, หย่อง และไม้ดีด พบว่าในหมู่บ้านนี้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของชื่อบือบางตัวโดยนำวัสดุเหลือใช้เช่นพลาสติก มาแทนหนังที่เป็นส่วนประกอบเดิม การตั้งเสียงของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้พบว่ามี การตั้งเสียงของชื่อบือถึง ๔ แบบคือ อั้งเดี่ยว , หล่วนเดี่ยว, ตาโก่เดี่ยว และฟู่หูโหงะ โดยการบรรเลงในปัจจุบันนี้จะพบเฉพาะพิธีฤดูเฒ่าหรือพิธีงานฉลองปีใหม่เท่านั้น

จากการวิเคราะห์ระเบียบวิธีการบรรเลงชื่อบือของหมู่บ้านปางสาพบว่า บทเพลงที่พบเป็นทำนองซ้ำแต่จังหวะสนุกสนานเพราะใช้ประกอบเดิน โครงสร้างของเพลงเป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลงซ้ำไปมา แต่แต่ผู้บรรเลง มีการใช้กลวิธีการคิดกระทบสามสาย ,กระทบสองสาย ,การคิดแบบคี่นิ้วหรือพรมนิ้ว , การคิดรูดสาย การตั้งเสียงมักจะพบอยู่ในการตั้งเสียงห่างเป็นคู่ ๔ ,คู่ ๕, คู่ ๖ และคู่ ๘.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....ดุริยางคศิลป์.....
สาขาวิชา.....ดุริยางค์ไทย.....
ปีการศึกษา.....๒๕๕๒.....

ลายมือชื่อนิติศ.....
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5086733035 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS : SUBU /PANGSA VILLAGE/ LISU HILLTRIBE' SUBU

CHAIRAT VEERACHAI : SUBU: MUSICAL INSTRUMENT OF THE LISU HILLTRIBES IN MAE CAN DISTRICT OF CHIANG RAI PROVINCE .
THESIS ADVISOR: PORNPAPIT PHOASAVADI, Ph. D. , 208 pp.

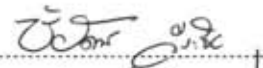

This research aims to study the history of the Lisu village and the contexts of Lisu hilltribe' Subu. It also aims to investigate performance methods, occasions of performances, and tuning systems of the musical instrument "Subu" found in Pangsa Village, Mae Can district, Chiangrai province. The qualitative methods were employed by way of interviewing musicians, village leaders, and senior villagers. The fieldwork was conducted during winter and summer seasons from October 2008 until July 2009.

The research findings show that the Lisu hilltribes belong to the Tibet-Burman ethnic group. The Lisu hilltribes at Pangsa village moved to this area and settled down in 1961 under the leadership of Mr. Lao-ai Biapa. Currently, this village is located at Moo 17 under the jurisdiction of Pangteung local administration in Mae Can district of Chiangrai province.

Subu is a plucked three stringed instrument of Lisu hilltribes. The history of the musical instrument is still unknown. The instrument has three tuning pegs, body, three strings, bridges, and a plectrum. The change in the shape of the instrument was found when the hide was replaced by a plastic cover on the sounding board. The tuning systems are varied dependent on musicians' styles and repertoire. Four tuning systems were discovered: (1) aung teo, (2) laun teo, (3) ta ko teo, and (4) fu lu ngo. At present the New Year celebration amongst the Lisu hilltribers is accompanied by this instrument.

The musical analysis of twenty songs from the Pangsa village reveals that the music is usually set to 58-72 beats per minute. The music is rather slow in tempo but the mood is lively and rejuvenating because it is used to accompany dance during the New Year celebration and other festivals in the village. All songs are in a single form, which can be repeated over and over dependent on the musicians and dancers. Performance techniques include strumming, two-string strumming, three-string strumming, trilling, tabbing, and sliding. The strings are tuned to the 4th, 5th, 6th, and 8th.

Department : Music.....
Field of Study : Thai Music.....
Academic Year : 2009.....

Student's Signature
Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้ความรู้ ดูแลแนะนำตรวจสอบแก้ไข และแนะแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความกรุณาอีก ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ดร.บุญกร บิณฑสันต์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ รอดช้างเผื่อน และ รองศาสตราจารย์จำคม พรประสิทธิ์ คณะกรรมการควบคุมและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะ แก้ไขและตรวจสอบข้อมูลในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณคุณนิศยา อ่อนทอง ที่ช่วยประสานงาน ช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆกับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ นายอาหลู เบียะมะ นายอาซานเตอะ (สรพงษ์) แซ่ลี นายอาเบ หลีจา นายวันชัย เบียะมะ นายจะที อภิโชคสถาพร นายวิทยาแซ่ลี นายอาเบ(ชาญชัย)พรสกุล ศักดา(เบียะมะ) นายอาซี เบียะมะ(ผู้ใหญ่บ้าน) นายชัชวาล หลีจา และชาวบ้านปางสาทุกท่านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือและต้อนรับผู้วิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณคุณผ่องพันธ์ เลขานุการของคุณเดือนใจ ดิเทศน์ที่ช่วยประสานงานหาเจ้าหน้าที่มาดูแลผู้วิจัยเมื่อครั้งไปเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขอขอบคุณ คุณภูมิใจ รื่นเริง นายธัญญะ สายหมี นายสยาม คลเสมอ นางสาวพรรณระพี บุญเปลี่ยน นางสาวศันสนีย์ นาคะสนธิ์ นายสิริภัทร ลิขุปถัมภ์ยศ นายธนาคุปต์ เหลาไผ่ ที่มีส่วนช่วยเหลือลงพื้นที่ภาคสนามและหาข้อมูลเพิ่มเติมให้กับผู้วิจัย

ขอขอบคุณท่านผู้บริหารและคณาจารย์ภาควิชาดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ที่คอยสอบถาม ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณธเรศ พิษชาติและ นายวราทิตย์ วีระชัย น้องชายของผู้วิจัยที่คอยช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี ขอขอบคุณ นายวรพจน์ เชื้อสำราญที่ช่วยแนะนำการใช้ Metronome

เหนือสิ่งอื่นใด ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อธานี วีระชัยและคุณแม่อุไร วีระชัย ผู้เป็นบุพการีที่รัก และเคารพ ที่คอยให้แรงใจ กำลังทุนทรัพย์ แก่ผู้วิจัย

กราบบูชาครูอาจารย์สังคีตเทพผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาคุณค่าและประโยชน์ใดๆที่ผู้อ่านได้รับจากวิจัยฉบับนี้ขอมอบเป็นคุณความดีของบิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฅ
สารบัญแผนตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญแผนที่.....	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ.....	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
ขอบเขตการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๖
การศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	๖
บทที่ ๒ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จังหวัดเชียงราย.....	๙
ประวัติอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.....	๙
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จังหวัดเชียงราย.....	๑๕
ประวัติหมู่บ้านปางสา.....	๑๘
สภาพทางสังคม.....	๓๖
ความเชื่อ.....	๓๘
บทที่ ๓ ซ็อบีอเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่าลีซอหมู่บ้านปางสา.....	๕๑
ประวัติความเป็นมา.....	๕๑
ลักษณะทางกายภาพของซ็อบีอ.....	๕๓
วิธีการบรรเลงซ็อบีอ.....	๖๗
บทเพลงต่างๆของซ็อบีอในหมู่บ้านปางสา.....	๗๑
โอกาสในการบรรเลงในพิธีฤดูเอย.....	๘๑

บทที่	หน้า
บทที่ ๔ วิเคราะห์ระเบียบวิธีการบรรเลงบทเพลงต่างๆของหมู่บ้านปางสา.....	๑๑๓
บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบอึ่งเตี๋ย.....	๑๑๗
บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบหล่วนเตี๋ย.....	๑๔๒
บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบตาโกเตี๋ย.....	๑๗๗
บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบผู้หูโงะ.....	๑๘๐
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	๑๙๑
รายการอ้างอิง.....	๒๐๐
ภาคผนวก.....	๒๐๒
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	๒๐๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงเชื้อสายชาวเขาเผ่าต่างๆในประเทศไทย.....	๑๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๒.๑	แสดงช่วงอายุประชากรของหมู่บ้านปางสา.....	๒๓

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ ๑.๑	ช็อบบี้ขนาดต่างๆ และผู้หลู(แคนน้ำเต้า).....	๒
ภาพที่ ๑.๒	หยื่อหลู(ขลุ่ย และมากู).....	๒
ภาพที่ ๒.๑	นายอาชี เบี้ยผะ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันของหมู่บ้านปางสา.....	๑๙
ภาพที่ ๒.๒	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเสด็จพระราชดำเนิน หมู่บ้านปางสา เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๒.....	๒๐
ภาพที่ ๒.๓	แผนที่แสดงหมู่บ้านปางสา.....	๒๑
ภาพที่ ๒.๔	ป้ายหน้าโรงเรียนบ้านปางสา.....	๒๔
ภาพที่ ๒.๕	เครื่องแต่งกายด้านหน้าของชาวลีซู หมู่บ้านปางสา.....	๒๘
ภาพที่ ๒.๖	เครื่องแต่งกายด้านหลังของชาวลีซู หมู่บ้านปางสา.....	๒๘
ภาพที่ ๒.๗	ตัวเสื้อด้านหน้าของผู้ชาย.....	๒๙
ภาพที่ ๒.๘	กางเกงและปลอกขา.....	๓๐
ภาพที่ ๒.๙	ย่ามของชาวลีซูจะมีการตกแต่งด้วยโลหะ เงินอย่างงดงาม.....	๓๑
ภาพที่ ๒.๑๐	การแต่งกายของผู้ชายชาวลีซูหมู่บ้านปางสาในวันขึ้นปีใหม่.....	๓๑
ภาพที่ ๒.๑๑	ตัวเสื้อผู้หญิงด้านหน้า.....	๓๒
ภาพที่ ๒.๑๒	ตัวเสื้อด้านหลัง.....	๓๓
ภาพที่ ๒.๑๓	กางเกงของผู้หญิงชาวลีซู.....	๓๓
ภาพที่ ๒.๑๔	การแต่งกายด้านหน้าของหญิงสาวชาวลีซู.....	๓๔
ภาพที่ ๒.๑๕	การแต่งกายด้านหลังของหญิงสาวชาวลีซู.....	๓๕
ภาพที่ ๒.๑๖	เสื้อกั๊กด้านหน้าที่ใช้เป็นเครื่องประดับของผู้หญิง.....	๓๕
ภาพที่ ๒.๑๗	เสื้อกั๊กด้านหลังที่ใช้เป็นเครื่องประดับของผู้หญิง.....	๓๖
ภาพที่ ๒.๑๘	หิ้งบูชาภายในบ้านสกุล "หลี่จา".....	๓๙
ภาพที่ ๒.๑๙	หิ้งบูชาภายในบ้านสกุล "เบี้ยผะ".....	๓๙
ภาพที่ ๒.๒๐	หิ้งบูชาภายในบ้านจะมีการนำเครื่องเซ่นมาวาง.....	๔๐
ภาพที่ ๒.๒๑	ชาวลีซูกำลังไหว้ "อิ ตะ มอ".....	๔๑
ภาพที่ ๒.๒๒	ชาวลีซูกำลังไหว้ "ซัว สะ ฉี".....	๔๒
ภาพที่ ๒.๒๓	ฮาปาใหม่ฮี หลังเก่า.....	๔๒
ภาพที่ ๒.๒๔	นายวันชัย เบี้ยผะหมอมืองกำลังไหว้ ฮาปาใหม่.....	๔๓

ภาพที่ ๓.๑	ซ็อบีอ็อ.....	๕๓
ภาพที่ ๓.๒	คันทวนด้านหน้าของซ็อบีอ็อ.....	๕๔
ภาพที่ ๓.๓	คันทวนด้านหลังของซ็อบีอ็อ.....	๕๕
ภาพที่ ๓.๔	คันทวนด้านข้าง ส่วนปลายของซ็อบีอ็อ.....	๕๕
ภาพที่ ๓.๕	คันทวนด้านหลังส่วนปลายของซ็อบีอ็อ.....	๕๖
ภาพที่ ๓.๖	ลักษณะต่างๆของคันทวนด้านหลังส่วนปลายของซ็อบีอ็อ.....	๕๖
ภาพที่ ๓.๗	ลูกบิดทรงสี่เหลี่ยมของซ็อบีอ็อ.....	๕๗
ภาพที่ ๓.๘	ลูกบิดทรงผลมของซ็อบีอ็อ.....	๕๘
ภาพที่ ๓.๙	ลูกบิดทรงรี ทรงกลม และทรงสี่เหลี่ยมของซ็อบีอ็อ.....	๕๘
ภาพที่ ๓.๑๐	สายกีตาร์ที่นำมาใช้เป็นสายของซ็อบีอ็อ.....	๕๙
ภาพที่ ๓.๑๑	กล่องเสียงด้านหน้าของซ็อบีอ็อที่ทำจากหนังแลน.....	๖๐
ภาพที่ ๓.๑๒	กล่องเสียงด้านหน้าของซ็อบีอ็อที่ทำจากพลาสติกและหนังแลน.....	๖๐
ภาพที่ ๓.๑๓	กล่องเสียงด้านหลังของซ็อบีอ็อ.....	๖๑
ภาพที่ ๓.๑๔	ลวดลายต่างๆของ กล่องเสียงด้านหลังของซ็อบีอ็อ.....	๖๑
ภาพที่ ๓.๑๕	กล่องเสียงด้านข้างของซ็อบีอ็อ.....	๖๒
ภาพที่ ๓.๑๖	หย่องของซ็อบีอ็อที่ทำจากไม้.....	๖๓
ภาพที่ ๓.๑๗	หย่องของซ็อบีอ็อที่ทำจากพลาสติก.....	๖๓
ภาพที่ ๓.๑๘	ไม้ดีคของซ็อบีอ็อ.....	๖๔
ภาพที่ ๓.๑๙	การใช้ไม้ดีคของซ็อบีอ็อแบบลวมไม้ดีค.....	๖๕
ภาพที่ ๓.๒๐	การใช้ไม้ดีคของซ็อบีอ็อแบบจับไม้ดีค.....	๖๕
ภาพที่ ๓.๒๑	ส่วนประกอบของซ็อบีอ็อ.....	๖๖
ภาพที่ ๓.๒๒	การนั่งบรรเลงซ็อบีอ็อบนเก้าอี้.....	๖๗
ภาพที่ ๓.๒๓	การยืนและการเดินในการบรรเลงซ็อบีอ็อ.....	๖๘
ภาพที่ ๓.๒๔	มือขวาทำหน้าที่จับไม้ดีค.....	๖๙
ภาพที่ ๓.๒๕	การกดสายล่าง (อีละ).....	๖๙
ภาพที่ ๓.๒๖	การกดสายกลาง (อีมะ)หรือสายแม่.....	๗๐
ภาพที่ ๓.๒๗	การกดสายบน (อีมะ)หรือสายพ่อ.....	๗๐
ภาพที่ ๓.๒๘	การเทียบเสียงแบบอึ่งเตี๊ยว.....	๗๒
ภาพที่ ๓.๒๙	การเทียบเสียงแบบหล่วนเตี๊ยว.....	๗๕
ภาพที่ ๓.๓๐	การเทียบเสียงแบบตาโกเตี๊ยว.....	๗๙

ภาพที่ ๓.๓๑	การเทียบเสียงแบบพหูพจน์.....	๘๐
ภาพที่ ๓.๓๒	การตำชนมข้าวปลูกโดยใช้แรงงานช่วยกันเหยียบครกกระเดื่อง.....	๘๖
ภาพที่ ๓.๓๓	การตำชนมข้าวปลูกจะผสมงาและผสมข้าวเหนียว.....	๘๖
ภาพที่ ๓.๓๔	การตำชนมข้าวปลูก.....	๘๗
ภาพที่ ๓.๓๕	การนำชนมข้าวปลูกขึ้นมาจากครกเพื่อนำไปปั้นต่อไป.....	๘๗
ภาพที่ ๓.๓๖	ขณะตำชนมข้าวปลูกจะเอาข้าวเหนียวนั้นมาติดที่หัวสากกับไม้คานรองรับครก ขณะที่ตำข้าวด้วย.....	๘๘
ภาพที่ ๓.๓๗	การให้วัวครกเพื่อทำชนมข้าวปลูกจะใช้รูปครึ่งละ ๒ ดอก และเหล่า.....	๘๘
ภาพที่ ๓.๓๘	การปั้นชนมข้าวปลูก.....	๘๙
ภาพที่ ๓.๓๙	ชนมข้าวปลูกที่ปั้นแล้วจะถูกพับอยู่ในใบตอง.....	๘๙
ภาพที่ ๓.๔๐	นายอาชานเตอะ กำลังตัดต้นไม้ในป่าเพื่อนำมาเป็นต้นปีใหม่.....	๙๑
ภาพที่ ๓.๔๑	ต้นปีใหม่ที่ปักไว้หน้าบ้าน จะมีการนำเครื่องเช่นมาติดที่ต้นไม้ด้วย.....	๙๒
ภาพที่ ๓.๔๒	เนื้อหมูและชนมข้าวปลูกที่แขวนทำพิธีที่ต้นไม้.....	๙๒
ภาพที่ ๓.๔๓	ชาวสิขูจะมาเดินรำกันรอบต้นไม้.....	๙๓
ภาพที่ ๓.๔๔	หมอมี่กำลังเป่าน้ำมนต์ให้ชาวบ้าน.....	๙๔
ภาพที่ ๓.๔๕	หน้าประตูบ้านหมอมี่จะมีกระดาษเงินกระดาษทองติดเพื่อความรำรวย.....	๙๔
ภาพที่ ๓.๔๖	หมอมี่กำลังทำพิธี.....	๙๕
ภาพที่ ๓.๔๗	นักดนตรีเป่าผู้หลูคนแรกในวันสงท่ายปีเก่าของชาวสิขู.....	๙๕
ภาพที่ ๓.๔๘	นักดนตรีเป่าผู้หลู เดินนำชาวบ้านหน้าบ้านหมอมี่.....	๙๖
ภาพที่ ๓.๔๙	เครื่องเซ่นไหว้.....	๙๘
ภาพที่ ๓.๕๐	เครื่องเซ่นไหว้ประกอบด้วยชนมข้าวปลูก เหล้า เนื้อหมูและผลไม้.....	๙๘
ภาพที่ ๓.๕๑	นายวันชัย เบียดะ หมอเมืองจะเป็นผู้นำไหว้อาปาใหม่ฮี.....	๙๙
ภาพที่ ๓.๕๒	หมอเมืองจะเป็นผู้นำไหว้อาปาใหม่ฮี.....	๙๙
ภาพที่ ๓.๕๓	เสร็จการไหว้อาปาใหม่ฮีชาวบ้านก็จะร่วมกันแบ่งอาหารรับประทาน.....	๑๐๐
ภาพที่ ๓.๕๔	ชาวบ้านจะร่วมกันดื่มเหล้าและรับประทานอาหาร.....	๑๐๐
ภาพที่ ๓.๕๕	ชาวสิขูกำลังเป่าผู้หลูนำเดินรำ.....	๑๐๒
ภาพที่ ๓.๕๖	กลุ่มชาวลานูที่อาศัยในบ้านปางสามารถร่วมงานฉลองโดยนำเครื่องดนตรีคือกลองและฉาบมาร่วมบรรเลงในวงเดินรำ.....	๑๐๓
ภาพที่ ๓.๕๗	ชาวลานูกำลังเป่าเม้าท์ออร์แกน.....	๑๐๓
ภาพที่ ๓.๕๘	ชาวบ้านปางสากำลังเดินรำ.....	๑๐๔

ภาพที่ ๓.๕๙	ชบวนดำหัวหอมเมือง.....	๑๐๔
ภาพที่ ๓.๖๐	ภายในบ้านหอมเมือง.....	๑๐๕
ภาพที่ ๓.๖๑	เครื่องเซ่นและเครื่องดำหัวหอมเมือง.....	๑๐๕
ภาพที่ ๓.๖๒	นายอาชานเตอะ กำลังโข้วเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการโปรยของหอมเมือง.....	๑๐๖
ภาพที่ ๓.๖๓	นักดนตรีตีตชือบือในการเดินรำ.....	๑๐๖
ภาพที่ ๓.๖๔	นายอาเบ นักดนตรีบ้านปางสากำลังตีตชือบือ.....	๑๐๗
ภาพที่ ๓.๖๕	นักดนตรีผู้นำชบวนไปดำหัวบ้านผู้ใหญ่.....	๑๐๘
ภาพที่ ๓.๖๖	การรำหมูเพื่อเลี้ยงชาวบ้านที่บ้านผู้ใหญบ้าน.....	๑๐๙
ภาพที่ ๓.๖๗	การพิจารณาตบหมูเพื่อทำนาย.....	๑๐๙
ภาพที่ ๓.๖๘	ชาวบ้านเข้าร่วมพิธีดำหัวที่บ้านผู้ใหญบ้าน.....	๑๑๐
ภาพที่ ๓.๖๙	ผู้อาวุโสและนายสุพจน์ หลี่จ่านายกอบต.กล่าวอวยพร.....	๑๑๐
ภาพที่ ๓.๗๐	นักดนตรีบรรเลงผู้หู่ที่บ้านผู้ใหญบ้าน.....	๑๑๑
ภาพที่ ๓.๗๑	นักดนตรีบรรเลงชือบือที่บ้านผู้ใหญบ้าน.....	๑๑๑
ภาพที่ ๓.๗๒	ผู้วิจัยร่วมเดินรำกับพี่น้องชาวสิฐูที่บ้านผู้ใหญบ้าน.....	๑๑๒
ภาพที่ ๔.๑	การตรวจสอบเพลงโดยนักดนตรี ณ บ้านผู้ใหญบ้าน ในหมู่บ้านปางสา.....	๑๑๓
ภาพที่ ๔.๒	การเทียบเสียงแบบอึ่งเตี้ยว.....	๑๑๔
ภาพที่ ๔.๓	การเทียบเสียงแบบหล่วนเตี้ยว.....	๑๑๔
ภาพที่ ๔.๔	การเทียบเสียงแบบตาโกเตี้ยว.....	๑๑๔
ภาพที่ ๔.๕	การเทียบเสียงแบบฟู่หู่โห่ง.....	๑๑๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนบที่

แนบที่ ที่		หน้า
แนบที่ ที่ ๒.๑	แนบที่แสดงอำเภอต่างๆในจังหวัดเชียงราย.....	๑๒
แนบที่ ที่ ๒.๒	แนบที่แสดงอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย.....	๑๓
แนบที่ ที่ ๒.๓	แนบที่แสดงการกระจายของชาวชาติพันธุ์ลีซอในเขตภาคเหนือของ ประเทศไทย.....	๑๖

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชนเผ่าลิสอ (Lisaw) เป็นชนเผ่ากลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในเขตภูเขา กลุ่มชาติพันธุ์ ลิสอ นี้ มักจะเรียกตัวเองว่า ลี-ซฟู (Li – sfu) แต่ชนกลุ่มอื่น ๆ มักจะเรียกต่างกันไป เช่น ลิสอ (Lisaw) แซ่ ลิสอ (Khae Lisaw) เลอเซอ (Leurseur) เยยอิน (Yawyin) ฯลฯ (ลักษณะ ดวารัตนหงษ์ , ๒๕๓๕ : ๕)

นักวิจัยส่วนใหญ่และชาวลิสอเองเชื่อว่า ถิ่นกำเนิดเหนือสุดของชาวลิสอได้แก่บริเวณ ตะวันออกของที่ราบสูงทิเบต บางพวกเชื่อว่าลิสอมีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ของยูนนาน ปัจจุบันชาวลิสออาศัยในมณฑลยูนนาน ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จนถึง บริเวณปลายสุดด้านตะวันออกของอินเดีย ทางเหนือของสาธารณรัฐเมียนมาร์ และทางเหนือของ ประเทศไทย ซึ่งสำรวจพบว่ามีการกระจายตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ลิสอใน ๑๐ จังหวัดทางภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ลำปาง สุโขทัย พะเยา และแพร่ ในจังหวัดเชียงรายนั้นจะพบชาวลิสอในหลายๆที่เช่น กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง แม่สรวย และอำเภอเมือง (ลักษณะ ดวารัตนหงษ์ , ๒๕๓๕ : หน้าเดียวกัน) ปัจจุบันมีชาวลิสออยู่ในประเทศไทยจำนวนประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน โดยจะพบมากที่สุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ตาก เพชรบูรณ์ ตามลำดับ (ชัชวาล หลีญา สมาชิก อบต.แม่จัน , สัมภาษณ์ ๕ พ.ย. ๒๕๕๑) อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการ สำรวจพบในแต่ละจังหวัดมีการรวบรวมจำนวนนักดนตรีชนเผ่า ในแต่ละจังหวัดแต่ละหมู่บ้านเป็น จำนวนเท่าไร มีรายงานวิจัยที่ค้นพบนักดนตรีของชาวลิสออาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงรายเท่านั้น (ช้างต้น กฤษณา ณ อุทยาน ๒๕๔๔ ; พัฒนดา ฎุประภากรกุล ๒๕๔๗ .

หมู่บ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งมาเมื่อพ.ศ. ๒๕๑๐ ที่ตั้งของหมู่บ้านทิศเหนือติดต่อกับป่าสงวนแห่งชาติแม่คำ-แม่สลอง ทิศใต้ ติดต่อกับป่า ชุมชนบ้านปางสา(ป่าอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก) ทิศตะวันออกติดต่อกับบ้านห้วยมะหินฝนและ ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านเล่าฟู โดยการนำของนายเล่าอ้าย เบ็ยะพะ เป็นผู้บุกเบิกโดยที่ครั้งแรกมา ด้วยกัน ๗ ครอบครัว ย้ายมาจาก บ้านห้วยมะหินฝน เพื่อมาหาพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สร้างหมู่บ้าน ใหม่และบริเวณหมู่บ้านปางสานี้เป็นบริเวณที่มีแหล่งน้ำและพื้นที่อันสมบูรณ์จึงได้สร้างหมู่บ้านนี้ (ชัชวาล หลีญา อบต.แม่จัน , สัมภาษณ์ ๕ พ.ย. ๒๕๕๑) หลังจากนั้นประมาณ ๓ ปี ก็มีญาติย้ายมา จากที่อื่นมาอยู่ด้วย และมีชาวจีนฮ่อ และชาวลาหู่มาอยู่ด้วย หมู่บ้านนี้อยู่ห่างจากที่ทำการอำเภอ แม่จัน ๑๕ กิโลเมตร ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นชาวลิสอที่ยังนับถือผี (เหน) มีบางส่วนที่ นับถือศาสนาคริสต์และพุทธผสมกับการไหว้ผี ผีที่สำคัญมากที่ลิสอนับถือคือผีปู่ย่าตายาย โดย

ประเพณีต่างๆมักจะมีผีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยโดยเฉพาะประเพณีปีใหม่ จะมีการไหว้ผีก่อนที่จะลงมือทำการเฉลิมฉลองต่างๆ

เครื่องดนตรีของชนเผ่านี้มีไม่มากนักประกอบด้วย “มากวู” “หยื่อหลู” (ขลุ่ย) “ฝูหลู” (แคนน้ำเต้า) และ “ทสี่บี” หรือ “ซือป้อ” (ซิ่ง)

ภาพที่ ๑.๑ ซือป้อขนาดต่าง และ ฝูหลู(แคนน้ำเต้า)

ภาพที่ ๑.๒ หยื่อหลู(ขลุ่ย และมากวู)

เพลงแต่ละเพลงที่เกิดขึ้นจากเครื่องดนตรีเหล่านี้ล้วนไพเราะ และมีเสน่ห์ ชวนฟัง สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เครื่องดนตรีที่เรียกว่า “ทสี่บี” หรือ “ซือป้อ” นั้น เพราะทสี่บี หรือซือป้อ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่ชนเผ่านิยมใช้เล่นในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฉลองประเพณีปีใหม่ เครื่องดนตรีชนิดนี้เป็นเครื่องดนตรีที่มีน้ำหนักเบาและง่ายต่อการพกพา เครื่องดนตรีดังกล่าวจะเล่นเฉพาะผู้ชาย โดยปัจจุบันที่หมู่บ้านปางสานี้มีผู้ที่สามารถบรรเลง ทสี่บี หรือซือป้อ มีจำนวนน้อยมากเนื่องจากไม่มีการสืบทอดและการสอนอย่างจริงจัง วัยรุ่นมักจะไม่สนใจ และไม่มีเวลาที่จะรับการถ่ายทอด แต่ความสำคัญของทสี่บีหรือซือป้อนี้โดยในอดีตมักจะใช้เล่น

ในชีวิตประจำวัน และในงานฉลองต่างๆตลอดจนนิยมเล่นเพื่อประกอบการเต้นรำ การเต้นรำของ ลีชุนั้นจะเต้นกันเป็นวง โดยมีเครื่องดนตรีอยู่ชั้นในสุด เป็นผู้นำในการเต้นฉลองพิธีกรรม ทลีบี หรือที่เรียกว่าซ็อบือ นี้จะมีลักษณะที่เรียบง่ายทำด้วยไม้ ขึ้นหน้าด้วยหนังแล่นหรืองูและใช้สายลวด หรือสายกีตาร์ เป็นสายสำหรับขึ้นสาย กลองเสียงจะมีการฉลุลายต่างๆกัน โคนสายที่นิยมมากที่สุด คือลายเมล็ดพิกทอง

บทเพลงลีชู มีหลายประเภทมักจะใช้ ซ็อบือนี้ประกอบการร้องเพลงลีชู ผู้ที่สวดมนต์ได้ดี หรือ“หอมเมือง” (ในพิธีเลี้ยงผี) มักเป็นผู้ร้องเพลงลีชูได้ดี เนื่องจากบทเพลงและบทสวดมนต์นั้นมี คำคล้องจองที่คล้ายคลึงกันอยู่มากมาย เป็นคำคล้องจองทางเสียงและความหมาย คำเหล่านี้มักเป็น คำเก่าที่เลิกใช้ไปแล้ว ประเพณีที่เห็นถึงการบรรเลงซ็อบือนี้เด่นชัดที่สุดคือ ประเพณีปีใหม่ (กู่เฉอ) มักจะจัดในช่วงเทศกาลตรุษจีน คือประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งชาวลีชูนี้อาจเฉลิมฉลองประเพณีนี้ ด้วยการตีซ็อบือ ไปรอบหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันนักดนตรีผู้ที่บรรเลงซ็อบือนี้น้อยลงไป อีกทั้งการสร้างซ็อบือของหมู่บ้านปางสานี้ก็ไม่มีช่างผู้สร้างอีกแล้ว เพราะวัฒนธรรมชนเมืองที่ไหลเข้ามาสู่ หมู่บ้านนั้น ได้กลืนเอาวัฒนธรรมและประเพณีของชาวลีชูไปด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ซ็อบือ ของหมู่บ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย ด้วยเหตุผลดังนี้

๑. ซ็อบือ เป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่าที่น่าสนใจเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวลีชูที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมดนตรีชนเผ่าในปัจจุบันกำลังเกิดผลกระทบจากการแพร่กระจาย วัฒนธรรมเมืองมาสู่หมู่บ้านอาจทำให้ดนตรีชนเผ่าหายไปได้
๒. ประเพณีต่างๆของเผ่าลีชูมักจะมีดนตรีมาเป็นส่วนเกี่ยวข้องเช่นการเฉลิมฉลองต่างๆ มักจะมีการร้องเพลงลีชูซึ่ง ผู้ที่สวดมนต์(ในพิธีเลี้ยงผี) ได้ดี มักเป็นผู้ร้องเพลงลีชูได้ดี และการร้องนี้จะใช้ซ็อบือเข้าประกอบการขับร้องเสมอและในปัจจุบันก็มักจะเหลือแค่ การร้องอย่างเดียวไม่มีเครื่องดนตรีมาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในหมู่บ้านปางสาปัจจุบันนี้ จะพบดนตรีมาเกี่ยวข้องแค่พิซู่กู่เฉอ หรือการเฉลิมฉลองงานขึ้นปีใหม่ของหมู่บ้าน
๓. ในวงวิชาการเครื่องดนตรีชนเผ่ามีข้อมูลน้อยมากไม่ว่าจะเป็น ตำราเอกสารต่างๆ มักจะเป็นดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นเมืองแต่ดนตรีชนเผ่ามีข้อมูลได้น้อยมาก โดยเฉพาะด้านการบรรเลง

ด้วยสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาซ็อบือ เผ่าลีชู หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวเขาที่อยู่ใกล้สังคมเมืองมากที่สุดแห่งหนึ่ง อีกทั้งบุคคลที่ยังสามารถจะให้ข้อมูลสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ รุ่น คือนักดนตรีอาวุโสที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปจำนวน ๒ คนและ ๑ ใน ๒ คน คือนายวันชัย เบียะพะ นั้นเป็นหอมเมืองผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อหมู่บ้าน สามารถร้องเพลงและตรวจสอบเพลงได้ทำให้ความสมบูรณ์ของข้อมูลในการทำวิจัยถูกต้องและเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จมาเพื่อดูแลหมู่บ้านแห่งนี้ถึง ๓ ครั้งติดต่อกันใน

เรื่องที่อยู่ที่ทำกินและโครงการต่าง ๆ นั้น นายวันชัย เบียะพะ ผู้ทำหน้าที่เป็นหมอเมืองของชาวลีซูหมู่บ้านปางสา และเป็นนักดนตรีอาวุโสที่ทำหน้าที่เป็นผู้ที่คิดซื้อป๊อ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในครั้งนั้นด้วย และกลุ่มนักดนตรีรุ่นที่ ๒ คือนักดนตรีที่มีอายุ ๖๐ ปี ลงมาถึง ๔๐ ปี มีจำนวนประมาณ ๕-๖ คน ดังนั้นจากแหล่งข้อมูลสำคัญโดยนักดนตรีของหมู่บ้านที่ยังมีชีวิตอยู่ที่ยังสืบทอดประเพณีและเป็นผู้บรรเลงในงานพิธีสำคัญประจำปี เช่นงานฉลองขึ้นปีใหม่(กู่เฉอ) ของชาวลีซูนี้เองที่เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการทำวิจัยซื้อป๊อของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้

อนึ่งแรงบันดาลใจสำคัญในการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้มีที่มาจากการแข่งขันของมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) จังหวัดเชียงราย โดยอาจารย์เตือนใจ ดีเทศน์ ได้ติดต่อภาคศึกษาศรีวงคศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ว่ามีนักดนตรีที่มีความรู้และบรรเลงเครื่องดนตรีได้เป็นที่ยอมรับในหมู่บ้านปางสา ตำบลแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในพื้นที่ดังกล่าวยังไม่เคยมีนักวิจัยทางด้านศึกษาศรีวงคศิลป์เข้าเก็บข้อมูลภาคสนาม และบันทึกบทเพลงไว้ก่อนที่จะสูญหายไป อีกทั้งผู้วิจัยได้รับการฝึกฝนการเก็บข้อมูลภาคสนามในรายวิชาสกุลดนตรีโลก โดยเลือกทำการศึกษากรณีเฉพาะดนตรีชาวเขาเผ่าลีซูเป็นเบื้องต้นเป็นเวลา ๑ ภาคการศึกษาก่อนที่จะได้ลงพื้นที่เพื่อดำเนินการวิจัย การวิจัยเรื่องนี้ จึงนับได้ว่าเป็นงานวิจัยนำร่องชิ้นแรก (Pilot Study) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ทำการศึกษาทางด้านดนตรีของชาวเขาเผ่าลีซูที่อยู่อาศัยในประเทศไทย

เพื่อให้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ทางวิชาการในเรื่อง “ซื้อป๊อ” ในหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย แห่งนี้จึงได้กำหนดหัวข้อวิจัยเพื่อที่จะศึกษาและเป็นประโยชน์ต่องานวิชาการ อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ “ซื้อป๊อ” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีชนเผ่าลีซูต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาประวัติชุมชนและบริบทแวดล้อมของเผ่าลีซู หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๒. ศึกษาวิธีการบรรเลงและบทเพลง โอกาสการบรรเลงของซื้อป๊อ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๓. วิเคราะห์ระเบียบวิธีการบรรเลง การตั้งเสียงบทเพลงต่างๆของซื้อป๊อ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเฉพาะซื้อป๊อของเผ่าลีซู หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

๑.๔ วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องชื่อป๊อของเผ่าลื้อ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตทั่วไป การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การบันทึกภาพ และการบันทึกเสียง ระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคม เป็นต้นไป มีขั้นตอนและการเตรียมการศึกษาดังต่อไปนี้

๑.๔.๑. ขั้นเตรียมการและขั้นตอนการดำเนินงาน ได้มีการวางแผนในเนื้อหางานที่จะไปเก็บข้อมูล กำหนดคปฏิทินการดำเนินงานเก็บข้อมูลภาคสนาม การเข้าพบบุคคลผู้เป็นผู้นำของมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา อาจารย์เตือนใจ คีเทศน์ และออกเก็บข้อมูลภาคสนามที่ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และนักดนตรีบรรเลงชื่อป๊อ โดยลุ่ม และทำการเก็บข้อมูลต่างๆเพื่อมาสรุปผล นักดนตรีและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของหมู่บ้านปางสา ที่จะทำการสัมภาษณ์ได้แก่

- นายวันชัย เบียะพะ (หมอเมือง,ผู้อาวุโส)
- นายอาซานเตอะ (สรพงษ์) แซ่ลี (นักดนตรีอาวุโสสามารถเล่นชื่อป๊อ, ผู้หลู)
- นายอาชี เบียะพะ(ผู้ใหญ่บ้าน)
- นายสุพจน์ หลีจา (ชาวบ้านปางสา/นายก อบต.แม่จัน)
- นายอาหลู เบียะพะ(นักดนตรีสามารถเล่นชื่อป๊อ,ผู้หลู)
- นายวิทยา แซ่ลี (นักดนตรีสามารถเล่นชื่อป๊อ)
- นายจะที อภิโชคสถาพร(นักดนตรีสามารถเล่นชื่อป๊อ)
- นายอาเบ หลีจา(นักดนตรีสามารถเล่นชื่อป๊อ)
- นายอาเบ(ชาญชัย) พรสกุลศักดิ์ดา(เบียะพะ) (นักดนตรีสามารถเล่นชื่อป๊อ)
- นายชัชวาล หลีจา (ชาวบ้านปางสา/สมาชิกอบต.แม่จัน)

๑.๔.๒. การรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลทางเอกสารจากองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นแหล่งข้อมูลชุมชนอันได้แก่

- มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา
- สถาบันวิจัยชาวเขา
- หอสมุดแห่งชาติ
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- หอสมุดสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- ห้องสมุดสถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์

โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเป็น ๓ ระยะดังนี้

- ระยะที่ ๑ ช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๕๑ เป็นการเก็บข้อมูลเรื่องเพลง และบริบทของหมู่บ้าน
- ระยะที่ ๒ ช่วงเดือนมกราคม ๒๕๕๒ เป็นการเก็บข้อมูลพิธีกู่เจออ โดยสังเกตและเข้าร่วมงานฉลองประเพณีกู่เจออ
- ระยะที่ ๓ ช่วงเดือน กรกฎาคม ๒๕๕๒ เป็นการสัมภาษณ์และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๑.๔.๓. วิเคราะห์ ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการออกวิจัยภาคสนาม มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดทำเป็นบท ปริญญาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อความสมบูรณ์ของวิจัย

๑.๔.๔. รายงานผล สรุปเป็นรูปเล่มและนำเสนอ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทราบบทบาทของชื่อบือในบริบทของเผ่าลีซอ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย
๒. ทราบวิธีการบรรเลงและบทเพลง โอกาสการบรรเลงของชื่อบือ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๓. ทราบระเบียบวิธีการบรรเลง และวิธีการตั้งเสียงของชื่อบือหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๔. เป็นแนวทางการศึกษาและเป็นข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับชื่อบือ หมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ให้คงอยู่ต่อไป

๑.๖. การศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เดือนใจ ดีเทศน์(๒๕๓๑)ได้เขียนคู่มือการทำงานกับชาวเขา เผ่าลีซอประกอบด้วยเนื้อหาที่สำคัญคือลักษณะทั่วไปของชาวเขาเผ่าลีซอ การแต่งกาย ลักษณะบ้านเรือน ความเป็นมา นิสัยของชาวลีซอ ความเชื่อหลัก ค่านิยมที่สำคัญ ประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ วิถีชีวิตของชาวเขา ความสัมพันธ์กับชนชาติอื่นๆบนภูเขาและคนไทยที่ราบ ข้อห้ามข้อพึงระวังต่างๆของเผ่าสำหรับคนนอก ภาษาพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และแนวทางการทำงานกับชาวลีซอให้ได้ผลดี

ลักขณา คาวรัตน์หงษ์(๒๕๓๕) ได้เขียนหนังสือสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อซอโดยเป็นหนังสือที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลจัดพิมพ์เนื่องในมหาวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระคือชื่อเรียกชนเผ่า ถิ่นกำเนิด การกระจายตัว ลักษณะภูมิประเทศและที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ภาษา ครอบครัว ระบบเครือญาติ โครงสร้างทางสังคม อาชีพและการทำมาหากิน ลักษณะนิสัยและค่านิยม ศาสนา และความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม อาหาร สุขภาพและการรักษาโรค ดนตรี เพลงและการเต้นรำ โดยกล่าวว่าเครื่องดนตรีของลื้อซอประกอบด้วย “มากู” “หยื่อหลู” (ขลุ่ย) “ฝู ลฝู”(แคนน้ำเต้า)และ “ทสี่บี” หรือซ้อปือ (ซึ่งสามสาย) และเครื่องดนตรีนิยมนำมาเล่นในชีวิตประจำวันและงานเฉลิมฉลองต่างๆ โดยใช้ประกอบการเต้นรำที่มีการจับมือเป็นวงและนักดนตรีชายจะอยู่ข้างในสุดเป็นผู้นำเต้น ส่วนผู้หญิงจะอยู่นอกและเต้นอย่างเรียบง่าย

พัฒนา ภูประภากรกุล (๒๕๔๗) ได้ทำการวิจัยทางมานุษยวิทยาการดนตรีในเรื่องซ้อปือ ดนตรีประเภทเครื่องสายของชาวลื้อซอ: กรณีศึกษาบ้านคอยล้าน ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของชาวลื้อซอ บ้านคอยล้าน ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย โดยกล่าวถึงประวัติการสร้างถิ่นฐาน จำนวนประชากร ลักษณะทางชาติพันธุ์ โครงสร้างทางสังคม ครอบครัว และระบบเครือญาติ ความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ เศรษฐกิจและเทคโนโลยี การศึกษาและการขัดเกลาทางสังคม ภาษาและการสื่อสาร ศิลปะและนันทนาการ ศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพของซ้อปือ ระบบการตั้งเสียงพบว่ามี ๓ แบบคือ แบบจชาต๊วะ แบบอ้อต๊วะ และแบบกวาซ้อซัวะ กรรมวิธีการสร้าง บทเพลงแบบจชาต๊วะ ๑๐ เพลง แบบอ้อต๊วะ ๕ เพลง และแบบกวาซ้อซัวะ จำนวน ๒ เพลง ลักษณะการเต้นรำ และลำดับขั้นตอนพิธีการเต้นรำปีใหม่ ความสัมพันธ์ที่ซ้อปือมีต่อสังคมลื้อซอพบว่าจะแบ่งกันทำงานตามเพศ และยังพบว่าบทบาทหน้าที่หลักของซ้อปือคือการสร้างความบันเทิงให้กับชุมชนนั่นเอง

ข้างต้น ญุชรรณ อยุธยา (๒๕๔๔) ได้ทำการวิจัยทางมานุษยวิทยาการดนตรีในเรื่องฝูหลู แคนน้ำเต้าของชาวลื้อซอ: กรณีศึกษาบ้านคอยล้าน ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาเกี่ยวกับกรรมวิธีการสร้าง รูปแบบการบรรเลง ลักษณะทางดนตรีของบทเพลงที่บรรเลงโดยฝูหลู การเต้นรำตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ของฝูหลู ที่มีต่อสังคมชาวลื้อซอ จากการศึกษาพบว่าฝูหลูหรือแคนน้ำเต้าของชาวลื้อซอนั้นมีกรรมวิธีในการสร้างที่ล้วนแต่ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น แสดงถึงความเป็นพื้นบ้าน บทเพลงที่เกิดจากฝูหลูเป็นบทเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน เพลงมีท่อนเดียวบรรเลงเข้าไปเข้ามา และแต่ละเพลงมีองค์ประกอบทางดนตรีครบถ้วน นอกจากนี้ฝูหลูและการเต้นรำเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ควบคู่กัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ตลอดจนฝูหลูยังสะท้อนสังคมของชาวลื้อซออีกด้วย

ทวิช จตุรพฤกษ์ (๒๕๔๑) ได้เขียนงานวิจัยเรื่องเสียงเรียกจากคนชายขอบ ศักดิ์ศรีความเป็นคนของชาวลิซอศึกษาถึงพิธีกู่เจียหรือพิธีฉลองปีใหม่กับความคิดว่าด้วยอำนาจและชาติพันธุ์ อ่างถึงคนชาวเขาเผ่าลิซอจากอดีตเปรียบเทียบกับปัจจุบัน

ประเสริฐ ชัยพิภุสิต นักวิจัยสถาบันชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่ได้เขียนบทความลงวารสารข่าวสารสถาบันวิจัยชาวเขาไว้ดังนี้

สังคมลิซอ (๒๕๒๑) เป็นข้อมูลพื้นฐานที่เขียนเกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคม การแต่งงาน และครอบครัวของชาวลิซอ จะกล่าวถึงเรื่องของข้อห้ามและข้อนิยมในการแต่งงาน ตลอดจนการเกี่ยวพาราสีและข้อปฏิบัติภายในครอบครัว

เพลงและการละเล่นของลิซอ (๒๕๓๑) เนื้อหาเกี่ยวกับเพลงร้องที่นำไปใช้ในโอกาสต่างๆ ส่วนการละเล่นของลิซอได้กล่าวถึงรายละเอียดของการเดินรำประกอบดนตรี ตั้งแต่ลักษณะการเดิน การแต่งกาย การแบ่งกลุ่มเต้น ระยะเวลาการเต้นและผลของการเต้นรำ

ชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม : ลิซอ (๒๕๔๑) เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านชาวเขาเผ่าลิซอ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีและสภาพข้อเท็จจริงต่างๆ สำหรับเป็นข้อคิดข้อพิจารณา เรื่องบุคคลสำคัญในหมู่บ้าน กลุ่มเครือญาติหรือกลุ่มแซ่สกุล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้านและในหมู่บ้าน มารยาททางสังคม ข้อห้ามข้อนิยมที่สำคัญ พิธีกรรมที่สำคัญในรอบปี และการปฏิบัติตัวให้น่าเชื่อถือน่าศรัทธา

สมัย สุทธิธรรม (๒๕๔๑) ได้เขียนหนังสือสารคดีชีวิตของคนกลุ่มน้อยบนคอยสูงซึ่งบันทึกเรื่องราว วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมต่างตลอดจนตำนานและถิ่นฐานเดิมของเผ่าลิซอ

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ(๒๕๑๘) ได้จัดรวบรวมข้อมูลของชาวเขาเผ่าลิซอตั้งแต่ข้อมูลพื้นฐาน ประวัติความเป็นมาจำนวนประชากร ภาษาบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ลักษณะบุคคล ทางด้านรูปร่าง การอนามัย ความชำนาญและความทนทาน จิตใจและทักษะ โครงสร้างทางสังคม ระบบครอบครัวของเผ่า ฐานะทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ทรัพย์สินในครอบครัว ทรัพย์สินส่วนตัว การเกิด การตั้งชื่อเด็ก การเกี่ยวสาว การแต่งงาน การหย่าร้าง ชีวิตประจำวัน การตายและพิธีศพ ประเพณีและข้อห้าม ประเพณีปีใหม่ ขนบธรรมเนียมและความเชื่อ การแต่งกาย ประเพณีที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ประเพณีการรับประทานอาหารและการดื่ม ศาสนาและพิธีกรรม การถือผี พิธีไล่ผีร้าย ผีประจำหมู่บ้านและหมอผี ด้านเศรษฐกิจ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชไร่ข้าว ระบบการแลกเปลี่ยนและการค้า การปลูกฝิ่น ผลผลิตในไร่ แรงงาน การจ้างและการแลกเปลี่ยนแรงงาน ปัญหาเรื่องที่ดิน ศิลปะและความเชื่อชาวยุ การปกครอง การตัดสินใจ ตลอดจนข้อพิจารณาการให้ความช่วยเหลือ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผู้ที่ปฏิบัติงานกับชาวเขาเผ่าลิซอ

บทที่ ๒

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย

๒.๑ ประวัติอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

อำเภอแม่จัน เดิมเป็นเพียงหมู่บ้านหรือตำบลหนึ่งในเขตควบคุมเมืองเชียงแสนหลวง ตามพงศาวดารโยนก กล่าวว่าเมืองเชียงแสนหลวงได้เกิดน้ำท่วมบ่อยๆ ปีหนึ่ง น้ำจะท่วมเป็นเวลาหลายเดือน ชาวบ้านแถบนี้ที่มีอาชีพเพาะปลูกและทำนาไม่สามารถที่จะทำนาได้ จึงพากันอพยพลงมาทางใต้ ประมาณ ๒๕ กิโลเมตร มาอยู่ที่ “บ้านจิ” (ซึ่งปัจจุบันคือบ้านแม่คิ หมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๘ ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน ซึ่งมีบริเวณเป็นที่ราบลุ่มกว้างมีแม่น้ำไหลผ่าน ทำเลดี เหมาะแก่การเพาะปลูกและทำนา และยังมีชาวบ้านมาตั้งบ้านเรือนก่อนแล้วเกือบ ๔๐๐ หลังคาเรือน ประกอบกับเป็นเส้นทางค้าขายยังรัฐฉาน และยูนาน และต่อมาชาวบ้านเมืองเชียงแสนหลวง ก็อพยพตามมาอยู่ร่วมกันที่ บ้านจิ มากเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๒๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าให้เจ้าอินต๊ะ ซึ่งครองเมืองลำพูน ลำปาง และเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ นำราษฎรจากเชียงใหม่ประมาณ ๑,๕๐๐ ครัวเรือน ไปตั้งถิ่นฐานที่เมืองเชียงแสนหลวง และพระราชทานบรรดาศักดิ์ เจ้าอินต๊ะ เป็นพระยาเดชดำรง ตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงแสนหลวง ปัจจุบันอำเภอแม่จันจัดเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นอยู่ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย มีคำขวัญประจำประจำอำเภอว่า “พระธาตุคู่แก้วคู่บ้าน แม่น้ำจันคู่เมือง ลินจี่หวานลือเลื่อง รุ่งเรืองวัฒนธรรม”

๒.๑.๒ ลักษณะที่ตั้ง

อำเภอแม่จัน ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงราย บนทางหลวงสาย ๑๑๐ ห่างจากตัวจังหวัดระยะทางประมาณ ๒๘ กิโลเมตร บริเวณละติจูด ๘๘ องศา ถึง ละติจูด ๑๐๐ องศาเหนือและลองติจูด ๒๐ องศา ๑๕ ลิปดาตะวันออก พิกัดเอ็นซี ๘๘๔๒๗๖ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๗๖๗ กิโลเมตร ติดต่อกับชายแดนประเทศพม่า ประมาณ ๘ กิโลเมตร เนื้อที่ของพื้นที่ของอำเภอแม่จัน ประมาณ ๕๕๑ กม. หรือ ๓๔๔,๓๗๕ ไร่

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ กิ่งอำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายและอำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ เป็นที่ราบร้อยละ ๖๐ เป็นภูเขาร้อยละ ๓๒ และเป็นพื้นที่น้ำร้อยละ ๘ ของพื้นที่
อำเภอ

พื้นที่และการใช้ประโยชน์

พื้นที่ของอำเภอประมาณ ๕๕๑ กม.หรือ ๓๔๔,๓๗๕ ไร่

การใช้ประโยชน์

๑. พื้นที่การเกษตร จำนวน ๑๔๒,๔๕๒ ไร่ หรือร้อยละ ๔๔ ของพื้นที่ทั้งหมดแยกเป็น
 - พื้นที่ทำนา จำนวน ๘๔,๐๒๑ ไร่ หรือ ร้อยละ ๖๖ ของพื้นที่การเกษตร
 - พื้นที่ทำสวน จำนวน ๑๐,๑๓๕ ไร่ หรือ ร้อยละ ๗ ของพื้นที่การเกษตร
 - พื้นที่ทำไร่ จำนวน ๑๖,๘๖๓ ไร่ หรือ ร้อยละ ๑๒ ของพื้นที่การเกษตร
 - พื้นที่เลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑๔,๒๔๕ ไร่ หรือ ร้อยละ ๑๐ ของพื้นที่การเกษตร
 - พื้นที่ทำการประมง จำนวน ๗,๑๘๘ ไร่ หรือร้อยละ ๕ ของพื้นที่การเกษตร
๒. พื้นที่ที่เป็นป่าไม้ จำนวน ๑๐๘,๕๔๓ ไร่ หรือร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่ทั้งหมด
๓. พื้นที่ป่าสงวน จำนวน ๘๖,๐๕๓ ไร่ หรือ ร้อยละ ๒๔ ของพื้นที่ทั้งหมด
๔. พื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย จำนวน ๖,๘๘๗ ไร่ หรือร้อยละ ๒ ของพื้นที่ทั้งหมด

การถือครองที่ดินอำเภอแม่จัน การออกเอกสารสิทธิให้แก่ราษฎร มีรายละเอียด ดังนี้

- โฉนดที่ดิน จำนวน ๕๘,๔๒๓ แปลง
- หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก) จำนวน ๑๔,๖๕๗ แปลง
- หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) จำนวน ๖,๔๕๘ แปลง
- หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) จำนวน ๓๑๔ แปลง

ภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี ๓ ฤดู คือ
ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม ถึง เดือน พฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๖ องศาเซลเซียส
อุณหภูมิสูงสุดประมาณ ๓๗ องศาเซลเซียส
ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนมิถุนายน ถึงเดือน ตุลาคม รวม ๕ เดือน มีฝนตกชุกเกือบตลอดช่วงฤดูและ
ช่วงที่ฝนตกชุกมากที่สุด คือช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงต้นเดือนสิงหาคม
ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ รวม ๔ เดือน อุณหภูมิประมาณ ๑๐ องศา
เซลเซียส และต่ำสุดประมาณ ๔ องศาเซลเซียส

การปกครอง

จำนวนหมู่บ้าน ๑๓๖ หมู่บ้าน

จำนวนตำบล ๑๑ ตำบล

จำนวนเทศบาล ๔ เทศบาล

เมืองการบริหารส่วนตำบล ๕ แห่ง

อาชีพ

อาชีพหลักของประชากรในอำเภอแม่จัน ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์

อาชีพรองของประชากรในอำเภอแม่จัน ได้แก่ จักสาน ทอผ้า และรับจ้าง

ด้านการศึกษา

มีโรงเรียนประถม ๕๐ โรงเรียน

โรงเรียนมัธยม ๓ โรงเรียน

ไม่มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย

จำนวนประชากรในอำเภอแม่จัน

จำนวนประชากรชาย ๖๕,๕๘๒ คน

จำนวนประชากรหญิง ๖๗,๑๒๐ คน

จำนวนประชากรรวม ๑๓๒,๖๘๔ คน

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

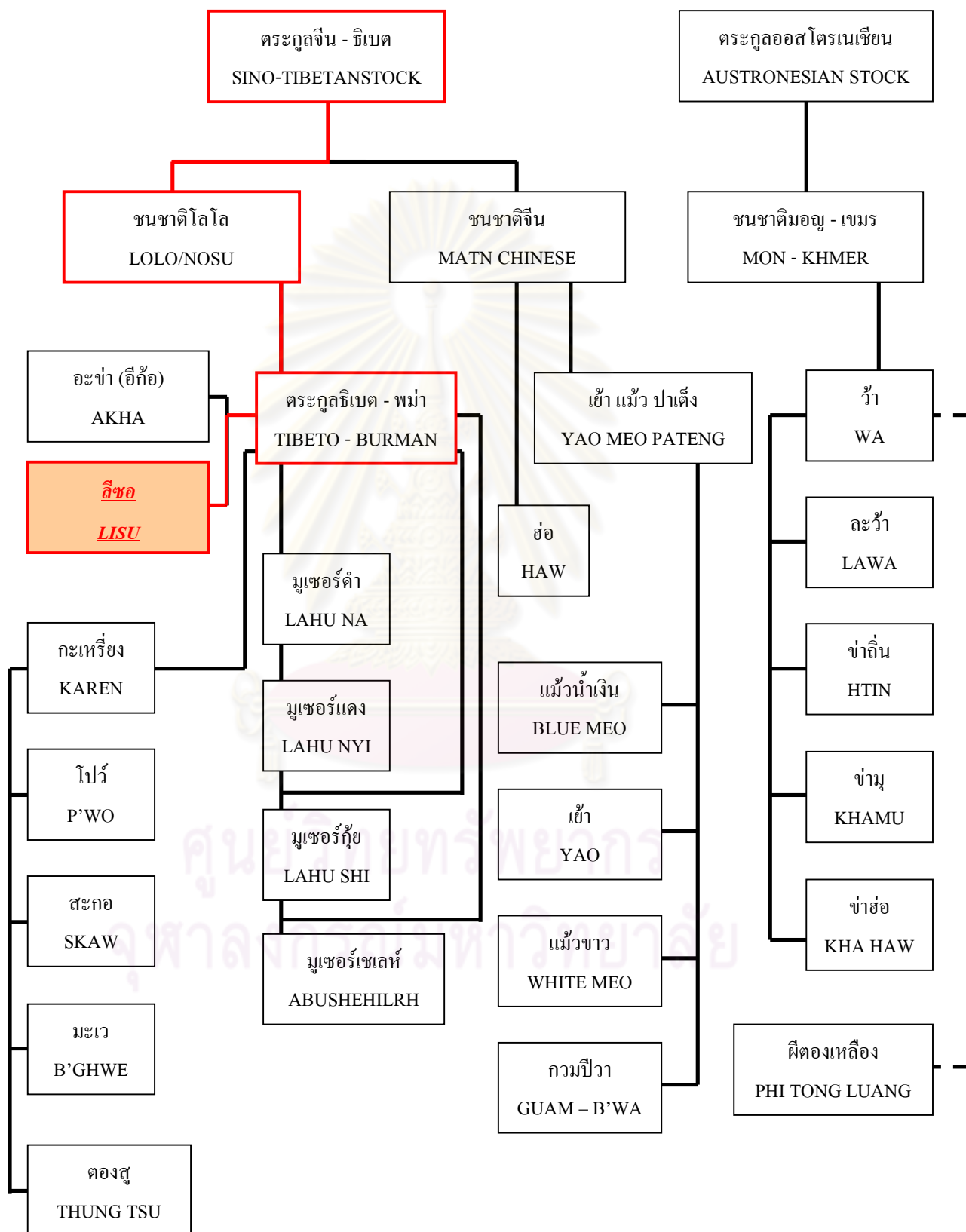
แผนที่ ที่ ๒.๑ แผนที่แสดงอำเภอต่างๆในจังหวัดเชียงราย

อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนที่ ที่๒.๒ แผนที่แสดงอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงเชื้อสายชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย
ที่มา สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ, ๒๕๑๘: ไม่มีเลขหน้า

๒.๒ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย

ชาวลีซอ (Lisaw) เป็นชนเผ่ากลุ่มหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในเขตภูเขา กลุ่มชาติพันธุ์ ลีซอ นี้ มักจะเรียกตัวเองว่า ลี-ซฟู (Li – sfu) แต่ชนกลุ่มอื่นๆมักจะเรียกต่างกันไป เช่น ลีซอ (Lisaw) แซ่ลีซอ (Khae Lisaw) เลอเซอ (Leurseur) เยาฮิน (Yawyin) ฯลฯ (ลักขณา คาวรัตน์หงษ์ , ๒๕๓๕ : ๕) ชนเผ่านี้เรียกตัวเองว่า ลีซอ ซึ่งมีความหมายว่า “แพ้แล้ว ผู้เขาไม่ได้” (สมัย สุทธิธรรม , ๒๕๔๑ : ๑๒) เพราะเนื่องจากอุปนิสัยของชาวลีซอ จะไม่ยอมรับพวกเดียวกันเองให้เป็นผู้ที่เหนือกว่า ถ้ามีคนเก่งกว่า ชาว บ้านจะไม่ชอบใจ จะมีการ โต้แย้งหรือถึงกับลอบทำร้ายกัน คนที่ไม่พอใจมากหรือทนไม่ได้ก็จะละทิ้งถิ่นหลบลหนีไปที่ใหม่ที่สงบ สบายใจกว่า ทำให้ชาวลีซอมักอยู่ไม่ติดที่ อาศัยอยู่ที่ละไม่นาน เมื่อมีเรื่องไม่ชอบใจก็จะไปหาที่อยู่ใหม่

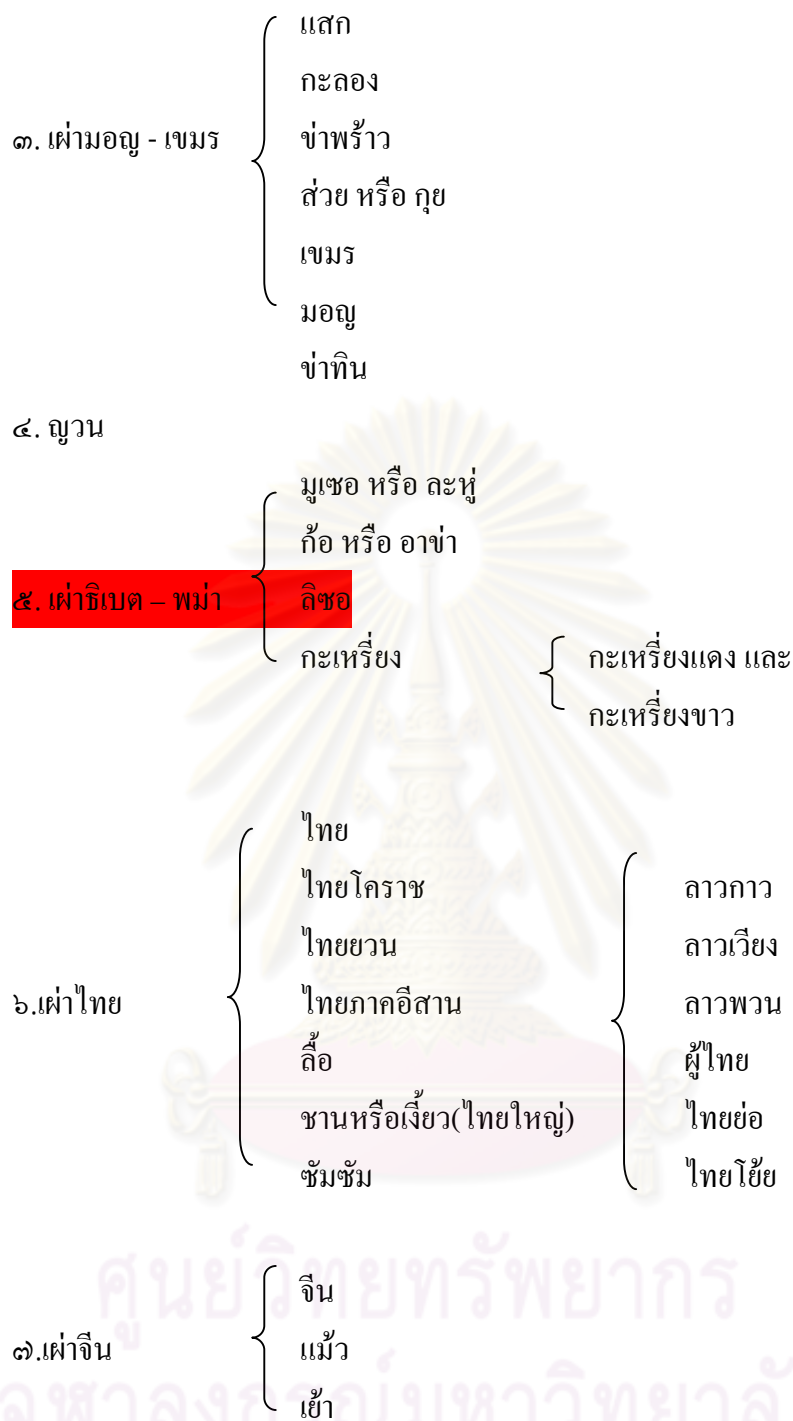
ตามตำนานเล่าไว้ว่าชาวลีซอไม่มีประเทศของตนเองเนื่องจากสมัยก่อนทเวดาแบ่งเขตให้คนเชื้อชาติต่างๆแล้ว แต่ละเชื้อชาติก็ใช้ก้อนหินทำหลักเขตไว้แต่ชาวลีซอใช้วิธีการมัดหญ้าคาไว้เพื่อทำเป็นเขต ต่อมาไฟไหม้ป่าทำให้หญ้าที่ทำเขตไว้หายจึงไม่มีที่อยู่บอกเขตแดนตนเองได้ต้องอพยพเร่ร่อนไปเรื่อยอีกทั้งชาวลีซอก็ไม่มีภาษาเขียนใช้แต่ภาษาพูดเนื่องจากเมื่อทเวดาให้อักษรเขียนมาชาวลีซอก็จดไว้ในขมมข้าวปุก ในขณะที่ชนชาติอื่นจารึกไว้บนหิน ครั้นเมื่อชาวลีซอเดินทางกลับหมู่บ้านด้วยความหิวจึงนำขมมข้าวปุกที่จดอักษรนั้นไปย่างกิน ทำให้ชาวลีซอไม่มีตัวหนังสือ(เตือนใจ ดีเทศน์ , ๒๕๓๑ : ๑๐)

เดิมทีเดิยชนเผ่าลีซอมีถิ่นฐานอยู่ทางตอนต้นของแม่น้ำสาละวิน และทางตะวันตกของมณฑลยูนนานในประเทศจีน เป็นเผ่าที่จัดอยู่ในกลุ่มทางภาษาพวกทิเบต-พม่า ซึ่งหนังสือชาติพันธุ์วิทยาที่เขียนโดยเอ. คาร์ร และอี. ไชเดนฟาเดน ; พวงทอง สิริสาตี เป็นผู้แปลได้แบ่งประเภทกลุ่มชนต่างๆที่อยู่ในเมืองไทยดังนี้

๑. เผ่าเนกริโต (Negrito –เงาะ) เซมัง (Semang) ตองกา(Tongka)

๒. เผ่าอินโดเนเซียน { มลายู
ชาวน้ำ (Sea Gaipsies)
พวกโกเมน (Moken)

๓. เผ่ามอญ - เขมร { ละว้า
ขมุหรือผู้ทึง
ชาวบนหรือเนยกุล
ซอง หรือตำแร
โล่

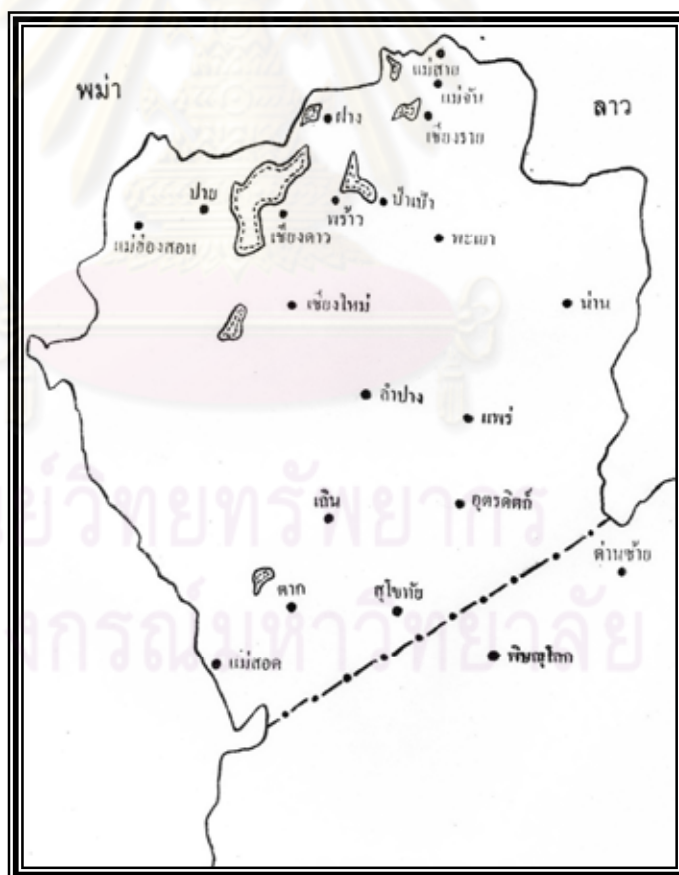

๘. ผีตองเหลือง หรือ ยุมบริ (Yumbri)

จะเห็นได้ว่าชาวลื้อถูกจัดอยู่ในกลุ่มภาษาเผ่าธิเบต - พม่า และมีหลักฐานว่าเคยอยู่แถบตอนต้นแม่น้ำสาละวิน ชาวลื้อที่อาศัยแถบเมืองเชียงตุง เขตหมอกฟ้าเมืองเถิน เมืองป๋น ได้อพยพเข้ามาในเมืองไทยเมื่อราว ๘๕ ปีมาแล้ว ตั้งแต่พ.ศ. ๒๔๖๗ โดยชาวลื้อชุดแรกได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณหมู่บ้านแม่สะลอง อ.แม่จัน จ.เชียงราย (เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านสันติคีรี ในปัจจุบัน)

ต่อมาเมื่อผู้นำถูกยิงเสียชีวิต ชาวบ้านคนอื่นๆก็แยกย้ายไปตั้งหมู่บ้านตามหุบเขาต่างๆ ปัจจุบันชาวลื้อจะอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเชียงดาว ตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองแหง บ้านนาเลา บ้านขุนคอง บ้านห้วยน้ำดัง บ้านดงสามหมื่น บ้านแม่ระ บ้านป่าแป๋ และที่อื่นๆหลายแห่งตามเขตภูเขาของอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายเช่น หมู่บ้านปางสา บ้านธาตุ บ้านแม่สลอง บ้านหัวแม่คำ บ้านคอยช้าง บ้านเฮโก เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วทางเหนือของประเทศไทย ซึ่งสำรวจพบว่ามีการกระจายตัวกันของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อใน ๑๐ จังหวัดทางภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร ลำปาง สุโขทัย พะเยา และแพร่ ในจังหวัดเชียงรายนั้นจะยังพบชาวลื้อในหลายๆที่เช่น กิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง แม่สรวย และอำเภอเมือง (ลักษณะ ดาวรัตนหงษ์ , เรื่องเดียวกัน)ปัจจุบันมีชาวลื้ออยู่ในประเทศไทยจำนวนประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน โดยจะพบมากที่สุดคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ตาก เพชรบูรณ์ ตามลำดับ (ชัชวาล หลียา สมาชิกอบต.แม่จัน ,สัมภาษณ์ ๕ พ.ย. ๒๕๕๑) อย่างไรก็ดี ยังไม่สำรวจพบว่าแต่ละจังหวัดมีการรวบรวมจำนวนนักคนตรีชนเผ่า ในแต่ละจังหวัดแต่ละหมู่บ้านเป็นจำนวนเท่าไร ตามงานวิจัยที่ค้นพบที่จังหวัดเชียงรายเท่านั้น

แผนที่ ที่ ๒.๓ แผนที่แสดงการกระจายของชาวชาติพันธุ์ลื้อขอในเขตภาคเหนือของประเทศไทย

ที่มา:สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ(๒๕๑๘)

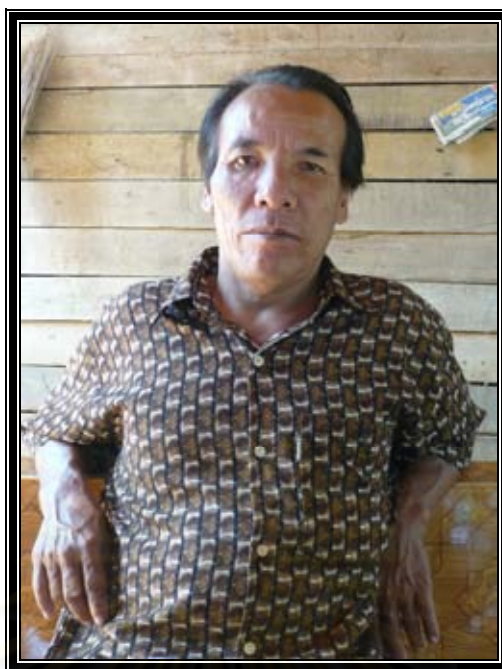
ชาวลีซู่ในเขตอำเภอแม่จัน เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๕ จะมีอยู่ ๖ หมู่บ้านหลักด้วยกัน คือ บ้านห้วยมะหินฝน บ้านสันกำแพง บ้านคอยโคมน บ้านแม่จันหลวง บ้านหัวน้ำคำ บ้านปางหนูน ส่วนบนคอยช้าง อำเภอเมืองเชียงราย มีหมู่บ้านห้วยสาน (๕๐ หลังคาเรือน) บ้านแม่มอน (๑๘ หลังคาเรือน) ตามประวัติบ้านพวกนี้อพยพมาจากภูเขาในเขตหมอกฟ้าเมืองลิน ภายหลังย้ายมาอยู่บนคอยน้ำขาดเขตเชียงตุง แล้วอพยพมาอยู่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย(สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ , ๒๕๑๘ : ๓) ปัจจุบันนี้มีการอพยพและย้ายถิ่นฐานในเขตต่างๆอีกหลายครั้ง โดยเฉพาะชาวลีซู่บ้านปางสานี่ ย้ายมาจากบ้านห้วยมะหินฝนเมื่อพ.ศ.๒๕๐๔ โดยการนำของนายเล่าอ้าย เบียะพะ เป็นผู้บุกเบิกโดยที่ครั้งแรกอพยพมาด้วยกัน ๗ ครอบครัว ย้ายมาจากบ้านห้วยมะหินฝน เพื่อมาหาพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สร้างหมู่บ้านใหม่

กลุ่มเครือญาติของชาวลีซู่ที่พบมีแซ่สกุลประมาณ ๓๐ แซ่สกุล ส่วนใหญ่ เป็นแซ่สกุลที่สืบสายมาจากจีน ที่สืบสายลีซอแท้ๆมีเพียง ๔ - ๕ สกุล เท่านั้น นอกจากนั้นก็ยังมีแซ่สกุลเพิ่มเติมโดยหญิงลีซอแต่งงานกับคนไทย ไทยใหญ่ หรือชาวเขาเผ่าอื่น แล้วยังอาศัยในหมู่บ้านลีซอ ทำให้มีสกุลเพิ่มขึ้น

สกุลที่สำคัญของชาวลีซู่ในประเทศไทยมีไม่กี่นามสกุล และในแต่ละสายสกุลนั้นจะเป็นเรื่องของประเพณีมาเกี่ยวข้องเช่นห้ามไม่ให้คนแซ่เดียวกันแต่งงานกัน เพราะถือว่ามาจากบรรพบุรุษคนเดียวกันจึงเป็นญาติกัน(ประเสริฐ ชัยพิภุสิต,๒๕๔๑: ๑๓๕ - ๑๓๖) สายสกุลที่สำคัญของหมู่บ้านปางสานี่ ได้แก่ สายสกุลเบียะพะ(ผึ้ง) สายสกุล หลี่จา(ประเพณี) และสายสกุล หลี่ยา (ม้า) ชาวลีซู่เป็นผู้มีน้ำใจดี ดังนั้นนอกจากชาวลีซู่แล้วในหมู่บ้านปางสานี่ยังมีชาวชาติพันธุ์อื่นอีก ๒ กลุ่มคือ ชาวล่าหู่ และชาวจีนฮ่ออาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขในหมู่บ้านปางสาแห่งนี้อีกด้วย

๒.๓ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยการนำของนายเล่าอ้าย เบียะพะ เป็นผู้บุกเบิกโดยที่ครั้งแรกมาด้วยกัน ๗ ครอบครัว ย้ายมาจาก บ้านห้วยมะหินฝน เพื่อมาหาพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สร้างหมู่บ้านใหม่ ต่อมานายเล่าอ้าย เบียะพะได้เสียชีวิตลง จึงได้แต่งตั้งนายเล่าอู แซ่จ้าว ขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านอย่างเป็นทางการ นายเล่าอู เป็นผู้นำหมู่บ้านได้ประมาณ ๕ ปีก็ถึงแก่กรรม จึงได้นายมะโน หลี่จา ขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านแทนจนหมดวาระเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ก็มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ โดยมีนายศิริ ถวิลรุ่งเรืองซึ่งอยู่ที่บ้านเล่าฟู และในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ทางบ้านเล่าฟู ได้แยกหมู่บ้านออกไป จึงมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ ได้นายอาชี เบียะพะ เป็นผู้ใหญ่บ้านจนถึงปัจจุบัน

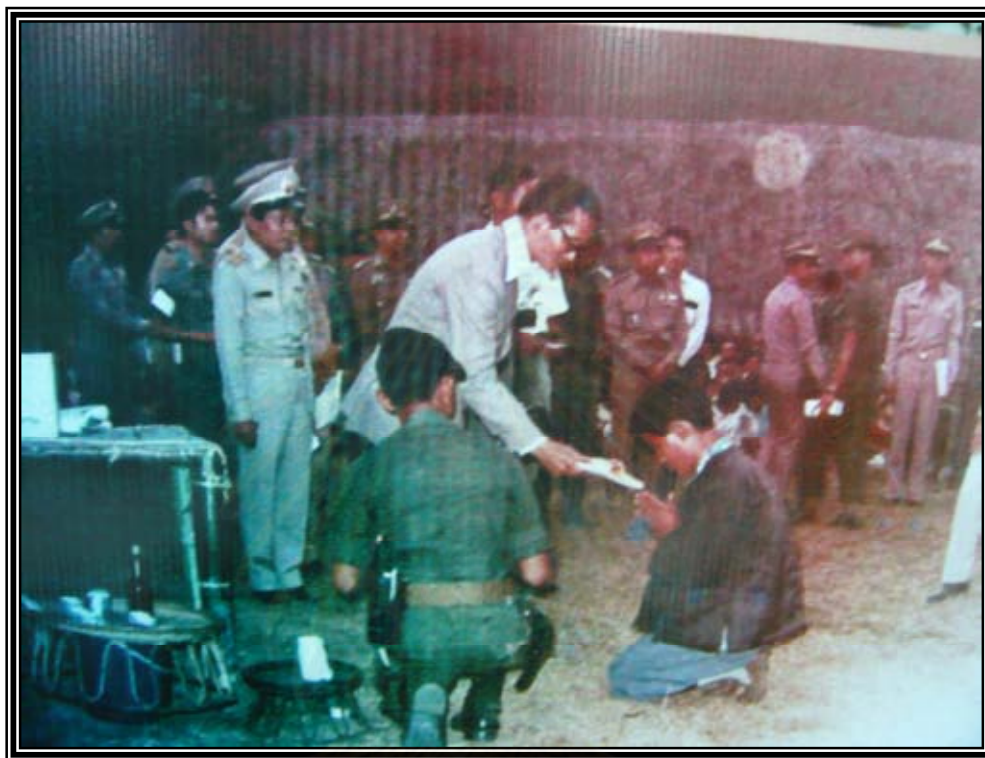
ภาพที่ ๒.๑ นายอาชี เบียชะ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันของหมู่บ้านปางสา

หมู่บ้านปางสานี้ มีประชากรประมาณ ๑,๐๒๕ คน เป็นชาย ๔๕๕ คน และเป็นหญิง ๕๗๐ คนมีประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านจริงๆ ปัจจุบัน ๕๒๖ คน แบ่งเป็น ๘๖ ครัวเรือน จำนวน ๑๐๖ ครอบครัว เป็นชาย ๒๐๐ คนและหญิง ๑๒๕ คน (ชัชวาล หลียา สมาชิกอบต.แม่จัน ,สัมภาษณ์ ๒ ธ.ค. ๒๕๕๑) ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ลีซู (ลีซอ) ที่อพยพลงมาจากบ้านห้วยมะหิน ฝน ต.ป่าดิ่ง อ.แม่จัน และบ้าน หัวแม่คำ อำเภอ แม่ฟ้าหลวง ปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วย ๓ กลุ่มชาติพันธุ์คือ ประชากรหลักที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านปางสาจะเป็นชาวลีซู รองลงมาเป็นจีนฮ่อ และ ลาหู่ (มูเซอร์) ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์มีหลายลักษณะคือมีความสัมพันธ์โดยการแต่งงานข้ามเผ่า โดยเฉพาะชาวลีซูแต่งงานกับจีนฮ่อ และชาวลาหู่

ในด้านการศึกษาของหมู่บ้านปางสา มีการพัฒนาหมู่บ้านขึ้นครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๑๖ หลังจากคุณเตือนใจ ดีเทศน์ (ครูแดง) ครูคนแรกของหมู่บ้านมาประจำหมู่บ้านและเกิดการสร้างโรงเรียนขึ้นโดยชาวบ้านช่วยกันสร้าง มีการเรียนการสอนโดยเยาวชนจะเรียนในเวลากลางวันและตอนกลางคืนจะเป็นศึกษาผู้ใหญ่

หมู่บ้านปางสานี้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีตลอดจน สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมเยือน พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาที่บ้านปางสาครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ ปีพ.ศ. ๒๕๒๒ โดยทรงสร้างฝายกั้นน้ำขึ้น ในเดือนกุมภาพันธ์ปีพ.ศ. ๒๕๒๓ ทรงเสด็จมาทอดพระเนตรแปลกปลูกฝักรวมของราษฎร ยุงฉางสหกรณ์ของบ้านปางสา โรงเรียนบ้าน

ปางสา ทรงปลูกต้นไม้และเสด็จบริเวณลุ่มน้ำแม่จันของหมู่บ้าน และเมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ ทรงเสด็จทอดพระเนตรความก้าวหน้าของโครงการพระราชทานต่างๆ การสร้างฝาย เป็นต้น นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อหมู่บ้านปางสาในการเสด็จพระราชดำเนินมาที่หมู่บ้านนี้ถึงสามครั้ง

ภาพที่ ๒.๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเสด็จพระราชดำเนินหมู่บ้านปางสา

เมื่อพ.ศ. ๒๕๒๒

๒.๔ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานภาพรวมของหมู่บ้านปางสา

๒.๔.๑ อาณาเขตพื้นที่ของหมู่บ้านปางสา

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ป่าสงวนแห่งชาติแม่คำ-แม่สรอง

ทิศใต้ ติดต่อกับ ป่าชุมชนบ้านปางสา(ป่าอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านห้วยมะหินฝน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านเล่าฟู

๒.๔.๒ สภาพพื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านปางสาตั้งอยู่หมู่ที่๑๗ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย บริเวณหมู่บ้านปางสาตั้งอยู่ตามไหล่เขา ติดถนนลาดยางเส้นแม่จัน – ฟาง มีแม่น้ำจัน ไหลผ่าน ถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตตลอดสายอยู่ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงประมาณ ๑๑ กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่จันประมาณ ๑๕ กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงราย ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร

ภาพที่ ๒.๑ แผนที่แสดงหมู่บ้านปางสา

๒.๔.๓ เนื้อที่และสัดส่วนการจัดแบ่งเขตใช้ประโยชน์ของหมู่บ้านปางสา

เนื้อที่ของหมู่บ้านที่ร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด	๗,๔๖๒ ไร่ (๑๐๐%)
พื้นที่อยู่อาศัยและสาธารณะภายในชุมชน	๑๐๒ ไร่ (๑.๔%)
พื้นที่การเกษตร	๒,๐๑๒ ไร่ (๒๗%)
พื้นที่สาธารณะที่ชุมชนจัดเป็นป่าชุมชน	๕๕๘ ไร่
พื้นที่สาธารณะที่ชุมชนคงไว้เป็นป่าส่วนที่ ๑	๒,๓๙๐ ไร่

พื้นที่สาธารณะที่ชุมชนคงไว้เป็นป่าส่วนที่ ๒	๒,๓๘๐ ไร่
รวมพื้นที่สาธารณะที่ชุมชนร่วมกันคงไว้เป็นป่า	๕,๓๔๘ ไร่ (๗๑.๖%)

๒.๔.๔ แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านปางสา

- แม่น้ำจัน ปริมาณน้ำตลอดปีใช้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาและเป็นแหล่งอาหารของชาวบ้าน
- ห้วยสันกำแพง เป็นห้วยที่มีการสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อปล่อยปลาและใช้น้ำเพื่อการเกษตรบางส่วนมีปริมาณน้ำตลอดปี
- ห้วยหก ใช้เป็นน้ำประปาหมู่บ้านของบ้านปางสาและบ้านจะดะ
- ห้วยป่าไม้สัก ใช้เป็นน้ำประปาหมู่บ้านมีน้ำตลอดทั้งปี
- น้ำตกปางสา เป็นน้ำประปาภูเขาหมู่บ้านมีน้ำตลอดทั้งปี

๒.๔.๕ สภาพสังคม ศาสนา และจำนวนประชากร

ที่หมู่บ้านปางสาประชาชนที่สัญจรถือชื่อ จะเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้คิดเป็นร้อยละ ๕๘ มีอำนาจในการบริหารชุมชน สถานะทางเศรษฐกิจดีกว่ากลุ่มอื่น และ ลาหู่ ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นชาวธิซอที่ยังนับถือผี วิญญาณบรรพบุรุษ (เหน) มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และพุทธผสมกับการไหว้ผี ผีที่สำคัญมากที่สุดที่ลือชื่อนับถือคือผีปู่ตาตาย โดยประเพณีต่างๆมักจะมีผีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยโดยเฉพาะประเพณีปีใหม่ จะมีการไหว้ผีก่อนที่จะลงมือทำการเฉลิมฉลองต่างๆ ด้านความเชื่อและศาสนาคิดเป็นร้อยละได้ดังนี้ นับถือวิญญาณบรรพบุรุษและศาสนาพุทธ ร้อยละ ๕๕% ศาสนาคริสต์ ๓% และศาสนาอิสลาม ๑ % แต่ทั้งนี้ในบริเวณหมู่บ้านไม่มีวัดพุทธเลย แต่มีศาลเจ้าหมู่บ้าน ๑ แห่ง โบสถ์ศาสนาคริสต์ ๒ แห่ง และมีมัสยิดอีก ๑ แห่ง

จำนวนประชากรของหมู่บ้านมีประมาณ ๑,๐๒๕ คนเป็นชาย ๔๕๕ และเป็นหญิง ๕๗๐ คน มีประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านจริงๆ ปัจจุบัน ๕๒๖ คน แบ่งเป็น ๘๖ ครัวเรือน จำนวน ๑๐๖ ครอบครัว เป็นชาย ๒๐๐ คนและหญิง ๓๒๕ คน ในจำนวนประชากรชาวธิซอหมู่บ้านปางสานี้พบว่า มีนัก

คนตรีในหมู่บ้านที่สามารถบรรเลงซออู้ได้ เพียง ๓ คนกลุ่มอายุ ๖๐ปีขึ้นไป ๒คน และ๖๐ปีลงมา จำนวน ๕ คน¹ ช่วงอายุประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านสามารถจำแนกได้ดังนี้

๐-๕ปี	๖-๑๒ ปี	๑๓-๒๕ปี	๒๖-๔๕ปี	๔๖- ๖๐ ปี	๖๐ปี ขึ้นไป	รวม
๕๒ คน	๕๗ คน	๑๗๔ คน	๑๒๔ คน	๖๕ คน	๑๔ คน	๕๒๖ คน

ตารางที่๒.๑ แสดงช่วงอายุประชากรของหมู่บ้านปางสา

๒.๔.๖ ข้อมูลสถานะประชากร

ในหมู่บ้านปางสานี้มีบุคคลที่ถือบัตรประชาชนที่ทางราชการออกให้แตกต่างกันไปแบ่งได้ ดังนี้

บัตรประจำตัวประชาชน	จำนวน ๔๓๒ คน
บัตรสีฟ้า(บุคคลบนพื้นที่สูง)	จำนวน ๔๒ คน
บัตรสีเขียวขอบแดง(ผู้มีทะเบียนชุมชนบนพื้นที่สูง)	จำนวน ๑๒ คน
บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน	จำนวน ๒๗ คน

๒.๔.๗ สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

๒.๔.๗.๑ หมู่บ้านปางสา มีโรงเรียนของทางราชการ ๑ แห่งคือโรงเรียนบ้านปางสาเป็นโรงเรียนตั้งโรงเรียนบ้านปางสา ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านปางสา หมู่ที่ ๑๗ ต.ป่าตึง อ.แม่จัน จ.เชียงราย มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๖ ไร่ ๓ งาน ๙๕ ตารางวา ซึ่งแต่เดิมมาในหมู่บ้านมีหน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา) ดำเนินการสอนอยู่ต่อมารัฐธรรมนูญในหมู่บ้านมีความประสงค์ที่จะต้องการเปิดการเรียนการสอนเป็นโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้ยื่นเรื่องเพื่อขอจัดตั้งโรงเรียน ต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่จัน โดยราษฎรได้เตรียม สถานที่ อาคารเรียน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่จัน ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลและพิจารณารายละเอียดในข้อมูลต่างๆ แล้ว จึงได้ขอเสนอจัดตั้งเป็นโรงเรียนสาขาขึ้น โดยคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้ประกาศจัดตั้งเป็น "โรงเรียนบ้านปางสา" เมื่อ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๓๖

¹ ดูภาคผนวก

ภาพที่ ๒.๔ ป้ายหน้าโรงเรียนบ้านปางสา

- หน่วยป้องกันรักษาป่าเชียงรายที่ ๒๕ ป่าดงสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๒ จ.เชียงราย ตั้งขึ้นในปีงบประมาณ ๒๕๓๒ มีพื้นที่รับผิดชอบป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำแม่คำ ป่าน้ำแม่สองและ ป่าน้ำจันฝั่งซ้าย ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยบ่อ ท้องที่อำเภอแม่จัน

- โรงเรียนสอนภาษาจีน ๑ แห่งได้รับงบประมาณจากประเทศสิงคโปร์

- น้ำตกบ้านปางสา ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติลำน้ำกก มีทั้งหมด ๗ ชั้น แต่ละชั้น สวยงามแตกต่างกันไป ชั้นที่สูงที่สุดสูง ๗๐ เมตร พื้นที่รอบน้ำตกมีความสวยงามด้วยพันธุ์ไม้นานา พันธุ์ สภาพป่าโดยรอบมีความอุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางชีวภาพ

- อ่างเก็บน้ำบ้านปางสา

- ป่าชุมชนบ้านปางสา

- เขตอนุรักษ์พันธุ์ปลารวมชาติบ้านปางสาจะอยู่หน้าบริเวณสะพานเข้าหมู่บ้านมีปลาอาศัยอยู่ในลำน้ำมากมาเป็นแหล่งที่พักผ่อนให้อาหารปลาอีกด้วย

๒.๔.๘ องค์กรชาวบ้านปางสา

องค์กรชาวบ้านลือชื่อนั้นในอดีตไม่ค่อยชัดเจนแต่จะเด่นในกลุ่มเครือญาติในตระกูลเดียวกันซึ่งถือว่าเป็นองค์กรระหว่างชุมชนลือชู้ มีบทบาทมากในสังคมลือชู้ในอดีต ในปัจจุบัน กลุ่มเครือญาติ ยังคงมีการรวมตัวรวมกลุ่มทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งเครือญาติองค์กรชาวบ้านปางสาแบ่งได้ดังนี้

๑. หัวหน้า เป็นผู้ใหญ่บ้านทางราชการ

๒. มือมือพะ (ผู้นำศาสนา) ตำแหน่งนี้จะถูกกำหนดหรือแต่งตั้งโดย “อาปาโหม” (ศาลเจ้าหมู่บ้าน) ต้องผ่านพิธีเสียดทายก่อนและแต่ละชุมชนมี “มือมือพะ” ได้เพียงคนเดียว ทำหน้าที่ด้านพิธีกรรมและเป็นตัวกลางระหว่างเทพพิทักษ์ในหมู่บ้าน และทำหน้าที่ประกาศในวันสำคัญ เช่น วันศีล เป็นต้น

๓. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๒ คน โดย หัวหน้า (ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นผู้แต่งตั้ง

๔. สมาชิก อบต. ตามโครงสร้างของราชการ โดยมาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่บริหารพัฒนาหมู่บ้าน และหางบประมาณ

๕. คณะกรรมการในหมู่บ้าน

๖. ที่ปรึกษา “โซโหม โซติ” (ผู้อาวุโส)

๗. หนีพะ (หมอผี) ทำหน้าที่พิธีกรรมต่างๆ สำหรับเจ้าทรงรักษาผู้ป่วย

๒.๔.๕ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนหมู่บ้านปางสา

ผู้มีความรู้ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม/ประเพณีท้องถิ่น

๑. นายอาชาโป๊ะ หลี่จา ด้านวัฒนธรรม

๒. นายวันชัย เบียะพะ หมอเมือง

๓. นายอาชางเตอะ แซ่ลี ประเพณีวัฒนธรรม

ผู้มีความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย/สมุนไพร/หมอพื้นบ้าน

๑. นางอาหมี ยาผ่า ยาสมุนไพร

๒. นางนาบูลี อภิโชคสถาพร ยาสมุนไพรด้านกระดูก

๓. นายอาสาพะ เบียะพะ ยาสมุนไพร

๔. นางอาหมี หลี่ยา ยาสมุนไพรแก้พิษงู

ผู้มีความรู้ด้านการฝีมือต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะสลัก หัตถกรรม จักสาน ทอผ้า

- ๑.นางอาหลهما รุ่งเรืองธนาโชติ ทอผ้า
- ๒.นางอาซามิ เบ็ยะพะ หัตถกรรม
- ๓.นางอาหมี แซ่จ้าว หัตถกรรม

ผู้มีความรู้ด้านการเกษตร เช่นการเพาะปลูกขยายพันธุ์ การปรับใช้ เทคโนโลยี

- ๑.นายชัชวาลย์ หลี่ยา การเพาะปลูก/ขยายพันธุ์พืช
- ๒.นายสุชน เบ็ยะพะ การเพาะปลูกขยายพันธุ์พืช

ผู้มีความรู้ด้านการถนอมอาหาร

- ๑.นางสุนิพร หลี่จา ถนอมอาหารต่างๆ
- ๒.นางอาซังเหมย แซ่ลี การทำน้ำเต้าหู้
- ๓.นางเซี่ยอิง เต๋อซาเอ้อ การทำเต้าหู้ก้อน

ผู้มีความรู้ด้านความเชื่อ /โหราศาสตร์ /ไสยศาสตร์

- ๑.นายอาหลสะ หลี่จา หมอผี
- ๒.นายอาสาพะ ยาผ่า หมอผี
- ๓.นายวันชัย เบ็ยะพะ โหราศาสตร์
- ๔.นายอาซาโป๊ะ หลี่จา โหราศาสตร์

ผู้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการ

- ๑.นายสุพจน์ หลี่จา การบริหารจัดการองค์กร
- ๒.นายอาชี เบ็ยะพะ การบริหารจัดการชุมชน
- ๓.นายชัชวาล หลี่ยา การบริหารจัดการกลุ่ม

ที่มา:นายชัชวาล หลี่จา สมาชิกอบต.แม่จัน ,สัมภาษณ์ ๕ พ.ย. ๒๕๕๑

๒.๔.๑๐ ภาษาของชาวบ้านปางสา

จากตำนานปรัมปราที่กล่าวว่าชาวลื้อเคยมีภาษาเขียนที่เทวดาเป็นผู้มอบให้แต่ชาวลื้อจดภาษานั้นลงบนขนมข้าวปุกและเกิดหิวจึงนำขนมนั้นไปย่างไฟกินทำให้ภาษาที่จดไว้หายไป ชาวบ้านปางสาซึ่งเป็นชาวลื้อจึงไม่มีภาษาเขียนมาก่อน ต่อมาเมื่อมีโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นจึงสามารถอ่านออกเขียนได้ โดยที่ ภาษาของชาวบ้านในหมู่บ้านปางสาจะพูดภาษาถิ่นของลื้อ ในขณะที่ชาวลาหู่และจีนฮ่อก็จะพูดภาษาของตนเอง ลื้อที่ไม่มีภาษาเขียนของตนเอง แต่สำหรับชาวลื้อซอที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายมิชชันนารี ได้ใช้อักษรโรมันมาดัดแปลงเป็นภาษาเขียนของลื้อซอ และปัจจุบันชาวลื้อซอของหมู่บ้านปางสานี้ก็ยังสามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้เกือบทุกคนเพราะมีโรงเรียนของรัฐบาลเข้าไปจัดตั้งที่หมู่บ้าน ตลอดจนหมู่บ้านปางสาที่อยู่ใกล้สังคมเมืองจึงมีการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านภาษาไทยขึ้นด้วย และชาวบ้านปางสานิยมส่งลูก-หลานเข้าไปเรียนในเมืองจึงทำให้ชาวหมู่บ้านโดยเฉพาะเด็กในวัยเรียนอ่านและเขียนภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

๒.๔.๑๑ การแต่งกายของชาวปางสา

การแต่งกายของชาวเขาเผ่าลื้อนั้นจัดว่าเป็นการแต่งกายที่มีสีสันสดใสและงดงามและหลากหลายสีมากที่สุดในบรรดาชาวเขาทั้งหมด มีความกล้าในการตัดสินใจและความเป็นอิสระชน สะท้อนออกมาให้เห็นจากการใช้สีตัดกันอย่างรุนแรงปกติชาวเขาเผ่าลื้อซอผู้หญิงจะแต่งกายด้วยเสื้อที่ใส่เป็นเสื้อหลวมๆแขนกระบอกส่วนหน้าของเสื้อยาวถึงเข่า ส่วนหลังยาวถึงน่อง กางเกงที่ใส่จะเป็นกางเกงหลวมๆสีดำเป่ากว้างมากเพื่อเคลื่อนไหวสะดวก การแต่งกายของชาวบ้านปางสาในปัจจุบันผู้ชายนิยมสวมเสื้อผ้าแบบคนเมืองคือ เสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ต แต่จะยังคงสวมใส่กางเกงชาวลื้อซอ และยังมีผู้ชายชาวลื้อซอบางกลุ่มนั้นหันมานิยมุ่งกางเกงผ้าแบบชาวเมืองทั่วไปเช่นกางเกงสแลคหรือกางเกงผ้า ขาวทั่วๆไป ชาวลื้อซอฝ่ายหญิงยังคงสวมใส่ชุดพื้นเมืองประจำเผ่าในการทำงานต่างๆในชีวิตประจำวันแต่จะไม่ได้ใส่เต็มยศสวยงามเหมือนในวันที่มีงานพิธีการต่างๆ หากแต่เมื่อถึงวันงานเฉลิมฉลองต่างๆก็มักจะนิยมแต่งกายสวยงามทั้งชายและหญิง

ภาพที่ ๒.๕ เครื่องแต่งกายด้านหน้าของชาวลีซู หมู่บ้านปางสา

ภาพที่ ๒.๖ เครื่องแต่งกายด้านหลังของชาวลีซู หมู่บ้านปางสา

เครื่องแต่งกายของชาวอีสานหมู่บ้านปางสา นั้นสามารถแยกได้ดังนี้

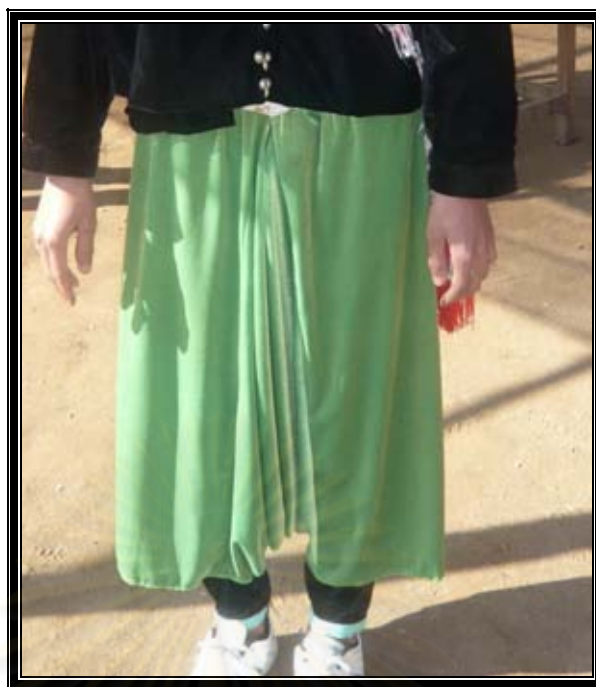
เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของผู้ชายประกอบด้วย

๑. เสื้อ เป็นเสื้อที่นิยมทำจากผ้ากำมะหยี่สีดำ ตัวใหญ่ คอป้าย แขนมีลักษณะเป็นทรงกระบอก สำหรับผู้ชายที่ยังหนุ่มนั้นจะมีการปักกระดุมเงินติดเสื้อเพื่อเพิ่มความสวยงามบริเวณบ่าทั้งสองข้าง ลงมาถึงรอบคอทั้งด้านหน้า และด้านหลัง ตามแนวสาบรังคัม รวมไปถึงบริเวณสาบด้านหลังของเสื้ออีกด้วย ลายที่นิยมปัก คือการนำกระดุมเงินมาชนกัน ๓ เม็ด เป็นลักษณะคล้ายรูปสามเหลี่ยม เสื้อของผู้ชายชาวอีสานจึงมีน้ำหนักค่อนข้างมากและมีความอบอุ่นสบาย ส่วนเสื้อของผู้ชายที่สูงอายุแล้วจะไม่นิยมปักเม็ดเงินลงบนเสื้อแต่คงใช้ผ้าและรูปแบบทรงเสื้อเหมือนกัน

ภาพที่ ๒.๓ ตัวเสื้อด้านหน้าของผู้ชาย

๒. กางเกง กางเกงของผู้ชายชาวอีสานนั้นกางเกงที่ใช้จะเป็นกางเกง ตัวใหญ่เป่ากว้าง เพื่อความสะดวกสบายในการเคลื่อนไหว นิยมทำด้วยผ้ากำมะหยี่หรือผ้าที่ค่อนข้างหนา สีของกางเกงนั้นจะใช้ได้หลากหลายสีทั้งสีดำและสีแดงซึ่งถือว่าเป็นสีของกางเกงผู้หญิง

ภาพที่ ๒.๘ กางเกงและปลอกขา

๓. ปลอกขา เป็นผ้าสีดำไม่มีลวดลายขอบด้านล่างของผ้าจะมีการใช้ผ้าสีมาถักตัดขอบ ปลอกขานี้มีประโยชน์สำหรับช่วยป้องกันขาส่วนล่างที่พ้นจากกางเกงจากแมลงหรือกิ่งไม้ ใบหญ้าที่จะทิ่มแทงเวลาไปไร่และยังช่วยป้องกันความหนาวได้อีกด้วย

๔. หมวก หมวกสีขาวนี้เดิมชาวลีซุใช้ผ้าสีขาวมาโพกศีรษะ ต่อมาเมื่อวัฒนธรรมเมืองได้เผยแพร่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนจากการใช้ผ้าโพกศีรษะซึ่งลำบากมาเป็นหมวกสำเร็จซึ่งใช้ผ้าสีขาวซึ่งมีลวดลายสวยงามมาทำเป็นหมวกแทน

๕. เครื่องประดับ ผู้ชายชาวลีซุที่ยังหนุ่มมักจะมีการสวมเครื่องประดับเงินต่างๆเช่น สร้อยคอหรือกำไลเงิน และมีการสะพายข้อม ที่มีการปักลูกปัดต่างๆเป็นลวดลายสวยงาม ตลอดจนมีการห้อยพวงเงินต่างๆลงไปเพื่อให้เงินความงดงามมากยิ่งขึ้น โดยชาวลีซุจะถือว่าข้อมเป็นเครื่องประดับที่ใช้อีกอย่างนอกจากการใช้สอยเพื่อบรรจุสิ่งของเล็กๆน้อย นอกจากข้อมแล้ว ชาวลีซุยังมีการนำสายสะพายซึ่งมีขนาดเท่ากับสายสะพายข้อมแต่ปักด้วยลูกปัดเป็นอุบะห้อยอย่างงดงามมาใส่สะพายตรงข้ามกับข้อมเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับอีกด้วย

ภาพที่ ๒.๘ ย่ามของชาวทีซุจะมีการตกแต่งด้วยโลหะ เงินอย่างงดงาม

ภาพที่ ๒.๑๐ การแต่งกายของผู้ชายชาวทีซุหมู่บ้านปางสาในวันขึ้นปีใหม่

ปัจจุบันการแต่งกายของผู้ชายชาวบ้านปางสานั้นได้รับอิทธิพลจากคนเมืองที่แพร่กระจายเข้ามาเพราะหมู่บ้านอยู่ใกล้ชุมชนเมืองจึงจะนิยมสวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ตในการทำงานตลอดจนอยู่

ในชีวิตประจำวันคงใส่แต่กางเกงขาสั้นหรือเสื้อยืดธรรมดาๆ จะสวมชุดชาวเลก็เฉพาะพิธีสำคัญเช่นพิธีปีใหม่หรืองานแต่งงานเท่านั้น

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของผู้หญิงประกอบด้วย

๑. เสื้อ เสื้อที่นิยมทำจากผ้ากำมะหยี่สีต่างๆเช่นสีน้ำเงิน สีเขียว สีฟ้าหรือผ้าที่มีลวดลายก็ได้ ตัวใหญ่ คอป้าย แขนเสื้อทรงกระบอกมีสีต่างจากตัวเสื้อโดยนิยมสีชมพู สีแดง หรือสีบานเย็นเท่านั้น บริเวณคอเสื้อจะเป็นสีดำ ถัดลงมาจะเป็นแถบผ้าสีต่างๆนำมาซ้อนทับกัน เป็นสีรุ้งหรือเป็นลายดอก

ภาพที่ ๒.๑๑ ตัวเสื้อผู้หญิงด้านหน้า

ภาพที่ ๒.๑๒ ตัวเสื้อด้านหลัง

๒. กางเกง กางเกงของผู้หญิงชาวลิซุก็จะมีลักษณะเหมือนผู้ชายคือเป้ากว้าง แต่ผู้หญิงจะใส่ได้แค่กางเกงสีดำเท่านั้น กางเกงเหล่านี้ผู้หญิงชาวลิซุมักจะตัดเย็บกันเองและตัดเย็บเพื่อทำจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้านที่ไม่มีเวลาหรือขายให้กับนักท่องเที่ยว ราคากางเกงจะอยู่ในราคาตัวละประมาณ ๒๐๐- ๒๕๐ บาทต่อหนึ่งตัว

ภาพที่ ๒.๑๓ กางเกงของผู้หญิงชาวลิซุ

๑. ผ้าคาดเอว ผ้าคาดเอวนี้อาจใช้คาดแทนเข็มขัด มีลักษณะเป็นผ้าสีดำใช้พันรอบเอวทับเสื้อนอก เพื่อให้เกิดความกระชับ

๔. ปลอกขา เป็นผ้าสีต่างๆ ขอบด้านล่างของผ้าจะมีการใช้ผ้าสีมาถักตัดขอบ ปลอกขานี้มีประโยชน์สำหรับช่วยป้องกันขาส่วนล่างที่พ้นจากกางเกงจากแมลงหรือกิ่งไม้ ใบหญ้าที่จะทิ่มแทงเวลาไปไร่และยังช่วยป้องกันความหนาวได้อีกด้วย

๕. เครื่องประดับ เครื่องประดับของหญิงสาวชาวลีซุนจะใส่ในงานสำคัญๆ เช่น งานปีใหม่หรืองานแต่งงานเท่านั้น เครื่องประดับที่ใช้จะมีความแตกต่างกันระหว่างหญิงสาวกับผู้สูงอายุ เช่น หมวก หมวกของหญิงสาวจะมีความสวยงามมีลูกห้อย แต่หญิงสูงอายุจะมีลักษณะเรียบ หรือไม่สวมหมวก เสื้อก็สีดำประดับเม็ดเงิน เหรียญเงิน พวงพู่ที่ใช้ผูกกับผ้าคาดเอว สำหรับห้อยด้านหลัง สร้อยคอ และกำไลเงิน ปัจจุบันหญิงสาวชาวลีซุนที่มีฐานะก็จะนิยมใส่สร้อยแหวน ที่ทำจากทองเพื่ออวดฐานะของตนเองด้วย

ภาพที่ ๒.๑๔ การแต่งกายด้านหน้าของหญิงสาวชาวลีซุน

ภาพที่ ๒.๑๕ การแต่งกายด้านหลังของหญิงสาวชาวลีซู

ภาพที่ ๒.๑๖ เสื้อกั๊กด้านหน้าที่ใช้เป็นเครื่องประดับของผู้หญิง

ภาพ ๒.๑๗ เสื้อกั๊กด้านหลังที่ใช้เป็นเครื่องประดับของผู้หญิง

๔. สภาพทางสังคม

ระบบสังคมของชาวลิซุจะถือว่าผู้อาวุโสเป็นผู้ที่มีความสำคัญโดยเฉพาะ ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ใหญ่ ในตระกูลของตนเนื่องจากบุคคลเหล่านี้ได้ผ่านโลกมามาก มีประสบการณ์ในชีวิตมากมาย สามารถชี้ทางที่ถูกที่ควรให้กับลูกหลานได้ ชาวลิซุยังถืออีกว่าเมื่อบุคคลเหล่านี้เสียชีวิตไปแล้วก็จะมาเป็นผีที่คอยปกป้องดูแลลูกหลานอีกด้วย สิ่งที่สังคมชาวลิซุให้ความสำคัญที่เห็นชัดเจนคือผู้ชาย จะทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวเมื่อหญิงลิซุแต่งงานแล้วจะต้องใช้นามสกุลหรือแซ่ของฝ่ายชาย ถือการสืบสายโลหิตทางบิดาเป็นสำคัญ ครอบครัวใดที่บุตรชายคนโตมีภรรยา จะต้องนำภรรยามาอยู่บ้านบิดา มารดาของตน เพราะถือว่าบุตรชายคนโตเป็นผู้รับมรดกสืบสกุล และเป็นใหญ่ในบรรดาพี่น้องท้องเดียวกัน ชาวลิซุที่มีสกุลหรือแซ่เดียวกันจะถูกห้ามแต่งงานกันอย่างเด็ดขาด เพราะถือว่าผิดผี อาจถูกการลงโทษจากผี

ผู้ที่มีบทบาททางสังคมที่สำคัญคือ หมอเมือง หรือ หม่อม มื้อ ผะ ซึ่งมีคุณสมบัติคือเป็นชายหัวหน้าครอบครัวที่มีความรู้ด้านจารีตประเพณี รู้จักวิธีการ กระบวนการ การประกอบพิธีกรรมของส่วนรวม โดยตำแหน่งหมอเมืองนี้ผู้ที่เลือกก็จะเป็น ผี ประจำหมู่บ้านเป็นผู้เลือก โดยจะมีการเลือกที่ อา ปา โหม่ ฮี โดยการเสี่ยงทายไม้เสี่ยงทาย เมื่อได้รับคัดเลือกแล้วก็ต้องทำหน้าที่ตลอดชีวิต

ไม่มีการสืบทอดสู่ลูกหลาน เมื่อหมอเมืองคนเก่าตายไปก็จะทำการคัดเลือกคนใหม่ขึ้นมา หมอเมืองของหมู่บ้านปางสาคนปัจจุบัน (๒๕๕๑) นี้คือ นายวันชัย เบียชะ ทำหน้าที่เป็นผู้นำสังคมในด้านพิธีกรรมระดับชุมชน คือพิธีต่างๆ เช่น กำหนดวันศีล(ขึ้น แหน่ เชื้อ) หรือวันหยุดงานของชาวบ้าน ซึ่งจะต้องประกาศให้ชาวบ้านทราบก่อน ๑ วัน เป็นวันที่ชาวบ้านจะไม่ไปทำงานทำไร่ ไม่ใช้อาวุธของมีคม และนอกจากนี้ยังเป็นผู้ดูแลศาลประจำหมู่บ้าน เป็นตัวแทนติดต่อกับ ผีประจำหมู่บ้าน เป็นผู้นำในพิธีปีใหม่ กินข้าวใหม่ และพิธีสำคัญต่างๆของหมู่บ้าน

หมอเมืองมีสถานภาพสูงในสังคมลือ เนื่องจากเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของความเป็นชุมชนที่ยึดมั่นใน อิทธิ หรือจารีตประเพณีร่วมกัน การที่ชาวบ้านไปรวมตัวกันพร้อมด้วยสุราอาหารเพื่ออวยพรหมอเมืองในวันปีใหม่ การยอมรับในการตัดสินกรณีพิพาทต่างๆหรือความขัดแย้งระหว่างชาวบ้าน และการเคารพเชื่อฟังหรือดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของบรรพชนเท่ากับได้สร้างเสริมพันธะและเสริมพลังอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยโดยเฉพาะผีอารักษ์ การที่หมอเมืองมีผลผลิตดีสามารถเลี้ยงชาวบ้าน ได้นั้นย่อมแสดงว่าชุมชน ได้มีภูมิคุ้มกันการมีวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกันของส่วนรวม (ทวิช จตุวรพฤษ, ๒๕๔๑:๑๘๐)

นอกจากหมอเมืองแล้วหมู่บ้านของชาวลือจะมีกลุ่มผู้อาวุโส หรือที่เรียกว่า โข โหม่ โข ดี ที่ชาวบ้านนับถือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับประเพณีหรือทำพิธีกรรมต่างๆ โดยในอดีตกลุ่มผู้อาวุโสจะมีบทบาทมาก การเลือก หรือการย้ายที่อยู่ใหม่ การตัดสินคดีความ การประกอบกิจกรรมต่างตามประเพณีความเชื่อเหล่านี้เกิดขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้อาวุโส ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าหมู่บ้านจะเป็นเพียงบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกของคนอาวุโสแต่ปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะเรื่องการปกครอง กลุ่มผู้อาวุโสไม่ได้มีบทบาทเกี่ยวกับการปกครองอีกต่อไปแต่เป็นเรื่องของทางราชการของฝ่ายปกครองท้องถิ่น มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นผู้ดูแลด้านนี้แทน กลุ่มผู้อาวุโสจึงมีบทบาทในด้านการเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น ผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านปางสาคนปัจจุบันคือ นายอาชี เบียชะ

สิ่งที่สังคมลือยอมรับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างคือ หมอผี หรือ หนีชะ ซึ่งจะเป็นได้เฉพาะผู้ชายเท่านั้นคนที่จะเป็นหมอผีจะต้องได้รับการเลือกตามความประสงค์ของผี โดยจะต้องเรียนรู้พิธีกรรม บทสวดต่างๆ และการให้ความช่วยเหลือกับผู้เดือดร้อนกรณีต่างๆ ปัจจุบันหมอผีของหมู่บ้านปางสา มีจำนวน ๒ คนคือนายอาหลสะ หลีจาและนายอาสาชะ ยาผ่า

ดังนั้นสภาพทางสังคมของชาวลือนั้น ผู้อาวุโสฝ่ายชายนั้นจะมีบทบาทความสำคัญมากในด้านการให้คำปรึกษา ดังจะพบว่าหน้าที่สำคัญประจำหมู่บ้านนั้นไม่ว่าจะเป็นตำแหน่ง หมอเมือง (หม่อ มือ ชะ) หรือหมอผี ตลอดจนกลุ่มผู้อาวุโสของหมู่บ้านล้วนแต่เป็นชายทั้งสิ้น แต่ปัจจุบันนี้ตำแหน่งทางราชการด้านการเมืองการปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชาวลือเองดังนั้น

จึงจะพบได้ว่านอกเหนือจากกลุ่มบุคคลสำคัญที่เป็นผู้อาวุโสแล้ว ในปัจจุบันยังมีชาวลิซุหนุ่มมาทำงานด้านการเมืองการปกครองอีกด้วย

๕. ความเชื่อ

ความเชื่อต่างๆของชาวลิซุนั้น เกิดขึ้นจากสภาพความเป็นอยู่ของชาวลิซุซึ่งมักจะอาศัยอยู่ตามหุบเขา ยอดดอยป่าเขา ชีวิตประจำวันของชาวลิซุนั้นต้องใช้แรงงานอยู่ในไร่ ในการหาของป่า พบเจอกับภัยธรรมชาตินานาชนิด ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บต่างๆไม่รู้ถึงที่มาที่ไปสาเหตุของโรคภัยไข้เจ็บต่างๆที่เกิดขึ้นเหล่านั้น

ความเชื่อเรื่องผี

การดำรงวิถีชีวิตของชาวลิซุถูกปลูกฝังมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ การสืบทอดวิถีชีวิตนั้นเกิดจากการสอนวิธีเลียนแบบ จากรุ่นสู่รุ่น การนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่ไม่พบเห็น ไม่มีตัวตน จึงถูกปลูกอยู่ในจิตสำนึกของชาวลิซอทุกคนว่า ทุกๆที่และทุกๆสิ่งล้วนแล้วแต่มี “ผี” หรือ “เหน” สิ่งสถิตอยู่ทั่วไปผีของชาวลิซอนั้น ชาวลิซุมีความเชื่อว่ามีทั้งผีดีและผีร้าย ให้ทั้งคุณและให้โทษ ดังนั้นการเอาใจผีจึงถือเป็นหน้าที่ของพวกชาวลิซุเพื่อให้เกิดความสุข ความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนเป็นการตอบแทนบุญคุณ ผี ในรูปแบบของการเช่นบวงสรวง ต่างๆ

ผีที่จัดว่าเป็นผีที่ดีของชาวลิซอ

๑. ผีเรือน เป็นวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองดูแลลูกหลานให้อยู่เย็นเป็นสุข ผีเรือนนี้ชาวลิซอจะตั้งหิ้งบูชาตรงข้ามกับประตูบ้าน มีถ้วยน้ำชาเงินตั้งอยู่เป็นคู่เพื่อเช่นสรวงวิญญาณของบรรพบุรุษ แต่ละใบก็จะเป็นวิญญาณแต่ละดวงมีสามชั่วคนคือ พ่อแม่ ปู่ย่า และทวด ทุกวันสวดที่หอมเมือง หรือ “หอม มื้อ ผะ” ประกาศหัวหน้าครอบครัวหรือลูกชายคนโตจะต้องทำหน้าที่เปลี่ยนน้ำชาและจุดธูปบอกกล่าวให้วิญญาณบรรพบุรุษมาดื่มน้ำชาและช่วยปกป้องคุ้มครองลูกหลานในบ้าน นอกจากผีเรือนแล้วบางบ้านจะยังมี ผีเชียนซึ่งเป็นขุนศึกหรือนักรบเสนาต่างๆที่ล่วงลับไปแล้ว และเกิดเป็นเชียนบนสวรรค์เรียกว่าผีเชียน และบนหิ้งบูชาก็จะมีถ้วยน้ำชาเช่นเดียวกันโดยจะแยกหิ้งกับผีเรือน อีกทั้งชาวลิซอมีหลายสกุลดังนั้นหิ้งบูชาผีเรือนจึงมีความแตกต่างกันออกไปสายสกุลนั้นๆนายชัชวาล หลี่จาได้อธิบายให้ผู้วิจัยทราบว่า การคู่ที่หิ้งบูชาในบ้านนั้นอาจจะสามารถบอกถึงสายสกุลของคนในบ้านได้เช่นในสายสกุล “หลี่จา” หิ้งบูชาจะมีถ้วยน้ำ ๑๐ ใบ วางข้างละ ๕ ใบจะบูชาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษเหนือขึ้นไปอีก ส่วนสายสกุล “เปี้ยผะ” จะมีถ้วยน้ำสำหรับวางบูชาแค่ ๕ ใบเท่านั้น(ชัชวาล หลี่จา สมาชิกอบต.แม่จัน ,สัมภาษณ์ ๒๕ ม.ค. ๒๕๕๒)

ภาพที่ ๒.๑๘ หิ้งบูชาภายในบ้านสกุล “หลี่จ่า”

ภาพที่ ๒.๑๙ หิ้งบูชาภายในบ้านสกุล “เบ็ยพะ”

ภาพที่ ๒.๒๐ หิ้งบูชาภายในบ้านจะมีการนำเครื่องเช่นมาวาง

๒. ผีหมู่บ้านหรือ “อา ปา โหม่ ฮี” เป็นผีระดับสูงทำหน้าที่คุ้มครองหมู่บ้าน ดูแลผู้คนและสัตว์เลี้ยงให้อยู่ร่มเย็น ความหมายของภาษาลีซู อาปา แปลว่า ปู่ , โหม่แปลว่าแก่ ดังนั้น อา ปา โหม่ จึงมีความหมายถึง บรรพบุรุษผู้ทำหน้าที่ดูแลลูกหลานทุกคนในหมู่บ้านเพื่อให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข ชาวลีซูจะตั้งศาลขนาดใหญ่ เพื่อเป็นที่สิงสถิตของผีหมู่บ้านอยู่บนเนินเขาซึ่งสูงกว่าระดับที่ตั้งของหมู่บ้านเล็กน้อยห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๑๐๐ เมตร ลักษณะของตัวศาลจะเป็นศาลาเพิงหมาแหงน หน้าหันหาหมู่บ้านภายในศาลจะมีหิ้งบูชา มีถ้วยใส่น้ำชาวางเรียงอยู่ประมาณ ๔ ถ้วย บนแท่นบูชาจะมีการตัดกระดาษเป็นรูปปิ่นและมีดไว้ด้วยเพื่อเป็นอาวุธใช้สำหรับปราบผีร้ายที่จะมารบกวน ที่หมู่บ้านปางสาจะมีการสร้างศาลขึ้นใหม่อีกศาลหนึ่งอยู่สูงกว่าศาลเดิมประมาณ ๑๐ เมตร โดยที่ไม่มีการรื้อศาลเก่าแต่ย้ายแก่แท่นบูชาขึ้นมา บริเวณศาลของหมู่บ้านนี้จะค่อนข้างกว้างด้านขวาของตัวศาลจะมีแท่นบูชาอยู่ใต้ต้นไม้ เป็นที่สิงสถิตของผีอีก ๑ แห่งคือ “ซั่วสะฉี” เป็นน้องชายของ “อา ปา โหม่ ฮี” โดย “ซั่วสะฉี” จะทำหน้าที่ดักและป้องกันผีร้ายที่มีผู้ปล่อยออกมา หมอเมืองจะเป็นผู้เชิญ “ซั่วสะฉี” มาอยู่ข้าง อาปาโหม่ ฮี โดยจะอยู่ต้นไม้เล็กกว่า ด้านซ้ายจะเป็นที่สิงสถิตของ “อิ คะมอ” ซึ่งถือว่าเป็นพี่ชายของ “อา ปา โหม่ ฮี” เป็นผีใหญ่หรือเทวดาใหญ่ผู้ทำหน้าที่ดูแลขุนเขาและพื้นที่ละแวกใกล้เคียง

“อิ คะมอ”, “อา ปา โหม่” และ “ซั่ว สะ ฉี” มีความสำคัญต่อชาวลีซูมากพอๆกันชาวบ้านจะทำการเช่นไหว้ผี (เทวดา) ที่สำคัญพร้อมๆกันในวันปีใหม่อาจจะทำพิธีเช่นไหว้อีกในวันสำคัญ

ต่างๆตลอดจนเมื่อเกิดการเจ็บป่วยในบ้านและมีผู้ทำนายว่าต้องมาแก้ความผิดที่ศาลแห่งนี้ จะสังเกตเห็นได้ว่าตามความเชื่อของชาวบ้านนั้นจะมีการสร้างอาวุธหลายๆชนิดเช่น ดาบ หน้าไม้ พร้อมทั้งโซ่เหล็กที่ทำจากตอกไม้ไผ่ แขนงและวางตามหิ้งเพื่อให้ผีหมู่บ้านหรืออา ปา โหม่ และบริวาร ได้ยึดต่อสู้และจับกุมผีร้ายนอกหมู่บ้านที่จะเข้ามาทำอันตรายต่อคนและสัตว์เลี้ยงของหมู่บ้าน

การเซ่นไหว้ผีหมู่บ้านมักจะทำกันในวันขึ้นปีใหม่โดยผู้ชายจะนำเครื่องเซ่นที่ประกอบด้วย เนื้อหมู ไก่ ขนมห้าวบุก ดอกไม้ เหล้า และรูป มาไหว้ที่ “อิ คะมอ” , “อา ปา โหม่” และ “จั่ว สะ ฉี” โดยจะไหว้จากศาลตรงกลางก่อนแล้วค่อยจุดธูปไหว้หิ้งข้างๆจากนั้นก็จะไหว้พร้อมๆกันทั้งหมด และนำอาหารที่ไหว้แล้วนั้นมารับประทานด้วยกัน บริเวณศาลของหมู่บ้านของชาวลีซอนนั้นจะเป็นที่ ต้องห้ามของผู้หญิงจึงจะเข้าไปได้เฉพาะผู้ชายเท่านั้นและจะมีการจุดประทัดหรือยิงปืนเพื่อบอกกล่าวกับผีหมู่บ้านด้วยเมื่อมีการเซ่นไหว้บูชา

ภาพที่ ๒.๒๑ ชาวลีซูกำลังไหว้ “อิ คะ มอ”

ภาพที่ ๒.๒๒ ชาวลีซูกำลังไหว้“ข้าว สะ ฉี”

ภาพที่ ๒.๒๓ อาปาไหมฮี หลังเก่า

ภาพที่ ๒.๒๔ นายวันชัย เบ็ญชะหอมเมืองกำลังไหว้ ฮาปาโหม่

ผีที่มีอยู่โดยปกติทั่วไปมีทั้งที่ให้คุณและให้โทษ แต่ชาวลีซูไม่ได้เชื่อกันว่าผีคุ้มครองหมู่บ้าน ผีเหล่านี้มีอยู่ทั่วไปปกติจะให้คุณแก่มนุษย์หากไม่ไปล่วงเกิน แต่หากมีการไปล่วงเกินผีต่างๆ เหล่านี้ก็จะไม่พอใจ ที่เรียกว่า “ผิดผี” ต้องมีการทำการเช่น ไหว้เพื่อขอขมาโดยให้หมอผีเป็นผู้กระทำพิธี ผีต่างๆที่ชาวลีซูเชื่อถือมีดังนี้

๑. ผีน้ำหรือ “อา ยา เหน” คือผีที่อยู่ตามลำห้วยน้อยใหญ่ ผีน้ำเป็นผีอีกชนิดที่ชาวลีซูเชื่อว่าค่อนข้างจะดุร้าย โกรธง่าย และมักทำอันตรายต่อคนเสมอเพราะบางครั้งก็พลัดลื่นไปอาบน้ำหรือซักผ้าตามแอ่งน้ำพอกลับมาบ้านก็จะมีอาการเจ็บป่วยแบบเรื้อรัง บางครั้งก็จะมีอาการหนาวสั่นแบบรุนแรงเป็นระยะๆคล้ายกับคนที่ถูกผีเข้า หรือบางครั้งก็เสียชีวิตไปเลย จากการเข้าทรงของหมอผีจึงได้ทราบสาเหตุว่าเป็นเพราะถูกผีน้ำทำร้ายเอาที่ไปแสดงอาการล่วงเกินไม่เคารพสถานที่ ต้องไปทำพิธีเช่น ไหว้ขอขมาโดยใช้ไข่ไก่และเศษผ้าขาวแดงจำนวนหนึ่ง โดยใช้ไม้ไผ่ผ่าปลายออกเป็น ๔ ซีก ใช้ไม้ขีดหัวางให้แเบะออก ปักไม้ลงในแอ่งน้ำเอาไข่ขาวลงบนปลายไม้ เอาผ้าขาวแดงผูกติดก้านไม้เล็กๆเสียบไว้จากนั้นจึงจุดธูปนั่งลงกล่าวขอขมาลาโทษพร้อมทั้งเชิญผีน้มนั้นมารับเครื่องเซ่นและขอให้ยกโทษที่ได้ล่วงเกินโดยไม่เจตนาและขอให้อาการเจ็บของผู้ป่วยได้หายตามปกติโดยเร็วด้วย (ปิยพงศ์, ๒๕๔๕:๑๐๓)

๒. ผิดิน หรือ “นิ้วแห่ เหน่” คือผีที่อยู่ในดินซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนจะมีการเลี้ยงผีดินโดยครอบครัว ลีซูบวงครอบครัวที่จะมีพิธีกรรมนี้ตามคำแนะนำของหมอผี การเลี้ยงผีดินจะกระทำในเวลากลางคืน ภายในบ้านเรือนของเขาเอง ในขณะที่มีการเลี้ยงผีดินจะไม่กระบอกกระทุ้งดินภายในบ้านเป็น จังหวะและมีเสียงสวดของผู้ทำพิธีด้วย และขณะที่กำลังทำพิธีห้ามคนเดินเข้าไปภายในบ้านเดินขาด หากต้องเข้าไปต้องก่อนหรือหลังทำพิธีเลี้ยงผีดินเท่านั้น

ผีดินภายในบ้านของลีซูนั่น หากเป็นความเชื่อแบบไทยๆก็คงจะเทียบได้กับเทพารักษ์ ประจำพื้นที่ของบ้านหรือพระภูมิเจ้าที่ ส่วนผีดินในไร่ฝืนไร่ข้าวก็คงเป็นนางธณิซึ่งหมายถึง เจ้าของดินหรือแผ่นดินนั่นเอง(ปิยพงศ์,๒๕๔๕:๕๘)

๓. ผีหินผา หรือ “ กะ เหน่” คือผีที่อยู่ตามหน้าผาหิน หรืออยู่ตามภูเขาที่เป็นหิน(เดือนใจ ดิเทศน์, ๒๕๓๑:๑๘)

๔. ผีไฟ หรือ “อาตุ้ เหน่” ชาวลีซูถือว่าถ้าเกิดไฟไหม้บ้านโดยไม่มีสาเหตุ หรือเกิดไฟป่าลามมาติด บ้านถือว่าสาเหตุมาจากผีไฟโกรธต้องทำพิธีเช่นไหว้ (เดือนใจ ดิเทศน์,๒๕๓๑:๑๘)

๕. ผีดวงอาทิตย์ หรือ “หม้อชา เหน่”

๖. ผีดวงจันทร์ หรือ “อา บา ซื่อ เหน่”

๗. ผีป่าหรือ “เหน่ คำ มา”

๘. ผีไร่ หรือ “อา มิ เหน่” เป็นผีที่ชาวลีซูจะเช่นไหว้เพื่อแสดงความกตัญญูและตอบแทนบุญคุณผีที่ ได้ช่วยคลยันดาลให้ผลผลิตสมบูรณ์หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้ประกอบพิธีโดยการจุดธูปบอก กล่าวอัญเชิญผีไร่ให้มารับเครื่องเช่นบนแทนพิธีใกล้ๆกับลอมฟางมีไก่ต้ม ๑ ตัว ข้าวสุก ๒ ถ้วย น้ำ ๒ ถ้วย นอกจากจะตอบแทนผีแล้วยังจะขอพรสำหรับการเพาะปลูกปีต่อไปด้วย

๙. ผีจอมปลวก จัดเป็นผีที่ดูร้ายอีกชนิดสร้างความเจ็บป่วยให้กับชาวลีซูโดยมักจะลงโทษใน รูปแบบของการที่ทำให้ผิวหนังส่วนต่างๆของร่างกายเป็นตุ่มเป็นฝีหนอง พุพองเน่าเปื่อยทั้งแบบ เฉียบพลันและเรื้อรัง สาเหตุเกิดจากการที่ลวงล้าเข้าไปในอาณาเขตของผีทำให้ผีโกรธการเช่นไหว้ ขอบมาจึงเป็นเรื่องใหญ่ เครื่องเช่นในพิธีนี้มีรูป ธงผ้าดำแดง ๖ คู่ ไช้ไก่ ๑ ฟอง ไก่ ๑ หรือ ๒ ตัว โดยที่หม้อผีจะพันสายสิญจน์รอบบริเวณจอมปลวก ๓ รอบแล้วจึงปักธงผ้าดำแดง ๖ คู่ลงบนจอม ปลวกจุดธูปบอกกล่าวขอขมาแทนคนป่วยจากนั้นก็เชือดคอไก่เอาเลือดพรมลงบนจอมปลวก แล้ว ต้มน้ำ ต้มไก่จนสุกแล้วนำไปวางบนจอมปลวกพร้อมไช้ไก่อีก ๑ ฟองจนรูปที่จุดหมัดดอกจึงบอกลา ผีนำเครื่องเช่นกลับบ้านผู้ป่วยผูกข้อมือรับขวัญเป็นอันเสร็จพิธี

ผีต่างๆเหล่านี้ส่วนใหญ่จะให้คุณ ถ้าผู้ใดโดนผีเหล่านี้กระทำก็จะต้องมีการเช่นด้วยไก่และสุรา ณ ที่แห่งนั้นๆ ส่วนผีดวงอาทิตย์และดวงจันทร์จะมีเฉพาะลี้ซุบางสกุลที่เชื่อถือประเพณีแบบจีนฮ่อจึงทำพิธีเช่นไหว้ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ด้วย(เดือนใจ คีเทศน์,๒๕๓๑:๑๘)

ผีที่พวกลี้ซุกกลัวมากที่สุดคือ ผีหลวงประจำอยู่ยอดเขาสูงห่างไกลจากหมู่บ้าน ณ ที่แห่งนั้นชาวลี้ซุได้สร้างศาลเอาไว้พร้อมกับปิดรหทางว่าวเล็กๆ มีรั้วรอบเป็นบริเวณที่ไม่มีผู้ใดกล้าเข้าไปใกล้กรายเพราะเชื่อกันว่าผีหลวงโกรธเคืองง่าย เวลาโกรธจะโยนก้อนหินใหญ่ลงมาหรือลากท่อนไม้ใหญ่ซึ่งได้ยินแต่เสียงไม่เห็นตัว บางครั้งบันดาลให้เกิดฟ้าร้องฟ้าผ่า ลมพายุพัดบ้านเรือนต้นไม้ล้มระเนระนาด ผีหลวงถือเป็นผีที่ร้ายมาก ถ้าผู้ใดถูกผีหลวงทำร้ายต้องหักคอไก่ หักปีกไก่ทั้งสองข้าง หักขาไก่ทั้งสองข้าง ไม่ให้ใช้มีดเชือดคอไก่ นอกจากการเช่นผีหลวงตามปกติธรรมดาจึงอนุญาตให้เชือดคอไก่ได้ ผู้ถูกผีหลวงทำร้ายมีน้อยคนที่จะรอดชีวิต พวกลี้ซุจึงเกรงกลัวผีหลวงเป็นอันมาก(สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการปฏิบัติการทางจิตวิทยาแห่งชาติ,๒๕๑๘:๓๒)

ผีร้ายของชาวลี้ซุ

ชาวลี้ซุที่เคราะห์ห้ามยามร้ายบางคนอาจจะถูกผีสิงสู่ ทำให้เกิดความเจ็บป่วย ผีร้ายของชาวลี้ซุมีอีก ๒ ชนิดคือ ผีตายโหง หรือ “ละ เหน” และผีจรจัด หรือ “โโข่ ผื่อ เหน” ผีทั้งสองชนิดนี้เกิดขึ้นจากการเป็นผีดอยยาก ไร้ญาติขาดมิตรซึ่งขณะมีชีวิตก็เป็นคนในหมู่บ้านนั่นเองแต่ความประพฤติไม่ดี และตายด้วยการถูกฆ่าฟัน หรือที่เรียกว่าตายโหง วิญญาณจึงค่อนข้างเสียนและดุร้าย ประกอบกับเป็นคนไร้ญาติขาดมิตร หรือญาติมิตรเอือมระอาไม่มีใครส่งผลบุญไปให้ จึงกลายเป็นวิญญาณเร่ร่อนและอดอยากหิวโหย และเมื่อบวกกับความชั่วร้ายนิสัยไม่ดีเป็นทุนเดิมทำให้วิญญาณร้ายเหล่านี้หลอกหลอนและทำร้ายผู้คนทำให้ตกใจและล้มป่วยเสมอเพื่อหาอาหารและเครื่องเช่นไหว้จากผู้คนที่จะนำมาเช่นนั้นเอง

เมื่อเกิดผู้คนล้มเจ็บขึ้นมาจะต้องเชิญคนทรงมาจัดการทำพิธีเข้าทรงเพื่อตรวจสอบสาเหตุที่มาโดยวิธีแก้ต้องจัดเครื่องเช่นชุดใหญ่ทำการเช่นพร้อมทั้งขับไล่ให้ออกไปจากตัวคนป่วย

พิธีเช่นจะจัดภายในบ้านของผู้ป่วยโดยหมอผีจะจัดเครื่องเช่นชุดใหญ่ประกอบด้วย ข้าวปลาอาหาร บุหรี่ หมากพลูอย่างละเล็กน้อย พร้อมทั้งเสื้อผ้า มีดพร้า จอบเสียมเก่าๆ ผ้าขาวที่มัดเป็นรูปคน ตักตาดินเหนียว ช้าง ม้า วัว ควาย ธงกระดาษหางว่าว ตักตากรดาษที่ตัดเป็นแถวเรียงยาวโดยนำอาหารและของเช่นไหว้จัดวางลงในกระบะไม้ไผ่สาน แล้วทำการเรียกผีร้ายจากตัวคนป่วยให้ออกมารับเครื่องเช่นเหล่านั้น พร้อมทั้งบอกกล่าวให้ทราบว่าได้เตรียมเครื่องเช่น ข้าวปลาอาหาร เสื้อผ้า เครื่องมือทำกิน มีดพร้าจอบเสียมและบริวารทั้งคนและสัตว์ให้เรียบร้อยแล้ว ขอให้หน้าของต่างๆนี้ไปทำกินที่อื่นและอย่ามารบกวนคนป่วยและคนในหมู่บ้านอีกหลังจากบอกกล่าวแล้ว หมอผี

คนป่วย และคนในบ้านก็จะช่วยกันถ่มน้ำลายลงในกระบะแล้วให้คนแก่คนเฒ่าผู้ชายนำไปวางที่ทางเดินนอกหมู่บ้าน พร้อมทั้งขับไล่ไสส่งวิญญาณร้ายให้ออกไปหากินข้างหน้า อย่าได้หันหลังกลับมาอีก หากไม่เชื่อฟังนอกจากจะไม่ได้เครื่องเช่นแล้วจะถูกหมอมือลงโทษอย่างหนักให้สาสมกับความผิดอีก (ปิยพงศ์, ๒๕๔๕:๑๑๐)

ในช่วงที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนามทั้ง ๓ ระยะเวลาในหมู่บ้านปางสา นั้น ผู้วิจัยไม่พบการทำผิดผีของชาวบ้านแห่งนี้เลยแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ นั้น ได้มีการสั่งสอนและยึดถือกันมาจากรุ่นสู่รุ่นเป็นขนบ ประเพณี ในการประพุดตบเป็นคติของชาวบ้านปางสา นี้

ความเชื่อเรื่องผีต่างๆที่เกิดขึ้นกับชาวลื้อเนื่องจากชาวลื้อใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นสิ่งต่างๆรอบตัวที่ส่งผลทั้งดีและร้ายชาวลื้อจึงเชื่อว่าเกิดจากอิทธิปาฏิหาริย์ และการคลั่งคลั่งดาลให้เป็นไปของผี ผีดีจะช่วยปกป้องรักษาพวกเขาให้อยู่เย็นเป็นสุข มีผีที่นับถือคล้ายกับเป็นเทพเจ้า “GOD” ชาวลื้อเชื่อว่าผีดีมีน้อยไม่ทำร้ายคนส่งผลให้เกิดความสุขร่มเย็นเช่นอาปาโหม่ หรือผีเรือน แต่ผีร้ายมีมากกว่าและ โกรธเคืองง่ายกว่าเป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วย เป็นต้นเหตุแห่งการล้มเหลวในการเพาะปลูกและเกิดความวิบัติ ชาวลื้อเชื่อว่าการเช่นสรวงบูชาด้วยเลือดและเนื้อ สุราจะทำให้ผีเหล่านั้นพอใจได้ การที่เชื่อแบบนี้สาเหตุหนึ่งน่าจะเกิดขึ้นจากชาวลื้อไม่ได้นับถือศาสนานั้นเองแม้ในปัจจุบันจะมีการเผยแพร่ของศาสนาต่างๆที่เข้ามายังหมู่บ้านชาวลื้อไม่ว่าจะเป็นศาสนา พุทธ คริสต์ หรืออิสลาม ส่วนใหญ่ชาวลื้อก็ยังคงนับถือผีตามแบบความเชื่อที่สั่งสมมาจากรุ่นบรรพบุรุษอยู่เป็นจำนวนมากนั่นเอง

ความเชื่อเรื่องขวัญ

ชาวลื้อถือว่าขวัญคือสิ่งที่สำคัญที่สุดที่สิงสถิตอยู่ในร่างกายของมนุษย์ทุกคน หากขวัญต้องออกจากร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตามเช่นถูกผีร้ายหลอกหลอนให้ตกใจ หรือมาล่อลวงให้ขวัญออกไปเสียแล้ว ผู้คนนั้นก็เกิดอาการเจ็บป่วยได้ง่าย และอาจถึงแก่ความตายได้ ดังนั้นชาวลื้อจึงต้องมีพิธีที่เกี่ยวข้องกับขวัญ ตั้งแต่เกิดโดยเมื่อแรกเกิดจะต้องทำพิธีผูกคอตด้วยด้ายสีขาวแบบสายสิญจน์ แขนวนเหรียญเงินเล็กๆในถุงผ้าห้อยคอเอาไว้ โดยจะเชิญให้ขวัญมาสิงสถิตอยู่ในเหรียญเงินที่ห้อยคออยู่ ชาวลื้อเชื่ออีกว่าโลกของมนุษย์กับโลกของวิญญาณอยู่กันคนละภพ เมื่อขวัญออกจากร่างกายไปแล้วก็จะไปอยู่อีกภพหนึ่งต้องทำการเชื่อมภพทั้งสองเข้าหากันโดยใช้สะพานไม้เป็นสื่อเชื่อม

สะพานสำหรับเรียกขวัญนั้นชาวลื้อจะทำเป็น ๒ ชุดคือ ชุดแรกจะทำเพื่อถวายแก่เทวดานบนสวรรค์โดยปักเสา ๔ เสา ตั้งขึ้นเป็นแท่น แล้วนำสะพานไม้ขึ้นวางบนแท่น โดยมีเครื่องบูชาเป็นธงหางว่าวกระดาษสาสีขาว และธงคำรงค์แดงอีก ๖ คู่ เสียบไว้ด้านบนไม้ไผ่ลำเล็กๆ ๒ ลำ ที่ปักไว้หน้า

แทนพิธีพร้อมทั้งรูปบูชาอีก ๒ คู่ที่วางไว้บนสะพานเรียกขวัญ จากนั้นจึงเริ่มพิธีอุทิศถวายสะพาน แก่เทวดา และอ้อนวอนให้ช่วยนำขวัญของผู้ป่วยกลับมาสู่ร่างโดยเร็วด้วย ส่วนชุดที่ สอง จะวาง สะพานไว้บนดินข้างทางเดิน ปักไม้ที่หัวท้ายสะพาน แล้วใช้ด้ายสายสิญจน์หรือด้ายไหมมัดขึงไว้ แทนราวสะพาน ใช้ใบไม้ทำเป็นกรวยเสียบที่หัวเสาทั้งสองด้าน หีบข้าวจากในสำหรับเครื่องเช่นใส่ ลงไปเล็กน้อย จุดธูปปักที่หัวท้ายสะพานยกสำหรับเครื่องเช่น ซึ่งประกอบด้วย น้ำ ข้าวสุก และไก่ต้ม ขึ้นทำพิธีเรียกให้ขวัญข้ามสะพานมากินข้าว กินไก่ และกินน้ำ ให้อิมหน้าสำราญ จากนั้นจึงนำขวัญ กลับบ้านเข้าคืนสู่ร่างเดิม แล้วทำการมัดมือ มัดคอ ของผู้ป่วยด้วยด้ายขาวหรือสายสิญจน์อีกครั้ง เป็นการรับขวัญที่กลับมาสู่ร่างกายเรียบร้อยแล้ว (ปิยพงศ์, ๒๕๔๕:๕๑-๕๒)

ผู้ที่ประกอบพิธีไม่จำเป็นต้องเป็นหมอผีส่วนใหญ่มักเป็นหัวหน้าครอบครัวซึ่งอาจจะเป็น พ่อหรืออาน้ำของผู้ป่วยและสะพานที่ใช้ในพิธีนั้นถ้าผู้ป่วยยังเป็นคนโตจะใช้แค่สะพานเดี่ยว ส่วนที่แต่งงานมีครอบครัวแล้วจะใช้สะพานคู่เรียกในความหมายของชาวลิซอว่าเป็นสะพานเงิน และสะพานทอง

พิธีเรียกขวัญข้ามสะพานอาจจะมีไม่สำเร็จในบางครั้งก็จะต้องร้อนถึงหมอผี ซึ่งจะต้องใช้ กลอุบายในการหลอกล่อขวัญให้มาสู่ร่างโดยมีการหลอกล่อผีที่กักขวัญเอาไว้โดยจะเช่นสังเวศิร่าย ก่อนด้วยสำหรับอาหารและเหล้า ข้าวสุก หัวหมู หัวใจหมูต้มสุก ธูป ด้ายสายสิญจน์และอุบะเงิน เครื่องประดับของสตรี โดยที่หมอผีจะทำการเลี้ยงดูผีร่ายและสวดอ้อนวอนให้ผีร่ายมากินข้าวปลา อาหารให้อิมแล้วปล่อยขวัญเข้ามา เมื่อผีร่ายกินอิมแล้วยอมปล่อยขวัญเข้ามาแล้ว หมอผีจะถือ ข้าวสุกที่โปะหน้าด้วยหัวใจหมูต้ม มาเรียกขวัญของผู้ป่วย ให้มากินอาหาร ขณะที่ขวัญกินกำลังกิน อาหารอย่างเพลิดเพลิน หมอผีก็จะทำการส่งขวัญเข้าร่างแล้วทำพิธีมัดคอมัดมือของผู้ป่วยเพื่อ เป็นการรับขวัญและจะมีการสั่งสอนขวัญให้รับรู้ว่ายังมีคนเป็นห่วงทางนี้อย่าได้หนีตามใครออกไป ที่ขี้วุ่นอีก จากนั้นจะให้ผู้ป่วยได้กินข้าวสุกกับหัวใจหมูและพักนอนซึ่งเมื่อร่างกายได้พักผ่อนทั้ง ร่างกายและจิตใจก็จะหายป่วยในไม่ช้า(ปิยพงศ์, ๒๕๔๕:๑๐๑)

การกระทำของพิธีเรียกขวัญนี้เปรียบได้กับการรักษาทางแพทย์ปัจจุบันคือเมื่อผู้ป่วยได้กิน อิมนอนหลับเพียงพอแล้ว ก็จะมีแรงฟื้นตัวสามารถใช้ชีวิตได้ตามปกตินั่นเอง

ความเชื่อเบ็ดเตล็ดในเรื่องต่างๆของชาวลิซอ

- ความเชื่อเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของหมู่บ้านคือต้องมี ๓ สกุกขึ้นไป จึงจะจัดตั้ง หมู่บ้านได้ เพราะการทำพิธีต่างๆต้องใช้ผู้อาวุโสอย่างน้อย ๓ ตระกูลมาจึงทำได้(เดือนใจ ดิเทศน์, ๒๕๓๑:๑๔)

- ชาวลี้ซู่เชื่อว่าห้ามนั่งหรือขวางบริเวณธรณีประตูนานๆและห้ามจับต้องสิ่งของบนหิ้งผีบรรพบุรุษ(สมัย สุทธิธรรม,๒๕๔๑:๖๕)
- ห้ามเคาะหรือตีเตาไฟ เพราะชาวลี้ซู่เชื่อว่าเตาไฟมีวิญญาณบรรพบุรุษสิงสถิตอยู่(สมัย สุทธิธรรม,๒๕๔๑:๖๕)
- ห้ามแขกที่ไปเยี่ยมบ้านเข้าห้องนอน โดยไม่ได้รับอนุญาตห้ามผู้หญิงกับผู้ชายที่เป็นแขกไปเยี่ยมนอนรวมกัน เพราะถือว่าเป็นการเคารพวิญญาณบรรพบุรุษ(สมัย สุทธิธรรม,๒๕๔๑:๖๕)
- เมื่อเดินทางออกนอกบ้านเห็นไก่อ่ำ กุ้ง หรือสัตว์ป่าอื่นๆมาอนขวางทางต้องรีบกลับบ้านทันทีเพราะเชื่อว่าอาจจะเกิดเหตุร้าย(สมัย สุทธิธรรม,๒๕๔๑:๖๗)
- ถ้ามีงูมาลอบคราบที่บ้านก็ถือว่าเป็นลางบอกเหตุร้ายต้องทำพิธีสะเดาะเคราะห์(สมัย สุทธิธรรม,๒๕๔๑:๖๗)
- ห้ามเพศหญิงนอนใต้หิ้งบูชาผีภายในบ้าน และเข้าไปบริเวณศาลของหมู่บ้านเด็ดขาดชาวลี้ซู่เชื่อว่าถือเป็นการผิดฝอยอย่างแรงจะทำให้เกิดสิ่งไม่ดี
- ห้ามไม่ให้ปลุกบ้านในเดือน ๗ เมือง (เดือนเมษายน)และเดือน๑๒เมือง(เดือนกันยายน) เพราะถือว่าจะนำความเจ็บป่วยมาให้(วันช พฤกษะศรี ,๒๕๓๘ :๒๐)
- ห้ามให้ใช้ไม้จอบโหละ และไม้ที่ผูกฟ้าม่าสร้างบ้าน(วันช พฤกษะศรี ,๒๕๓๘ :๒๐)
- ชาวลี้ซู่เมื่อจะปลุกบ้านต้องให้ผีช่วยตัดสินใจว่าปลุกตรงไหน โดยใช้เมล็ดข้าวสารเท่าจำนวนสมาชิกวางบนเสาไม้เล็กๆแล้วครอบด้วยภาชนะที่ปักธูปแล้วบนบานให้ผีช่วยเลือก ถ้าข้าวสารวางเรียงในลักษณะเดิมก็แสดงว่าดี ถ้าเมล็ดข้าวกระจายก็ต้องไปหาที่ปลุกใหม่(วันช พฤกษะศรี ,๒๕๓๘ :๒๐)
- การเข้าบ้านใหม่จะต้องให้คนเฒ่าคนแก่ทำพิธี และเลือกวันดีๆ ไม่ใช่หมอผีและไม่ทำการเข้าบ้านในวันต่อไปนี้คือ
 - วันเสื่อ
 - วันจุน้อยและวันจุนใหญ่
 - วันหมู
 - วันกระต่าย

- วันสุนัข

- วันไก่

การนับวันตามประเพณีลือชอถือว่าวันมี ๑๒ วัน (วันเรียกว่า หีย)คือ

๑.วันล่าหีย แปลว่า วันเสือ

๒.วันเถาะละหีย แปลว่า วันกระต่าย

๓.วันหลู่หีย แปลว่า วันงูใหญ่

๔.วันฟูหีย แปลว่า วันงูน้อย

๕.วันหม่อหีย แปลว่า วันม้า

๖.วันห้อยหีย แปลว่า วันแพะ

๗.วันเหมือหีย แปลว่า วันลิง

๘.วันคำหีย แปลว่า วันไก่

๙.วันชือหีย แปลว่า วันสุนัข

๑๐.วันแหะหีย แปลว่า วันหมู

๑๑.วันหาหีย แปลว่า วันหนู

๑๒.วันอะหียหีย แปลว่า วันวัว

(วันช พฤษะศรีย ,๒๕๓๘ :๒๑)

ความเชื่อต่างๆเหล่านี้ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยอาศัยวิธีการเลียนแบบ และการสั่งสอนให้อยู่ในกรอบของวัฒนธรรม ประเพณี ของชาวลีซุ หมู่บ้านปางสาแห่งนี้ถึงจะอยู่ใกล้ชิดกับสังคมเมืองทำให้วัฒนธรรมและความเชื่อบางอย่างสูญหายไป แต่ระบบสังคม ชุมชนของหมู่บ้านนี้ยังคงเข้มแข็งโดยผู้วิจัยสังเกตจากการที่เข้าไปทำการเก็บข้อมูลภาคสนามยังหมู่บ้านแห่งนี้ พบว่าวัฒนธรรมบางอย่างเช่นการนับถือผี การให้ความสำคัญกับระบบผู้อาวุโสยังคงพบได้ในหมู่บ้านแห่งนี้ ตลอดจนความเชื่อในเรื่องต่างๆก็ยังคงพบอยู่นั่นเอง และยังมีกรณีศึกษาในการปฏิบัติต่อความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ หากแต่บางสิ่งบางอย่างก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นการบูชาผีหลวงที่เคย

อยู่บนยอดเขาไกลๆสูงๆจากหมู่บ้าน เพื่อทำพิธีบูชาขอให้พืชผลไร่นาได้ผลผลิตดีที่เปรียบเทียบกับพิธีแรกนาขวัญของภาคกลางในปี ๒๕๕๒ นี้ก็จัดแค่เพียงยอดเขาที่คอยลูกที่ใกล้หมู่บ้านมากที่สุดไม่ออกไปทำพิธีที่ยอดเขาที่ไกลเหมือนแต่ก่อน เพราะความสะดวกสบายนั่นเอง

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อป้อเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่าลีซูหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย

๓.๑ ประวัติความเป็นมา

ข้อป้อเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ของชาวลีซูหรือลีซอ เป็นเครื่องดนตรีที่มีคู่กับชาวเขาเผ่านี้มานาน ไม่สามารถที่จะสืบค้นข้อมูลผู้ที่ประดิษฐ์สร้างสรรค์เครื่องดนตรีชนิดนี้ที่แท้จริงได้ เนื่องจากแต่เดิมชาวลีซูไม่มีภาษาเขียนดังที่ได้กล่าวถึงแล้วในบทที่ ๒

การสืบทอดเรื่องราวจากปากต่อปากแบบมุขปาฐะ ตลอดจนกระทั่งการเล่านิทานปรัมปรา (มะ หมิว จาง) ของชาวลีซูก็ไม่พบว่ามีเรื่องใดกล่าวถึงเครื่องดนตรีชนิดนี้เลยจากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสคนเก่าแก่ของหมู่บ้านปางสา(โขโหม่ โขตี) หมอเมือง(มือมือพะ)ก็ไม่สามารถที่จะให้ข้อมูลได้ ว่าใครเป็นผู้คิดประดิษฐ์สร้างข้อป้อ หรือต้นกำเนิดเครื่องดนตรีชนิดนี้มาจากไหน ไม่สามารถสืบค้นประวัติได้แน่นอน สิ่งที่ทราบกันก็คือสมัยก่อนนั้นเครื่องดนตรีประเภทนี้ หนุมลีซูมักจะหัดดนตรีกันตั้งแต่อายุ ๑๒ – ๑๓ ปีส่วนใหญ่พอจะทำให้ลูกชายได้ใช้ฝึกซ้อม ตัวซึ่งทำด้วยไม้และหนังตะกวอด (คนเมืองเรียกว่าแลน) เวลาทำงานไม่ชุกนัก หนุมลีซูจะเอาไปฝึกคิดโน้ตด้วย การคิดซึ่งก็จะมีจังหวะสนุกสนานร่าใจ การเดินทางไปที่ต่างหมู่บ้านหนุมลีซูจะพกเครื่องดนตรีนี้ไปด้วย (เตือนใจ ดิเทศน์, ๒๕๓๑:๑๓) ปัจจุบันเครื่องดนตรีชนิดนี้จะใช้บรรเลงประกอบการเต้นรำเฉลิมฉลองในเทศกาลต่างๆของชาวลีซูโดยเฉพาะในหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะเหลือการบรรเลงข้อป้อเฉพาะงานเฉลิมฉลองพิธีประเพณีปีใหม่ จากการสัมภาษณ์ นายวันชัย เบียะพะ ผู้ทำหน้าที่เป็นหมอเมือง(มือมือพะ) เกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่เรียกว่า ข้อป้อ นี้ พบว่า

ข้อป้อเป็นเครื่องดนตรีที่มีมาช้านานแล้วตั้งแต่ยังไม่ย้ายหมู่บ้านมาที่บ้านปางสาในปัจจุบันนี้ และมีเครื่องดนตรีของชาวลีซูอีกอย่างที่นิยมบรรเลงเล่นคือ ผู้หลู่ หรือแคนที่ทำจากน้ำเต้า ซึ่งมีหลายขนาดทั้งเล็ก กลางและใหญ่ใช้เล่นบรรเลงต่างๆไป โดยสมัยก่อนผู้ชายจะเป็นผู้บรรเลงข้อป้อและผู้หลู่ เล่นกันในการเต้นรำของหมู่บ้านเพื่อฉลองงานสำคัญๆต่างๆเช่นประเพณีปีใหม่ หรือที่เรียกว่า “กูเออ หรือประเพณีแต่งงาน เป็นต้น”

“ ไม่รู้ว่าใครเป็นคนสร้างขึ้นมามีมานานแล้ว สมัยก่อนเค้าก็เล่นกันคิดกันในงานเต้นรำต่างๆงานปีใหม่ เต้นไป คิดไป ไม่รู้ที่มาที่ไป จำได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยปู่ ของพ่อแล้วเมื่อสมัยก่อนตอนผมหนุ่มๆผมก็เคยได้คิดข้อป้อจับสาว และเคยได้คิดข้อป้อถวายในหลวงเมื่อครั้งที่ท่านมาที่หมู่บ้านด้วย ” (วันชัย เบียะพะ, สัมภาษณ์, ๑๕ ต.ค.๒๕๕๑)

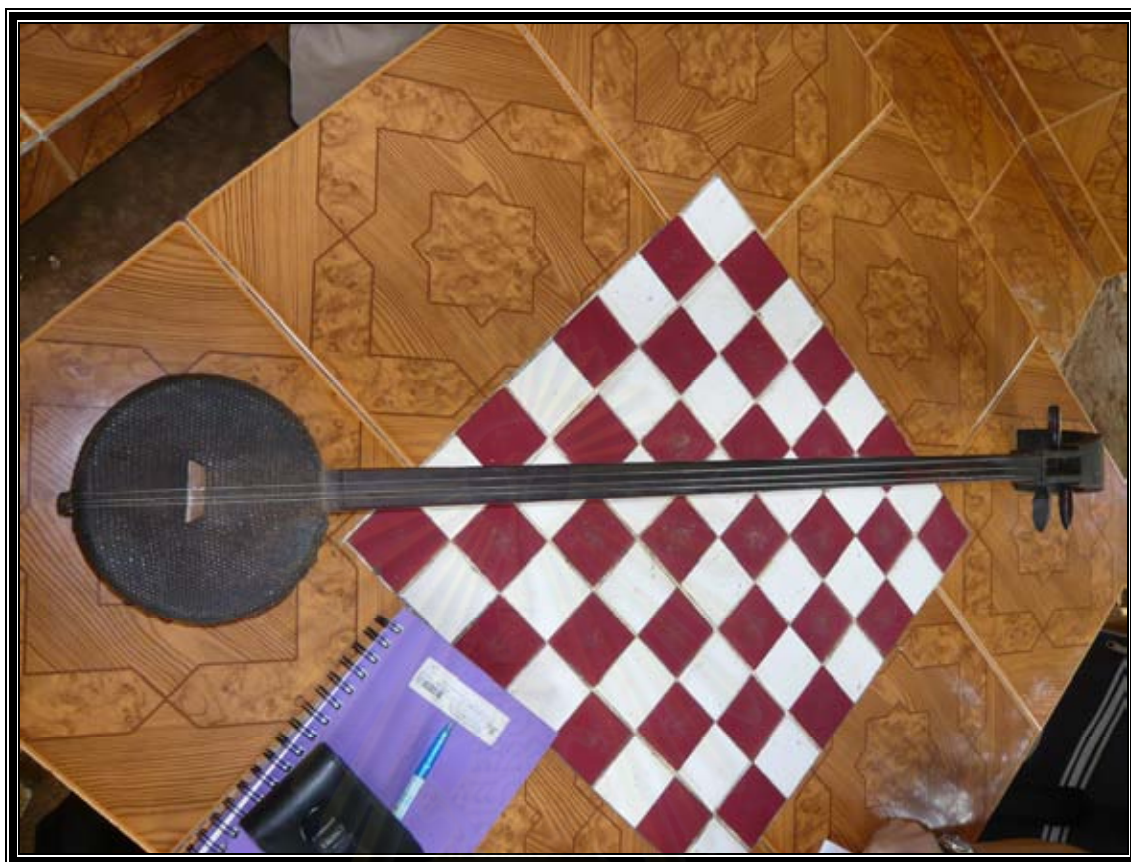
ประไพศรี สวงวงศ์ (๒๕๓๕: ๘๕) อ้างใน พัฒนดา ภูประภากรกุล(๒๕๔๗:๔๕) กล่าวว่า ซึงหรือพินเรียกเป็นภาษาอีสานว่า”ซ้อบือ”เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด มี ๓ สาย นักประวัติศาสตร์กล่าวว่า เป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ของชนที่อาศัยอยู่ในแถบเอเชียตอนใต้ที่มีมาช้านาน ซึ่งชนทุกชาติในแถบนี้จะประดิษฐ์ขึ้นใช้ตามความต้องการของเผ่าพันธุ์ แต่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป ซึ่งของชาวอีสานนี้มีลักษณะคล้ายพินโบราณของอินเดีย (กัจฉะปวีณา) ที่กะโหลกพินทำเป็นรูปเต่า ซึ่งอาจเป็นต้นกำเนิดของพินชนิดนี้ก็ได้

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์(๒๕๔๕:๒๕๓) กล่าวถึงซ้อบือว่า “สิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับชายหนุ่มคือ ถ้อยคำไม่เข้าป่าในเวลากลางวัน ถ้อยพินหรือ”ซ้อบือ” ที่ยวดคิดเล่นในเวลากลางคืน เขาเล่าว่า “เสียงซ้อบือทำให้หญิงสาวนอนไม่หลับ ถ้าไม่ได้พบหน้าและสนทนากับคนคิดซ้อบือเสียก่อน”

จากหลักฐานอ้างอิงต่าง ๆ นี้สรุปได้ว่า ซ้อบือหรือซึงเครื่องดนตรีของชาวอีสานนั้น ไม่ทราบประวัติที่มาของเครื่องดนตรีชนิดนี้ได้แน่ชัดเพราะไม่มีการบันทึกหลักฐานไว้ทางใดเลย ทราบกันปากต่อปากว่าเครื่องดนตรีชนิดนี้อยู่คู่กับสังคมชาวอีสานมาช้านาน เมื่อชายหนุ่มชาวอีสานเข้าสู่วัยรุ่นแล้วก็จะฝึกหัดดนตรีจากบิดา เพื่อใช้บรรเลงในยามว่างหรือเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากงาน อีกทั้งยังใช้ประโยชน์ในการจีบสาว การหาคู่ และใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบการเดินเฉลิมฉลองงานประเพณี พิธีที่สำคัญของชาวอีสานนั้นคือประเพณี กู่เจือ หรือประเพณีฉลองปีใหม่นั้นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๒ ลักษณะทางกายภาพของซออู้

ภาพที่ ๓.๑ ซออู้

ซออู้ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด ทำจากไม้มี ๓ สาย กระบองเสียงขึ้นด้วยหนังงู หรือหนังแลน มีคันทวน และ ตอนปลายมีลักษณะโค้งงอ ใช้ไม้ดีดที่ทำจากเขาสัตว์หรือไม้ เป็นที่ ดีด ซออู้มีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้

๓.๒.๑ คันทวน

คันทวน หรือ ที่ภาษาชาวลีซุ เรียกว่า “ซออู้ถิ้งถิ้ง” ทำจากไม้เช่น ไม้สักหรือ ไม้ประดู่ มี ขนาดความยาวเมื่อวัดจากปลายหลักไปถึงกล่องเสียงมีความยาวประมาณ ๖๐ เซนติเมตร โดยคันทวน ที่ทำจากไม้เนื้อแข็งที่มีลักษณะด้านหน้าแบน-ยาวผิวด้านหน้าเป็นผิวไม้เรียบไม่ติดชั้นเสียง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านข้างจะตรงและ โค้งลงทั้งสองข้าง เพื่อให้ด้านหลังมีลักษณะ โค้งสำหรับ รองรับกับอุ้งมือ ที่ใช้รองรับตัวคันทวนสำหรับเวลาบรรเลง ทำให้สะดวกในการเคลื่อนที่ของอุ้งมือ ที่รองรับคันทวน เพื่อสำหรับเลื่อนนิ้วที่กดหาตำแหน่งเสียง ด้านบนของคันทวน จะมีการบากไม้ เพื่อฝังไม้เป็นหลักหรือสาย สำหรับพาดสายลงไป และเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า สำหรับที่จะ

เจาะรูด้านข้างสำหรับใส่ลูกบิด ด้านนอก ๒ รู และด้าน ใน ๑ รู และบริเวณด้านบนสุดของคันทวน จะมีลักษณะโค้งงอ คล้ายตะขอ ภาษาถิ่น เรียกว่า “อึกโก๊ะโก๊ะ” ซึ่งความยาวของส่วนปลายคันทวนนี้วัดจากหลักหรือเสาไปจนสุดความโค้งจะยาวประมาณ ๒๓ เซนติเมตร หรือแล้วแต่ลักษณะของซ็อบบี้ที่แตกต่างกัน จากการเก็บข้อมูลภาคสนามที่หมู่บ้านปางสาพบว่า คันทวนของซ็อบบี้ที่พบนั้น จะมีขนาดความยาววัดจากหลักไปถึงกล่องเสียงตัวที่ยาวที่สุดประมาณ ๖๒ เซนติเมตร และตัวที่สั้นที่สุดยาว ๕๕ เซนติเมตร ส่วนของคันทวนด้านปลายวัดจากโค้งหรือ อึกโก๊ะ โกะ๊ะ ตัวที่ยาวที่สุดคือ ๒๕ เซนติเมตร และตัวที่สั้นที่สุด มีความยาว ๑๗ เซนติเมตร

ภาพที่ ๑.๒ คันทวนด้านหน้าของซ็อบบี้

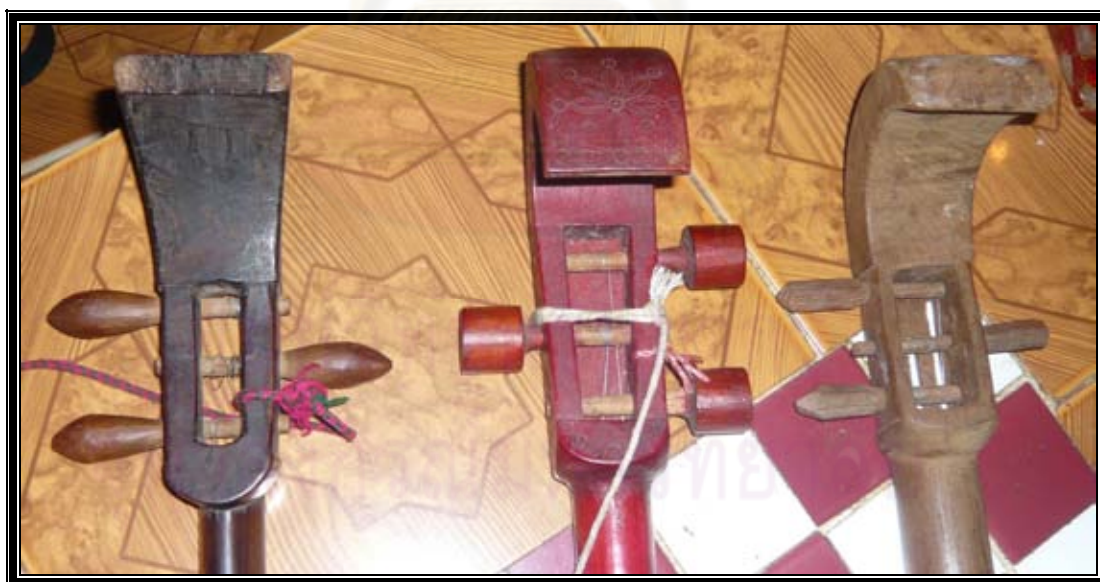
ภาพที่ ๓.๓ คันทวนด้านหลังของชื้อป้อ

ภาพที่ ๓.๔ คันทวนด้านข้าง ส่วนปลายของชื้อป้อ

ภาพที่ ๓.๕ คันทวนด้านหลังส่วนปลายของซออู้

ภาพที่ ๓.๖ ลักษณะต่างๆของคันทวนด้านหลังส่วนปลายของซออู้

๓.๒.๒ ลูกบิด

ลูกบิดของซอป้อ หรือที่ภาษาลีซูเรียกว่า “ซอป้อนะปู” มีจำนวน ๓ อันทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่นเดียวกับคันทวนมีลักษณะเป็นท่อนกลม หรือแบน ก็ได้แล้วแต่ความสวยงามและเจ้าของ ขนาดเฉลี่ยประมาณ ๓ - ๘ เซนติเมตร ลูกบิดทั้งหมดนี้จะสอดเข้าไปในรูลูกบิด ด้านนอก ๒ อัน และด้านใน ๑ อัน โดยที่ลูกบิดด้านในจะเหลาเล็กกว่าด้านนอกและจะมีการผ่าตรงกลางของด้านในเป็นรอยบากให้แยกจากกันเล็กน้อยสำหรับหนีบสาย โดยจะไม่ใช้วิธีการเจาะลูกบิดสำหรับใส่สายแบบลูกบิดของเครื่องดนตรีไทย จากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ในหมู่บ้านปางสา มีซอป้อ ๕ ตัว ซึ่งมีขนาดและลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งด้านกายภาพ ขนาด และมีการพัฒนารูปร่าง และวัสดุของเครื่องดนตรีแตกต่างกันไป รูปร่างลักษณะของลูกบิดก็แล้วแต่ช่างที่สร้างขึ้นมา รูปทรงลูกบิดที่พบในหมู่บ้านปางสา จะมีรูปแบบทรงรี ทรงกลมและ ทรงสี่เหลี่ยม โดยจะพบทรงสี่เหลี่ยมมากที่สุด โดยเฉลี่ยความยาวของลูกบิดจะอยู่ประมาณ ๓-๘ เซนติเมตร

ภาพที่ ๓.๓ ลูกบิดทรงสี่เหลี่ยมของซอป้อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๓.๘ ลูกบิดทรงผสมของซื่อป้อ

ภาพที่ ๓.๕ ลูกบิดทรงรี ทรงกลม และทรงสี่เหลี่ยมของซื่อป้อ

๓.๒.๓ สายซื่อป้อ

สายของซื่อป้อ ประกอบด้วยสายจำนวน ๓ เส้น สายเส้นบนสุด เรียกว่า “อี่ป้าบะ” หรือ “อื้อพะ” หรือเรียกว่าสายพ่อ สายเส้นกลางเรียกว่า “อื้อมะ” หรือเรียกว่าสายแม่ และสายล่างสุด จะเรียกว่า “อื้อสะ” หรือเรียกว่าสายลูก สายทั้ง สามเส้นนี้เดิมชาวลีซู่จะใช้สายลวดทองแดงหรือสายเบรครถจักรยานมาเป็นสายของซื่อป้อ เพราะสายลวดทองแดงนั้นคุณภาพของเสียงที่ดีออกมาจะฟังไพเราะ นุ่มนวล และหาได้ง่ายในสมัยก่อนนั้น ต่อมาเมื่อวิวัฒนาการของสังคมเมืองได้แพร่กระจายเข้ามายังกลุ่มชาติพันธุ์นี้ สายของ ซื่อป้อนั้นจึงได้เปลี่ยนจากสายลวดทองแดง มาใช้

สายกีตาร์แทน โดยใช้สายกีตาร์เบอร์ ๑ หรือเบอร์ ๒ แทน บางครั้งก็จะใช้ สายเบรก รถจักรยานมา ทำสายซ็อบีอ ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวบ้านในหมู่บ้านปางสา เพราะเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย

ภาพที่ ๓.๑๐ สายกีตาร์ที่นำมาใช้เป็นสายของซ็อบีอในปัจจุบัน

๓.๒.๔ ก่่องเสียงซ็อบีอ

ก่่องเสียงของซ็อบีอ หรือเรียกตามภาษาถิ่นว่า “ซ็อบีอโพวะ” ทำจากไม้เนื้อแข็งมีลักษณะ เป็นทรงกลมมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ ๑๔ เซนติเมตร ด้านในกลวง ด้านหน้าจะหุ้มด้วย หนัง เรียกว่า “ฟูกิ้วซ็อบีอ” หรือ หนังแลนที่เรียกว่า ”โก๊ะโก้วซ็อบีอ” คลุมลงมารอบๆด้านข้างของ ก่่องเสียงประมาณ ๒.๕ เซนติเมตร ตอกด้วยตะปูตรึงหนังให้ติดอยู่กับก่่องเสียง ด้านหลังของ ก่่องเสียงจะกลุเป็นช่องเล็กๆเป็นลวดลาย โดยลายที่นิยมมากที่สุดคือ ลายเมล็ดฟักทอง ซึ่งมี ลักษณะเป็นช่องๆๆ คล้ายๆกับเมล็ดของลูกฟักทองและบริเวณรอบนอกด้านข้างๆจะเซาะเป็นลาย สวยงามรับกับลายเมล็ดฟักทองด้านใน (ดูภาพที่๓.๑๓) ก่่องเสียงของซ็อบีอที่พบในการเก็บ ข้อมูลภาคสนามที่หมู่บ้านปางสาแห่งนี้ จะพบว่ามีการนำวัสดุทดแทนหนังมาเป็นพลาสติก ทำให้มี

การเปลี่ยนแปลงทางรูปร่างกายภาพของเครื่องดนตรีชนิดนี้ นักดนตรีที่เป็นเจ้าของเครื่องบอกว่า
เก็บบำรุงรักษาง่ายกว่าหนังจริงๆ อีกด้วย

ภาพที่ ๓.๑๑ กล้องเสียงด้านหน้าของซอปี่ที่ทำจากหนังแลน

ภาพที่ ๓.๑๒ กล้องเสียงด้านหน้าของซอปี่ที่ทำจากพลาสติกและหนังแลน

ภาพที่ ๓.๑๓ ก่องเสียงด้านหลังของซ้อป้อ

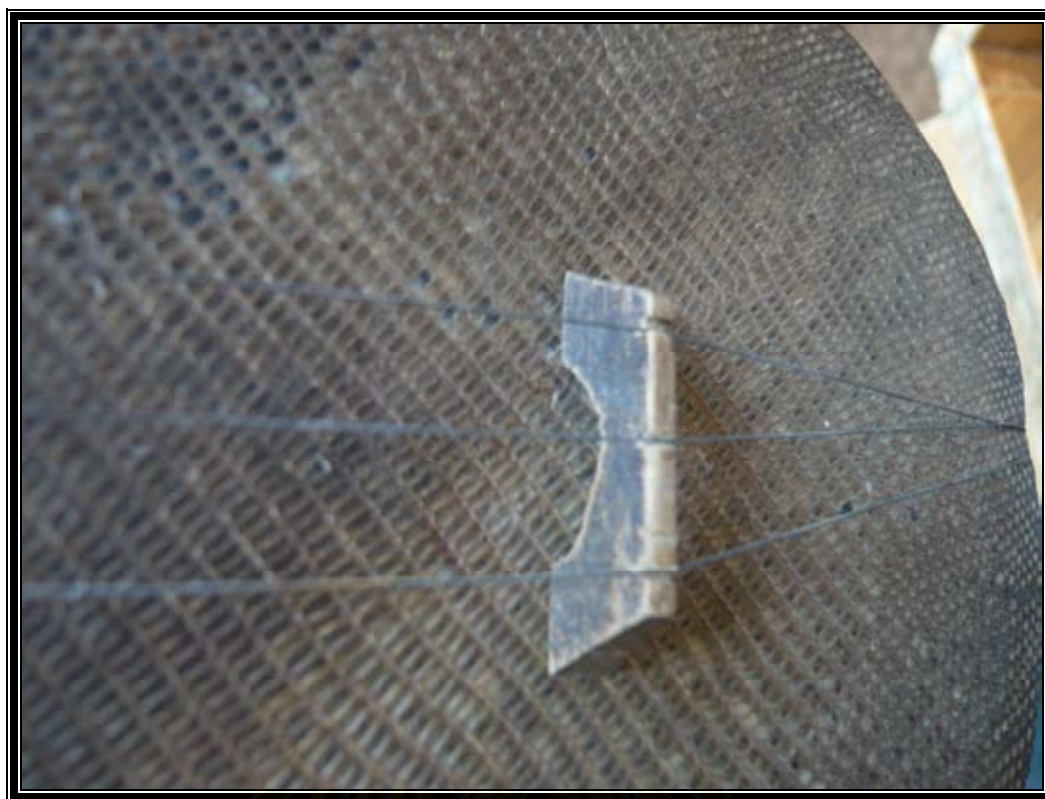
ภาพที่ ๓.๑๔ ลวดลายต่างๆของ ก่องเสียงด้านหลังของซ้อป้อ

ภาพที่ ๓.๑๕ กลองเสียงด้านข้างของซ็อบือ

๓.๒.๕ ห่องซ็อบือ

ห่องของซ็อบือ หรือที่เรียกเป็นภาษาลีซูว่า “อาหุมู” ทำจากไม้เนื้อแข็งยาวประมาณ ๓.๕ เซนติเมตร เป็นไม้ที่เหลาเป็นทรงสี่เหลี่ยมคางหมู และมีรอยบาก สำหรับพาดสาย โดยระยะห่างของสายประมาณ ๑ เซนติเมตร ห่องที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็งนี้ บางทีก็จะทำลักษณะคล้ายกับห่องของซอสามสายคือจะมีส่วนฐานของห่อง ๒ ข้างและโค้งตรงกลาง แต่ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายกับซอด้วงแต่มีขนาดใหญ่และยาวกว่า ในการออกเก็บข้อมูลภาคสนามนี้พบว่าห่องของซ็อบือบางตัวทำจากพลาสติกแทนห่องไม้เนื่องจากอิทธิพลของสังคมเมืองความสะดวกของช่างผู้สร้างนั่นเอง

ภาพที่ ๓.๑๖ หयोगของซื้อบือที่ทำจากไม้

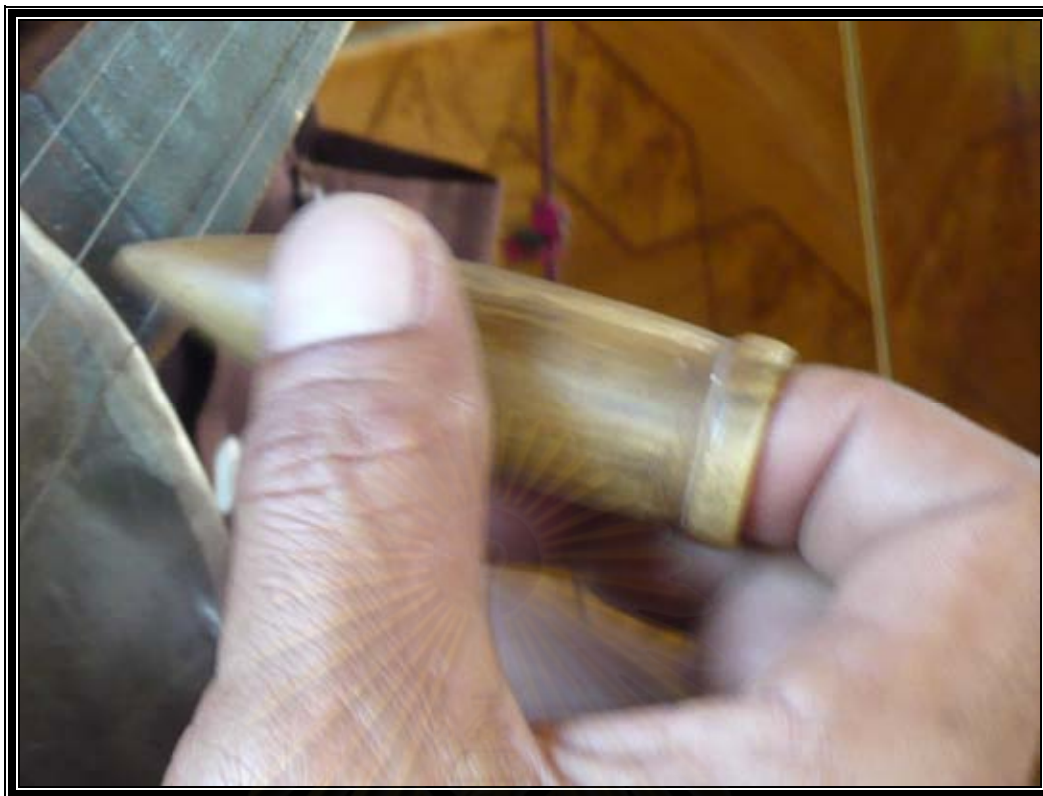
ภาพที่ ๓.๑๗ หयोगของซื้อบือที่ทำจากพลาสติก

๓.๒.๖ ไม้ตีดชื้อป้อ

ไม้ตีดของชื้อป้อ หรือที่ภาษาอีสานเรียกว่า “โป๊ะจี” จะทำจากเขาสัตว์หรือไม้ มีความยาวประมาณ ๘ เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ เซนติเมตร ด้านปลายข้างล่างของไม้ตีดนี้จะเจาะเป็นรู สำหรับใช้นิ้วชี้สอดเข้าไปเวลาที่ตีด และด้านบนจะมีความเรียวแหลม วัสดุที่นิยมทำใช้ทำไม้ตีดนี้ จะทำด้วยเขากวาง เขาวัว เขาควาง หรือ ไม้เนื้อแข็งแต่ที่นิยมกันมากคือเขากวางเพราะว่าจะตีดได้ ลื่นกว่าไม้ตีดที่ทำจากไม้ ไม้ตีดบางอันก็จะใช้ไม้เนื้อแข็งมาเหลาให้ปลายแหลม ไม่มีการเจาะรู สำหรับสอดนิ้วแต่ใช้วิธีจับไม้ตีด เวลาตีด

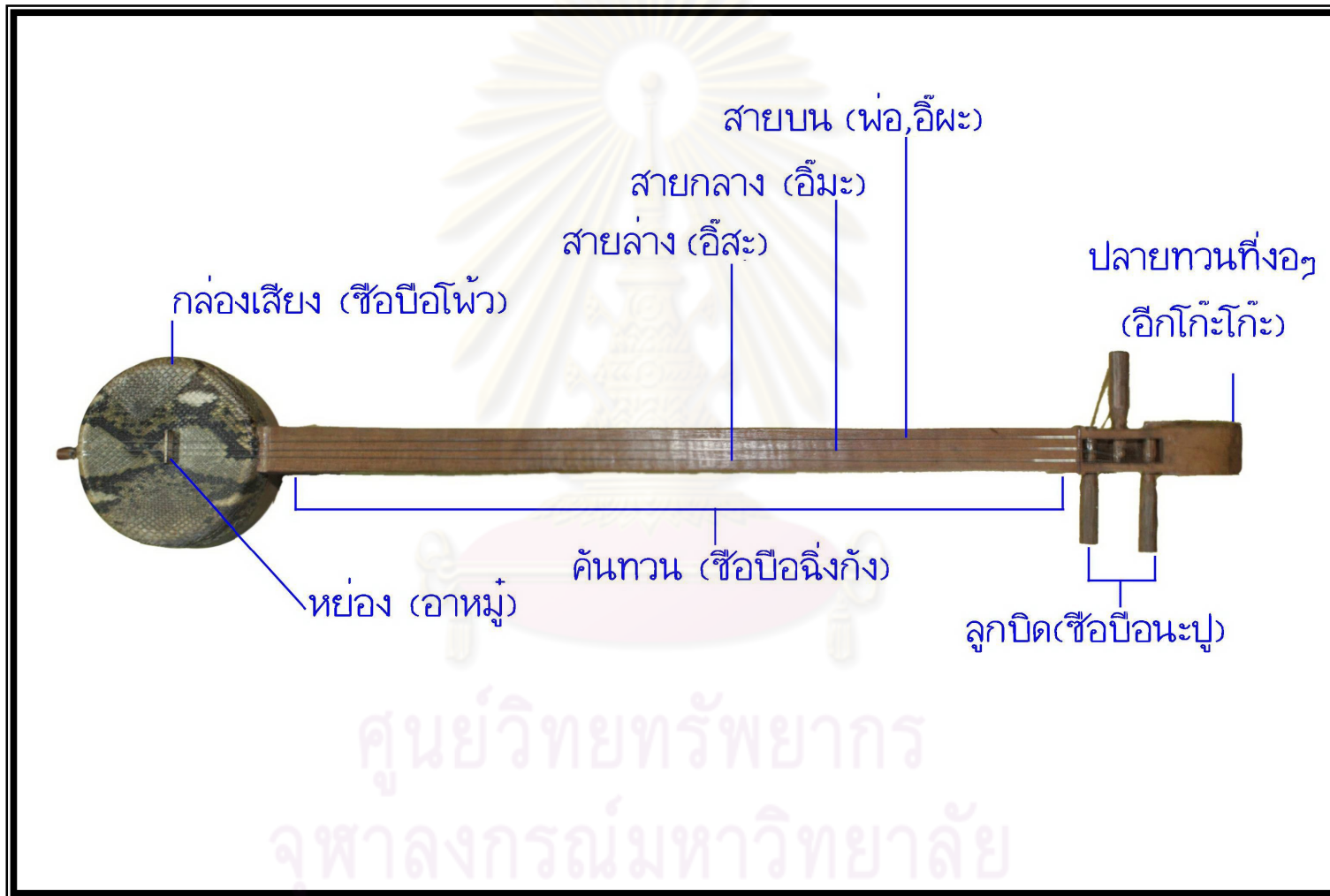
ภาพที่ ๓.๑๘ ไม้ตีดของชื้อป้อ

ภาพที่ ๓.๑๘ การใช้ไม้ค้ำของช็อบบี้แบบสวมไม้ค้ำ

ภาพที่ ๓.๒๐ การใช้ไม้ค้ำของช็อบบี้แบบจับไม้ค้ำ

ภาพที่ ๓.๒๑ ส่วนประกอบของช็อบบี้

๓.๓ วิธีการบรรเลงซออู้

ลักษณะวิธีการบรรเลงซออู้นั้นจะแบ่งออกได้ดังนี้

๓.๓.๑ ทำทางการบรรเลง

ซออู้เป็นเครื่องดนตรีที่มีน้ำหนักเบาสามารถนำติดตัวพกพาไปไหนมาไหนได้สะดวก ดังนั้นรูปแบบวิธีการบรรเลงจึงมีทั้งวิธีการนั่งบรรเลงและยืนหรือเดินในขณะที่บรรเลง

วิธีการนั่งบรรเลง

เมื่อชาวลิซูไปไร่ไปนาหรือกลับมาจากการทำไร่ไถนาแล้วเครื่องบันเทิงอย่างหนึ่งในสมัยก่อนนั้นคือดนตรี ดังนั้นจะมีการนั่งล้อมวงดีดซออู้ เป่าฟู่หลู ล้อมวงพร้อมหน้าในครอบครัว เป็นการสร้างความคุ้นเคย ความอบอุ่นภายในครอบครัว เด็กชายมักจะดูพ่อหรือผู้ใหญ่บรรเลงดนตรีและจำนำไปฝึกหัดเอง สำหรับทำทางการนั่งบรรเลงสามารถนั่งได้ทั้งขัดสมาธิกับเก้าอี้เล็ก ๆ หรือเก้าอี้พื้นบ้าน และสามารถนั่งบรรเลงบนเก้าอี้ต่างๆไปโดยไม่ต้องใช้เชือกคล้องคอ โดยมีขววจับไม้ดีดทำหน้าที่ดีด และมีซ้ายทำหน้าที่กดตำแหน่งเสียง

ภาพที่ ๓.๒๒ การนั่งบรรเลงซออู้นบนเก้าอี้

การขึ้น เดิน และการเต้นขณะบรรเลง

การบรรเลงซอป้อที่สำคัญคือการบรรเลงประกอบการเดินรำในงานเฉลิมฉลองต่างๆ โดยเฉพาะงานเทศกาลกู่เฉอ หรือปีใหม่ นักดนตรีซอป้อจะทำหน้าที่ผู้นำในการเดิน ทำทางการบรรเลงจึงจำเป็นต้องมีความกระฉับกระเฉง มักจะใช้เชือกผูกกับซอป้อที่ทำยักคันทวนล่างบริเวณกล่องเสียง และทวนด้านบน เหนือลูกบิด ใช้เชือกคล้องคอ โดยใช้มือขวาทำหน้าที่ดีดและใช้เป็นที่รองรับกล่องเสียงของซอป้อ มือซ้ายจะทำหน้าที่กดตำแหน่งเสียงที่ต้องการ ลักษณะการดีดมักจะสัมพันธ์กับการเดินด้วยคือจังหวะลูกตกมักจะเป็นตำแหน่งเดียวกับการตบเท้า

ภาพที่ ๓.๒๓ การขึ้นและการเดินในการบรรเลงซอป้อ

๓.๓.๒ การกดตำแหน่งเสียง

ในการดีดซอป้อนั้นมือขวาจะทำหน้าที่ดีด โดยการสวมหรือจับไม้ดีดหรือที่เรียกว่า โป๊ะจี ดีดสายของซอป้อตามทำนองเพลงมีทั้งการดีดสายเดี่ยว การดีดกระหนบสองสาย และการดีดกระหนบสามสายแล้วแต่ทำนองเพลง วิธีการดีดนั้นจะดีดโดยการปิดไม้ดีดขึ้นลงตามบทเพลง โดยเมื่อดีดจบแล้ว ไม้ดีดจะต้องอยู่ในลักษณะไม้ลง มือซ้ายจะทำหน้าที่กดตำแหน่งเสียงที่ต้องการผู้บรรเลงจะ

จับซ็อบี้อด้วยมือซ้ายแบบหลวมๆสามารถเคลื่อนไหวได้ โดยใช้นิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนาง เป็นตัวกดสาย ส่วนนิ้วหัวแม่มือและนิ้วก้อยนั้นจะไม่ใช้และมีวิธีการตีนิ้วลงบนสายทำให้เกิดเสียงแบบตื้นๆ การกดเลื่อนหาตำแหน่งเสียงนั้นจะกดหาตำแหน่งเสียงบนตัวคันทวนของซ็อบี้อในบริเวณด้านบน

ภาพที่ ๓.๒๔ มือขวาทำหน้าที่จับไม้ดีด

ภาพที่ ๓.๒๕ การกดสายล่าง(อีสะ)

ภาพที่ ๓.๒๖ การกดสายกลาง (อิมะ)หรือสายแม่

ภาพที่ ๓.๒๗ การกดสายบน (อิมะ)หรือสายพ่อ

๓.๔ บทเพลงและวิธีการตั้งเสียงซอปี่ของหมู่บ้านปางสา

บทเพลงที่ใช้บรรเลง

บทเพลงที่ใช้บรรเลงโดยซอปี่ของหมู่บ้านปางสา นี้จะเป็นบทเพลงที่ถ่ายทอดออกมาแทนภาษาพูดเป็นการสื่อสารที่ชาวชาติพันธุ์ลีซู หมู่บ้านนี้เข้าใจเป็นบทเพลงโบราณที่ได้ถ่ายทอดกัน โดยการจดจำ จากปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพราะชาวลีซูไม่มีภาษาเขียนนั่นเอง ดังนั้นเพลงต่างๆจึงมีการสูญหาย ลบเลือน ไปบ้าง โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้เนื่องจากเพลงต่างๆเหล่านี้ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีชีวิตของชาวลีซู เพราะสภาพการแผ่กระจายของวัฒนธรรมชนเมือง บทเพลงที่เคยบรรเลงด้วยซอปี่ เพื่อสื่อถึงวัฒนธรรมชนเผ่าจึงเลือนหายไป อีกทั้งสภาพการทำมาหากินในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปทำให้ไม่มีเวลามาทบทวนฝึกซ้อมบทเพลงต่างๆ

บทเพลงที่ใช้บรรเลงด้วยซอปี่ของหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมโดยการสัมภาษณ์นักดนตรีที่สำคัญของหมู่บ้านจำนวน ๕ รายและมีการตรวจสอบความถูกต้องของทำนองและความหมายของบทเพลงโดยหม่อมเมือง(นายวันชัย เบียชะ) ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางศาสนา และเป็น นักดนตรีของหมู่บ้านที่บรรเลงซอปี่ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินมาที่หมู่บ้านปางสาแห่งนี้และผู้ใหญ่บ้าน นายอาซี เบียชะผู้ที่เคยสามารถบรรเลงซอปี่ได้ ไว้มีดังนี้

๓.๔.๑ .การตั้งเสียงแบบ “อึ้งเตี้ยว”หรือ”อ้อเตี้ยว” (เสียงสูง) รวบรวมได้ ๗ เพลงคือ

๓.๔.๑.๑ เพลงจี้จู้ตุ่

๓.๔.๑.๒ เพลงแมโซะโล่หว่าโฮ

๓.๔.๑.๓ เพลงชะโต ชะแสะ กะแบบโหยะ

๓.๔.๑.๔ เพลงซัวหลี่ถั่ง

๓.๔.๑.๕ ไม่ทราบชื่อเพลง

๓.๔.๑.๖ เพลงเยี้ยวฟ

๓.๔.๑.๗ เพลงอาม้าเสี้ยวเออะ โนโนสุ่ย

๓.๔.๒.การตั้งเสียงแบบ “หล่วนเตี้ยว” (เสียงต่ำ) รวบรวมได้ ๑๐ เพลงคือ

๓.๔.๒.๑ เพลงเผ่ไซ่หลี่ซุ่ยเป่จาโหยะ

๓.๔. ๒.๒ เพลงอ้อจู้ซุหลี่โซชะ

๓.๔.๒.๓ เพลงหย่าผิวไคหู่ฮัว

๓.๔.๒.๔ เพลงเจ้เจ้เหย้าอ้าน่าเก้อก่าอ้อโหยะ

๓.๔.๒.๕ เพลงเกอะเต้อ โยะ โยะ ปี่สือโซ๊ะ

๓.๔.๒.๖ เพลงเจ็ยซาโกะโกะ เจ็ยซาโก้

๓.๔.๒.๗ เพลงไลจีลีซัง ไลลีซังโลโหม่ซัง

๓.๔.๒.๘ เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห้ว ฮัว

๓.๔.๒.๙ เพลง หยี โคะ กู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง

๓.๔.๒.๑๐ เพลง เพ็ย ซื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ

๓.๔.๓. การตั้งเสียงแบบ “ต้า โคะ เตี้ยว” (การตั้งเสียงแบบภาษาจีน) คือ

๓.๔.๓.๑ เพลงจีนฮ่อ

๓.๔.๔. การตั้งเสียงแบบ “ฝู หลู โง๊ะ” หรือ “ฟู หลู โหงะ” (เทียบกับแคนน้ำเต้า) เป็นการบรรเลงที่ประยุกต์นำ ซือบือและฝูหลู มาบรรเลงร่วมกัน โดยเพลงที่บรรเลงมี ๒ เพลงคือ

๓.๔.๔.๑ เพลงตง บุง เมียว ซื่อ

๓.๔.๔.๒ เพลง ซื่อ ซื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู

๓.๔.๑. การตั้งเสียงแบบ “อึ้งเตี้ยว” (เสียงสูง)

ภาพที่ ๓.๒๘ การเทียบเสียงแบบอึ้งเตี้ยว

การตั้งเสียงแบบอึ้งเตี้ยวเตี้ยวเริ่มต้นที่สายล่างหรือเรียกว่า อิมะ โดยเทียบให้เป็นคู่ ๔ กับสายกลางซึ่งเรียกว่าอิมะแล้วจึงเทียบสายบนหรือสายอิมะ ซึ่งเป็นสุดท้ายที่เหลือให้มีระดับเสียงเดียวกับสายกลางเป็นเสียงคู่ ๘ เพื่อใช้เป็นเสียงกระทบ

การตั้งเสียงแบบอึ่งเตียวตำแหน่งเสียงของสายเปล่าผู้วิจัยได้นำขลุ่ยเพียงออมาเทียบเคียงเสียงห้าตำแหน่งเสียงจะได้ตำแหน่งเสียงมีความใกล้เคียงกับเสียงดังนี้

สายบน(อีมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง ซอล

สายกลาง(เอีมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง ซอล

สายล่าง(เอีสะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เร

การตั้งเสียงแบบอึ่งเตียว(เสียงสูง)นี้ตำแหน่งสำคัญในการตั้งสายจะอยู่ที่สายบนหรือสายอีมะเพลงที่บรรเลงโดยนักดนตรีในหมู่บ้านปางสารรวบรวมได้ ๗ เพลงคือ

๓.๔.๑.๑ เพลง จี จี ลู ลู

--- ซ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ท - ซ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ร	- ฟ - ร
- ฟ - ร	- ด - ร	- ท - ซ	- ท - ซ	- ร - ด	- ท - ด	- ด ท ซ	- ท - ซ
- ฟ - ร	- ซ ฟ ด	- ท - ซ	- ท - ซ	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ซ	- ท - ซ

ประวัติเพลง จี จี ลู ลู มีความหมายถึง พี่สาวที่มีหน้ากลมๆเปรียบเหมือนกระบอกตะเกียบ

๓.๔.๑.๒ เพลง แม โชะ โล่ หว่า โย

- ฟ - ซ	- ท - ด	- ฟ - ซ	ฟ ร - ร	- ฟ - ซ	- ท - ด	- ร - ท	- ซ - ร
- ท - ด	- ท - ท	ด ร - ฟ	- ร - ร	ฟ ร - ด	- ท - ซ	ท ร - ท	- ซ - ร
- ฟ - ซ	- ท - ด	- ฟ - ซ	ฟ ร - ร	- ฟ - ซ	- ท - ด	- ร - ท	- ซ - ร
- ท - ด	- ท - ท	ด ร - ฟ	- ร - ร	ฟ ร - ด	- ท - ซ	ท ร - ท	- ซ - ร

ประวัติเพลง แม โชะ โล่ หว่า โย เพลงนี้กล่าวถึง นายหว่าโย ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านของคอยแม่
สลอง

๓.๔.๑.๓ เพลง ซะโต ซะแสะ กะแบ โหยะ

- ร - ด	- ร - ท	- ซ - ท	- ซ - ร	ฟ ร - ด	- ด - ท	- ซ - ท	- ซ - ร
- ท ด ร	- ด - ท	ด ร - ด	- ร - ร	ฟ ร - ด	- ด - ท	- ซ - ท	- ซ - ร
ฟ ร - ด	- ด - ท	- ซ - ท	- ซ - ร	ฟ ร - ด	- ร - ท	- ซ - ท	- ซ - ร
ฟ ร - ด	- ด - ท	- ซ - ท	- ซ - ร	- ท ด ร	- ด - ท	ด ร - ด	- ร - ร
ฟ ร - ด	- ด - ท	- ซ - ท	- ซ - ร	ฟ ร - ด	- ด - ท	- ซ - ท	- ซ - -

ประวัติเพลง ซะโต ซะแสะ กะแบ โหยะ เพลงนี้กล่าวถึงวัฒนธรรมของชาวลีซอ ว่าไม่ต้อง
เงิน ไม่ต้องอายุ ถ้าเงินอายุก็ไม่มีใครเดินรำ ด้มเหล่า ด้มน้ำชาด้วย

๓.๔.๑.๔ เพลง ช่วย หลี่ ถัง

-ช ฟร	-ช ฟร	-ค-ท	-ช-ร	-ช ฟร	-ช ฟร	-ค-ท	-ช-ร
-ค-ท	-ค-ร	-ค-ท	-ช-ร	-ร-ร	ฟช ฟร	-ร-ร	ฟช ฟร
-ค-ท	-ช-ร	-ช ฟร	-ช ฟร	-ค-ท	-ช-ร	-ช ฟร	-ช ฟร
-ค-ท	-ช-ร	-ค-ท	-ค-ร	-ค-ท	-ช-ร	-ร-ร	ฟช ฟร
-ร-ร	ฟช ฟร	-ค-ท	-ช-ร				

ประวัติเพลง ช่วย หลี่ ถัง เพลงนี้หมายถึงกิริยาอาการของนักดนตรีที่เหวี่ยงชิงมาและเอน

ตัว

๓.๔.๑.๕ ไม่ทราบชื่อเพลง

-ช ฟร	-ฟ-ท	-ค-ท	-ช-ร	-ช ฟร	ฟช-ท	-ทคฟ	-ร-ร
-ค-ท	-ช-ช	ฟค-ท	-ช-ร	-ท-ค	-ท-ร	ฟค-ท	-ช-ร

ประวัติเพลงนี้ไม่ทราบชื่อเพลงและความหมายของเพลง

๓.๔.๑.๖ เพลง เยี่ย ฟู่

---ร	-ค-ร	-ค-ท	-ท-ช	-รฟร	-ค-ท	-ค-ท	-ท-ช
-ร-ท	-ฟชท	-ค-ท	-ท-ช	-ร-ท	-ทคร	-ค-ท	-ท-ช
-รฟร	-ค-ท	-ช-ร	-ค-ท	-ช-ร	-ค-ร	-ค-ท	-ท-ช
-รฟร	-ค-ท	-ค-ท	-ท-ช	-ร-ท	-ฟชท	-ค-ท	-ท-ช
-ร-ท	-ทคร	-ค-ท	-ท-ช	-รฟร	-ค-ท	-ช-ร	-ค-ท

ประวัติเพลง เยี่ย ฟู่ เป็นเพลงที่กล่าวถึงน้ำ

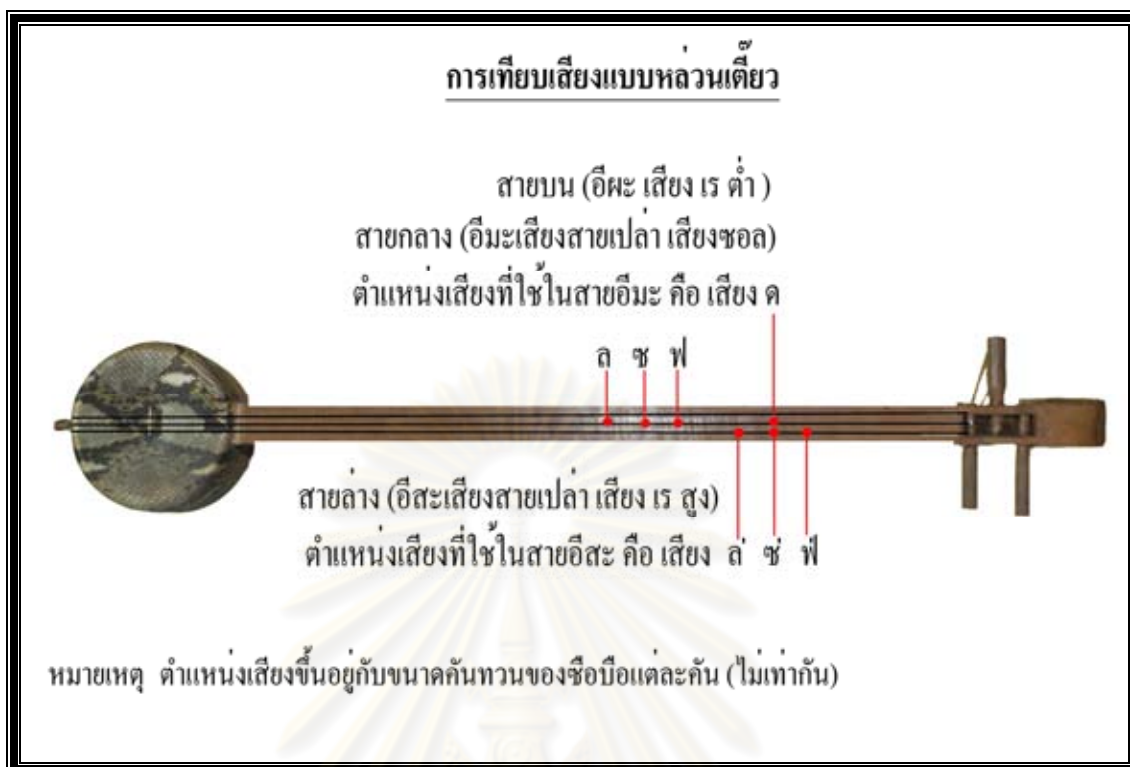
๓.๔.๑.๗ เพลงอำมาเสี่ยวเออะโนโนสู่ย

---ช	-ช ฟร	-ร-ฟ	-ฟ-ช	---ร	-ค-ร	-ท-ท	ครฟค
---ฟ	-รฟช	-ชฟค	-ท-ช	-รฟช	-ค-ท	ครฟค	-ท-ช

ประวัติเพลงอำมาเสี่ยวเออะโนโนสู่ยเพลงนี้มีความหมายกล่าวถึงว่าลูกของแม่ ขอให้นอน

หลับดี ๆ

๓.๔.๒. การตั้งเสียงแบบ “หล่วนเดี่ยว” (เสียงต่ำ)

ภาพที่ ๓.๒๕ การเทียบเสียงแบบหล่วนเดี่ยว

การตั้งเสียงแบบหล่วนเดี่ยวเดี่ยวเริ่มต้นที่สายล่างหรือเรียกว่า อิมะ โดยเทียบให้เป็นคู่ ๔ กับสายกลางซึ่งเรียกว่าอิมะแล้วจึงเทียบสายบนหรือสายอิมะ ซึ่งเป็นสุดท้ายที่เหลือให้มีระดับเสียงเดียวกับสายล่างเป็นเสียงคู่ ๘ เพื่อใช้เป็นเสียงกระทบ

การตั้งเสียงแบบหล่วนเดี่ยวตำแหน่งเสียงของสายเปล่าผู้วิจัยได้นำขลุ่ยเพียงออมาเทียบเคียงเสียงหาค่าตำแหน่งเสียงจะได้ตำแหน่งเสียงมีความใกล้เคียงกับเสียงดังนี้

สายบน(อิมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เรต่ำ

สายกลาง(อิมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง ซอล

สายล่าง(อิมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เรสูง

การตั้งเสียงแบบหล่วนเดี่ยวนี้ตำแหน่งสำคัญในการตั้งสายจะอยู่ที่สายล่างหรือสายอิมะเพลงที่บรรเลงโดยนักดนตรีในหมู่บ้านปางสา รวบรวมได้ ๑๐ เพลงคือ

๓.๔.๒.๑ เพลงเผ่ใช้หลี่ซุ่ยเป่่าโหยะ

--- ซ	- ร - ซ	- ร ฟ ซ	- ซ - ร	- - - ร	- ซ- ซ	- ร ฟ ซ	- ซ - ร
- ร - ร	- ล - ซ	- ร - ซ	- ซ - ร	- ร - ซ	- ล - ซ	- ล - ซ	- ซ - ร
--- ซ	- ซ - ร	- - - ซ	- ซ - ร	- - - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ร	- ซ - ร

ประวัติเพลงเผ่าชี่ชู่ยี่เป่าจาโหยะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึง เครื่องเทศต่างๆของชาวลีซู่ไม่ทราบถึงประวัติผู้แต่งได้อย่างแน่นอนว่าเพลงนี้ใครเป็นผู้แต่ง

๓.๔. ๒.๒ เพลงอ้าตู้จื่อซู่หฺลี่โซ๊ะ

--- รี่	- ฟี่ซู่ซู่	- ซู่-ซู่	- รี่ - รี่	- รี่ - รี่	- ฟี่ ซู่ ซู่	- ซู่ - ซู่	- ซู่ - รี่
- ร - ร	- ซู่ ฟ ซู่	- ล - ซู่	- ซู่- ร	--- ร	- ฟ ซู่ ซู่	- ซู่ - ร	- ร - ร
--- ซู่	- ฟ-ซู่	- ซู่-ร	- ซู่-ร	--- ร	- ฟ ซู่ ซู่	- ซู่ - ร	- ซู่ - ร
--- ร	- ฟซู่ซู่	- ซู่-ซู่	- ซู่-ร	--- ร	- ซู่ฟซู่	- ซู่-ซู่	- ซู่-ร
--- ซู่	- ฟซู่ซู่	- ซู่-ร	- ร-ร	--- ร	- ซู่ ฟ ซู่	- ฟ -ซู่	- ซู่ - ร

ประวัติเพลงอ้าตู้จื่อซู่หฺลี่โซ๊ะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงคนที่ก่อไฟคือผู้ชายชาวลีซู่

๓.๔.๒.๓ เพลงหย่าฟิเว ไคหู่ฮั่ว

--- ฮู่	- ฮู่ ฟ ร	- ร - ซู่	- ร ฟ ซู่	- ซู่- ร	- ซู่ ฟ ร	- ร ฟ ซู่	- ร ฟ ซู่
- ซู่ฟซู่	- ซู่ - ซู่	- ซู่ - ซู่	- ร ฟ ซู่	- ซู่ - ร	- ร ฟ ร	ฟซู่ - ร	- รี่ - ร
- ร ฟ ซู่	- ซู่ - ร	ฟ ซู่ - ซู่	- ซู่ - ร	- ร ฟ ร	- ฮู่ ฟ ร		

ประวัติเพลงหย่าฟิเว ไคหู่ฮั่วเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงดอกฝิ่นที่มีสีแดง ชื่อเพลงนี้เกิดจากศัพท์ของชาวลีซู่ผสมกับคำศัพท์ของชาวจีนฮ่อ คำว่า หย่าฟิเว เป็นคำพูดของชาวลีซู่แปลว่า ดอกฝิ่น ส่วนคำว่า หู่ฮั่วหรือหู่ควา เป็นคำจีนฮ่อแปลว่าสีแดง

๓.๔.๒.๔ เพลงเจ้เจ้เหยอ้าหน่ากัเออเก้อโหยะ

- ร ฟ ซู่	- ร - ร	- ซู่ - ซู่	- ซู่-ซู่	-ซู่-ซู่	- ร - ร	- ร ฟ ซู่	- ร - ร
ฟ ซู่ - ซู่	- ร - ร	ฟ ซู่- ร	- ซู่ - ร	ฟ ซู่ - ซู่	- ร - ร	ฟ ซู่ - ซู่	- ซู่ - ร
ฟ ซู่ - ซู่	- ร- ร	ฟ ซู่- ร	ฟ ซู่- ซู่	- ซู่ - ซู่	- ร - ร	- ร ฟ ซู่	- ร - ร
ฟ ซู่ - ซู่	- ซู่ - ซู่	- ซู่-ซู่	- ร - ร	- ร ฟ ซู่	- ร - ร		

ประวัติเพลงเจ้เจ้เหยอ้าหน่ากัเออเก้อโหยะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงพี่สาวดูแลหมาให้หน่อยเพลงนี้ถ้าสาวชาวลีซู่ได้ยินเพลงนี้ที่หน้าบ้านก็จะทราบว่าชายหนุ่มจะมาหาต้องไปดูแลจับหมาเอาไว้

๑.๔.๒.๕ เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปีสื่อโไซ้

- ช ฟ ช	- ช - ร	- ช-ช	- ร - ร	- ร ฟ ช	- ช - ร	- ร - ร	- ร ฟ ช
- ช ฟ ช	- ช - ร	- ร - ร	- ร ฟ ช	- ช - ช	- ร - ร	- ร ฟ ช	- ช - ร

ประวัติเพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปีสื่อโไซ้เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงตัวหมัดและตัวเรือดกัด เกอะเต๋อหรือ ก่าเต๋อ แปลว่าตัวหมัด ปีสื่อ แปลว่าตัวเรือด ดังนั้นเพลงนี้จึงบอกถึงลักษณะของธรรมชาติสี่ซุที่ปลูกบ้านติดดินและเลี้ยงสัตว์ทำให้ตัวหมัดและตัวเรือดซึ่งอาศัยอยู่กับสัตว์นั้น ออกมากัดชายหนุ่มที่ไปนั่งคุยกับสาว

๑.๔.๒.๖ เพลงเจียะ ซาโกะโกะ เจียะซาโก้

- ร ฟ ร	- ช - ช	- ร ฟ ร	- ร - ร	- ร ฟ ร	ฟช-ช	- ล - ช	- ร - ร
- ร ฟ ช	ฟช - ช	- ล - ช	- ร - ร	- ร ฟ ช	ฟช-ช	- ล - ช	- ร - ร
- ล - ล	ลล ชฟ	- ช - -	- ร - -	- ล - ล	ลล ชฟ	- ช - -	- ร - -
- ล - ล	ลล ชฟ	- ร - -	- ร - -	- ล - ล	ลล ชฟ	- ช - -	- ร - ร
ฟช - -	- ร - ร	ฟช - -	- ร - ร	ฟช - ร	ฟล-ช	- ร-ช	- ร - -

ประวัติเพลงเจียะซาโกะโกะ เจียะซาโก้ เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึง พี่สาวชาวลิซุคนที่ ๓ ซึ่งมีลักษณะตัวพิการหลังค่อม

๑.๔.๒.๗ เพลงไลจีลีซัง ไลลีซังโลโหม่ซัง

--- ร	- ช ฟ ร	- ล - ร	- ช ฟ ร	--- ร	- ช ฟ ล	- ร ี ฟ ช	- ฟ - ร
--- ช	- ช - ช	- ช - ช	- ฟ - ร	--- ช	- ช - ช	- ช - ช	- ฟ - ร
- ร ฟ ช	- ช - ช	- ช - ช	- ฟ - ร				

ประวัติเพลงไลจีลีซัง ไลลีซังโลโหม่ซังเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงหมู่บ้านชาวลิซุในอดีตที่เมืองจิน

๑.๔.๒.๘ เพลง ก่า ทู แม ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม ต้า ลือ โห้ว ฮัว

--- ี	- ล - ล	- ร - ช	- ร ฟ ช	--- ี	- ล - ล	- ร ี - ช	- ฟ - ช
--- ช	- ฟ - ช	- ช ช ช	- ฟ - ร	- ช - ล	ช ฟ - ช	- ช ช ล	ช ฟ - ร
--- ล	- ล ล ล	ช ฟ - ช	- ช - ร	--- ล	- ล ล ล	ช ฟ - ช	- ช - ร
--- ช	- ฟ - ช	- ช - ช	- ล ช ร	--- ช	- ฟ - ล	- ช - ช	- ช - ร

ประวัติเพลง กำ ทุ แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทุ แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงผู้หญิงสาวชาวลิซูแบกตะกร้าไปหาผัก

๓.๔.๒.๕ เพลง หย โค จู๋ จื่อ ซัง ใฝ่ ปัง

- ร ฟ ร	- ด - ร	ฟ ร - ด	- ร - ร	- ฟ ไซ์ ซุ	- ล - ล	- ซ - ซ	- ร --
- ร - ร	ฟ ด - ร	ฟ ซ - ฟ	- ซ - ซ	- ร - ฟ	ซ ร - ซ	- ร ฟ ซ	- ร --

ประวัติเพลง หย โค จู๋ จื่อ ซัง ใฝ่ ปัง เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงไม้ไผ่ลำหนึ่งมีขนาดความยาวเท่ากับ ๑ วาครึ่ง

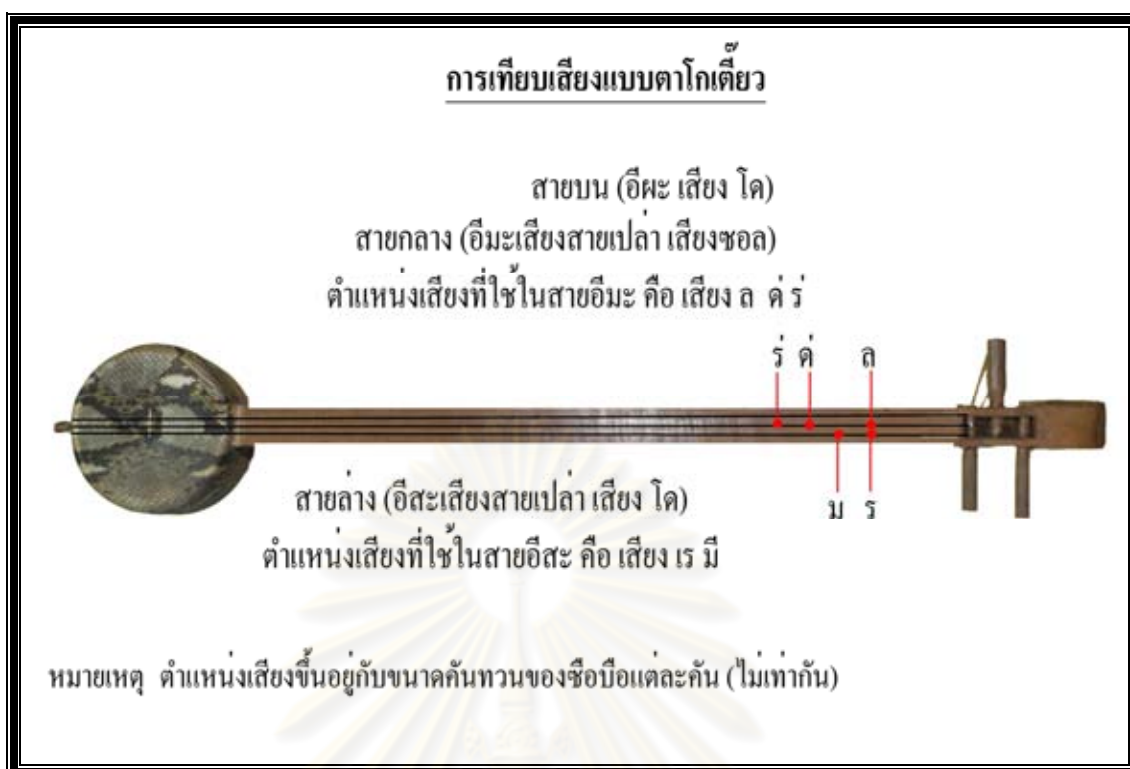
๓.๔.๒.๑๐ เพลง เพี้ย ซื่อ ลู๊ ลุย จา เค่ จะ

--- ร	- ร - ร	ฟ ซ - ซ	- ร - ร	ฟ ร ฟ ซ	- ล - ล	- ร ฟ ซ	- ร - ร
- ร - ล	ซ ฟ - ซ	- ซ - ฟ	- ร - ร	- ร - ล	- ล - ซ	ฟ ซ - ร	- ร - ร
- ซ - ร	ฟ ซ - ซ	- ร - ร	ฟ ร - ซ	- ซ - ร	ฟ ซ - ซ	- รี้ - ล	- ซ - ซ
- ซ - ฟ	- ร - ฟ	- ร - ร	- ล - ซ	- ฟ - ร	- ร - ร		

ประวัติเพลง เพี้ย ซื่อ ลู๊ ลุย จา เค่ จะ เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึง สมัยก่อนมีตะกร้าสานเป็นพาน ไปขอข้าว ขอกับข้าวกิน

๓.๔.๓. การตั้งเสียงแบบ “ตา โโก เตี้ยว” (เสียงกลาง)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๓.๓๐ การเทียบเสียงแบบตาโกเต็ว

การตั้งเสียงแบบตาโกเต็วนั้น จะตั้งหลังจากบรรเลงเสียงแบบอั้งเต็วไปแล้ว โดยจะปรับสายในสายอีมะ ลดลง ๑เสียง ตำแหน่งอีมะ หรือสายกลางคงเดิมเป็นเสียงเดิม ได้เป็นคู่ ๕ สายอีมะ โดยที่ตำแหน่งของสายอีสะก็จะลดลงมาด้วยเช่นกันเป็นคู่แปลคกับสายอีมะ

การตั้งเสียงแบบตาโกเต็วในตำแหน่งเสียงของสายเปล่าผู้วิจัยได้นำขลุ่ยเพียงออมาเทียบเคียงเสียงหาค่าตำแหน่งเสียงจะได้ตำแหน่งเสียงมีความใกล้เคียงกับเสียงดังนี้

สายบน(อีมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง โค

สายกลาง(อีมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง ซอล

สายล่าง(อีสะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง โค

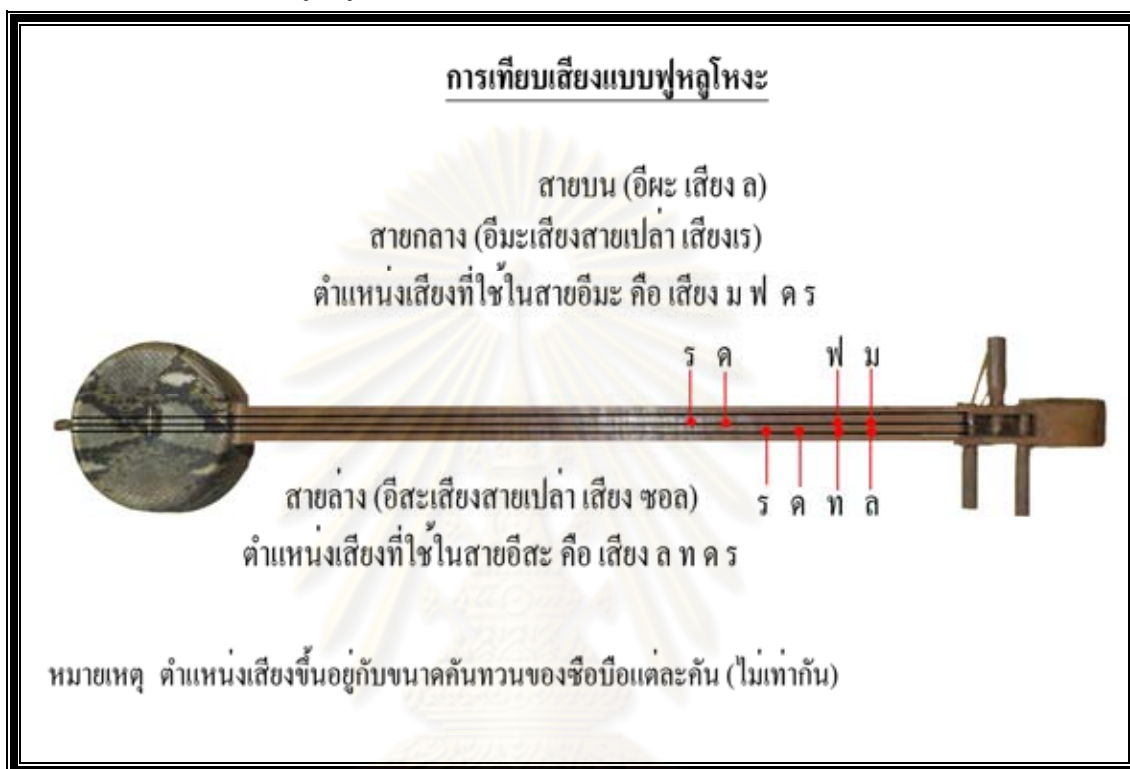
การตั้งเสียงแบบตาโกเต็วนี้ตำแหน่งสำคัญในการตั้งสายจะอยู่ที่การเทียบสายกลางหรือสายอีมะและสายบนสุดหรือสายอีสะ การตั้งเสียงแบบนี้ นายวิทยา แซ่ลี้กล่าวว่า จะใช้บรรเลงเฉพาะเพลงภาษาจีนเท่านั้น เพลงที่บรรเลงโดยนักดนตรีในหมู่บ้านปางสา รวบรวมได้ ๑ เพลงคือ

๓.๔.๓.๑ เพลงจีนฮ่อ

--- ล	- ซ - ล	- ม ร ค	- ล - ซ	--- ม	- ร - ม	- ม ร ค	- ล - ซ
--- ล	- ร ค ล	- ล - ร	ค ล - ซ	--- ล	- ร ค ล	- ล - ซ	- ล - ซ

ประวัติเพลงจีนฮ่อ จะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงอะไรผู้บรรเลงไม่สามารถอธิบายได้
นายวิทยา แซ่ลี เป็นผู้บรรเลงเพลงนี้ได้ดีและกล่าวว่าเป็นเพลงภาษาจีนเท่านั้น

๓.๔.๔. การตั้งเสียงแบบ “ฝู หลู โง๊ะ” (เทียบกับแคนน้ำเต้า)

ภาพที่ ๓.๓๑ การเทียบเสียงแบบฟูลูโง๊ะ

การตั้งเสียงแบบฟูลูโง๊ะหรือ ฝู หลู โง๊ะ เป็นการประยุกต์การนำซ้อบือมาบรรเลงพร้อมกับฝูหลู ตำแหน่งเสียงนั้นจะเทียบเสียงกับฝูหลู โดยตำแหน่งของสายเปล่าผู้วิจัยได้นำขลุ่ยเพียงอออกมาเทียบเสียงหาค่าตำแหน่งเสียงจะได้ตำแหน่งเสียงดังนี้

สายบน(อีมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง ลา

สายกลาง(อีมะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เร

สายล่าง(อีสะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เร

การตั้งเสียงแบบฟูลูโง๊ะนี้ตำแหน่งสำคัญในการตั้งสายจะอยู่ที่สายบนหรือสายอีมะเพลงที่บรรเลงโดยนักดนตรีในหมู่บ้านปางสา ที่เป็นคนคิดคือนายอาหลู เบียชะ เพลงที่บรรเลงมี ๒ เพลงคือ

๓.๔. ๔.๑ เพลงตง บุง เมียว ซื่อ

- ซ - ซ	- ล ค ซ	- ล - ซ	- ล ค ซ	- ล - ซ	- - - ซ	- - ม ร	- - - ร
- - ม ซ	- ค - ร	- ม - ร	- - ค ล	- ซ - ซ	- - ค ล	- ซ - ซ	- - ล ซ

ประวัติเพลงตง บุง เมียว ชื่อ จะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงอะไรนั้นตัวนักดนตรีที่เป็นผู้บรรเลงเองก็ไม่สามารถบอกความหมายได้

๑.๔.๔.๒ เพลง ชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู

- - - ฟ	- ฟ - ร	- ร ค ท	- ร - ค	- ค - ฟ	- ฟ - ร	- ร ค ท	- ร - ค
- ค - ท	- ท - ร	- ร ค ท	- ซ - ฟ	- ฟ - ท	- ร - ค	- ค - ท	- ซ - ฟ
- ซ - ร	- ซ ท ค	- ค - ท	- ซ - ฟ				

ประวัติเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู จะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงเพลงที่แทนคำรำพันจากชายหนุ่มลึซุว่าคิดมากเวลานอนก็ยังคิดอยู่หรือหมายถึง เวลานอนก็ยังคิดถึงอยู่นั่นเอง

๑.๕ โอกาสในการบรรเลงในพิธีกุ๋เฉอ

ชาวลึซุเป็นชนชาติที่ยึดมั่นแน่น ทำนา ทำไร่ หาของป่า ตั้งบ้านเรือนด้วยความสงบสุข นับถือจารีตประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม โดยเฉพาะพิธีกุ๋เฉอหรือพิธีวันขึ้นปีใหม่ หลังจากการเก็บเกี่ยวพืชไร่ของชาวลึซุก็จะเป็นช่วงที่พี่น้องชาวลึซุเตรียมเข้าสู่เทศกาลปีใหม่ ปกติอยู่ในช่วงปลายเดือนมกราคมถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ในแต่ละปีจะไม่ตรงกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นี้ ชาวหมู่บ้านปางสา กำหนดจัดงานขึ้นปีใหม่ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๒ คำว่า “พิธีกุ๋เฉอ” คุณสุพจน์ หลีจา นายกองกำกับการบริหารส่วนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน ได้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลไว้ในแผ่นซีดีที่คุณสุพจน์ได้อนุเคราะห์มอบให้เมื่อครั้งที่ไปเก็บข้อมูลภาคสนามที่หมู่บ้านปางสาครั้งแรก ว่า

“ ประเพณีปีใหม่ของพี่น้องชาวลึซุ ปกติจะอยู่ในช่วงเดือน ม.ค.- ก.พ. แต่ละปีไม่ตรงกัน หมอเมือง จะเป็นผู้กำหนดวัน เราจะมีกรเตรียมตัวสำหรับประเพณีปีใหม่ มีการตัดเย็บเสื้อผ้า เตรียมสุราอาหาร เพื่อใช้ในเทศกาล คำว่า กู แปลว่า ปี เฉอ แปลว่าใหม่ กูเฉอก็คือปีใหม่”
(สุพจน์ หลีจา, ประเพณีปีใหม่ของชาวลึซุ:ซีดี)

ทวิช จตุรพฤษ (๒๕๔๑:๑๕๖-๑๕๗)กล่าวว่า ภูมิหลังของพิธีกุ๋เฉอ มีนิทานปรัมปราอยู่เรื่องหนึ่ง ได้กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของพิธีกุ๋เฉอ และฉื่อ แป กวี (พิธีกินข้าวโศกใหม่) ของคนลึซุ มีใจความดังนี้

“ กาลครั้งหนึ่ง มีพี่น้องสองคน มีความประสงค์จะปกครองคนลี้ชูทั้งหมด ทั้งสองมีแนวทางการปกครองที่แตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง คนที่ต้องการให้คนทุกคนมีความเสมอภาคกัน ไม่ให้มีใครร่ำรวยกว่าคนอื่น ให้ทุกคนมีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่มีใครต้องเกิดมาเป็นคนพิการ หรือยากจน ขัดสน ส่วนพี่น้องมีแนวทางการปกครองที่ให้มีความแตกต่างกัน ยอมให้มีคนร่ำรวย และคนยากจน คนฉลาดและคน โง่ คนแข็งแรงและคนพิการ ฯลฯ การที่ทั้งคู่มีแนวทางการปกครองที่แตกต่างกันนี้ จึงทำให้ทั้งสองกำหนดกติกาแข่งขันกัน เพื่อจะตัดสินว่า ใครควรจะได้เป็นผู้ปกครองดูแลคนลี้ชูตามวิธีการของตน วิธีการคือให้ปลูกต้นไม้คนละต้น ในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น หากต้นของใครมีดอกเป็น โลหะเงิน ผู้นั้นเป็นผู้ชนะ และจะได้ปกครองชาวลี้ชูทั้งหมด ในตอนเช้ามืด ผู้น้องรีบต้นไปดูต้นที่ตนเองปลูกไว้ ปรากฏว่า ไม่มีดอก ส่วนต้นที่คนที่ปลูกเอาไว้ ปรากฏว่ามีดอกไม้เงิน หนึ่งดอก จึงจัดแจงเด็ดออกมาเปรียบกับต้นที่ตนเองปลูก ดังนั้นเมื่อถึงเวลาไปดูต้นไม้ ปรากฏว่า คนน้องเป็นผู้ชนะ การแข่งขัน คนพี่จึงยอมให้น้องเป็นผู้ควบคุมปกครองคนลี้ชู ส่วนตัวเขาขอเวลาปีละ ๗ วัน เพื่อที่จะปกครองดูแลคนลี้ชูตามวิถีทางของเขา นั่นคือ ๔ วันของช่วงพิธีปีใหม่ และ ๓ วันของพิธีกินข้าวโศคใหม่ ที่จะทำให้ คนลี้ชูทั้งหมด มีความเสมอภาคกัน”

ดังนั้น ในช่วงพิธีปีใหม่ (เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน ๑) และพิธีกินข้าวโศคใหม่(เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน ๗) ชาวลี้ชูได้ถือเอาช่วงเวลาดังกล่าวแสดงออกถึงความเสมอภาค ความอุดมสมบูรณ์ และความสนุกสนานรื่นเริง ในระหว่างเทศกาลทั้งสองครั้ง พวกเขาถือว่าไม่มีคนรวย ไม่มีใครต้องอดอยาก และไม่มีความขัดแย้งกัน ทุกคนรอบครัวมีอาหารมากมาย ทุกหลังคาเรือนมีความยินดี และรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้ต้อนรับหรือเลี้ยงดูแขกที่มาเยือนและอวยพร ด้วยสุราและอาหารอย่างดี และช่วงนี้นับเป็นโอกาสพิเศษสำหรับการประกอบพิธีกรรมของครัวเรือนและบุคคล

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นายอาซานเตอะ (สรพงษ์) แซ่ลิ นักดนตรีอาวุโสประจำหมู่บ้านปางสาเกี่ยวกับนิทานปรัมปราเรื่องนี้ ซึ่งนายอาซานเตอะ ได้ให้ข้อมูลว่า

“นิทานเรื่องนี้หนา เล่ามาตั้งนานแล้ว ถ้าเป็นคนพี่ปกครองหนา ก็จะดีมากมายเลย จะได้รวยๆเท่ากันทุกคน สรพงษ์อยากให้รวยๆ เท่าๆ กัน เรื่องนี้เล่ากันมานานแล้ว ไม่มีใครเขียนไว้หรือหนา เพราะเราไม่เขียน

หนังสือกำหนด เขียน ไม่เก่ง เขียนไม่เป็น”

(นายอาชานเตอะ (สรพงษ์) แซ่ลี สัมภาษณ์: ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑)

เทศกาลปีใหม่ของชาวอีสานจะเริ่มก่อนสิ้นปี ดังนั้นจะมีการเตรียมการต่างๆซึ่งจะต้องจัดเตรียมเพื่อต้อนรับพิธีปีใหม่ที่จะมาถึงคือ

๓.๕.๑ การเตรียมตัดเย็บเสื้อผ้าชุดใหม่

เสื้อผ้าชุดใหม่จัดเป็นสิ่งสำคัญที่ชาวอีสานจะต้องเตรียมเพื่อสวมใส่ในวันพิธี โดยจะมีการเตรียมตัวล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ เดือน โดยแต่ละครอบครัว หญิงสาวจะเป็นผู้ตัดเย็บเสื้อผ้า และเตรียมเครื่องประดับ ส่วนใหญ่จะตัดเย็บเอง ให้สำหรับครอบครัวใส่ โดยเฉพาะผู้ชายนิยมที่จะตัดแต่งกางเกงเพราะเสื้อมักจะใช้ของเก่า ซึ่งผู้ชายชาวอีสานปัจจุบันจะสวมเสื้อกั๊กที่เป็นเสื้อประจำเผ่าเฉพาะงานสำคัญเช่น พิธีปีใหม่ หรืองานแต่งงานเท่านั้น ส่วนในชีวิตประจำวันมักจะสวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ตแขนยาวตามแบบคนเมือง เมื่อถึงงานเทศกาลปีใหม่จึงจะตัดแต่งกางเกงใหม่เท่านั้น ซึ่งต่างกับหญิงสาวที่ต้องใส่ชุดประจำเผ่าอยู่ในแต่ละวันอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อใกล้ถึงเทศกาลปีใหม่ หญิงสาวก็จะตัดชุดสำหรับตนเองใหม่ ทั้งชุด โดยใช้ผ้าสีสดใสมากหลายสีเช่น ผ้า เขียว ชมพู บานเย็น น้ำเงินเป็นต้นมาตัดชุด และมีการตกแต่งด้วยเครื่องเงินและเหรียญเงินเพื่อให้เกิดความงดงาม และอาจจะมีการเตรียมเครื่องประดับ ซึ่งเป็นของเก่าหรือใหม่ก็ได้ โดยชาวอีสานถือว่าหนุ่มสาวที่แต่งกายอย่างสวยงามในวันปีใหม่เป็นหน้าเป็นตาของพ่อแม่และเป็นสัญลักษณ์แห่งศักดิ์ศรีของครัวเรือน พวกเขาจะรู้สึกภาคภูมิใจและเป็นจุดเด่นของงาน โดยเฉพาะพิธีเต็นรำและพบว่ากลุ่มที่เต็นรำจนสว่างได้แก่หนุ่มสาวที่แต่งกายอย่างสวยงามเป็นส่วนใหญ่(ทวิช จตุรพฤษ (๒๕๔๑:๒๐๐)

การแต่งกายในวันขึ้นปีใหม่หนุ่มสาวจะสวมใส่ชุดที่ตัดเย็บขึ้นใหม่โดยชุดที่สวมใส่นั้น หากเป็นผู้สูงอายุก็น่าจะค่อนข้างเรียบ เช่นเสื้อผู้ชายก็จะมีปกเม็ดเงินลงบนเสื้อ หรือหมวกของหญิงสูงอายุก็น่าจะเรียบๆซึ่งจะต่างจากหญิงสาววัยรุ่นที่มักจะประดับประดาหมวกหรือชุดให้สวยงามและเป็นที่น่ามอง

๓.๕.๒ การเตรียมซ่อมแซม บูรณะอาปาโหม้อ

ก่อนที่จะถึงพิธีปีใหม่ชาวบ้านผู้ชายจะได้รับการขอแรงจากหมอเมืองให้ไปช่วยปรับปรุง ตกแต่ง ซ่อมแซม ทำความสะอาด อาปาโหม้อ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำพิธีในวันปีใหม่ การบูรณะซ่อมแซมนี้ส่วนใหญ่ จะทำหลังจากที่หมอเมืองประกาศล่วงหน้าว่าวันใดเป็นวันปีใหม่ หลังจากวันประกาศประมาณ ๑ สัปดาห์ก่อนพิธีก็จะทำการบำรุงดูแล ศาลอาปาโหม้อ หรือศาลที่บูชาของหมู่บ้าน

๑.๕.๓ การเตรียมการอื่นๆ

การต้มเหล้าข้าวโพด เหล้าถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในพิธีปีใหม่เนื่องจากชาวลีซูใช้เหล้า นอกจากสำหรับรับรองแขกที่มาเยือนแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องเซ่นในพิธีกรรมโดยเฉพาะพิธีการเซ่นไหว้ ผีบรรพบุรุษ ที่คุ้มครองครัวเรือนและหมู่บ้าน การต้มเหล้าข้าวโพดนั้นจะทำก่อนถึงวันพิธีประมาณ ๑๕ วัน ชาวบ้านจะเตรียมการกลั่นเหล้าข้าวโพดโดยนำข้าวโพดที่ตากแห้งดีแล้ว มาแกะเมล็ดออกจากฝัก นำไปต้มกับน้ำเปล่าประมาณ ๕ - ๖ ชั่วโมง แล้วนำมาผึ่งลมให้เย็น เมื่อข้าวโพดเย็นดีแล้วจึงนำไปคลุกกับแป้งเหล้า จากนั้นนำไปหมักในโอ่ง โดยไม่ต้องปิดฝา ทิ้งไว้ประมาณ ๓ คืน จนได้กลิ่นแอลกอฮอล์ จึงปิดฝาให้สนิททิ้งเอาไว้อีกประมาณ ๖ - ๘ วัน ก่อนถึงวันปีใหม่ ๑ - ๒ คืนเอาข้าวโพดที่หมักจนได้ที่แล้ว มาต้มและกลั่นเป็นเหล้าข้าวโพด ๑ ถัง หลังจากกลั่นแล้วจะได้เหล้าข้าวโพดประมาณ ๘ - ๑๐ ขวด (ทวิช จตุรพฤกษ์ (๒๕๔๑:๒๐๑) ปัจจุบันนอกจากการต้มเหล้าแล้ว ชาวลีซูหมู่บ้านปางสานิยมที่จะซื้อหาสุร่ยี่ห้อต่างๆ ทั้งของไทยและสุราต่างประเทศมาใช้เลี้ยงรับรอง ฉลองและ เซ่นไหว้ผี แทนเหล้าข้าวโพดด้วย นอกจากนั้นบางบ้าน ยังนำเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์เช่น สเปย์ ไวน์ที่คูลเลอร์ มาเซ่นไหว้แทนด้วย ตามความสะดวก

การเตรียมเนื้อหมู ชาวลีซูมักจะฆ่าหมูเพื่อเตรียมการเซ่นไหว้โดยคนมั่งมีจะฆ่าหมูตัวใหญ่หลายตัว คนยากจนก็จะฆ่าหมูตัวเล็ก หรือรวมกันไปซื้อหมูมาฆ่า โดยกรรมวิธีการฆ่า ถ้าเป็นหมูตัวใหญ่ก็จะเอาหอกแทงตรงหน้าอก หรือหลัง ถ้าเป็นหมูตัวเล็กก็จะใช้วิธีเชือดคอ จากนั้นก็จะนำหมูไปเผาไฟ ชูดขนออกแล้วนำไปต้มเพื่อเตรียมการเซ่นไหว้ และเลี้ยงดูแขกที่จะมาเยี่ยมเยือนบ้านในวันขึ้นปีใหม่ของชาวลีซู

การเตรียมงาน ชาม ช้อน ตะเกียบ ที่วางอาหาร แก้วน้ำ แก้วเหล้า สำหรับการเซ่นไหว้และเลี้ยงดูแขก โดยเฉพาะบ้านหมอเมือง บ้านผู้ใหญ่บ้าน อาจจะมีการเตรียมโต๊ะ เก้าอี้ ตลอดจน ข้าวปลาอาหาร ขนม ทอฟฟี่ ลูกอมสำหรับคนที่มาร่วมพิธีดำหัว ในวันขึ้นปีใหม่ด้วย

๑.๕.๔ รูปแบบของงานกุ้เลอ

งานกุ้เลอ หรืองานขึ้นปีใหม่ จะมีการเตรียมงานต่างๆล่วงหน้าในสิ่งต่างๆเช่นเสื้อผ้า การต้มเหล้า การเตรียมอาหารตลอดจนสิ่งต่างๆ เมื่อถึงวันก่อนถึงวันขึ้นปีใหม่จะมีกิจกรรมต่างๆคือ

๑.๕.๕ การเตรียมขนมข้าวปุก

ขนมข้าวปุกคือข้าวเหนียวที่ผสมกับงาดำ มาตำแล้วปั้นเป็นก้อนสำหรับใช้ในการเซ่นไหว้ และเลี้ยงดูแขก กรรมวิธีในการทำนั้นจะเริ่มต้นโดยหมอเมืองจะเป็นบ้านแรกที่ทำพิธีเซ่นข้าวจากนั้น

จึงจะจุดประทัดหรือยิงปืนเพื่อประกาศให้บ้านอื่น ๆ ลงมือแช่ข้าวได้ หลังจากนั้นเช้าวันก่อนปีใหม่ จะมีพิธีตำข้าวปุก ข้าวปุกจะมี ๒ แบบคือ

แบบที่ ๑ ชนิดที่ไม่ใส่गा ข้าวปุกชนิดนี้ จะใช้สำหรับไหว้ เบี้ย ชู หนี ต้องตำเป็นครกแรก โดยนำข้าวสารที่คั่วจนหอม ใส่ลงไปนึ่งในครกแล้วตำให้แหลก จึงนำข้าวสวยใส่ลงไปตำผสมกัน

แบบที่ ๒ ชนิดที่ผสมงาคำ โดยใช้งาคำที่คั่วจนหอม นำมาตำให้แหลก จากนั้นก็จะนำข้าวเหนียวมาตำผสมลงไป จนเหนียวเป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นนำขึ้นมาวางบนถาด และนำมาปั้นเป็นก้อนแผ่ให้เป็นแผ่นขนาดฝ่ามือหนาประมาณ ๑ เซนติเมตรใส่ไว้ในใบตอง แล้วนำไปวางไว้หน้าห้อง

การทำขนมข้าวปุกนี้ก่อนเริ่มตำข้าวปุกจะต้องมีการจุดรูป ๒ ดอก และเหล่า ไปบูชาครก กระต๋องเสียดก่อนแล้วจุดประทัดหรือยิงปืนเพื่อบอกกล่าวผี และเทพเจ้า หลังจากนั้นจึงเริ่มทำขนมข้าวปุก โดยที่จะช่วยกันตำส่วนมากจะรวมกลุ่มไปทำตามบ้านของสายสกุลนั้นเวียนกันไปซึ่งถือว่าเป็นการร่วมมือกัน โดยจะเอาข้าวเหนียวนั้นมาติดที่หัวสากกับไม้คานรองรับครกขณะที่ตำข้าวด้วย เมื่อเสร็จการตำข้าวแล้วจะกลับสากข้างล่างหงายขึ้นข้างบน แสดงว่าหยุดตำข้าวแล้ว และจะนำรูป และเหล่าไปไหว้บริเวณครกอีกครั้งหนึ่ง และมีการจุดประทัดหรือด้วย

ขนมข้าวปุกนี้เวลารับประทานสามารถรับประทานได้เลยเวลาตำเสร็จใหม่ๆ หากเก็บเอาไว้หลายวันก่อนนำไปรับประทานนั้นจะต้องนำไปทอดกับน้ำมันหมู หรือปิ้งย่าง หรือจี่ข้าว รสชาติของขนมจะออกมันๆ เค็มๆ กรอบนอกนุ่มใน ใช้รับประทานกับน้ำชา ร้อนๆ หรือเครื่องดื่มต่างๆ ก็ได้ ขนมข้าวปุกนี้เป็นขนมที่ชาวลิซุทำขึ้นเพื่อใช้เซ่นไหว้ และใช้เลี้ยงดูแขกที่จะมาอวยพรที่บ้านของชาวลิซุในเทศกาลปีใหม่นั่นเอง

ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลอยู่ในหมู่บ้านปางสาได้ยินเสียงครกกระต๋องที่ดังไปเกือบทั่วหมู่บ้านนี้ถือว่าเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าพิธีกู่เจออ หรือปีใหม่นี้จะมาถึงแล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๓.๓๒ การตำขนมข้าวปุกโดยใช้แรงงานช่วยกันเหยียบครกกระเดื่อง

ภาพที่ ๓.๓๓ การตำขนมข้าวปุกจะมีการผสมลงในข้าวเหนียวเวลาตำด้วย

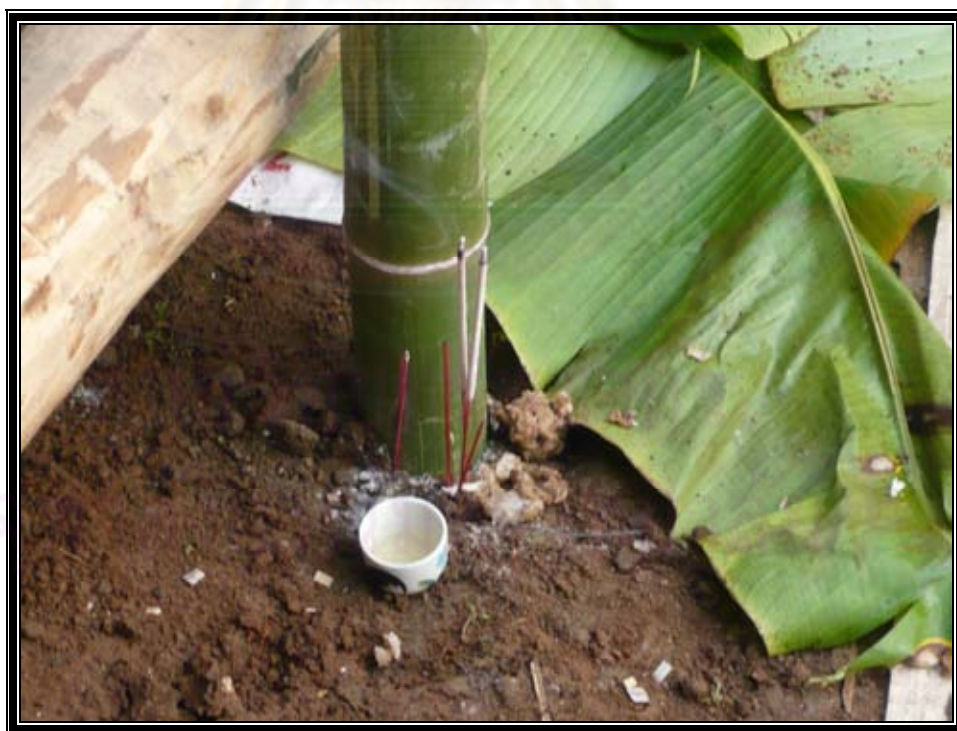
ภาพที่ ๓.๓๔ การตำขนมข้าวปุก

ภาพที่ ๓.๓๕ การนำขนมข้าวปุกขึ้นมาจากครกเพื่อนำไปปั้นต่อไป

ภาพที่ ๓.๓๖ ขณะตำขนมข้าวปุกจะเอาข้าวเหนียวนั้นมาติดที่หัวเสากับไม้คานรองรับ
ครกขณะตำข้าวด้วย

ภาพที่ ๓.๓๗ การไหว้ครกเพื่อทำขนมข้าวปุกจะใช้ธูปครั้งละ ๒ ดอก และเหล้า

ภาพที่ ๓.๓๘ การปั้นขนมข้าวปุก

ภาพที่ ๓.๓๙ ขนมข้าวปุกที่ปั้นแล้วจะถูกพับอยู่ในใบตอง

การเตรียมต้นไม้ปีใหม่

หลังจากที่ทำขนมข้าวปุกเสร็จแล้ว ผู้ชายก็จะเข้าป่าเพื่อหาต้นปีใหม่ โดยจะใช้กิ่งไม้ขนาดพอเหมาะ สูงประมาณ ๓ -๔ เมตร โดยเลือกตัดกิ่งที่ตั้งตรงและมีแขนงที่มีใบติดอยู่ด้วย กิ่งไม้นี้จะปักอยู่บริเวณลานหน้าบ้านของทุกครัวเรือน

นายอาซี เบียชะ ผู้ใหญ่บ้านปางสาได้เล่าถึงตำนานถึงต้นไม้ในงานปีใหม่จากข้อมูลในแผ่นซีดีที่คุณสุพจน์ได้อุทิศให้เมื่อครั้งที่ไปเก็บข้อมูลภาคสนามที่หมู่บ้านปางสาครั้งแรกว่า

“สมัยก่อนมีสงครามรบกันกลุ่มหนึ่งแพ้ กลุ่มหนึ่งไม่แพ้ มีหญิงม่ายคนหนึ่งได้ยินข่าว ว่าเขามา รบกัน มาฆ่ากันในบ้านเรา เขาก็หนีโดยมีเด็กกำพร้าหนึ่งคน ลูกตัวเองหนึ่งคน ลูกตัวเองยังเล็กอยู่ เด็กกำพร้าโตแล้ว เขาก็เอาเด็กกำพร้าที่เหลือ ลูกตัวเองตัวเล็กอยู่แต่ก็งูมมือหนีไป ก็เลยหนีไปในป่าก็เลยเจอทหารที่รบ ทหารก็เลยถามว่า ทำไมเรอนี้ ทำไมลูกคนโตไปจี๋หลัง ลูกคนเล็กงูมมือ ทำไมทำแบบนี้ แม่ม่ายคนนั้นก็เลยบอกว่า คนที่จี๋หลังไม่ใช่ลูกเรา เด็กกำพร้าไม่มีพ่อแม่ ที่เรางูมคือลูกเราเองมีแม่อยู่ก็คือเรา เราเป็นแม่เด็กคนเล็กเอง ทหารจึงบอกว่า เธอเป็นคนดี เป็นคนใจบุญ สงสารเด็กกำพร้ากว่าลูกตัวเองอีก เป็นคนดีแบบนี้เขาไม่ฆ่าหรอก กลับไป ไปตัดต้นไม้ปลูกหน้าบ้านเสีย ให้เป็นกลุ่มเดียวกัน เขาจะไม่ฆ่า เมื่อแม่ม่ายกลับมาแล้วก็คิดว่า ถ้าเข้าไปปลูกต้นไม้ที่บ้านตนเองคนเดียว ก็เหลือคนเดียว คนอื่นถูกฆ่าหมด จะอยู่บ้านเดียวได้อย่างไร คิดแล้วหญิงม่ายจึงบอกให้ชาวบ้านเรา ปลูกต้นไม้ทุกหลังคา จะไม่ตาย ทหารจะยกเว้นให้ ถ้าไม่ปลูกก็จะโดนฆ่าตาย ดังนั้นทุกหลังคาจึงปลูกต้นไม้ พอวันต่อมา ทหารมาเห็นทุกหลังปลูกต้นไม้หมดทหารก็ไม่ฆ่า ทหารจึงไปถามแม่ม่ายว่า บอกให้ปลูกต้นไม้บ้านเธอคนเดียว ทำไมไปบอกทั้งหมู่บ้าน แม่ม่ายจึงบอกว่าถ้าชาวบ้านตายหมดเหลืออยู่คนเดียวจะอยู่ได้อย่างไร อยู่ไม่ได้หรอก ต้องมีเพื่อนมีชาวบ้านอยู่ เลยรอดตายกันมาทั้งหมู่บ้าน หลังจากนั้นพวกเราจึงปลูกต้นไม้เพื่อไม่ลืมบุญคุณของแม่ม่าย และเราก็เอามาจัดเทศกาลปีใหม่เสีย หมู่ๆสาวๆก็มาร้องเพลงเต้นรำรอบๆต้นไม้เอง”

(อาซี เบียชะ, ประเพณีปีใหม่ชาวลีซู:ซีดี)

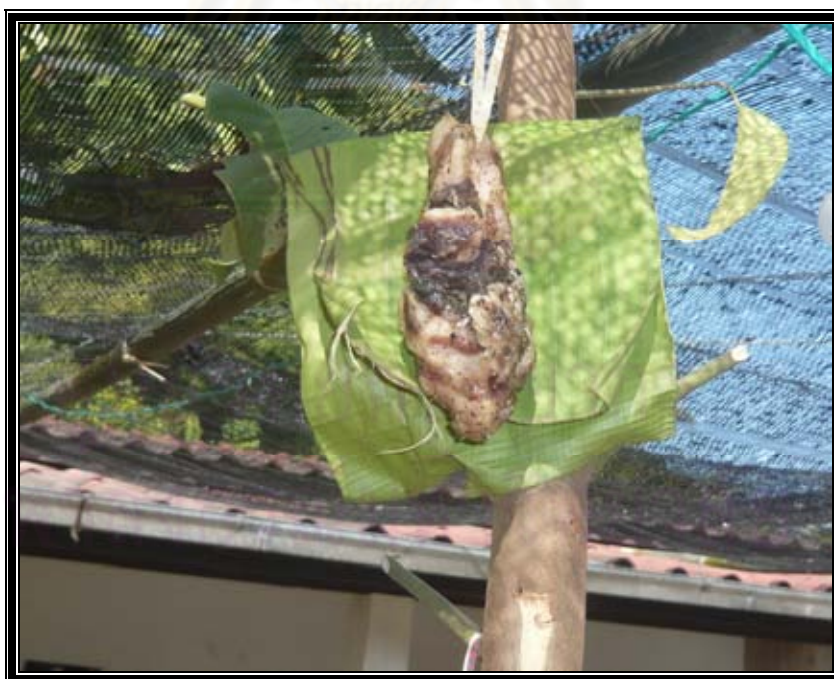
ต้นไม้นิยมตัดมาทำเป็นต้นปีใหม่ จะเป็นต้นไม้อะไรก็ได้แต่ต้องมีดอกมีผลเมื่อหาต้นไม้ที่ถูกใจได้แล้วก่อนจะตัดก็ต้องขออนุญาต ผีป่า ผีคอยซึ่งเป็นเจ้าของ รวมถึงเทพารักษ์ประจำต้นไม้นั้นๆเสียก่อน และนอกจากนั้นต้นไม้นิชนิดต่างๆที่ตัดนำมาปีนี้ ชาวอีสานบางกลุ่มเชื่อว่าต้นสนเป็นไม้มงคลเพราะต้นสนที่ขึ้นบนเขานั้นรูปทรงเหมาะมาทำต้นปีใหม่และมีขึ้นอยู่หนาแน่น โดยเฉพาะให้ผลก่อนข้างคอก มีเกล็ดหุ้มผลแน่นหนาและแข็งแรง พวกชาวอีสานบางกลุ่มจึงถือว่าต้นสนเป็นไม้มงคล นอกจากต้นสนแล้วบางบ้านก็ใช้ต้นไม้ที่ขึ้นบริเวณบ้านนั่นเองมาตัดทำต้นปีใหม่ เช่นบ้านของนายชัชวาล หลี่จา ก็ใช้ต้นวาสนามาเป็นต้นปีใหม่ ซึ่งนายชัชวาลบอกว่า เป็นต้นไม้ที่ดี และมีดอก ชื่อก็ดีจึงใช้เป็นต้นปีใหม่ต้นไม้มงคลสำหรับบ้านของเขาได้ไม่ต้องเข้าไปในป่าเลย

ภาพที่ ๓.๔๐ นายอาซานเตอะแซลลี กำลังตัดต้นไม้ในป่าเพื่อนำมาเป็นต้นปีใหม่

ภาพที่๓.๔๑ ต้นปีใหม่ที่ปักไว้หน้าบ้าน จะมีการนำเครื่องเซ่นมาติดที่ต้นไม้ด้วย

ภาพที่๓.๔๒ เนื้อหมูและขนมข้าวปลุกที่แขวนทำพิธีที่ต้นปีใหม่

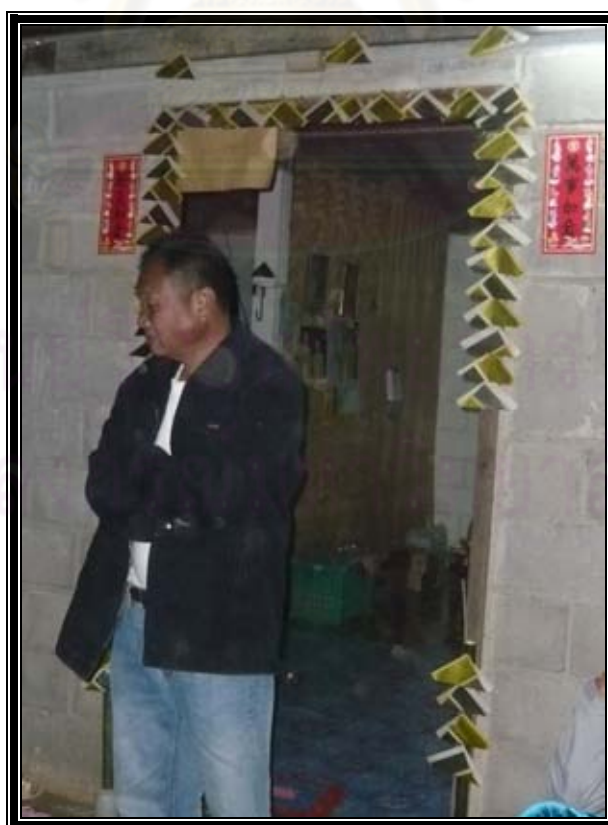

ภาพที่ ๓.๔๓ ชาวลีซุจะมาเดินรำกันรอบต้นปีใหม่

หลังจากที่เตรียมสิ่งของต่างครบแล้ว หัวค้ำของคีนี่เองซึ่งเทียบได้กับวันสิ้นปี ชาวบ้านก็จะรวมตัวกันไปที่บ้านของหมอผี ตลอดเวลาที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้นจะได้ยินเสียงประทัด ตลอดจนพลุ ดังอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอบถามจากชาวบ้านแล้วพบว่า การที่ต้องจุดประทัดหรือพลุ ให้มีเสียงดังๆนั้น เป็นเพราะต้องการให้ผี และเทพเจ้าตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์รับทราบถึงพิธีกรรมสำคัญแล้ว เมื่อชาวหมู่บ้านปางสามาที่บ้านหมอผีแล้ว ก็จะรวมตัวกันหน้าบ้าน จากนั้น นักดนตรีก็จะเริ่มบรรเลงผู้หลู เดินนำไปรอบๆต้นปีใหม่ และชาวบ้านก็จะเข้ามาเดินรอบต้นปีใหม่ที่ปักอยู่หน้าบ้านประมาณ ๓ รอบ ทวนย้อนเข็มนาฬิกา แล้วนักดนตรีผู้เป่าผู้หลูกก็เดินนำชาวบ้านเข้าไปเดินต่อภายในบ้าน ในพิธีค้ำหัวหมอผี จากนั้นก็จะมีพิธีค้ำหัวหมอผีภายในบ้าน หมอผีจะทำหน้าที่ติดต่อกับผีประจำตระกูลเพื่อบอกให้ทราบว่า ใครคนไหนจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้ผีพอใจ และจะกระทำเป็นบางคนเท่านั้นที่พบว่ามีเคราะห์หรือมีปัญหา ใครมีการทำผิดอะไรไว้ จะต้องแก้ไขอย่างไร หมอผีจะเป็นคนบอกโดย ผีจะบอกผ่านหมอผีมาอีกที จากนั้นหมอผีก็จะให้พร ขอพรจากผีเพื่อให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข และจะมีการเป่าน้ำมนต์ให้กับผู้ร่วมงานด้วย

ภาพที่ ๓.๔๔ หมอฝึกกำลังเป่าน้ำมันต์ให้ชาวบ้าน

ภาพที่ ๓.๔๕ หน้าประตูบ้านหมอฝึกจะมีกระดาษเงินกระดาษทองติดเพื่อความร่ำรวย

ภาพที่ ๓.๔๖ หมอผีกำลังทำพิธี

ภาพที่ ๓.๔๗ นักดนตรีเป่าฟลุคคนแรกในวันส่งท้ายปีเก่าของชาวลีซู

ภาพที่ ๓.๔๘ นักดนตรีเป่าฝุ่หลู เดินนำชาวบ้านหน้าบ้านหมอผี

เมื่อเสร็จพิธีกรรมในบ้านหมอผีแล้ว ชาวบ้านก็จะออกมาเดินรำกันต่อที่หน้าบ้านโดยส่วนมากคืนวันสิ้นปีเก่านี้ชาวบ้านปางสาเกือบทั้งหมดจะยังไม่แต่งชุดประจำเผ่า ผู้วิจัยได้สอบถามแล้วได้ความว่าเนื่องจากกลางคืนฝนจะเยอะ และชุดจำเป็นต้องใส่วันปีใหม่หลายวัน ดังนั้นคืนนี้จึงยังไม่แต่งชุดใหม่กันนั่นเอง ถัดจากบ้านหมอผีแล้วชาวบ้านปางสาก็จะพากันไปเดินต่อรอบๆ หมู่บ้าน โดยมีการสลับใช้ ซื่อบือ มาติด สลับกับเป่าฝุ่หลู และมีการผลัดเปลี่ยนนักดนตรีไป แล้วแต่บ้าน โดยจะมารวมที่บ้านหมอเมืองเป็นบ้านหลักแล้วก็จะแยกกลุ่มไปเดินรอบๆ หมู่บ้าน โดยให้ครบทุกหลังคาเรือน เพื่อเป็นการขับไล่สิ่งที่ไม่ดีให้ออกไป เพลงที่ผู้วิจัยพบในการเก็บข้อมูลภาคสนามในพิธีกู่เจออครั้งนี้ประกอบด้วยเพลงจี้จู้ลู่ เพลงหย่าผิเวโคหุงฮัว เพลงซื่อ ซื่อเจียว เจียว มาอีต้ากู่ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะบรรเลงฝุ่หลูมากกว่าซื่อบือเนื่องจากฝุ่หลูมีเสียงที่ดังกว่า พิธีเดินรำจะมีตลอดทั้งคืน โดยจะย้ายไปตามบ้านต่างๆ บ้านใดเมื่อเห็นว่าผู้เดินมาเดินที่บ้านของตนพอแล้ว ก็จะจุดธูป ๒ ดอกมาปักไว้ที่ข้างต้นปีใหม่ นักดนตรีและชาวบ้านก็จะหยุดเดินเมื่อเห็นรูปที่เจ้าของบ้านนำมาปักไว้ เจ้าของบ้านจะเตรียมลูกอม น้ำไว้ให้สำหรับผู้ที่เข้ามาเดินด้วย

ช่วงหลังเที่ยงคืนไปแล้วประมาณตีหนึ่งหรือตีสองซึ่งถือว่าเป็นวันใหม่แล้วเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่ พวกชาวบ้านผู้หญิงจะพากันออกมาจากวงเต้นรำเพื่อไปตักน้ำที่ลำธารหน้าหมู่บ้าน โดยจะนำธูป ๒ ดอก เสียบด้วยเนื้อหมูสดเล็กน้อยไปปักไว้ริมห้วยเพื่อเป็นเครื่องเซ่นสรวง แล้วบอกกล่าว

อธิฐานต่อผีน้าว่าวันปีใหม่มາถึงแล้ว ขออนุญาตมาตักน้ำซึ่งถือว่าเป็นน้ำปีใหม่ เป็นน้ำที่ดี บริสุทธิ์ นำไปใส่ถ้วยน้ำเพื่อบูชาหิ้งในบ้าน ด้วยเชื่อว่าจะให้เกิดความชุ่มเย็น กับคนในบ้านตลอดทั้งปีของปีใหม่ที่มาถึงนี้ และกลับมารวมวงเต๋นรำต่อจนถึงเช้า

เช้าวันปีใหม่ชาวบ้านผู้ชายชาวลิซุทุกคนจะไปรวมตัวกันที่ศาลาอาปาโหม่ฮี ของหมู่บ้านปางสาซึ่งอยู่บนเนินเขาบนสุดของหมู่บ้านใกล้กับบ้านของนายวันชัย เบียชะผู้เป็นหมอเมือง เพื่อเช่นไหว้โดยทุกคนจะนำดอกไม้สีขาวปุก เหล้า เบียร์ เครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ ผลไม้เช่นส้ม เนื้อหมูที่สุกแล้ว ดอกไม้ รูป และกระดาษเงินกระดาษทอง มายังศาล นำเครื่องเช่นมาไหว้ที่ ศาลกลางคือ อา ปาโหม่ ฮี โดยของไหว้เหล่านี้จะวางรวมกันก่อนแล้วจึงไปไหว้ “อิ ตะมอ” และ “ซัวสะ จี” ระหว่างที่คนยังมาไม่ครบผู้ที่ไปถึงศาลก่อน ก็จะตะโกนเรียกสมาชิก ตลอดจนจุดประทัด ให้เกิดเสียงดังสลับกันนอกจากของไหว้แล้วยังมีการตัดกระดาษให้มีรูปร่างคล้ายโซ่ และมีมิดดาบ และปืนที่ทำจากไม้มาเสียบที่บริเวณที่บูชา นายชัชวาล หลีจา อธิบายว่า มิดดาบและปืนนี้กับกระดาษที่ตัดเป็นโซ่ สำหรับ อาปาโหม่ใช้ต่อสู้กับผีร้ายนอกหมู่บ้าน เมื่อสมาชิกผู้ชายทุกคนมาครบที่ศาลอา ปาโหม่ ฮี แล้วหมอเมืองก็จะทำหน้าที่จุดธูปนำไหว้บูชา อาปาโหม่ฮี คำกล่าวบูชาของหมอเมืองนั้นสรุปใจความได้คือ “วันนี้เป็นวันดีวันปีใหม่ ชาวบ้านมารวมตัวกันอยู่ที่นี่แล้ว พร้อมกับของเช่นไหว้ทั้งหลาย ขอให้อาปาโหม่ฮี รับไว้และช่วยคุ้มครองชาวบ้านทุกคนให้ทำมาหากินได้สะดวกอย่ามีโรคภัย อันตรายต่างๆอย่าให้ผีร้ายมาทำอันตราย”

จากนั้นก็จะมีของที่เตรียมมาไหว้มาแบ่งปันแจกจ่ายกันรับประทาน โดยเฉพาะสุราชาวบ้านจะนำมาให้แขกที่ไปร่วมพิธีดื่มก่อนเจ้าของ เกือบทุกคนเพื่อเป็นการอวยพรให้โชคดีปีใหม่สุราที่นำมาเลี้ยงกันนั้นมักจะเป็นสุราที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ค่อนข้างสูง เพื่อคลายความหนาวเย็นของอากาศนั่นเอง ในเช้าของวันปีใหม่นี้เองห้ามไม่ให้คนแปลกหน้าเข้ามาภายในบ้านของชาวลิซุ และผู้หญิงชาวลิซุก็จะถูกห้ามไม่ให้หุงข้าวทำกับข้าว ก่อฟืน เลี้ยงสัตว์ จนกว่าผู้ชายทั้งหมดจะกลับลงมาจากศาล อาปา โหม่ ฮี มายังบ้านของตน

ภาพที่ ๓.๔๙ เครื่องเซ่นไหว้

ภาพที่ ๓.๕๐ เครื่องเซ่นไหว้ประกอบด้วย ขนมข้าวปุก เหล้า เนื้อหมูและผลไม้

ภาพที่ ๓.๕๑ นายวันชัย เบียพะ หมอเมืองจะเป็นผู้นำไหว้อปาโหมฮี

ภาพที่ ๓.๕๒ หมอเมืองจะเป็นผู้นำไหว้อปาโหมฮี

ภาพที่ ๓.๕๓ เสร็จการไหว้อาปาโหม่อีชาวบ้านก็จะร่วมกันแบ่งอาหารรับประทาน

ภาพที่ ๓.๕๔ ชาวบ้านจะร่วมกันดื่มเหล้าและรับประทานอาหาร

หลังจากที่ผู้ชายกลับจากศาลอาปาโหมฮิแล้วสายๆวันนั้นเองก็จะรวมตัวกันทั้งหมู่บ้านเพื่อมาเดินรำที่บ้านหอมเมืองพะเพื่อทำพิธีรำหัวหอมเมืองพะ

พิธีรำหัวหอมเมืองพะจะเริ่มขึ้นเมื่อชาวบ้านชาวลีซุมารวมตัวกันโดยจะมีการเดินรำ โดยเริ่มจากการนายอาชานเตอะ แซลิ เป็นผู้เป่าฟลุ่ และนำเดินรำกัน มีตัวแทนชาวบ้านถือถาดและโตกใส่ข้าวปุก ดอกไม้้นำโดยนายมนตรี เป็นผู้ถือโตกและเดินรำกันเริ่มจากชาวบ้านประมาณ ๑๐ คนจึงเพิ่มขึ้นจากเดินในตอนแรกลักษณะคล้ายเดินรอกชาวบ้านที่เหลื่อโดยจะมีการจุดประทัดเป็นระยะๆและตะโกนส่งเสียงเรียกกัน หลังจากเดินได้ประมาณ ๑๐ นาทีก็มีขบวนชาวบ้านมาเพิ่มอีก ๑ ขบวนโดยรูปแบบขบวนเหมือนกันนำโดยโตกใส่ดอกไม้ ขนมข้าวปุก เหล้า ฐูปและมีหญิงสาวแต่งตัวประจำเผ่าอย่างสวยงามและมีผู้เป่าฟลุ่เข้ามาสมทบกับผู้เป่าคนเดิม ทำให้มีฟลุ่ถึง ๒ เต้า การเดินก็ยังคงเดินแบบทวนเข็มนาฬิกาหลังจากเดินไปประมาณ ๓ รอบผู้ที่ถือโตกใส่ดอกไม้ก็นำไปวางที่โต๊ะใต้ต้นไม้ และจับมือเดินรำกันต่อไปอีกโดยจังหวะที่เดินนั้นสม่ำเสมอไม่ช้าไม่เร็วเกินไป วงในสุดจะเป็นนักดนตรีที่บรรเลงและยังไม่ได้บรรเลง วงถัดออกมาจะเป็นหญิงสาวและชายหนุ่มบางคนจับมือเดินกันอยู่ ประมาณ ๑๐ นาทีผู้วิจัยพบว่ามีชนเผ่าลาหู่หรือมูเซอที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านปางสาเข้ามาสมทบขบวนอีก โดยชาวมูเซอก็จะนำโตกใส่ดอกไม้และมิดนตรี คือ กลองมูเซอ ฉาบใหญ่และ เม้าท์ออร์แกนเข้ามาบรรเลงด้วย เมื่อเข้ามาในวงแล้วก็จะตีกลองและฉาบตามจังหวะที่ฟลุ่เป่า สักพักก็จะเปลี่ยนเป็นการใช้ซื่อปือคิดให้เข้าจังหวะกับเสียงกลองและฉาบของมูเซอ เสียงซื่อปือและเสียงเม้าท์ออร์แกน จะบรรเลงไปพร้อมกัน เพลงที่ใช้จะมีจังหวะความเร็วกว่าที่ใช้ฟลุ่เป่าอีกเท่าตัว จึงเกิดความสนุกสนานในการเดินมากขึ้น

หลังจากนั้น จึงเปลี่ยนมาใช้ฟลุ่เป่าเครื่องเดียวโดยชาวลาหู่หรือมูเซอที่มาร่วมงาน วงเครื่องดนตรีและเข้าร่วมวงเดินรำตามจังหวะ มีการหยิบโตกดอกไม้และขนมข้าวปุกที่เตรียมมาจัดขบวนใหม่โดยมีการเดินทวนเข็มนาฬิกา ๓ รอบ และเดินตามเข็มนาฬิกาอีก ๒ รอบจากนั้นก็เดินเข้าไปในบ้านของหอมเมืองเพื่อเข้าไปขอพร เมื่อขบวนเข้ามาในบ้านจะพบกับหอมเมืองและกลุ่มผู้อาวุโสที่นั่งรออยู่แล้ว จากนั้นจะมีการขอพรจากหอมเมืองและผู้อาวุโส โดยหอมเมืองจะเป็นตัวแทนจะให้พร และมีพิธีโปรยข้าวโพด ข้าวเปลือกให้กับทุกคนที่มาร่วมพิธี ซึ่งชาวบ้านบอกว่าเป็นเมล็ดพืชมงคล ให้เอาไปผสมกับเมล็ดพันธุ์ที่ตัวเองจะต้องปลูก จะทำให้ได้ผลผลิตดี

หลังจากรับข้าวเปลือก ข้าวโพดแล้วชาวบ้านก็จะออกมาเดินรำอยู่หน้าบ้านหอมเมือง โดยนักดนตรีจะสลับการเป่าฟลุ่ และคิดซื่อปือไป ใครเหนื่อยก็จะพัก ใครไม่เหนื่อยก็เดินต่อไปโดยมีการใช้ซื่อปือคิดพร้อมกันถึง ๒ ตัว ในเพลงเดียวกัน โดยที่ท่วงทำนองออกมามีความกลมกลืนกัน เมื่อสัมภาษณ์ผู้บรรเลงพบว่าทั้งคู่เป็นพี่น้องกัน เพลงที่บรรเลงได้รับการถ่ายทอดโดยการจดจำเองมานานแล้ว ไม่มีการมาซ้อมด้วยกันก่อนงาน แต่ยังสามารถบรรเลงเพลงได้ถูกต้องเหมือนกัน

การเต้นนี้จะดำเนินไปตลอดทั้งวัน โดยจะมีการผลัดเปลี่ยนทั้งผู้บรรเลง และผู้เต้น จะสังเกตว่าผู้ที่สามารถเป่าฟู้หลูได้ดีที่สุดในขณะนี้คือชายหนุ่มที่มีอายุน้อยที่สุด กำลังและแรงจึงดีกว่า ผู้อาวุโส ทำให้การเป่าแต่ละครั้งค่อนข้างจะนาน และนอกจากฟู้หลูแล้ว ก็มีการสลับมาบรรเลงซอบือ ด้วยแต่จะน้อยกว่าฟู้หลู เพราะที่บรรเลงเป็นลานกว้าง เสียงของซอบือจะเบามาก และจะมีการเดินไปถึงตอนกลางคืน ในเวลากลางคืนนี้เองหญิงสาวมักจะยอมให้ชายหนุ่มได้เข้ามาเต้นอย่างใกล้ชิดมากกว่าตอนกลางวัน

งานปีใหม่เป็นโอกาสอันดีของหนุ่มสาวชาวลีซุที่จะได้ใกล้ชิดกัน มีการเกี่ยวพาราสักกันโดยไม่ผิดผี งานปีใหม่ของลีซุนี้ถือว่าเป็นงานมงคลจึงมีข้อห้ามมิให้ทะเลาะกัน รวมทั้งเอาขยะไปทิ้งนอกบ้านจนกว่าจะหมดเทศกาลปีใหม่ ซึ่งปีใหม่ของหมู่บ้านปางสาในปี ๒๕๕๒ นี้จัดติดต่อกันทั้งหมดยาวถึง ๗ วัน

ภาพที่ ๓.๕๕ ชายหนุ่มลีซูกำลังเป่าฟู้หลูนำเต้นรำ

ภาพที่ ๑.๕๖ กลุ่มชาวลานูที่อาศัยในบ้านปางสามารถร่วมงานฉลองโดยนำเครื่องดนตรีคือกลองและฉาบมาร่วมบรรเลงในวงเต็นรำ

ภาพที่ ๑.๕๗ ชาวลานูที่กำลังเป่าม้าท้อร์แกนและตีกลอง

ภาพที่ ๓.๕๔ ชาวบ้านปางสากำลังเดินรำ

ภาพที่ ๓.๕๕ ขบวนคำหัวหอมเมือง

ภาพที่ ๓.๖๐ ภายในบ้านหอมเมือง

ภาพที่ ๓.๖๑ เครื่องเซ่น และเครื่องดำหัวหอมเมือง

ภาพที่ ๓.๖๒ นายอาซานเตอะ กำลังโชว์เมล็ดพันธุ์ที่ได้จากการโปรยของหมอเมือง

ภาพที่ ๓.๖๓ นักดนตรีบ้านปางสา กำลังตีต๋อชื้อป้อในการเต้นรำ

ภาพที่ ๓.๖๔ นายอาเบ นักดนตรีบ้านปางสากำลังดีดซื่อป้อ

วันปีใหม่วันที่ ๒ (๒๗ มกราคม ๒๕๕๒)

วันนี้ชาวบ้านลือจะพากันมาเดินที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน รูปแบบการเดินยังคงเหมือนเดิมคือ นักดนตรีจะเดินนำอยู่ข้างใน โดยเช้าวันนี้จะเริ่มที่นักดนตรีเป่าผู้หลูนำเดินก่อน โดยที่จะมีขบวนโตกดอกไม้ ขนมห้าวปัก และเหล่า เดินนำขบวนมาและเดินอยู่ข้างใน จากนั้นก็จะนำโตกดอกไม้มาวางบนโต๊ะและเดินรำกันเพื่อรอสมาชิก จากนั้นเมื่อสมาชิกชาวบ้านมาครบแล้วก็จะเดินทวนเข็มนาฬิกา ๓ รอบ และตามเข็มนาฬิกา ๒ รอบ เดินเข้าไป ในบ้านผู้ใหญ่บ้านเพื่อ คำหัว ขอพรจากผู้ใหญ่บ้าน

วันนี้มีการฆ่าหมูตัวใหญ่เพื่อนำมาเลี้ยงชาวบ้าน จึงมีพิธีกรรมการทำนายอนาคตโดยดูจากตับหมู เมื่อฆ่าแหละหมูแล้วจะนำเอาตับ ออกมาเพื่อดูคำทำนาย หมอเมืองบอกว่าปีนี้แปลก ไม่เคยพบชนิดที่มีลักษณะแบบนี้มาก่อน ดังนั้นคำทำนายจึงต้องใช้ผู้อาวุโสอีกหลายคนมาช่วยกันพิจารณา โดยผลสรุปคำทำนายหมอเมืองบอกว่าปีนี้ก็เป็นปีที่ดีของพี่น้องชาวปางสาอีกปี

รูปแบบการเดินและการบรรเลงของวันนี้ก็ยังคงมีลักษณะเดิมคือ นักดนตรีจะเดินนำอยู่ข้างในและชาวบ้านก็จะเดินจับมือกันเป็นวงอยู่รอบนอก เนื่องจากลานหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้านกว้างกว่าลานบ้านของหมอเมืองดังนั้น วงในการเดินจึงมีวงเดียว ใช้เครื่องดนตรีคือผู้หลูสลับกับ ซื่อป้อ วันนี้มีผู้หลูเป่าพร้อมกันถึง ๒ เลา แต่ซื่อป้อ มีการดีดครั้งละตัวเท่านั้น และจะสังเกตเห็นว่าหลังจาก คำหัวผู้ใหญ่บ้านเสร็จแล้วหลังจากมีการเดินรำฉลองประมาณครึ่งวันก็จะมีชาวลือซุบางกลุ่มแยก

กลับไปตั้งวงฉลองที่บ้านของตนเองแต่ส่วนใหญ่ก็ตั้งวงเต้นรำกันอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้านนั่นเองจนถึงเวลากลางคืน

ภาพที่ ๓.๖๕ ชาวบ้านที่เป็นผู้นำขบวนถือโตกที่ประกอบด้วย ส้ม ขนมห้าวปุก และดอกไม้
ไปค้าหวับ้านผู้ใหญ่

ศูนย์วิทยุทวิพยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๓.๖๖ การฆ่าหมูเพื่อเลี้ยงชาวบ้านที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

ภาพที่ ๓.๖๗ การพิจารณาตัดหมูที่นำมาฆ่าในวันนี้เพื่อทำนายความเป็นอยู่ของหมู่บ้าน

ภาพที่ ๓.๖๘ ชาวบ้านเข้าร่วมพิธีดำหัวที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

ภาพที่ ๓.๖๙ ผู้อาวุโสและนายสุพจน์ หลี่จา นายกอบต.กล่าววยพร

ภาพที่ ๓.๓๐ นักดนตรีบรรเลงฟู่หลูที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

ภาพที่ ๓.๓๑ นักดนตรีบรรเลงซื่อป้อที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

วันปีใหม่วันที่ ๓-๖ (๒๘ มกราคม ๒๕๕๒ - ๓๑ มกราคม ๒๕๕๒)

ชาวบ้านจะยกขบวนไปเดินรำที่หน้าบ้านต่างๆตามลำดับ โดยรูปแบบการบรรเลงและการเต้นนั้นคงเหมือนเดิมคือ เดินรอบต้นปีใหม่ และนักดนตรีเดินนำอยู่ด้านวงข้างใน ส่วนชาวบ้านคนอื่นๆก็จะเดินอยู่วงนอก โดยบรรเลงซออู้และฟู่หลูสลับกันไป แต่ผู้เดินจะน้อยลงเนื่องจากการจัดกินเลี้ยงฉลองกันตามบ้านต่างๆมากขึ้น จนวันสุดท้ายจึงถอนต้นปีใหม่ที่ทิ้งและจบพิธีกุ๋นของพี่น้องชาวลีซุ

ภาพที่ ๓.๓๒ ผู้วิจัยร่วมเดินรำกับพี่น้องชาวลีซุที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๔

วิเคราะห์ระเบียบวิธีการบรรเลงบทเพลงต่างๆของหมู่บ้านปางสา

ภาพที่ ๔.๑ การตรวจสอบเพลงโดยนักดนตรี ณ บ้านผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่บ้านปางสา

จากการเก็บข้อมูลบทเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรี “ซ็อบป้อ” จากการสัมภาษณ์นักดนตรีจำนวน ๖ คน ในหมู่บ้านปางสานั้นพบว่า การบรรเลงซ็อบป้อจะมีการตั้งเสียงแบบต่างๆ โดยเฉพาะในหมู่บ้านปางสาแห่งนี้พบวิธีการเทียบเสียงซ็อบป้อถึง ๔ แบบคือ

๔.๑ การเทียบเสียงแบบหล่วนเดี่ยว

๔.๒ การเทียบเสียงแบบบองเดี่ยว

๔.๓ การเทียบเสียงแบบตาโกเดี่ยว

๔.๔ การเทียบแบบฟูลูโหะ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักดนตรีหมู่บ้านปางสานี้มีการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของทำนองเพลงโดยผู้ใหญ่บ้าน หมอเมือง นักดนตรีอาวุโส และนักดนตรีที่สามารถบรรเลงซ็อบป้อของหมู่บ้านปางสา ผู้วิจัยสามารถรวบรวมบทเพลงประเภทต่างๆจากนักดนตรีในหมู่บ้านดังนี้

บทเพลงจากนายอาหลู เบ็ญพะ รวบรวมได้ ๑๔ เพลง คือ

เพลงแมโซะไล่หว่าโฮ

เพลงชะโต ชะแะ กะแบบโหยะ

เพลงช่วยหลี่ถั่ง
 ไม่ทราบชื่อเพลง
 เพลงเยี้ยวฟ
 เพลงอาม้าเสี้ยวเออะโนโนส่วย
 เพลงเผ่ไช่หลี่ซ่วยเป่จ้าโหยะ
 เพลงอ้าตู้จื้อซูลี่โหยะ
 เพลงเจี้ยวโกะโกะ เจี้ยวโก๋
 เพลง ก้า ทู แม ต้า มา โห้ว ฮั่ว กา ทู แม ต้า ลื่อ โห้ว ฮั่ว
 เพลง หยี่ โคะ จู่ จื้อ ซัง ไฝ่ ปัง
 เพลง เพี้ย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ
 เพลงตง บุง เมียว ชื่อ
 เพลง ชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู

บทเพลงจากนายอาซานเตอะ สรพงศ์ แซ่ลี

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่านายอาซานเตอะสามารถบรรเลงเพลงต่างๆ ได้มากแต่
 บทเพลงที่ไม่ซ้ำกับนายอาหลู เบี้ยชะ รวบรวมเพิ่มเติมได้อีก ๕ เพลงคือ

เพลงจี้จี้ลู่
 เพลงหย่าผิวไคหุ่งฮั่ว
 เพลงเกอะเต้อ โยะ โยะ ปี่สือโห๊ะ
 เพลงไลจี้ลี้ซัง ไลลี้ซัง โล โหม่ซัง
 เพลงเจ้เจ้เหย้าหน่าเก้อเก้อโหยะ

บทเพลงจากนายวิทยา แซ่ลี

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่านายวิทยาสามารถบรรเลงเพลงต่างๆ ได้ไม่มากนักแต่
 บทเพลงที่ไม่ซ้ำกับนายอาหลู เบี้ยชะ และ นายอาซานเตอะ แซ่ลี รวบรวมเพิ่มเติมได้อีก ๑ เพลง คือ

เพลงจิ้นฮ่อ

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เพลงที่บรรเลงโดยการตั้งเสียงแบบต่างๆของซ็อบ็ือโดยได้แบ่งเนื้อหาการวิเคราะห์ออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้

๑. รายละเอียดของการวิเคราะห์ประกอบด้วย

๑.๑ จังหวะ

๑.๒ โครงสร้างของทำนองเพลง

๑.๒.๑ สังกีตลักษณ์

๑.๒.๒ บันไดเสียง

๑.๒.๓ กลุ่มทำนอง

๑.๒.๔ การดำเนินทำนอง

๑.๓ การตกแต่งทำนองเพลง

ข้อกำหนดเบื้องต้น

๑. สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต ประกอบด้วย

๑.๑ สัญลักษณ์แทนเสียง ในการดำเนินการวิเคราะห์หีบเพลงที่บรรเลงด้วยซ็อบ็ือของชาวลิซุหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการบันทึกและนำเสนอเป็นโน้ตระบบอักษรไทย ซึ่งโดยแทนเสียงตัวโน้ตเป็นตัวย่อ ๙ ตัว ในการบันทึกโน้ตดังนี้

ค = โค

ร = เร

ม = มี

ฟ = ฟา

ช = ซอล

ล = ลา

ท = ที

๑.๒ ตารางบรรทัดที่จะใช้บันทึกโน้ตเพลงของซ็อบีอนั้นจะแยกเป็น ๓ ช่องแทนตำแหน่งของสายทั้งสามของซ็อบี โดยโน้ตบรรทัดช่องบนสุดจะเป็นตำแหน่งของสายอีเฟหรือสายฟอ โน้ตบรรทัดกลางจะเป็นโน้ตในตำแหน่งของสายอีมะหรือสายแม่ และโน้ตบรรทัดช่องล่างสุดจะแทนตำแหน่งของ อีสะหรือสายลูก

สายอีเฟ								
สายอีมะ								
สายอีสะ								

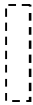

๑.๓ สัญลักษณ์แทนระดับเสียง ในการดำเนินการวิเคราะห์ได้กำหนดใช้สัญลักษณ์ตัวอักษร แทนทางระดับเสียงทั้ง ๗ ทางดังนี้

๑. กลุ่มเสียงที่ ๑ ซ ล ท x ร ม x = ระดับเสียงเพียงออล่าง
๒. กลุ่มเสียงที่ ๒ ล ท ค x ม ฟ x = ระดับเสียง ใน
๓. กลุ่มเสียงที่ ๓ ท ค ร x ฟ ซ x = ระดับเสียง กลาง
๔. กลุ่มเสียงที่ ๔ ค ร ม x ซ ล x = ระดับเสียง เพียงอบบน
๕. กลุ่มเสียงที่ ๕ ร ม ฟ x ล ท x = ระดับเสียง นอก
๖. กลุ่มเสียงที่ ๖ ม ฟ ซ x ท ค x = ระดับเสียง กลางแหบ
๗. กลุ่มเสียงที่ ๗ ฟ ซ ล x ค ร x = ระดับเสียงขวา

ข้อกำหนดในเรื่องบันไดเสียง

๑. บันไดเสียง ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ หมายถึง การกำหนดทางหรือระดับเสียงของเครื่องดนตรี ซึ่งในการดำเนินการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดบันไดเสียงตามลักษณะของวงเครื่องสายเป็นหลัก
๒. กลุ่มเสียงปัญญามูล หมายถึง บันไดเสียงที่ใช้เสียงหลักอยู่ที่ ๕ เสียง หรือเรียกว่ากลุ่มของ ห้าเสียง ตัวอย่างดังนี้
 ๑. กลุ่มเสียงที่ ๑ ซ ล ท x ร ม x = ระดับเสียงเพียงออล่าง
 ๒. กลุ่มเสียงที่ ๒ ล ท ค x ม ฟ x = ระดับเสียง ใน เป็นต้น
 ๓. กลุ่มเสียงที่ ๓ ค ร ม x ซ ล x = ระดับเสียงเพียงอบบน

๑.๔ สัญลักษณ์แทนกลวิธีการบรรเลงต่างๆ

	=	ดีดกิ่งตีนัว
	=	ดีดกระทบ สามสาย
	=	ดีดกระทบ สองสาย
	=	การรูดนิ้ว

รายละเอียดการวิเคราะห์

ในการดำเนินการวิเคราะห์ เพลงที่บรรเลงด้วยชื่อปี่ของหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย จะแยกตามลักษณะของการเทียบเสียงทั้ง ๔ ประเภท โดยแต่ละประเภทนั้น จะมีรายละเอียดและประเด็นในการวิเคราะห์ดังนี้

- สัจคีตลักษณ์
- บันไดเสียง
- กลุ่มทำนอง
- การดำเนินทำนองกลวิธีการบรรเลง

๔.๑ การวิเคราะห์บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบอั้งเดียว

การตั้งเสียงแบบ “อั้งเดียว” (เสียงสูง)

การตั้งเสียงแบบอั้งเดียวเริ่มต้นตั้งสายที่สายล่างหรือเรียกว่า อีสะ โดยเทียบให้เป็นคู่ ๔ กับสายกลางซึ่งเรียกว่าอีมะแล้วจึงเทียบสายบนหรือสายอีผะ ซึ่งเป็นสุดท้ายที่เหลือให้มีระดับเสียงเดียวกับสายกลางเป็นเสียงคู่ ๘ เพื่อใช้เป็นเสียงกระทบ

การตั้งเสียงแบบอั้งเดียว ตำแหน่งเสียงของสายเปล่าเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออจะมีความใกล้เคียงกับเสียงดังนี้

สายบน(อีผะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง ซอล
สายกลาง(อีมะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง ซอล
สายล่าง(อีสะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง เร

๔.๑.๑ เพลง จี จี ลู ลู

- - - ซ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ร	- ด - ท	- ท - ซ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ร	- ฟ - ร
- ฟ - ร	- ด - ร	- ท - ซ	- ท - ซ	- ร - ด	- ท - ด	- ด ท ซ	- ท - ซ
- ฟ - ร	- ซ ฟ ด	- ท - ซ	- ท - ซ	- ท - ด	- ท - ด	- ท - ซ	- ท - ซ

ประวัติเพลง จี จี ลู ลู มีความหมายถึง พี่สาวที่มีหน้ากลมๆเปรียบเหมือนกระบอกตะเกียบ
โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลง จี จี ลู ลู เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 52/60$ (๕๘ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับ
ในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลง จี จี ลู ลู พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๓
บรรทัด ๖ วรรค จำนวน ๒๔ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์
ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลง จี จี ลู ลู นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้วพบว่า โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความ
ใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ค ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลาง
ครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที โด เร ฟา และ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลง จี จี ลู ลู พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

- ร ฟ ช	- ช ฟ ร
---------	---------

- ท - ช	- ท - ช
---------	---------

- ฟ - ร	- ค - ร
---------	---------

- ท - ค	- ท - ค
---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงจิ จิ ลูลู

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ช	ช	ช - ช	ช Cw	Cw ช	ช	ช	ช
---	ช	ช ช	ค - ท	- ท - ช	ช	- ช ช	ช
ร	- ร ฟ ช	- ช ฟ ร	ร	ร	- ร ฟ ร	ฟ ร	- ฟ - ร
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	ช	Cw ช	Cw ช	ช	Cw ช	Cw ช	Cw ช
	- ค	- ท - ช	- ท - ช	- ค	ท - ค	- ค ท ช	- ท - ช
- ฟ - ร	- ร	ร	ร	- ร	ร	ร	ร
๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	ช	Cw ช	Cw ช	Cw	Cw ช	Cw ช	Cw ช
	- ช	- ท - ช	- ท - ช	- ท - ค	- ท - ค	- ท - ค	- ท - ช
- ฟ - ร	ฟ ร	ร	ร	ร	ร	ร	ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาทูล เบ็ญพะ ได้ใช้ในการบรรเลงซอปี่ เพลง จิ จิ ลูลู พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง จิ จิ ลูลู วรรคที่ ๑

๑	๒	๓	๔
ช	ช	ช - ช	ช Cw
---	ช	ช ช	ค - ท
ร	- ร ฟ ช	- ช ฟ ร	ร

เพลงจิจิฉุในวรรคแรกนี้ เป็นทำนองเพลงที่กระชับ มีการตีกระทบ ๓ สาย ในห้องที่ ๑ – ห้องที่ ๔ และโดยเฉพาะห้องที่ ๑จะมีการตีกระทบ ๓ สายถึง ๒ ครั้ง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๔

เพลง จิจิฉุ วรรคที่ ๒

๕	๖	๗	๘
C _w ชุ	Chu	Chu	Chu
- ท - Chu	Chu	- ชุ Chu	Chu
ร์	- ร ฟ ร์	ฟ ร์	- ฟ - ร์

เพลงจิจิฉุในวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองเพลงที่กระชับต่อเนื่องมาจากวรรคแรก มีการตีกระทบ ๓ สาย ในท้ายห้องแต่ละห้องเพื่อยืนจังหวะ และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในต้นห้องที่ ๕ ซึ่งเป็นเสียงต่อเนื่องมาจากวรรคแรกทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

เพลง จิจิฉุ วรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	Chu	C _w Chu	C _w Chu	Chu	C _w Chu	C _w Chu	C _w Chu
	- ค Chu	- ท - Chu	- ท - Chu	- ค	ท - ค	- ค ท Chu	- ท - Chu
- ฟ - ร์	- ร์	ร์	ร์	- ร ร์	ร์	ร์	ร์

เพลงจิจิฉุในวรรคที่ ๓ และ ๔ นี้ เป็นสำนวนถามตอบแบบซ้ำท้าย เพื่อให้ความรู้สึกย้ำซ้ำๆ มีการตีกระทบ ๓ สาย ในท้ายห้องแต่ละห้องเพื่อยืนจังหวะ ยกเว้นห้องที่ ๙ เพื่อหยุดเสียง จังหวะตกก่อนจะย้ำจังหวะลูกตกของทำนองเพลง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในต้นห้องที่ ๑๑ ๑๒ ๑๔ ๑๕ และ ๑๖ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	Chu	C _w Chu	C _w Chu	C _w	C _w Chu	C _w Chu	C _w Chu
	- ชุ Chu	- ท - Chu	- ท - Chu	- ท - ค	- ท - ค	- ท - ค	- ท - Chu
- ฟ - ร์	ฟ ร์	ร์	ร์	ร์	ร์	ร์	ร์

เพลงจิจิฉุในวรรคที่ ๕ และ ๖ นี้ เป็นสำนวนแบบซ้ำท้าย เพื่อให้ความรู้สึกย้ำซ้ำๆ เช่นเดียวกับการตกเท้าในการเดินของชาวลิซุ มีการตีกระทบ ๓ สาย ในท้ายห้องแต่ละห้องเพื่อยืนจังหวะ ยกเว้นห้องที่ ๑๗ และ ๒๑ เพื่อหยุดเสียงจังหวะตกก่อนจะย้ำจังหวะลูกตกของทำนองเพลง

และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในคันท้องที่ ๑๕ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ และ ๒๔ ซึ่งทำให้เกิดเสียง สั่นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลงบ่งบอกถึงสำเนียงของชาวลิซู

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงจี้จี้ลุ จะพบวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสาย ธรรมชาติพบว่ามีการใช้วิธีการคิดกระทบ ๓ สายในเพลงจี้จี้ลุเป็นจำนวน ๒๒ ครั้ง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที่อีก ๑๓ ครั้ง เพลงจี้ จี้ ลู ลู่ เป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงใช้ประกอบการเต้นรำและเป็นเพลงที่นักดนตรีในหมู่บ้านปางสานิยมเล่นและนึกถึงเมื่อบรรเลงด้วยการเทียบเสียงแบบอึ่งเตี้ย

๔.๑.๒ เพลง แม โชะ โล่ หว่า โส

- ฟ - ซ	- ท - ค	- ฟ - ซ	ฟ ร - ร	- ฟ - ซ	- ท - ค	- ร - ท	- ซ - ร
- ท - ค	- ท - ท	ค ร - ฟ	- ร - ร	ฟ ร - ค	- ท - ซ	ท ร - ท	- ซ - ร

ประวัติเพลง แม โชะ โล่ หว่า โส เพลงนี้กล่าวถึง นายหว่าโส ซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านของคอยแม่สลองไม่ทราบถึงที่มาของผู้แต่ง เป็นเพลงเก่ามีมานาน เพลงนี้มีท่วงทำนองที่ไม่ซับซ้อนนัก มีลีลาการเดินที่ไม่โลดโผน

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงแม โชะ โล่ หว่า โส เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 52/60$ (๕๘ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลง พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๔ วรรค จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงแม โഴะ โล่ หว่า โส นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ด ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที โด เร ฟาและ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง เร

กลุ่มทำนองเพลง แม โซะ โล่ หว่า โส พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มเสียงคือ

- ฟ - ซ	- ท - ด	- ฟ - ซ	ฟ ร - ร
---------	---------	---------	---------

- ฟ - ซ	- ท - ด	- ร - ท	- ซ - ร
---------	---------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงแม โซะ โล่ หว่า โส

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	ซ				ซ	Cw	ซ
	- ท - ด				- ท - ด	- ท	ซ
- ฟ - ซ	ร	- ฟ - ซ	ฟ ร - ร	- ฟ - ซ	ร	- ร	- ซ - ร
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ซ	Cw	ซ		ซ	Cw		ซ
- ท - ด	- ท - ท	ด		ด	- ท	ท - ท	ซ
ร		ร - ฟ	- ร - ร	ฟ ร - ร	- ซ	ร	- ซ - ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหุ เบ็ญชนะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซออู้ เพลงแม โซะ โล่ หว่า โส พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลงแม่ โഴะ โถ่ หว่า โส วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	ช				ช	๘	ช
	- ท - ค				- ท - ค	- ท	ช
- ฟ - ช	ร	- ฟ - ช	ฟ ร - ร	- ฟ - ช	ร	- ร	- ช - ร

เพลงแม่ โซะ โถ่ หว่า โส ในวรรคที่ ๑ และ ๒ นี้ เป็นสำนวนลักษณะถามตอบมีการคิดทำนองแบบห่างๆ มีการคิดกระทบ ๓ สาย ในท่ายห้องที่ ๒ ท่ายห้องที่ ๖ และหน้าห้องที่ ๘ ที่เป็นจังหวะยก ในวรรคนี้แม้จะมีเสียง ที อยู่หลายที่แต่การใช้วิธีการคิดแบบตบสาย จะพบเพียงท่ายห้องที่ ๗ เพียงทีเดียวและหลังจากคิดตบสายแล้วก็จะคิดกระทบสามสายต่อไปเลย

เพลงแม่ โซะ โถ่ หว่า โส วรรคที่ ๓ และ ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ช	๘	ช		ช	๘		ช
- ท - ค	- ท - ท	ค		ค	- ท	ท - ท	ช
ร		ร ร - ฟ	- ร - ร	ฟ ร - ร	- ช	ร	- ช - ร

เพลงแม่ โซะ โถ่ หว่า โส ในวรรคที่ ๓ และ ๔ นี้ เป็นทำนองแบบห่างๆ มีการคิดกระทบทำนองในห้องที่ ๑๑ และ ๑๓ เพื่อกระชับจังหวะในการเดิน และมีการคิดกระทบสามสาย ในท่ายห้องที่ ๕ และ ท่ายห้องที่ ๑๓ ในจังหวะตก ส่วนการคิดกระทบสามสายในห้องที่ ๑๑ และ ๑๖ เป็นการคิดกระทบสามสายในจังหวะยก มีการใช้กลวิธีคิดตบสายในโน้ตเสียงที่ ห้องที่ ๑๐ และ ๑๔ ทำให้ได้อรรถรสของเพลงชาวลีซุ

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงแม่ โซะ โถ่ หว่า โส พบวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วพบว่ามีการใช้วิธีการคิดกระทบ ๓ สายในเพลงแม่ โซะ โถ่ หว่า โส เป็นจำนวน ๙ ครั้ง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที่ อีก ๓ ครั้ง เพลงแม่ โซะ โถ่ หว่า โส เป็นเพลงท่อนเดียว จะบรรเลงเข้าไปมาตามความพอใจของผู้บรรเลง

๑.๓ เพลง ชะโต ชะแะ กะแบ โหยะ

- ร - ค	- ร - ท	- ช - ท	- ช - ร	ฟ ร - ค	- ค - ท	- ช - ท	- ช - ร
- ท ค ร	- ค - ท	ค ร - ค	- ร - ร	ฟ ร - ค	- ค - ท	- ช - ท	- ช - ร
ฟ ร - ค	- ค - ท	- ช - ท	- ช - ร	ฟ ร - ค	- ร - ท	- ช - ท	- ช - ร
ฟ ร - ค	- ค - ท	- ช - ท	- ช - ร	- ท ค ร	- ค - ท	ค ร - ค	- ร - ร
ฟ ร - ค	- ค - ท	- ช - ท	- ช - ร	ฟ ร - ค	- ค - ท	- ช - ท	- ช - -

ประวัติเพลง ชะโต ชะแตะ กะแบ โหยะ เพลงนี้กล่าวถึงวัฒนธรรมประเพณีของชาวลีซอว่าไม่ต้องเงิน ไม่ต้องอายุ ถ้าเงินอายุก็ไม่มีใครเดินรำ ดื่มเหล้า ดื่มน้ำชาด้วยเพลงนี้ก็เป็นอีกเพลงที่ไม่ทราบถึงที่มาของผู้แต่ง นายอาหลู เบียชะ นักดนตรีของบ้านปางสาบอกกว่าเป็นเพลงเก่ามีมานาน เพลงนี้มีท่วงทำนองที่ไม่ซับซ้อนนัก มีลีลาการเดินที่ไม่โลดโผน

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงชะโต ชะแตะ กะแบ โหยะ เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 52/60$ (52 จังหวะต่อ 60 นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคิตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงชะโต ชะแตะ กะแบ โหยะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๕ บรรทัด ๑๐ วรรค จำนวน ๔๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้คือ

ก/

สังคิตลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสังคิตลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงชะโต ชะแตะ กะแบ โหยะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ค ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที โด เร ฟาและ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง เร กลุ่มทำนองเพลง ชะโต ชะแตะ กะแบ โหยะ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มเสียงคือ

ฟ ร - ค	- ค - ท	- ซ - ท	- ซ - ร
---------	---------	---------	---------

- ร - ค	- ร - ท	- ซ - ท	- ซ - ร
---------	---------	---------	---------

- ท ค ร	- ค - ท	ค ร - ค	- ร - ร
---------	---------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงชะโด ชะแะ กะแบ โหะ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ช	ช Cw	ช Cw		ช	ช Cw	ช Cw	ช
ค	- ท	ช - ท	- ช	ค	- ค - ท	ช - ท	ช
- ร -	- ร	ช	- ร	ฟ ร	ร	- ช	- ช - ร
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
Cw	ช Cw	ช		ช	ช Cw	ช Cw	ช
- ท ค	- ค - ท	ค	ค	ค	- ค - ท	ช - ท	ช
ร		ร	- ร - ร	ฟ ร	- ร	- ช	- ช - ร
๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
ช	ช Cw	ช Cw	ช	ช	Cw	ช Cw	ช
ค	- ค - ท	ช - ท	ช	ค	- ท	ช - ท	ช
ฟ ร -		- ช	- ช - ร	ฟ ร	- ร	- ช	- ช - ร
๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
ช	ช Cw	ช Cw	ช	Cw	ช Cw	ช	ช
ค	- ค - ท	ช - ท	ช	- ท ค	ช - ท	ค - ค	ช
ฟ ร -		- ช	- ช - ร	- ร	- ค	ร	- ร - ร
๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
ช	ช Cw	ช Cw	ช	ช	ช Cw	ช Cw	ช
ค	- ค - ท	ช - ท	ช	ค	- ค - ท	ช - ท	ช
ฟ ร -		- ช	- ช - ร	ฟ ร -		- ช	- ช - -

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบี้ยชนะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซออู้ เพลง ชะโด ชะแะ กะแบ โหะ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ช	Cw	ช Cw			ช Cw	ช Cw	ช
ค	- ท	ช - ท	- ช		ค	- ค - ท	ช
- ร - ร	- ร	- ช	- ร	ฟ ร	ร	- ช	- ช - ร

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ ในวรรคที่ ๑ และ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ มีการใช้โน้ตระดับทำนอง ทำให้เกิดการกระตุกเสียงที่ ห้องที่ ๕ มีการติดกระทบ ๓ สาย ในทำนองที่ ๑ และ ห้องที่ ๕ และติดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๓ , ๗ และ ห้องที่ ๘ และมีการติดกระทบสองสายในห้องที่ ๖ ทำให้เกิดอรรถรสที่แตกต่างออกไป มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที่ในต้นห้องที่ ๒ , ๓ , ๖ และ ๗ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลงบ่งบอกถึงตัวตนของชาวลีขุ

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ วรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
Cw	ช Cw	ช		ช	ช Cw	ช Cw	ช
- ท ค	- ค - ท	ค - ค		ค	- ค - ท	ช - ท	ช
ร		ร	- ร - ร	ฟ ร	ร	- ช	- ช - ร

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ ในวรรคที่ ๓ และ ๔ นี้ เป็นทำนองกระตุกผสมกับทำนองห่างๆ มีการใช้โน้ตระดับทำนอง ทำให้เกิดการกระตุกเสียงที่ ห้องที่ ๑๑ , ๑๓ มีการติดกระทบ ๓ สาย ในทำนองที่ ๑๓, และติดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๑๕ และห้องที่ ๑๖ , และมีการติดกระทบสองสายในห้องที่ ๑๑ และติดกระทบสองสายในจังหวะยกที่ห้อง ที่ ๑๐ และ ๑๔ ทำให้เกิดอรรถรสที่แตกต่างออกไป มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที่ ในต้นห้องที่ ๕ และใช้วิธีการตีนิ้วในทำนองที่ ๑๐ , ๑๔ และ ๑๕ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ วรรคที่ ๕ - ๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
ช	ช Cw	ช Cw	ช	ช	Cw	ช Cw	ช
ค	- ค - ท	ช - ท	ช	ค	- ท	ช - ท	ช
ฟ ร -		- ช	- ช - ร	ฟ ร	ร	- ช	- ช - ร

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ ในวรรคที่ ๕ และ ๖ นี้ เป็นทำนองผสมระหว่างทำนองห่างๆและทำนองกระตุก มีการใช้โน้ตสำนวนซ้ำในเพลง ห้องที่ ๑๕ -๒๐ กับห้องที่ ๒๑-๒๔ โดยใช้ในการติดกระทบ ๓ สาย เพื่อยืนจังหวะยก และติดกระทบสามสายในท้ายจังหวะของโน้ตห้องที่ ๒๑ และมีการติดกระทบสองสายในห้องที่ ๑๗ และติดกระทบสองสายในจังหวะยกที่ห้อง ที่ ๑๘ ทำให้เกิดอรรถรสที่แตกต่างออกไป มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในคันท้องที่ ๑๘ และใช้วิธีการตีนิ้วในท้ายห้องที่ ๑๗ , ๒๒ และ ๒๓ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ วรรคที่ ๗ - ๘

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
ช	ช C _w	ช C _w	ช	C _w	ช C _w	ช	ช
ค	-ค-ท	ช-ท	ช	-ทค	ช-ท	คช-ค	ช
ฟ ร -		-ช	-ช-ร	-ร	-ค	ร	-ร-ร

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ ในวรรคที่ ๗ และ ๘ นี้ เป็นทำนองต่อเนื่องมาจากวรรคแรก โดยเฉพาะวรรคที่ ๗ นี้การบรรเลงจะเหมือนกับวรรคที่ ๕ ทั้งวรรค ส่วนวรรคที่ ๘ ห้องที่ ๒๕ - ๓๒ นั้น มีการใช้โน้ตกระตุกในเพลง ห้องที่ ๓๑ โดยใช้ในการติดกระทบ ๓ สาย เพื่อยืนจังหวะยก ของโน้ตห้องที่ ๓๐, ๓๑และห้องที่ ๓๒ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในคันท้องที่ ๒๙ และใช้วิธีการตีนิ้วในท้ายห้องที่ ๓๐ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ วรรคที่ ๙ - ๑๐

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
ช	ช C _w	ช C _w	ช	ช	ช C _w	ช C _w	ช
ค	-ค-ท	ช-ท	ช	ค	-ค-ท	ช-ท	ช
ฟ ร -		-ช	-ช-ร	ฟ ร -		-ช	-ช--

เพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ ในวรรคที่ ๙ และ ๑๐ นี้ เป็นทำนองต่อเนื่องมาจากบรรทัดนี้การบรรเลงจะเหมือนกับวรรคที่ ๕ และ ๖ เพียงแต่ตัดเสียงท้ายห้องสุดท้ายออกไปเพื่อค้างอยู่ในจังหวะยกนั่นเอง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ พบวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วพบว่ามีการใช้วิธีการติดกระทบสามสายในเพลงชะโต ชะแผละ กะแบ โหยะ เป็นจำนวน ๒๒ ครั้ง ติดกระทบสองสาย เป็นจำนวน ๑๒ ครั้งและมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที อีก

๒๐ ครั้ง เพลงชะโต ชะแะ กะแบ โหะ ก็เป็นเพลงท่อนเดียวอีกเพลงหนึ่งที่บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๑.๔ เพลง ช่วย หลี่ ถัง

-ช ฟ ร	-ช ฟ ร	-ด -ท	-ช -ร	-ช ฟ ร	-ช ฟ ร	-ด -ท	-ช -ร
-ด -ท	-ด -ร	-ด -ท	-ช -ร	-ร -ร	ฟ ช ฟ ร	-ร -ร	ฟ ช ฟ ร
-ด -ท	-ช -ร	-ช ฟ ร	-ช ฟ ร	-ด -ท	-ช -ร	-ช ฟ ร	-ช ฟ ร
-ด -ท	-ช -ร	-ด -ท	-ด -ร	-ด -ท	-ช -ร	-ร -ร	ฟ ช ฟ ร
-ร -ร	ฟ ช ฟ ร	-ด -ท	-ช -ร				

ประวัติเพลง ช่วย หลี่ ถัง เพลงนี้หมายถึงกิริยาอาการของนักดนตรีที่เหวี่ยงชิงมาและเอนตัวกล่าวถึงรูปแบบวัฒนธรรมของชาวลีซอ ที่ชายหนุ่มจะเป็นผู้คิดซื้อบื้อ เพลงนี้ก็เป็นอีกเพลงที่ไม่ทราบถึงที่มาของผู้แต่ง นายอาหลู เบียชะ นักดนตรีของบ้านปางสาบอกว่าเป็นเพลงเก่ามีมานาน เพลงนี้มีท่วงทำนองที่ไม่ซับซ้อนนัก มีลีลาการเดินที่ไม่โลดโผน

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงช่วย หลี่ ถัง เป็นจังหวะปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = ๗๒/๖๐$ (๗๒ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ Adagio ซึ่งมีความเร็วกว่า LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงช่วย หลี่ ถัง พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๔ บรรทัดครึ่ง ๕ วรรค จำนวน ๓๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงช่วย หลี่ ถัง นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ค ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที โด เร ฟาและ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง เร

กลุ่มทำนองเพลงช่วย หลี่ ถัง พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มเสียงคือ

-ซ ฟ ร	-ซ ฟ ร	-ค -ท	-ซ -ร
--------	--------	-------	-------

-ค -ท	-ค -ร	-ค -ท	-ซ -ร
-------	-------	-------	-------

-ร -ร	ฟ ซ ฟ ร
-------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงช่วย หลี่ ถัง

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ซ	ซ	ซ Cw	ซ	ซ	ซ	ซ Cw	ซ
ซ	ซ	+ค -ท	-ซ	ซ	ซ	-ค -ท	-ซ
-ซ ฟ ร	-ซ ฟ ร	ร	ร -ร	-ซ ฟ ร	ซ ฟ ร		ร -ร

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ซ Cw	ซ	ซ Cw	ซ	ซ	ซ	ซ	ซ
-ค -ท	-ค	-ค -ท	-ซ	ซ	ซ	ซ	ซ
ร	ร -ร	ร	ร -ร	-ร ร	ฟ ซ ฟ ร	ร -ร	ฟ ซ ฟ ร

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
ซ Cw	ซ	ซ	ซ	ซ Cw	ซ	ซ	ซ
ค -ท	ซ	ซ	ซ	-ค -ท	-ซ	ซ	ซ
	-ร	ซ ฟ ร	ซ ฟ ร		-ร	ซ ฟ ร	-ซ ฟ ร

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
ซ Cw	ซ	ซ Cw	ซ	ซ Cw	ซ	ซ	ซ
-ค -ท	-ซ	-ค -ท	-ค	-ค -ท	ซ	ซ	ซ
ร	-ร	ร	ร -ร	ร	ร -ร	-ร ร	ฟ ซ ฟ ร

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖
ซ	ซ	ซ Cw	ซ
ซ	ซ	-ค -ท	-ซ
ร -ร	ฟ ซ ฟ ร	ร	ร -ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียษะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซ็อบือ เพลง ซ่วย หลี่ ถึง พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง ซ่วย หลี่ ถึง วรรคที่ ๑ – ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ซ	ซ	ซ C _w	ซ	ซ	ซ	ซ C _w	ซ
ซ	ซ	+ ค - ท	- ซ	ซ	ซ	- ค - ท	- ซ
- ซ ฟ ร	- ซ ฟ ร	ร	ร - ร	- ซ ฟ ร	ซ ฟ ร		ร - ร

เพลง ซ่วย หลี่ ถึง ในวรรคที่ ๑ และ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดยมีการบรรเลงซ้ำทำนองกันทั้งวรรค มีการติดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตของทุกห้องยกเว้นห้องที่ ๗ จะเป็นการติดกระทบสองสายแทน ทำให้เกิดอรรถรสที่แตกต่างออกไป มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๓ และ ๗ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลง ซ่วย หลี่ ถึง วรรคที่ ๓

๕	๑๐	๑๑	๑๒
ซ C _w	ซ	ซ C _w	ซ
- ค - ท	- ค	- ค - ท	- ซ
ร	ร - ร	ร	ร - ร

เพลง ซ่วย หลี่ ถึง ในวรรคที่ ๓ เป็นทำนองถามตอบแบบสั้นๆ โดย มีการติดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตของทุกห้อง มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๑ และ ๓ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

เพลง ซ่วย หลี่ ถึง วรรคที่ ๔

๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ซ	ซ	ซ	ซ
ซ	ซ	ซ	ซ
- ร ร	ฟ ซ ฟ ร	ร - ร	ฟ ซ ฟ ร

เพลง ซ่วย หลี่ ถึง ในวรรคที่ ๔ เป็นทำนองซ้ำกันทั้งวรรค มีการติดห่างๆและติดเก็บสลับกัน มีการติดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตทั้งสี่ห้อง ทำให้เน้นจังหวะไม้ตีคอกนั่นเอง

เพลง ช่วย หลี ถึง วรรคที่ ๕ -๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
ช Cw	ช	ช	ช	ช Cw	ช	ช	ช
ค-ท	ช	ช	ช	-ค-ท	-ช	ช	ช
	- ร	ชฟ ร	ชฟ ร		- ร	ชฟ ร	ชฟ ร

เพลง ช่วย หลี ถึง ในวรรคที่ ๕ และ ๖ เป็นทำนองซ้ำกันทั้งวรรค มีการคิดห่างๆ และคิดเก็บสลับกัน มีการกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตในห้องที่ ๑๙ -๒๐ และ ๒๑ -๒๔ และมีการคิดกระทบ สองสายในห้องที่ ๑๗ -๑๘ และ ห้องที่ ๒๑ - ๒๒ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๑๗ และห้องที่ ๒๑ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง ซึ่งการบรรเลงนี้จะมีลักษณะเป็นคู่ๆ

เพลง ช่วย หลี ถึง วรรคที่ ๗ ๘ และ ๙

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
ช Cw	ช	ช Cw	ช	ช Cw	ช	ช	ช
ค-ท	ช	ค-ท	ค	-ค-ท	ช	ช	ช
	- ร		ร - ร		ร - ร	ร-ร	ฟชฟ ร

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖
ช	ช	ช Cw	ช
ช	ช	ค-ท	-ช
ร-ร	ฟชฟ ร		ร - ร

เพลง ช่วย หลี ถึง ในวรรคที่ ๗ ถึงวรรคที่ ๙ นี้ มีลักษณะเป็นสำนวนการตัดทอนเพลงลงมา เป็นทำนองซ้ำกันเหมือนวรรคที่ ๕ และ ๖ มีการคิดห่างๆ และคิดเก็บสลับกัน มีการกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตทุกห้องยกเว้นห้องที่ ๒๖ จะเป็นการตีคกระทบ สองสายแทน มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๒๕ ๒๗ และห้องที่ ๒๙ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ ทำให้บทเพลงที่บรรเลงมีสำเนียงของชนเผ่า และเสียงสุดท้ายที่ลงจบนั้นก็เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงหลักของเพลงช่วย หลี ถึง นี้

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงช่วย หลี ถึง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีคกระทบสามสายในเพลง เป็นจำนวน ๓๐ ครั้ง คีตกกระทบสองสาย

เป็นจำนวน ๖ ครั้งและมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที่ อีก ๑๐ ครั้งเพลงช่วย หลี่ ถัง ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๑.๕ ไม่ทราบชื่อเพลง

- ซ ฟ ร	- ฟ - ท	- ด - ท	- ซ - ร	- ซ ฟ ร	ฟ ซ - ท	- ท ด ฟ	- ร - ร
- ด - ท	- ซ - ซ	ฟ ด - ท	- ซ - ร	- ท - ด	- ท - ร	ฟ ด - ท	- ซ - ร

ประวัติเพลงนี้ไม่ทราบชื่อเพลงและความหมายของเพลง เพลงนี้ก็เป็นอีกเพลงที่ไม่ทราบถึงที่มาของผู้แต่ง นายอาหลู นักดนตรีของบ้านปางสาบอกว่าเป็นเพลงเก่ามีมานานไม่ทราบชื่อเพลง เพลงนี้มีท่วงทำนองที่ไม่ซับซ้อนนัก มีลีลาการเดินที่ไม่โลดโผน

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงนี้ เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 68/60$ (๖๘ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ Adagio โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลง นี้ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๔ วรรค จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงนี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ด ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที่ โด เร ฟา และ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลง นี้ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

- ซ ฟ ร	- ฟ - ท	- ค - ท	- ซ - ร
---------	---------	---------	---------

ฟ ค - ท	- ซ - ร
---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงนี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ซ	ซ C _m	ซ C _m	ซ	ซ	ซ C _m	C _m ซ	
ฟ	ซ - ท	- ค - ท	- ซ	ซ	ซ - ท	ท ซ	
- ร	- ฟ		- ร	- ซ ฟ ร	ฟ ซ	- ค ฟ	- ร - ร
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ซ C _m	ซ	ซ C _m		C _m ซ	C _m	ซ C _m	
ซ - ท	ซ	ค - ท	- ซ	- ท - ค	- ท	ค - ท	
- ค	ร - ซ	ฟ	- ร		- ร	ฟ	- ซ - ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบ็ญษะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซ็อบี๋ เพลง นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง ไม่ทราบชื่อวรรคที่ ๑

๑	๒	๓	๔
ซ	ซ C _m	ซ C _m	ซ
ฟ	ซ - ท	- ค - ท	- ซ
- ร	- ฟ		- ร

เพลง นี้ ในวรรคที่ ๑ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะยกของ โน้ตห้องที่ ๑ และ ๒ ใช้วิธีการคิดกระทบสองสายในห้องที่ ๓ และ ๔ ทำให้เกิดอรรถรสที่แตกต่างออกไป มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีโนท้ายห้องที่ ๒ และ ๓ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลง ไม่ทราบชื่อวรรคที่ ๒

๕	๖	๗	๘
ซ	ซ Cw	Cw ซ	
ซ	ซ - ท	ท ซ	
ซ ฟ ร	ฟ ซ	- ค ฟ	- ร - ร

เพลง นี้ ในวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดยพิจารณาแล้วน่าจะมาจากโครงสร้างเพลงเดียวกันกับวรรคแรก มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๕ และ ๖ และคิดกระทบสามสายในจังหวะตกห้องที่ ๗ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๖ และต้นห้องที่ ๗ ซึ่งเป็นเสียงต่อเนื่องกัน ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลง ไม่ทราบชื่อวรรคที่ ๓

๙	๑๐	๑๑	๑๒
ซ Cw	ซ	ซ Cw	
ซ - ท	ซ	ค - ท	- ซ
ค	ร - ซ	ฟ	- ร

เพลง นี้ ในวรรคที่ ๓ นี้ เป็นทำนองห่างๆ มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๙ และ ๑๐ และคิดกระทบสองสายในจังหวะยกห้องที่ ๑๑ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในท้ายห้องที่ ๙ และห้องที่ ๑๑ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลง ไม่ทราบชื่อวรรคที่ ๔

๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
Cw ซ	Cw	ซ Cw	
- ท - ค	- ท	ค - ท	
	- ร	ฟ	- ซ - ร

เพลง นี้ ในวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ มีการซ้ำโน้ตจากวรรคที่ ๓ ห้องที่ ๑๑-๑๒ กับห้องที่ ๑๕-๑๖ มีการคิดกระทบสองสายในจังหวะตกห้องที่ ๑๓ และ ๑๕ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ทีในต้นห้องที่ ๑๓ และ ๑๔ และส่วนท้ายห้องที่ ๑๕ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงนี้ พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการคิดกระทบสามสายในเพลง เป็นจำนวน ๗ ครั้ง คิดกระทบสองสาย เป็นจำนวน ๕

ครึ่งและมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที่ อีก ๕ ครั้งเพลงนี้ ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๑.๖ เพลง เขี้ยว ฟุว

--ร	-ค-ร	-ค-ท	-ท-ซ	-รฟร	-ค-ท	-ค-ท	-ท-ซ
-ร-ท	-ฟซท	-ค-ท	-ท-ซ	-ร-ท	-ท ค ร	-ค-ท	-ท-ซ
-รฟร	-ค-ท	-ซ-ร	-ค-ท	-ซ-ร	-ค-ร	-ค-ท	-ท-ซ
-รฟร	-ค-ท	-ค-ท	-ท-ซ	-ร-ท	-ฟซท	-ค-ท	-ท-ซ
-ร-ท	-ทคร	-ค-ท	-ท-ซ	-รฟร	-ค-ท	-ซ-ร	-ค-ท

ประวัติเพลง เขี้ยว ฟุว เป็นเพลงที่กล่าวถึงน้ำน้ำ ที่เป็นน้องของแม่ เพลงนี้กล่าวถึงวัฒนธรรมการสืบเชื้อสายของชาวลีซอ เพลงเขี้ยว ฟุว นี้ก็เป็นอีกเพลงที่ไม่ทราบถึงที่มาของผู้แต่ง นายอาหลู นักดนตรีของบ้านปางสาอธิบายว่าเป็นเพลงเก่ามีมานาน เพลงนี้มีท่วงทำนองที่ไม่ซับซ้อนนัก มีลีลาการเดินที่ไม่โลดโผนเช่นเดียวกับเพลงอื่นๆ

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะ เพลงเขี้ยว ฟุว เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = ๗๒/๖๐$ (๗๒ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ Adagio ซึ่งมีความเร็วกว่า LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลง เขี้ยว ฟุว นี้ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๕ บรรทัด ๑๐ วรรค จำนวน ๔๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สังคีตลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสังคีตลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงเข็ญ ฟูว นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ค ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที โด เร ฟา และ ซอล โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลง เข็ญ ฟูว นี้ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

-รฟร	-ค-ท	-ค-ท	-ท-ซ
------	------	------	------

-รฟร	-ค-ท	-ซ-ร	-ค-ท
------	------	------	------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงเข็ญ ฟูว นี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	ซ	ซ Cw	Cw ซ		ซ Cw	ซ Cw	Cw ซ
	ซ	ซ - ท	- ท - ซ		ซ - ท	ซ - ท	- ท - ซ
- - - ร	- ค - ร	- ค	ซ	- ร ฟ ร	- ค	- ค	- ซ

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
Cw	ซ Cw	ซ Cw	ซ Cw	Cw	ซ	ซ Cw	Cw ซ
- ท	ซ ท	ซ - ท	ซ - ท	- ท	- ท ซ	ซ - ท	- ท - ซ
- ร	- ฟ ซ	- ค	- ซ	- ร	- ค ร	- ค	- ซ

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	ซ Cw	ซ	ซ Cw	ซ	ซ	ซ Cw	ซ -
	- ค - ท	ซ	- ค - ท	ซ	- ค	- ค - ท	- ท - ซ
- ร ฟ ร	ร	- ซ - ร	ร	- ซ - ร	- ร	ร	- ซ

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
	ซ Cw	ซ Cw	Cw ซ	Cw	ซ	ซ Cw	ซ
	ซ - ท	ซ - ท	- ท - ซ	- ท	ซ ท	ซ - ท	ซ
- ร ฟ ร	- ค	- ค	- ซ	- ร	- ฟ ซ	- ค	- ท - ซ

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
	Cw ซ	ซ Cw	Cw ซ		ซ Cw	ซ	ซ Cw
- ท	ท ค - ซ	- ค - ท	- ท - ซ		- ค - ท	ซ	- ค - ท
- ร	-		- ซ	- ร ฟ ร		- ซ - ร	

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียษะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้
ในการบรรเลงซออู้ เพลงเยี่ย ฟู่ นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง เยี่ย ฟู่ วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	ซุ๊	ซุ๊ Cw	Cw ซุ๊		ซุ๊ Cw	ซุ๊ Cw	Cw ซุ๊
	ซุ	ซุ - ท	- ท - ซุ		ซุ - ท	ซุ - ท	- ท ซุ
-- - ร	- คี - ร	- คี	ซุ	- ร ฟ ร	- คี	- คี	- ซุ

เพลงเยี่ย ฟู่ นี้ ในวรรคที่ ๑ และ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดทำนองซ้ำกันใน
ห้องที่ ๓,๔ และห้องที่ ๗-๘ เพื่อย้ำจังหวะ มีกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๒, ๓ และ
๖,๗ ดัดกระทบสามสายในจังหวะหลักห้องที่ ๔ และ ๘ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในท้ายห้องที่
๓, ๖ และ ๗ นอกจากนั้นยังมีการคิดแบบตีนิ้วเป็นเสียงต่อเนื่องในต้นห้องที่ ๔ และห้องที่ ๘ ด้วยซึ่ง
ทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลง เยี่ย ฟู่ วรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
Cw	ซุ๊ Cw	ซุ๊ Cw	ซุ๊ Cw	Cw	ซุ๊	ซุ๊ Cw	Cw ซุ๊
- ท	ซุ ท	ซุ - ท	ซุ - ท	- ท	- ท ซุ	ซุ - ท	- ท ซุ
- ร	- ฟ ซุ	- คี	- ซุ	- ร	- คี ร	- คี	- ซุ

เพลงเยี่ย ฟู่ นี้ ในวรรคที่ ๓ และ ๔ นี้ เป็นทำนองผสมโดยมีทำนองห่างๆและทำนอง
กระตุก โดย มีการคิดทำนองซ้ำกับวรรคที่ ๑ และ ๒ ห้องที่ ๓-๔,๗-๘ ในห้องที่ ๑๑ - ๑๒ , ๑๕-๑๖
เพื่อแสดงลีลาทำนองเพลงเยี่ยฟู่ มีกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๑๑ - ๑๒ , ๑๕-๑๖
เช่นเดียวกับในบรรทัดแรก ดัดกระทบสามสายในจังหวะหลักห้องที่ ๑๖ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง
ที ในท้ายห้องทุกห้องยกเว้น ห้องที่ ๑๔ ไม่มีการตีนิ้ว และตีนิ้วแบบต่อเนื่องในห้องที่ ๑๖ ด้วยซึ่ง
ทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆ ต่อเนื่องมา

เพลง เยี่ย ฟู่ วรรคที่ ๕ - ๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	ชฺร Cw	ชฺร	ชฺร Cw	ชฺร	ช	ชฺร Cw	ชฺร
	-ค-ท	ชฺร	-ค-ท	ชฺร	-ค	-ค-ท	-ท ชฺร
-ร ฟ ร	ร	-ชฺร-ร	ร	-ชฺร-ร	-ร	ร	ช

เพลงเยี่ย ฟุว นี้ ในวรรคที่ ๕ และ ๖ นี้ เป็นทำนองห่างๆ มีการคิดโน้ตในห้องที่ ๒๑ - ๒๔ โดยใช้วิธีคิดโน้ตซ้ำแต่คาบเกี่ยวกับห้องถัด และยกคงโน้ตในสองห้องท้ายตรงกับบรรทัดที่ ๑ และ ๒ เพื่อแสดงลีลาทำนองเพลงเยี่ยฟุว มีกระทบสามสายในจังหวะยกของโน้ตห้องที่ ๑๘ - ๒๑ , และห้องที่ ๒๓ โดยที่ ห้องที่ ๒๒ จะใช้วิธีคิดกระทบสองสายแทนในจังหวะหลัก ส่วนท้ายห้องที่ ๒๔ จะคิดกระทบสามสายเพื่อยืนยันจังหวะตกหลักของเพลง มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในท้ายห้องที่ ๑๘, ๒๐ และห้องที่ ๒๓ ด้วย

เพลง เยี่ย ฟุว วรรคที่ ๗ - ๘

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
	ชฺร Cw	ชฺร Cw	Cw ชฺร	Cw	ชฺร	ชฺร Cw	ชฺร
	ชฺร - ท	ชฺร - ท	-ท ชฺร	-ท	ชฺร ท	ชฺร - ท	-ท ชฺร
-ร ฟ ร	-ค	-ค	-ชฺร	-ร	-ฟ ช	-ค	ช

เพลงเยี่ย ฟุว นี้ ในวรรคที่ ๗ และ ๘ นี้ เป็นทำนองห่างๆ มีการคิดซ้ำทำนองท้ายห้องที่ ๒๗ - ๒๘ และห้องที่ ๓๑ - ๓๒ เช่นเดียว กันทำนองที่ผ่านๆมา มีวิธีการคิดกระทบสามสายเพื่อยืนยันจังหวะตกหลักของเพลงในห้องที่ ๒๘ และห้องที่ ๓๒ ส่วนการกระทบสามสายในห้องที่ ๒๖ - ๒๗ และ ๓๐ - ๓๑ เป็นการคิดจังหวะยก มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในท้ายห้องที่ ๒๖, ๒๗ และห้องที่ ๓๑ ด้วยส่วนห้องที่ ๒๘ จะเป็นการคิดแบบตีนิ้วในจังหวะยกเพื่อแสดงถึงอารมณ์ของเพลง

เพลง เยี่ย ฟุว วรรคที่ ๙ - ๑๐

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
	Cw ชฺร	ช Cw	Cw ชฺร		ช Cw	ช	ช Cw
-ท	ท ค ช	-ค-ท	-ท ช		-ค-ท	ช	-ค-ท
-ร	-		-ช	-ร ฟ ร		-ช-ร	

เพลงเยี่ย ฟุว นี้ ในวรรคที่ ๙ และ ๑๐ นี้ เป็นทำนองห่างๆ ฟังเรียบง่าย มีการคิดซ้ำทำนองท้ายห้องที่ ๓๕ - ๓๖ เช่นเดียวกับทำนองหลักที่ผ่านๆมา มีวิธีการคิดกระทบสามสายเพื่อยืนยัน

จังหวะตกหลักของเพลงในครั้งที่ ๑๔ และครั้งที่ ๑๖ ส่วนการกระทบสามสายในครั้งที่ ๑๕ เป็นการดีดจังหวะยก มีการดีดกระทบสองสายในครั้งที่ ๑๕ และ ๑๗ มีการดีดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในท้ายครั้งที่ ๑๕, ๑๗ และครั้งที่ ๔๐ ด้วยส่วนครั้งที่ ๑๖ จะเป็นการดีดแบบตีนิ้วในจังหวะยกเพื่อแสดงถึงอารมณ์ของเพลงตามแบบฉบับของชาวลีซู

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงเยี่ย พู พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสายในเพลง เป็นจำนวน ครั้ง ๒๗ ดีดกระทบสองสาย เป็นจำนวน ๓ ครั้งและมีการดีดแบบตีนิ้วในเสียงที อีก ๒๕ ครั้งเพลงเยี่ย พู ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๑.๗ เพลงอำมร้าเสี่ยวเออะโนโนส่วย

--- ซ	- ซ ฟ ร	- ร - ฟ	- ฟ - ซ	--- ร	- ค - ร	- ท - ท	ด ร ฟ ค
--- ฟ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ค	- ท - ซ	- ร ฟ ซ	- ค - ท	ด ร ฟ ค	- ท - ซ

ประวัติเพลงอำมร้าเสี่ยวเออะโนโนส่วยเพลงนี้มีความหมายกล่าวถึงว่าลูกของแม่ ขอให้นอนหลับดี ๆ

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะ เพลงอำมร้าเสี่ยวเออะโนโนส่วย เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = ๑๖/๖๐$ (๑๖ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ Adagio ซึ่งมีความเร็วกว่า LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณะ

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงอำมร้าเสี่ยวเออะโนโนส่วย นี้ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๔ วรรค จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณะได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงอำมาเลียวเออะโนโนส่วย นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียง จะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ด ร x ฟ ซ x เพลงนี้จะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียงคือเสียง ที โด เร ฟา และ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ฟา

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงอำมาเลียวเออะโนโนส่วย นี้ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆ ดังนี้คือ

--- ซ	- ซ ฟ ร	- ร - ฟ	- ฟ - ซ
-------	---------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงอำมาเลียวเออะโนโนส่วย นี้

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
			ซ		ซ	Cm Cm	ซ
			ซ		ด	- ท - ท	ด
--- ซ	- ซ ฟ ร	- ร - ฟ	- ฟ - ซ	--- ร	- ร		ร ฟ
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	ซ		Cm ซ		ซ Cm	ซ	Cm ซ
	ซ		- ท - ซ		ด - ท	ซ	- ท - ซ
--- ฟ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ด	ร	- ร ฟ ซ		ด ร ฟ	- ซ

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหตุ เบ็ญชนะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซอป้อ เพลงอำมาเลียวเออะโนโนส่วย นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรค ดังนี้

เพลงอำมาเลียวเออะโนโนส่วย วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
			ซ		ซ	Cm Cm	ซ
			ซ		ด	- ท - ท	ด
--- ซ	- ซ ฟ ร	- ร - ฟ	- ฟ - ซ	--- ร	- ร		ร ฟ

เพลงอำมาเลียวอะโนโนส่วย นี้ในวรรคที่ ๑ และ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ ไม่ซับซ้อนโดยมีการคิดทำนองกระทบสามสายในจังหวะลูกตกของโน้ตห้องที่ ๔ และตีกระทบสองสายในจังหวะยกห้องที่ ๖ ส่วนห้องที่ ๘ เป็นการตีกระทบสองสายในจังหวะตก มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในห้องที่ ๗ แบบต่อเนื่อง ทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลง

เพลงอำมาเลียวอะโนโนส่วย วรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	ซ		ซ		ซ		ซ
	ซ		- ท -		- ค - ท		- ท -
--- ฟ	- ร ฟ ซ	- ซ ฟ ค	ร	- ร ฟ ซ		ค ร ฟ	-

เพลงอำมาเลียวอะโนโนส่วย นี้ในวรรคที่ ๓ และ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ ไม่ซับซ้อนโดยมีการคิดทำนองกระทบสามสายในจังหวะลูกตกของโน้ตห้องที่ ๑๐ , ๑๒ และ ๑๕ , ๑๖ และมีการตีกระทบสองสายในจังหวะยกห้องที่ ๑๔ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ที ในห้องที่ ๑๒ ๑๔ และ ๑๖ ทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ เพิ่มความสนุกสนานในอารมณ์เพลงและบ่งบอกถึงความเป็นชาวลิซุ

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงอำมาเลียวอะโนโนส่วย พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการตีสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสายในเพลง เป็นจำนวน ๕ ครั้ง ตีกระทบสองสาย เป็นจำนวน ๓ ครั้ง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที อีก ๓ ครั้ง เพลงอำมาเลียวอะโนโนส่วย ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบอึ่งเดี่ยวเดี่ยว พบว่าเพลงทั้ง ๗ เพลงของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไป สังกัดลักษณะที่พบในทั้ง ๗ เพลงนี้สามารถเขียนได้เขียนสังคีตลักษณะได้คือ ก/ สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ค ร x ฟ ซ x และพบว่าทุกเพลงจะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่างๆนั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการตีสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสาย ตีกระทบสองสาย และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงที

และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงซ้ำไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการ
เล่นซ้ำ

๔.๒ การวิเคราะห์ท่วงเพลงจากการเทียบเสียงแบบหล่วนเดียว

การตั้งเสียงแบบ “หล่วนเดียว” (เสียงต่ำ)

การตั้งเสียงแบบหล่วนเดียวเดี่ยวเริ่มต้นมาจากการตั้งสายแบบอึ่งเดี่ยวก่อน โดยที่ตำแหน่ง
สายนั้นจะปรับเปลี่ยนที่สายบนหรือสายอี่สะ ซึ่งเป็นสุดท้ายที่เหลือให้มีระดับเสียงเดียวกับสายล่าง
หรือสายอี่สะ ให้เป็นเสียงคู่ ๘ เพื่อใช้เป็นเสียงกระทบ

การตั้งเสียงแบบหล่วนเดียวตำแหน่งเสียงของสายเปล่าผู้วิจัยได้นำขลุ่ยเพียงออกมา
เทียบเสียงหาค่าตำแหน่งเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่ได้ตำแหน่งเสียงดังนี้

สายบน(อี่สะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เรต่ำ

สายกลาง(อี่มะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง ซอล

สายล่าง(อี่สะ) เทียบกับขลุ่ยเพียงออ ตรงกับเสียง เรสูง

๔.๒.๑ เพลงเผ่ไซ่หลี่ซู่เป่่าโจหะ

--- ซ	- รี่ - ซ	- รี่ ฟ ซ	- ซ - รี่	- ซ - รี่	- ซ - ซ	- รี่ ฟ ซ	- ซ - รี่
- ร - ร	- ล - ซ	- ร - ซ	- ซ - ร	- ร - ซ	- ล - ซ	- ล - ซ	- ซ - ร
- ร - ซ	- ซ - ร	- ร - ซ	- ซ - ร	- ร - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ร	- ซ - ร

ประวัติเพลงเผ่ไซ่หลี่ซู่เป่่าโจหะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึง เครื่องเทศต่างๆของ
ชาว ลีซู่ไม่ทราบถึงประวัติผู้แต่งได้อย่างแน่นอนว่าเพลงนี้ใครเป็นผู้แต่ง

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงเผ่ไซ่หลี่ซู่เป่่าโจหะ เป็นจังหวะซำปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะ
ได้เท่ากับ $M = 55/60$ (๕๕ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลง
นี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณะ

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงเผื่อหีซู่เป่จ้าโหยะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๓บรรทัด ๖ วรรค จำนวน ๒๔ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สังคีตลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสังคีตลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงเผื่อหีซู่เป่จ้าโหยะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๔ ในทางขวาคือเสียง เร ฟา ซอล ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงเผื่อหีซู่เป่จ้าโหยะ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงเผื่อหีซู่เป่จ้าโหยะ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
			Cm ริ		Cm	Cm	ริ
--- ซ	-ซ	ซ	-ซ ซ		-ฟ-ซ	ฟ ซ	-ซ ซ
	- ร	- ร ฟ	- ร	--- ร		- ร	ริ
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	ริ	Cm Cm	ริ		ริ	Cm	ริ
	- ล -ซ	- ซ	-ซ ซ	-ซ	- ล -ซ	- ล -ซ	-ซ ซ
- ร - ร		- ร	- ร	- ร			ริ
๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
			Cm ริ			ริ	ริ
- - - ซ	-ซ	- - - ซ	-ซ ซ	- - - ซ	-ซ-ซ	-ซ	ซ
	- ร		- ร			- ร	-ซ-ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียษะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซอป้อ เพลงเผ่ไช่หลี่ซู่แป๊ะจำโหยะ นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลงเผ่ไช่หลี่ซู่แป๊ะจำโหยะ วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
			C_m	\dot{r}		C_m	C_m
---	ซ	-ซ	ซ	-ซ	ซ	-ฟ-ซ	ฟซ
	-ร	-รฟ	-ซ	-ร	---	ร	-ซ

เพลงเผ่ไช่หลี่ซู่แป๊ะจำโหยะ นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดกระแทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๔ และ ๘ เพื่อยืนทำนองหลัก ไม่ใช้วิธีคิดกระแทบสองสาย แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล ในจังหวะยกห้องที่ ๔ และจังหวะตกในห้องที่ ๖ และ ๗ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ และมีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้วในห้องที่ ๘ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลื้ออีกแบบหนึ่งด้วย

เพลงเผ่ไช่หลี่ซู่แป๊ะจำโหยะ วรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	\dot{r}	C_m	C_m	\dot{r}		\dot{r}	C_m
	-ล-ซ	-ซ	-ซ	ซ	-ซ	-ล-ซ	-ล-ซ
-ร	-ร	-ร	-ร	-ร	-ร		-ซ

เพลงเผ่ไช่หลี่ซู่แป๊ะจำโหยะ นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดกระแทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๑๒ และ ๑๖ เพื่อยืนทำนองหลัก ไม่ใช้วิธีคิดกระแทบสองสาย แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล ในจังหวะยกห้องที่ ๑๒ และตีตีนิ้วจังหวะตกในห้องที่ ๑๑ และ ๑๕ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ และมีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้วในห้องที่ ๑๐ และ ๑๔ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลื้ออีกแบบหนึ่งด้วย

เพลงเผ่ไช่หลี่ซู่แป๊ะจำโหยะ วรรคที่ ๕ - ๖

๑๓	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
			C_m	ริ			ริ
- - - ซ	-ซ	- - - ซ	- ซ	ซ	- - - ซ	- ซ- ซ	- ซ
	-ริ			-ริ		- ริ	-ซ-ริ

เพลงเผ่ใช้หลักซุ่มเป้จำโหะ นี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ นี้ เป็นทำนองห่างๆเหมือนเดิม โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒๐ และ ๒๔ เพื่อยืนทำนองหลัก ไม่ใช่ วิธีตีกระทบสองสาย แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล ในจังหวะยกห้องที่ ๒๐ ซึ่งทำให้เกิดเสียง สั่นสะเทือนแบบสั้นๆและมีการใช้กลวิธีตีแบบรูดนิ้วในห้องที่ ๒๑ เพื่อเพิ่มความแปลกใน เสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลิซุอันเป็นลีลาเฉพาะของเพลงเผ่ใช้หลักซุ่มเป้จำโหะ นี้

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงเผ่ใช้หลักซุ่มเป้จำโหะ พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิด สายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสายในเพลง เป็นจำนวน ๖ ครั้ง มีการคิดแบบตี นิ้วในเสียงซอล อีก ๗ ครั้งและคิดแบบรูดสายอีก ๔ ครั้ง เพลงเผ่ใช้หลักซุ่มเป้จำโหะ ก็เป็นอีก เพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๒ เพลงอ้าคู่จ้อซูลี่โซพะ

- - - ริ	-ฟี่ซึซ	-ซ-ซ	-ริ -ริ	-ริ -ริ	-ฟี่ ซึ ซ	-ซ -ซ	-ซ -ริ
- ริ - ริ	-ซ ฟ ซ	- ล -ซ	-ซ- ริ	- - - ริ	- ฟ ซ ซ	-ซ - ริ	- ริ -ริ
- - - ซ	-ฟ-ซ	-ซ-ริ	-ซ-ริ	- - - ริ	-ฟ ซ ซ	-ซ - ริ	- ซ -ริ
- - - ริ	-ฟซซ	-ซ-ซ	-ซ-ริ	- - - ริ	-ซฟซ	-ซ-ซ	-ซ-ริ
- - - ซ	-ฟซซ	-ซ-ริ	-ริ-ริ	- - - ริ	-ซ ฟ ซ	-ฟ -ซ	- ซ -ริ

ประวัติเพลงอ้าคู่จ้อซูลี่โซพะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงคนที่ก่อไฟคือผู้ชายชาวลิซุ โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงอ้าคู่จ้อซูลี่โซพะ เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้ เท่ากับ $M = 52/60$ (๕๒ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคิตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงอ้าผู้จ้อชูหลีโซพะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๕ บรรทัด ๑๐ วรรค จำนวน ๔๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงอ้าผู้จ้อชูหลีโซพะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ช ด x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๔ ในทางขวาคือเสียง เร ฟา ซอล ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงอ้าผู้จ้อชูหลีโซพะ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

--- รั	- ฝัซุ	-ซ-ซ	- รั - รั
--------	--------	------	-----------

--- รั	- ฟ ซ ซ	-ซ - รั	- รั - รั
--------	---------	---------	-----------

- รั - รั	-ซ ฟ ซ	- ด -ซ	-ซ- รั
-----------	--------	--------	--------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงอ้าผู้จ้อชูหลีโซพะ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	⤴	๐	รั	รั	รั	⤴	รั
	ซุ	-ซ	ซ	ซ	ซ	-ซ -ซ	-ซ ซ
--- รั	- ฝัซุ	- รั	- รั	- รั	- ฝัซุ		- รั

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ร		◌	◌	◌	◌		◌
ช	-ช ฟ ช	-ล -ช	-ช+ช	ช -ช	ช	-ช	ช
- ร					- ร ฟ	- ร	

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	◌		◌	◌	◌	◌	◌
-ช	-ฟ-ช	-ช	-ช ช	ช	ช	-ช ช	-ช ช
- ร		- ร	ร	ร+ร	- ฟ ช	- ร	- ร

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
			◌			◌	◌
	ช	-ช-ช	ช		-ชฟช	-ช-ช	-ช ช
--- ร	-ฟช		-ช+ร	--- ร			ร

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
		◌	◌				◌
---ช	ช	-ช ช	ช		-ช ฟ ช	-ฟ -ช	-ช ช
	-รฟ	ร	ร+ร	--- ร			ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหฺลู เบี้ยพะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซออู้ เพลงอ้าผู้จ้อชูหฺลั้โชพะ นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลงอ้าผู้จ้อชูหฺลั้โชพะ วรรคที่ ๑ – ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	◌	◌	◌	◌		◌	◌
ช	-ช ช	-ช ช	ช	ช	ช	-ช-ช	-ช ช
--- ร	-ฟช	ร	ร+ร	ร+ร	-ฟ ช		ร

เพลง อ้าผู้จ้อชูหฺลั้โชพะนี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิด กระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๓ ๔ และ ๘ เพื่อยืนทำนองหลัก และมีการคิดกระทบ สามสายในจังหวะยกห้องที่ ๕ ไม่ใช้วิธีคิดกระทบสองสาย แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล ใน จังหวะยกห้องที่ ๓ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆและมีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้วในห้อง ที่ ๒ และห้องที่ ๗ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลีซุอีกแบบหนึ่งด้วย

เพลง อ้าต๋อจ้อซุหลี่โฆชะววรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ริ		◡	ริ	ริ	◡		ริ ริ
ช	-ช ฟ ช	-ล -ช	-ช+ช	ช -ช	ช	-ช	ช ช
-ร -ริ			ริ	ริ	-ร ฟ	-ร	-ริ -ริ

เพลง อ้าต๋อจ้อซุหลี่โฆชะนี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิด กระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๑๒ และ ๑๖ เพื่อยืนทำนองหลัก และมีการคิด กระทบสามสายในจังหวะยกห้องที่ ๑๑ และ ๑๖ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล ในจังหวะยกห้อง ที่ ๑๒ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ และมีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้วในห้องที่ ๑๑ และ ห้องที่ ๑๓ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลีซุอีกแบบหนึ่งด้วย

เพลง อ้าต๋อจ้อซุหลี่โฆชะววรรคที่ ๕ - ๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	◡		ริ	ริ	◡	ริ	ริ
-ช	-ฟ-ช	-ช	-ช ช	ช	ช	-ช ช	-ช ช
-ร		-ร	ริ	ริ ร	-ฟ ช	-ริ	-ริ

เพลง อ้าต๋อจ้อซุหลี่โฆชะนี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ นี้ เป็นทำนองยังคงเป็นห่างๆ โดย มี การคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒๐ ๒๑ และ ๒๔ เพื่อยืนทำนองหลัก และ มี การคิดกระทบสามสายในจังหวะยกห้องที่ ๒๑ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล ในจังหวะยกห้องที่ ๒๑ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ และมีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้วในห้องที่ ๑๘ และห้อง ที่ ๒๒ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลีซุอีกแบบหนึ่งด้วย

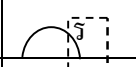
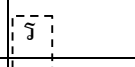

เพลง อ้าต๋อจ้อซุหลี่โฆชะววรรคที่ ๗ - ๘

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
			ริ			ริ	ริ
	ช	-ช-ช	ช		-ชฟช	-ช-ช	-ช ช
--- ร	-ฟช		-ชริ	---ร			ริ

เพลง อ้าต๋อจ้อซุหลี่โฆชะนี้ ในวรรคที่ ๗ และวรรคที่ ๘ นี้ เป็นทำนองยังคงเป็นห่างๆ โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒๘ และ ๓๒ เพื่อยืนทำนองหลัก มีการคิด แบบตีนิ้วในเสียง ซอล ในจังหวะยกห้องที่ ๓๑ และ ๓๒ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

และวรรคที่ ๗ และ ๘ นี้ไม่มีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้ว แต่ก็ยังคงฟังแล้วกลมกลืนกับทำนองต้น เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลิซูอีกแบบหนึ่งด้วย

เพลง อ้าตู้จื่อซุหลี่โซชะวรรคที่ ๕ - ๑๐

๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
							
---ซ	ซ	-ซ ซ	ซ		-ซ ฟ ซ	-ฟ -ซ	-ซ ซ
	-รฟ	-ริ	-ริ-ริ	---ร			-ริ

เพลง อ้าตู้จื่อซุหลี่โซชะนี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๑๐ นี้ เป็นทำนองยังคงเป็นห่างๆ เช่นเดิมโดย มีการคิดกระแทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๓๕ และ ๔๐ เพื่อยืนทำนองหลัก และมีการคิดกระแทบสามสายในจังหวะยกห้องที่ ๓๖ วรรคนี้ไม่ใช้การคิดแบบตีนิ้วในเสียง ซอล แต่มีการใช้กลวิธีคิดแบบรูดนิ้วในห้องที่ ๓๕ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลิซูอีกแบบหนึ่งด้วย

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการคิดกระแทบสามสายในเพลงอ้าตู้จื่อซุหลี่โซชะ เป็นจำนวน ๑๘ ครั้ง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลอีก ๕ ครั้ง มีการคิดรูดสายอีก ๗ ครั้ง เพลง อ้าตู้จื่อซุหลี่โซชะก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๓ เพลงหย่าไฟเว ไคหู่ฮั่ว

---ซ	-ซ ฟ ร	-ร -ซ	-ร ฟ ซ	-ซ-ร	-ซ ฟ ร	-ร ฟ ซ	-ร ฟ ซ
-ซฟซ	-ซ -ซ	-ซ -ซ	-ร ฟ ซ	-ซ-ร	-ร ฟ ร	ฟซ-ร	-ริ-ร
-ร ฟ ซ	-ซ-ร	ฟซ-ซ	-ซ-ร	-ร ฟ ร	-ซ ฟ ร		

ประวัติเพลงหย่าไฟเว ไคหู่ฮั่วเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงดอกฝิ่นที่มีสีแดง ชื่อเพลงนี้เกิดจากศัพท์ของชาวลิซูผสมกับคำศัพท์ของชาวจีนฮ่อ คำว่า หย่าไฟเว เป็นคำพูดของชาวลิซูแปลว่า ดอกฝิ่น ส่วนคำว่า หู่ฮั่วหรือหู่ควา เป็นคำจีนฮ่อแปลว่าสีแดง

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลง เป็นจังหวะช้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 52/60$ (๕๘ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคิตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงหย่าไฟเวไคหุ่งฮั่ว พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๓บรรทัด ๖ วรรค จำนวน ๒๔ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงหย่าไฟเวไคหุ่งฮั่ว นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๔ ในทางขวาคือเสียง เร ฟา ซอล ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงหย่าไฟเวไคหุ่งฮั่ว พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

- ร - ซ	- ร ฟ ซ
---------	---------

- ซ - ร	- ร ฟ ร
---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลง หย่าไฟเวไคหุ่งฮั่ว

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	C _w
		ริ	C _w C _w	- ร ฟ C _w	- ร	ริ	C _w	- ร ฟ
---	ซ	ซ	- ซ	ซ	- ซ	ซ	- ซ	ซ
	ซ ฟ	ริ	- ร		- ซ ฟ	ริ	- ร	

๕	Cw ๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ฟ ช		Cw	- ร ฟ	- ร		Cw- ร	- ร
- ช	- ช - ช	-ช - ช	ช	- ช	Cw	ช	
					- ร ฟ ร	ฟ	- ร
๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒		
- ร ฟ Cw	- ร	ฟ Cw	Cw - ร	- ร ฟ ร	ฟ ร		
ช	- ช	ช - ช	- ช		- ฌ		

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียษะนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซออู้ เพลงหย่าไฟเวไคหุ่งฮัว นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง หย่าไฟเวไคหุ่งฮัว วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	Cw
	ร	Cw Cw	- ร ฟ Cw	- ร	ร	Cw	- ร ฟ	
---	ช	- ช	ช	- ช	ช	- ช	ช	
	- ฌ ฟ	- ร			- ช ฟ	- ร		

เพลง หย่าไฟเวไคหุ่งฮัว นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒ และ ๖ เพื่อยื่นทำนองหลัก ไม่ใช่วิธีคิดกระทบสองสาย แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเร ในจังหวะยกห้องที่ ๓ และ ๗ คิดแบบตีนิ้วใน เสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๓ ๔ และ ๘ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

เพลง หย่าไฟเวไคหุ่งฮัววรรคที่ ๓ - ๔

๕	Cw ๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ฟ ช		Cw	- ร ฟ	- ร		Cw- ร	- ร
- ช	- ช - ช	-ช - ช	ช	- ช	Cw	ช	
					- ร ฟ ร	ฟ	- ร

เพลง หย่าไฟเวไคหุงฮัว นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ ต่อเนื่องจากวรรคที่ ๑ และ ๒ โดย ไม่มีการติดกระทบสามสายและวิธีติดกระทบสองสาย แต่มีการติดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๑๑ และ ๑๕ จังหวะตกเสียงซอลห้องที่ ๙ และเสียงเรในจังหวะตกห้องที่ ๑๔ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆ มีการติดแบบรูดสายในห้องที่ ๑๑ และห้องที่ ๑๕ เพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลีซุอีกแบบหนึ่งด้วย

เพลง หย่าไฟเวไคหุงฮัววรรคที่ ๕

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	
- ร ฟ C _w	ร	- ร	ฟ C _w	C _w - ร	- ร ฟ ร	ฟ ร
ซ	- ซ	ซ - ซ	- ซ		- ซ	

เพลง หย่าไฟเวไคหุงฮัว นี้ ในวรรคที่ ๕ นี้ เป็นทำนองห่างๆ ที่ต่อเนื่องจากวรรคต้น โดยไม่มีการติดกระทบสามสายและวิธีติดกระทบสองสายเช่นวรรคที่ ๓ และ ๔ แต่มีการติดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๒๐ และจังหวะตกห้องที่ ๑๗ และ ๑๙ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนแบบสั้นๆ มีการใช้กลวิธีติดแบบรูดสายในห้องที่ ๑๗ ขวไปห้องที่ ๑๘ พร้อมกับการติดตบสายด้วยเพิ่มความแปลกในเสียงเพลงและสื่อถึงอารมณ์เพลงของชาวลีซุอีกแบบหนึ่งด้วย

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการติดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการติดกระทบสามสายในเพลงหย่าไฟเวไคหุงฮัว เป็นจำนวน ๒ ครั้ง มีการติดแบบตีนิ้วในเสียงซอล ๑๐ ครั้งและเสียงเร อีก ๓ ครั้งเพลง มีการติดรูดสายอีก ๕ ครั้ง หย่าไฟเวไคหุงฮัวก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงซ้ำไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๔ เพลงเจ้เจ้เหย้าหน้าก็เออค่าอ้อโฮยะ

- ร ฟ ซ	- ร - ร	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ร - ร	- ร ฟ ซ	- ร - ร
ฟ ซ - ซ	- ร - ร	ฟ ซ - ร	- ซ - ร	ฟ ซ - ซ	- ร - ร	ฟ ซ - ซ	- ซ - ร
ฟ ซ - ซ	- ร - ร	ฟ ซ - ร	ฟ ซ - ซ	- ซ - ซ	- ร - ร	- ร ฟ ซ	- ร - ร
ฟ ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ร - ร	- ร ฟ ซ	- ร - ร		

ประวัติเพลงเจ้เจ้เหย้าหน้าก็เออค่าอ้อโฮยะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงพี่สาวดูแลหมาให้น้อยเพลงนี้ถ้าสาวชาวลีซุได้อินเพลงนี้ที่หน้าบ้านก็จะทราบว่ายายหนุ่มจะมาหาต้องไปดูแลจับหมาเอาไว้

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหะ เป็นจังหวะซ้าปานกลาง ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 52/60$ (52 จังหวะต่อ 60 นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๓บรรทัด ๖ วรรค จำนวน ๒๔ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางซวาคือ ฟ ซ ล x ด ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๓ ในทางซวาคือเสียง เร ฟา ซอล โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง เร

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหะ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

- ร ฟ ซ	- ร - ร
---------	---------

-ซ-ซ	-ร -ร
------	-------

ฟ ซ - ซ	- ร - ร
---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลง เจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหยะ

๑	C _w	๒		๓		๔		๕		๖		๗	C _w	๘	
	ริ	- ร - ร		C _w		C _w				- ร - ร		ริ		- ร - ร	
	ซ			- ซ - ซ		- ซ - ซ		- ซ - ซ				ซ			
- ร	ฟ	ริ										- ร	ฟ	- ริ	
๙		๑๐		๑๑		๑๒		๑๓		๑๔		๑๕		๑๖	
	C _w	- ร - ร		- ร		- ร						C _w			
	ฟ	ซ - ซ		ฟ	ซ	- ซ						ซ - ซ	- ซ		
								ฟ	ซ - ซ	- ร - ร		ฟ		- ร	
๑๗		๑๘		๑๙		๒๐		๒๑		๒๒		๒๓		๒๔	
	C _w			ริ		C _w						ริ		- ร - ร	
	ฟ	ซ - ซ		ฟ	ซ	ฟ	ซ - ซ	- ซ - ซ				ซ			
		- ร - ร		- ร	ริ					- ร - ร		- ร	ฟ	- ริ	
๒๕		๒๖		๒๗		๒๘		๒๙		๓๐					
	C _w			C _w		- ร - ร		ริ		- ร - ร					
	ฟ	ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ				ซ							
								- ร	ฟ	- ริ					

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาซานเตอะ (สรพงษ์) แซ่ลีนักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซอป้อ เพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหยะ นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง เจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหยะวรรคที่ ๑ - ๒

๑	C _w	๒		๓		๔		๕		๖		๗	C _w	๘	
	ริ	- ร - ร		C _w		C _w				- ร - ร		ริ		- ร - ร	
	ซ			- ซ - ซ		- ซ - ซ		- ซ - ซ				ซ			
- ร	ฟ	ริ										- ร	ฟ	- ริ	

เพลง เจ้เจ้เหยาอำนาจี้เถอก่าอ้อโหยะนี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการตีกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๑ และ ๗ ไม่ใช้วิธีตีกระทบสองสาย

แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๑๔ และ ๑๕ และคิดแบบตีนิ้วในจังหวะยกห้องที่ ๑๓ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ

เพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี่เถอก่าอ้อโหยะ วรรคที่ ๓ – ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
C _๓	- ร - ร	- ร	- ร			C _๓	
ฟ ซ - ซ		ฟ ซ	- ซ			ซ - ซ	- ซ
				ฟซ - ซ	- ร - ร	ฟ	- ร

เพลง เจ้เจ้เหยาอำนาจี่เถอก่าอ้อโหยะนี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย ไม่มีการคิดกระทบสามสาย ไม่ใช้วิธีคิดกระทบสองสาย แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๕ คิดแบบตีนิ้วในจังหวะยกห้องที่ ๑๕ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ ไม่มีการใช้กลวิธีการรูดสาย

เพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี่เถอก่าอ้อโหยะ วรรคที่ ๕ – ๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
C _๓			C _๓				- ร - ร
ฟ ซ - ซ		ฟ ซ	ฟ ซ - ซ	- ซ - ซ		ซ	
	- ร - ร	- ร			- ร - ร	- ร ฟ	

เพลง เจ้เจ้เหยาอำนาจี่เถอก่าอ้อโหยะนี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ นี้ เป็นทำนองห่างๆ แต่มีการกระตุกจังหวะในห้องที่ ๑๗ และ ๒๐ โดย มีการคิดกระทบสามสายในห้องที่ ๑๙ และ ๒๓ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๑๗ คิดแบบตีนิ้วในจังหวะยกห้องที่ ๒๐ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ ไม่มีการใช้กลวิธีการรูดสายในวรรคนี้

เพลงเจ้เจ้เหยาอำนาจี่เถอก่าอ้อโหยะ วรรคที่ ๗

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐
C _๓		C _๓	- ร - ร		- ร - ร
ฟ ซ - ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ		ซ	
				- ร ฟ	

เพลง เจ้เจ้เหยาอำนาจี่เถอก่าอ้อโหยะนี้ ในวรรคที่ ๗ นี้ เป็นทำนองห่างๆแต่มีการกระตุกจังหวะในห้องที่ ๒๕ โดยมีการคิดกระทบสามสายในห้องที่ ๒๙ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลใน

จังหวะตกห้องที่ ๒๕ และ ๒๖ ทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ ไม่มี การใช้กลวิธีการรูคสายในวรรคนี้และในวรรคนี้มีโน้ตเพลงเพียง ๖ ห้องเท่านั้นแล้วจึงบรรเลงกลับต้น

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสายในเพลง เจ้เจ้เหยาอ้าหน่าก็เถอก่าอ้อโหะเป็นจำนวน ๕ ครั้ง มีการดีดแบบตีนิ้วในเสียงซอล อีก ๑๐ ครั้ง เพลง เจ้เจ้เหยาอ้าหน่าก็เถอก่าอ้อโหะก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๕ เพลงเกอะเต๋อ โหะโหะ ปีสื่อโห๊ะ

- ซ ฟ ซ	- ซ - ร	- ซ- ซ	- ร - ร	- ร ฟ ซ	- ซ - ร	- ร - ร	- ร ฟ ซ
- ซ ฟ ซ	- ซ - ร	- ร - ร	- ร ฟ ซ	- ซ - ซ	- ร - ร	- ร ฟ ซ	- ซ - ร

ประวัติเพลงเกอะเต๋อ โหะโหะ ปีสื่อโห๊ะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงตัวหมัดและตัวเรือคักด เกอะเต๋อหรือ ก่าเต๋อ แปลว่าตัวหมัด ปีสื่อ แปลว่าตัวเรือคักด ดังนั้นเพลงนี้จึงบอกถึงลักษณะของธรรมชาติสีซุที่ปลูกบ้านติดดินและเลี้ยงสัตว์ทำให้ตัวหมัดและตัวเรือคักซึ่งอาศัยอยู่กับสัตว์นั้น ออกมากัดชายหนุ่มที่ไปนั่งคุยกับสาว

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงเผ่ไซ่หลี่ซุ่ยแป๊ะจ่าโหะ เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = ๕๐/๖๐$ (๕๐ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงเกอะเต๋อ โหะโหะ ปีสื่อโห๊ะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๔ วรรค จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปีสื่อโ๊ะะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๓ ในทางขวาคือเสียง เร ฟา ซอล โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปีสื่อโ๊ะะ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆ ดังนี้คือ

- ซ ฟ ซ	- ซ - ร
---------	---------

- ซ- ซ	- ร - ร
--------	---------

- ร ฟ ซ	- ซ - ร
---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปีสื่อโ๊ะะ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
ริ		ริ	- ร - ริ	- ร ฟ ริ	ซ		ซ
ซ	- ซ	- ซ - ซ	ซ		ซ	- ซ	ซ
- ร ฟ ริ	- ร				ริ	- ร	- ร ฟ
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ซ				ริ			ริ
- ซ - ซ	- ซ			ซ	- ซ - ซ		ซ
ฟ	- ร	- ร - ร	- ร ฟ ริ			- ร - ร	- ร ฟ ริ

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาชานเตอะแซลลี นักดนตรีหมู่บ้านปางสา ได้ใช้ในการบรรเลงซอป้อ เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปีสื่อโ๊ะะ นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง เกอะเต๋อ โยะโยะ ปี่สือโง๊ะ วรรคที่ ๑

๑	Cw	๒	๓	๔
ร			ว	- ร ว
ช	- ช	- ช-ช	ช	
- ร ฟ	- ร			

เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปี่สือโง๊ะ นี้ ในวรรคที่ ๑ นี้ เปิดด้วยทำนองกระดุกหลังและต่อด้วยห่างๆ โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๑ มีการคิดกระทบสองสายในจังหวะตกของห้องที่ ๓ และ ๔ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๑ คิดแบบตีนิ้วซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปี่สือโง๊ะ วรรคที่ ๒

๕	๖	๗	๘
- ร ฟ	ร	Cw	Cw
ช	- ช		ช
ร	- ร	- ร-ร	- ร ฟ

เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปี่สือโง๊ะ นี้ ในวรรคที่ ๒ นี้ ก็เปิดด้วยทำนองกระดุกหลังและต่อด้วยห่างๆ เช่นวรรคที่ ๑แต่ปิดหลังด้วยการกระดุกทำนองในห้องที่ ๘ มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๕ ไม่มีการคิดกระทบสองแต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๖ และคิดแบบตีนิ้วในจังหวะตกห้องที่ ๘ คิดแบบตีนิ้วทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ อันเป็นสัญลักษณ์ของเสียงเพลงจากซื่อป้อ

เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปี่สือโง๊ะ วรรคที่ ๓

๙	๑๐	๑๑	๑๒
Cw			ร
- ช ช	- ช		ช
ฟ	- ร	- ร-ร	- ร ฟ

เพลงเกอะเต๋อ โยะโยะ ปี่สือโง๊ะ นี้ ในวรรคที่ ๓ นี้ ก็เปิดด้วยทำนองกระดุกหลังและต่อด้วยห่างๆ เช่นวรรคที่ ๑และ ๒และปิดหลังด้วยการกระดุกทำนองในห้องที่ ๑๒เช่นเดียวกับวรรคที่ ๒ มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๑๒ ไม่มีการคิดกระทบสองแต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๙ ให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆอันเป็นสัญลักษณ์ของเสียงเพลงจากซื่อป้อ

เพลงเกอะเต๋อ โยะ โยะ ปีสื่อโ๊ะะ วรรคที่ ๔

๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
		ริ	
- ซ - ซ		ซ	- ซ
	- ร - ร	- ร ฟ ริ	- ร

เพลงเกอะเต๋อ โยะ โยะ ปีสื่อโ๊ะะ นี้ ในวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ มีการกระตุกทำนองในห้องที่ ๑๕ เช่นและใช้วิธีการคิดกระหนบสามสายในจังหวะด้วย ไม่มีการคิดกระหนบสองสายหรือการคิดแบบตีนิ้วในวรรคที่ ๔ นี้ โน้ตลงจบด้วยเสียงเร อันเป็นเสียงที่ใช้ขึ้นเพลงทำให้ฟังแล้วจบแบบคลี่คลาย

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการคิดกระหนบสามสายในเพลง เกอะเต๋อ โยะ โยะ ปีสื่อโ๊ะะ เป็นจำนวน ๔ ครั้ง คิดกระหนบสองสาย เป็นจำนวน ๒ ครั้งและมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลอีก ๔ ครั้งเพลงเกอะเต๋อ โยะ โยะ ปีสื่อโ๊ะะ ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๖ เพลงเจี๊ยะ ซาโกะ โกะะ เจี๊ยะซาโก๊ะ

- ร ฟ ร	- ซ - ซ	- ร ฟ ร	- ร - ร	- ร ฟ ร	ฟซ-ซ	- ล - ซ	- ร - ร
- ร ฟ ซ	ฟซ - ซ	- ล - ซ	- ร - ร	- ร ฟ ซ	ฟซ-ซ	- ล - ซ	- ร - ร
- ล - ล	ลล ซฟ	- ซ - -	- ร - -	- ล - ล	ลล ซฟ	- ซ - -	- ร - -
- ล - ล	ลล ซฟ	- ร - -	- ร - -	- ล - ล	ลล ซฟ	- ซ - -	- ร - ร
ฟซ - -	- ร - ร	ฟซ - -	- ร - ร	ฟซ - ร	ฟล-ซ	- ร - ซ	- ร - -

ประวัติเพลงเจี๊ยะซาโกะ โกะะ เจี๊ยะซาโก๊ะ เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึง พี่สาวชาวลิซุคนที่ ๓ ซึ่งมีลักษณะตัวพิการหลังค่อม

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงเจี๊ยะซาโกะ โกะะ เจี๊ยะซาโก๊ะ เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 52/60$ (๕๒ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคิตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๕ บรรทัด ๑๐ วรรค จำนวน ๔๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๔ ในทางขวาคือเสียง ฟา ซอล ลา และเร โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง เร

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆ ดังนี้คือ

- ร ฟ ร	- ซ - ซ	- ร ฟ ร	- ร - ร
---------	---------	---------	---------

- ร ฟ ซ	ฟ ซ - ซ	- ล - ซ	- ร - ร
---------	---------	---------	---------

- ล - ล	ล ล ซ ฟ	- ซ - -	- ร - -
---------	---------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	C ^w		- ร - ร	- ร ฟ ร	ฟ		- ร ร ร
	- ซ - ซ				ซ-ซ	- ล - ซ	ซ
- ร ฟ ร		- ร ฟ ร					ร

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
-ร ฟ	ฟ Cw	∩	-ร -ร	-ร ฟ Cw	ฟ	∩	-ร -ร
ช	ช -ช	-ล -ช		ช	ช-ช	-ล -ช	ช
							ร
๑๗	๑๘	๑๙	๒๐ Cw	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
		∩	ร		∩		ร
-ล -ล	ลล ชฟ	-ช -	ช	-ล -ล	ลล ชฟ	-ช -	ช
			ร -				ร -
๒๕	๒๖	๒๗ Cw	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
		∩	ร -			∩	ร
-ล -ล	ลล ชฟ		ช	-ล -ล	ลล ชฟ	Cw	ช
			ร -			-ช -	-ร -ร
๓๓ Cw	๓๔	๓๕ Cw	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
ร		ร		Cw			
ฟ ช -		ฟ ช -		ฟช	ฟล-ช	-ช	
ร	-ร -ร	ร	-ร -ร	-ร		-ร	-ร -

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหุ เบียดะ นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซออู้ เพลง เจ็ยะซาโกะโกะ เจ็ยะซาโก๊ะนี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลงเจ็ยะซาโกะโกะ เจ็ยะซาโก๊ะ วรรคที่ ๑-๒

๑	๒	๓	๔	๕ Cw	๖	๗	๘ Cw
	Cw		-ร -ร	-ร ฟ ร	ฟ	∩	-ร -ร
	-ช -ช				ช-ช	-ล -ช	ช
-ร ฟ ร		-ร ฟ ร					ร

เพลง เจ็ยะซาโกะโกะ เจ็ยะซาโก๊ะ นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองต่างๆ โดยมีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๘ แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๒ ๔ และ ๘ มีการคิดแบบรูดสายในห้องที่ ๗ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ ฟังแปลกหู

เพลง เจียะซาโกะโกะ เจียะซาโกะ วรรคที่ ๓ – ๔

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
-ร ฟ	ฟ C _w	⤴	-ร -ร	-ร ฟ C _w	ฟ	⤴	-ร -ร [~]
ช	ช - ช	- ล - ช		ช	ช-ช	- ล - ช	ช [~]
							ร [~]

เพลง เจียะซาโกะโกะ เจียะซาโกะ นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองที่ซ้ำกัน โดย มีการติดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๑๖ แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๑๐แต่คิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๑๓ มีการคิดแบบรูดสายในห้องที่ ๑๑และ ๑๕ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆฟังแปลกหู

เพลงเจียะซาโกะโกะ เจียะซาโกะ วรรคที่ ๕ – ๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐ C _w	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
	⤴		ร [~]		⤴		ร [~]
- ล - ล	ลล ชฟ	- ช - -	ช [~]	- ล - ล	ลล ชฟ	- ช - -	ช [~]
			ร [~] -				ร [~] -

เพลง เจียะซาโกะโกะ เจียะซาโกะ นี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ นี้ เป็นทำนองที่ซ้ำกัน ในระหว่างวรรคโดย มีการติดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒๐และ ๒๔ แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๒๐ มีการคิดแบบรูดสายในห้องที่ ๑๘-๑๙ และ ๒๒- ๒๓ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบค่อนข้างไม่สั้นไม่ยาวนานักฟังแปลกหูกว่าทำนองเพลงแบบอื่นๆที่ได้พบมา

เพลง เจียะซาโกะโกะ เจียะซาโกะ วรรคที่ ๗ – ๘

๒๕	๒๖	๒๗ C _w	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
	⤴	- ร - -	ร [~]		⤴		ร [~]
- ล - ล	ลล ชฟ		ช [~]	- ล - ล	ลล ชฟ	C _w	ช [~]
			ร [~] -			- ช - -	- ร - ร [~]

เพลง เจียะซาโกะโกะ เจียะซาโกะ นี้ ในวรรคที่ ๗นี้จะมีลักษณะเป็นลูกขี้ดกับวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ ส่วนวนเพลงล้อเลียนแต่เปลี่ยนเสียงลูกตกในห้องที่ ๒๗ และวรรคที่ ๘ เป็นทำนองที่ซ้ำกับวรรคที่ ๕และ ๖ โดย มีการติดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๓๒และ ติดกระทบสามสายที่จังหวะยกของห้องที่ ๒๘ แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเร ในจังหวะยกห้องที่ ๒๗ มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๓๑ มีการคิดแบบรูดสายในห้องที่ ๒๖-๑๒๗

และ ๓๐- ๓๑ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบค่อนข้างไม่สั้น ไม่ยาวนานฟังแปลกหูกว่าทำนองเพลงแบบอื่นๆที่ได้พบมา

เพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ วรรคที่ ๘- ๑๐

๓๓C๓	๓๔	๓๕C๓	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐
ร		ร		C๓			
ฟช- -		ฟช- -		ฟช	ฟล-ช	-ช	
ร	- ร- ร	ร	- ร- ร	- ร		- ร	- ร--

เพลง เจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ นี้ ในวรรคที่ ๘-๑๐ นี้จะมีลักษณะเป็นการทอนลูกลงมา มีการบรรเลงซ้ำกันในห้องที่ ๓๓- ๓๔ และ ๓๕-๓๖ มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะยกของ โน้ตห้องที่ ๓๓และ๓๕ แต่มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลเดียวกับที่ตีกระทบสามสาย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๓๗ แต่ไม่มีมีการคิดแบบรูดสายในวรรคนี้และเสียงจบของเพลงนี้คือเสียงเร เช่นเดียวกับเสียงขึ้นเพลงทำให้ฟังแล้วจบแบบคลี่คลาย

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการตีตสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสายในเพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ เป็นจำนวน ๘ ครั้ง ไม่มี การตีกระทบสองสาย และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอล อีก ๘ ครั้ง เสียงเร ๓ ครั้งการตีรูดสาย อีก ๗ ครั้ง เพลงเจี๊ยะซาโกะโกะ เจี๊ยะซาโก๊ะ ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะ เป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงซ้ำไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๓ เพลงไลจีลีซัง ไลลีซังโลโหมซัง

--- ร	-ช ฟ ร	- ด - ร	- ช ฟ ร	--- ร	-ช ฟ ด	- ร ี ฟ ช	- ฟ - ร
--- ช	- ช - ช	- ช - ช	- ฟ - ร	--- ช	- ช - ช	- ช - ช	- ฟ - ร
- ร ฟ ช	- ช - ช	- ช - ช	- ฟ - ร				

ประวัติเพลงไลจีลีซัง ไลลีซังโลโหมซัง เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงหมู่บ้านชาวลิซูในอดีตที่เมืองจีน

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงโลจีลีซัง โลลีซังโลโหมซัง เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 56/60$ (56 จังหวะต่อ 60 นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคิตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงโลจีลีซัง โลลีซังโลโหมซัง พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ครึ่ง ๕ วรรค ครึ่ง จำนวน ๒๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้คือ

ก/

สังคิตลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสังคิตลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงโลจีลีซัง โลลีซังโลโหมซัง นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะอยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ซ ล x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๔ ในทางขวาคือเสียง ซอล ฟา โด และเร โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลง โลจีลีซัง โลลีซังโลโหมซัง พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆ ดังนี้คือ

--- ร	-ซ ฟ ร	- ค - ร	- ซ ฟ ร
-------	--------	---------	---------

--- ร	-ซ ฟ ค	- ร ี ฟ ซ	- ฟ - ร
-------	--------	-----------	---------

--- ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ฟ - ร
-------	---------	---------	---------

- ร ฟ ซ	- ซ - ซ	- ซ - ซ	- ฟ - ร
---------	---------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลง โลกีสี่ซัง โลกีสัง โลกโหม่งซัง

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
		C _w				C _w	
		- ค			ค	ช	
--- ร	-ช ฟ ร	- ร	-ช ฟ ร	--- ร	-ช ฟ	- ร ี ฟ	- ฟ - ร

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
C _w				C _w			
	ช	ช			ช	ช	
--- ช	-ช -ช	-ช -ช	- ฟ - ร	--- ช	-ช -ช	-ช -ช	- ฟ - ร

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐
	C _w		
	ช	ช	
- ร ฟ ช	-ช -ช	-ช -ช	- ฟ - ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาชานเดอะ แซ่ลี นักดนตรีหมู่บ้านปางสา ได้ ใช้ในการบรรเลงซื่อป้อ เพลง โลกีสี่ซัง โลกีสัง โลกโหม่งซัง นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง โลกีสี่ซัง โลกีสัง โลกโหม่งซัง วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
		C _w				C _w	
		- ค			ค	ช	
--- ร	-ช ฟ ร	- ร	-ช ฟ ร	--- ร	-ช ฟ	- ร ี ฟ	- ฟ - ร

เพลง โลกีสี่ซัง โลกีสัง โลกโหม่งซัง นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดยมีการคิดกระตุกทำนองในห้องที่ ๒ ๔ ๖ และ ๘ ไม่มีการคิดกระทุบสามสาย แต่การคิดแบบนี้ในห้องที่ ๓ และห้องที่ ๗ การคิดแบบรูดสายไม่ปรากฏอยู่ในเพลงวรรคนี้เลยเป็นการคิดไม่มีลูกเล่นอะไรซึ่งอาจจะแสดงถึงความเรียบง่ายของชาวลิซุ

เพลง ไฉจี้ซัง ไฉลี้ซังโลโหม่ซัง วรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
C _w				C _w			
	ซ	ซ			ซ	ซ	
--- ซ	-ซ-ซ	-ซ-ซ	- ฟ - ร	--- ซ	-ซ-ซ	-ซ-ซ	- ฟ - ร

เพลง ไฉจี้ซัง ไฉลี้ซังโลโหม่ซัง นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นการคิดซ้ำทำนองมีการติดกระทบสองสายในห้องที่ ๑๐ ๑๑ ๑๔ และ ๑๕ หรือการคิดแบบตีนิ้วในจังหวะยกห้องที่ ๕ และ ๑๓

เพลง ไฉจี้ซัง ไฉลี้ซังโลโหม่ซัง วรรคที่ ๕

๑๓	๑๔	๑๕	๒๐
	C _w		
	ซ	ซ	
- ร ฟ ซ	-ซ-ซ	-ซ-ซ	- ฟ - ร

เพลง ไฉจี้ซัง ไฉลี้ซังโลโหม่ซัง นี้ ในวรรคที่ ๕ นี้ เป็นการคิดในทำนองย้อนกลับมีการติดกระทบสองสายในห้องที่ ๑๔ และ ๑๕ หรือการคิดแบบตีนิ้วในจังหวะยกห้องที่ ๑๔ เพลงนี้จบลงด้วยเสียง เร ซึ่งเป็นเสียงเดียวกันกลับเสียงที่ขึ้นต้นเพลงทำให้จบแบบคลี่คลาย

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการติดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการติดกระทบสองสายในเพลง ไฉจี้ซัง ไฉลี้ซังโลโหม่ซัง เป็นจำนวน ๖ ครั้ง และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลอีก ๕ ครั้งเพลง ไฉจี้ซัง ไฉลี้ซังโลโหม่ซัง ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๘ เพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห้ว ฮัว

--- ริ	- ล - ล	- ร - ซ	- ริ ฟ ซ	--- ริ	- ล - ล	- ริ - ซ	- ฟ - ซ
--- ซ	- ฟ - ซ	-ซ ซ ซ	- ฟ - ร	- ซ - ล	ซ ฟ - ซ	- ซ ซ ล	ซ ฟ - ร
--- ล	- ล ล ล	ซ ฟ - ซ	- ซ - ร	--- ล	- ล ล ล	ซ ฟ - ซ	- ซ - ร
--- ซ	- ฟ - ซ	- ซ - ซ	- ล ซ ร	--- ซ	- ฟ - ล	- ซ - ซ	- ซ - ร

ประวัติเพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห้ว ฮัว เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงผู้หญิงสาวชาวลิซูแบกตะกร้าไปหาผัก

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮัว เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 55/60$ (55 จังหวะต่อ 1 นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮัว พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๔ บรรทัด ๘ วรรค จำนวน ๓๒ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮัว นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา ฟ ซ ล x ด ร x เพลงนี้จะใช้เสียงเพียง ๔ ในทางขวาคือเสียง ซอล ฟา โด และเร โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮัว พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

--- รี่	- ล - ล	- ร - ซ	- รุ ฟ ซ
---------	---------	---------	----------

--- ซ	- ฟ - ซ	- ซ ซ ซ	- ฟ - ร
-------	---------	---------	---------

--- ล	- ล ล ล	ซ ฟ - ซ	- ซ - ร
-------	---------	---------	---------

---ช	-ฟ-ล	-ช-ช	-ช-ร
------	------	------	------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห้ว ฮัว

๑	๒	๓C _w	๔	๕	๖	๗	๘
		-ร-ช		ริ		-ช	-ฟ-ช
	-ล-ล		C _w	ช	-ล-ล		
---ริ			-ริ ฟ ช	---ริ		-ริ	
๙ C _w	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
---ช	-ฟ-ช	-ชชช	-ฟ-ริ	-ช-ล	ชฟ-ช	-ชชล	ชฟ-ริ
			ช				ช
			ริ				ริ
๑๗	๑๘	๑๙ C _w	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
		ชฟ-ช	ริ			ชฟ-ช	ริ
---ล	-ลลล		-ชช	---ล	-ลลล		ช
			ริ				-ช-ริ
๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
			ริ				ริ
---ช	-ฟ-ช	-ช-ช	-ลชช	---ช	-ฟ-ล	-ช-ช	-ชช
			ริ				ริ

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียงผะ นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซ็อบือ เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห้ว ฮัว นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห้ว ฮัว วรรคที่ ๑-๒

๑	๒	๓C _w	๔	๕	๖	๗	๘
		-ร-ช		ริ		-ช	-ฟ-ช
	-ล-ล		C _w	ช	-ล-ล		
---ริ			-ริ ฟ ช	---ริ		-ริ	

เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๕ แต่มีการคิดแบบตี นิ้วในเสียงเรในจังหวะยกห้องที่ ๓ และ ๔ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ

เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว วรรคที่ ๓ - ๔

๕	C ^m ๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
--- ซ	- ฟ - ซ	- ซ ซ ซ	- ฟ - ริ	- ซ - ล	ซ ฟ - ซ	- ซ ซ ล	ซ ฟ - ริ
			ซ				ซ
			- ริ				- ริ

เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองมีการกระตุกจังหวะบ้างในห้องที่ ๑๔ และ ๑๖ โดย มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะ ตกของโน้ตห้องที่ ๑๒ และ ๑๖ แต่มีการคิดแบบตี นิ้วในเสียงซอล ในจังหวะตกห้องที่ ๕ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ และในวรรคนี้เองจะดำเนินทำนองไปทางเสียงสายต่ำ

เพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว วรรคที่ ๕ - ๖

๑๗	๑๘	๑๙	C ^m ๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	C ^m ๒๔
		ซ ฟ - ซ	ริ			ซ ฟ - ซ	ริ
--- ล	- ล ล ล		- ซ ซ	--- ล	- ล ล ล		ซ
			- ริ				- ซ - ริ

เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว นี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ นี้ เป็นการคิดซ้ำ ทำนอง มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒๐ และ ๒๔ มีการคิดแบบตี นิ้วในเสียงซอล ในจังหวะตกห้องที่ ๑๙ และ ๒๓ ใช้วิธีการคิดรูดสายในห้องที่ ๑๙-๒๐ และ ๒๓-๒๔ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ แปลกๆ

เพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว วรรคที่ ๗ - ๘

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
			ริ				ริ
--- ซ	- ฟ - ซ	- ซ - ซ	- ล ซ ซ	--- ซ	- ฟ - ล	- ซ - ซ	- ซ ซ
			- ริ				- ริ

เพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว นี้ ในวรรคที่ ๗ และวรรคที่ ๘ นี้ เป็นการคิดลือ ทำนองแต่มีการเปลี่ยนลูกตกในห้องที่ ๒๗ เสียงซอล เป็นห้องที่ ๓๐ เป็นเสียง ลา มีการคิดกระทบสามสายในจังหวะตกของโน้ตห้องที่ ๒๘ และ ๓๒ ไม่มีการคิดแบบตี นิ้ว ซึ่งทำให้

เกิดเสียงสั้นสะท้อนแบบสั้นๆ แปรทูลเพลงนี้เสียงขึ้นและเสียงจบคือเสียงเร ทำให้จบแบบสมบูรณ์ ฟังแล้วคลี่คลาย

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสายในเพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว เป็นจำนวน ๘ ครั้ง และมีการดีดแบบตีนิ้วในเสียงเร ๒ ครั้งและเสียงซอลอีก ๑ มีการดีดรูคสายอีก ๑ ครั้ง ครั้นเพลงกำ ทู แม่ ต้า มา โห่ว ฮั่ว กา ทู แม่ ต้า ลือ โห่ว ฮั่ว ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๕ เพลง หยี โคะ จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง

- ร ฟ ร	- ค - ร	ฟ ร - ค	- ร - ร	- ฟ ซู่ ซู่	- ล - ล	- ซ - ซ	- ร --
- ร - ร	ฟ ค - ร	ฟ ซ - ฟ	- ซ - ซู่	- ร - ฟ	ซ ร - ซ	- ร ฟ ซ	- ร --

ประวัติเพลง หยี โคะ จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงไม้ฝៃลำหนึ่งมีขนาดความยาวเท่ากับ ๑ วาครึ่ง

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงหยี โคะ จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 62/60$ (62 จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงหยี โคะ จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๔ วรรค จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียง จะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางชาว ฟ ซ ล x ด ร x เพลงนี้จะใช้เสียงครบทั้ง ๕ เสียง ในทางชาวคือเสียง ฟา ซอล ลา โด และเร โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆ ดังนี้คือ

- ร ฟ ร	- ด - ร	ฟ ร - ด	- ร - ร
---------	---------	---------	---------

- ฟ ซู ซู	- ล - ล	- ซ - ซ	- ร --
-----------	---------	---------	--------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	- ด	- ด				- ซ - ซ	
- ร ฟ ร	- ร	ฟ ร	- ร - ร	- ฟ ซู ร	- ล - ล		- ร --
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
		ฟ ซ - ฟ					
			- ซ - ซ		ซ - ซ	ซ	
- ร - ร	ฟ ด - ร			- ร - ฟ	ร	- ร ฟ	

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียผะ นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ ใช้ในการบรรเลงซอป้อ เพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง นี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรค ดังนี้

เพลง หิ โค จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔
	- ด	- ด	
- ร ฟ ร	- ร	ฟ ร	- ร - ร

เพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปัง นี้ ในวรรคที่ ๑ นี้ เป็นกระดุกแบบห่างๆ โดย ไม่มีการคิด กระทบสามสาย แต่มีการคิดแบบรูดสายในห้องที่ ๒ และห้อง๓- ๔ ซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือน แบบเป็นเอกลักษณ์ของชาวลีซู

เพลง หิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปังวรรคที่ ๒

๕	๖	๗	๘
ริ		๐	
ซู	-ล- ล	-ซ-ซ	
-ฟ ริ			-ริ --

เพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปัง นี้ ในวรรคที่ ๒ นี้ เป็นแบบห่างๆต่อเนื่องมาจากวรรคที่ ๑ โดย มีการคิดกระทบสามสายที่จังหวะตกห้องที่ ๕ มีการคิดแบบรูดนิ้วในจังหวะยกของห้องที่ ๗ และ จบลงด้วยจังหวะยก ทำให้รู้สึกว่าการเพลงจะต้องมีต่อ

เพลง หิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปังวรรคที่ ๓

๙	๑๐	๑๑	๑๒
		ฟซ - ฟ	๐
	∩		-ซ - ซ
- ร - ร	ฟ ค-ร		

เพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปัง นี้ ในวรรคที่ ๓ นี้ ทำนองเป็นแบบห่างๆผสมกับมีทำนอง กระดุกหน้าถึง ๒ห้องคือห้องที่ ๑๐และ ๑๑ มีการคิดรูดสายในห้องที่ ๑๐ และมีการคิดแบบรูดนิ้ว ในจังหวะตกของห้องที่ ๑๒ ทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

เพลง หิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปังวรรคที่ ๔

๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	๐		ริ
	ซ - ซ	ซ	ซู
- ร - ฟ	ร	- ร ฟ	-ริ-

เพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไฝ่ ปัง นี้ ในวรรคที่ ๔ นี้ทำนอง เป็นแบบผสมเช่นเดียวกับวรรคที่ ๓ มีการคิดรูดสายในห้องที่ ๑๐ และมีการคิดแบบรูดนิ้วในจังหวะยกของห้องที่ ๑๔ ทำให้เกิดเสียง สั้นสะเทือนแบบสั้นๆ และมีการคิดกระทบสามสายในจังหวะยกของห้องที่๑๖ ซึ่งเพลงนี้มีเสียงขึ้น และจบเสียงเดียวกันคือเสียงเร

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสายในเพลงหิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไผ่ ปิง เป็นจำนวน ๒ ครั้ง และมีการดีดแบบตีนิ้วในเสียงซอลอีก ๓ ครั้ง มีการดีดแบบรูดสาย อีก ๓ ครั้ง เพลง หิ โค จู๋ จื่อ ซัง ไผ่ ปิง ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๒.๑๐ เพลง เพี้ย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ

--- ร	- ร - ร	ฟช - ซ	- ร - ร	ฟร ฟช	- ล - ล	- ร ฟช	- ร - ร
- ร - ล	ซฟ - ซ	- ซ - ฟ	- ร - ร	- ร - ล	- ล - ซ	ฟช - ร	- ร - ร
- ซ - ร	ฟช - ซ	- ร - ร	ฟร - ซ	- ซ - ร	ฟช - ซ	- ร - ล	- ซ - ซ
- ซ - ฟ	- ร - ฟ	- ร - ร	- ล - ซ	- ฟ - ร	- ร - ร		

ประวัติเพลง เพี้ย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ เป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึง สมัยก่อนมีตะกร้าสานเป็นพาน ไปขอข้าว ขอกับข้าวกิน

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงเพี้ย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 63/60$ (๖๓ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงเพี้ย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๔บรรทัด ๘วรรคครึ่ง จำนวน ๓๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงเพีย ชื่อ ลู ลุย จา เต้ จะ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียง จะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางชาว ฟ ช ล x ค ร x เพลงนี้จะใช้เสียงแค่ ๔ เสียง ในทางขวาคือเสียง ฟา ซอล ลา และ เร โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลง พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงเพีย ชื่อ ลู ลุย จา เต้ จะ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
Cw	Cw						Cw
		ซ - ซ		ฟร ฟ ซ	- ล - ล	ซ	
--- ร	- ร - ร	ฟ	- ร - ร			- ร ฟ	- ร - ร

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	Cw		ร		Cw		
			ซ		- ซ		
- ร - ล	ซฟ - ซ	- ซ - ฟ	- ร - ร	- ร - ล	- ล	ฟ ซ - ร	- ร - ร

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
Cw				Cw			ร
- ซ			- ซ	- ซ			ซ - ซ
- ร	ฟ ซ - ซ	- ร - ร	ฟ ร	- ร	ฟ ซ - ซ	- ร - ล	ร

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐
	Cw	ร			ร
- ซ		ซ	- ล - ซ		ซ
- ฟ	- ร - ฟ	- ร - ร		- ฟ - ร	- ร - ร

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียชะ นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซ็อบือ เพลงเพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะนี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลงเพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
Cw	Cw						Cw
		ซ - ซ		ฟร ฟ ซ	- ล - ล	ซ	
--- ร	- ร - ร	ฟ	- ร - ร			- ร ฟ	- ร - ร

เพลง เพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเรในจังหวะยกห้องที่ ๒ และ ๘ โดย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเรในจังหวะตกห้องที่ ๑ และโดย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๔ พร้อมกับการคิดรูตสายในห้องที่ ๔ ด้วยซึ่งทำให้เกิดเสียงสั้นสะเทือนแบบสั้นๆ

เพลงเพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ วรรคที่ ๓ - ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	Cw				Cw		
	- ซ	- ซ			- ซ	ซ	
- ร - ล	ซฟ	- ฟ	- ร - ร	- ร - ล	- ล	ฟ - ร	- ร - ร

เพลง เพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะตกห้องที่ ๑๐ และ ๑๔ โดย มีการคิดแบบกระทบสามสายในห้องที่ ๑๒ ในจังหวะตก

เพลง เพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ วรรคที่ ๕ - ๖

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
Cw		ร		Cw			
- ซ	ซ - ซ		- ซ	- ซ	ซ - ซ		
- ร	ฟ	- ร - ร	ฟร	- ร	ฟ	- ร - ล	

เพลง เพีย ชื่อ ลู๊ ลุย จา เต๋ จะ นี้ ในวรรคที่ ๕ และวรรคที่ ๖ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงซอลในจังหวะยกห้องที่ ๒๑ และคิดแบบตีนิ้วในเสียงเรในจังหวะตกห้องที่ ๑๗ โดย มีการคิดแบบกระทบสามสายในห้องที่ ๒๔ ในจังหวะยก มีการคิดรูตสายในห้องที่ ๑๘ และ ๒๒ ทำให้เกิดเสียงที่แตกต่างจากการแบบธรรมดา

เพลง เพ็ญ ชื่อ ลู ลุย จา เค จะ วรรคที่ ๓

๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐
	๐๓	ร			ร
- ซ		ซ	- ล - ซ		ซ
- ฟ	- ร - ฟ	ร		- ฟ - ร	- ร - ร

เพลง เพ็ญ ชื่อ ลู ลุย จา เค จะ นี้ ในวรรคที่ ๓ นี้ เป็นทำนองห่างๆ โดย มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเร ในจังหวะยกห้องที่ ๒๖ มีการคิดแบบกระทบสามสายในห้องที่ ๒๗ ในจังหวะยกและในจังหวะตกห้องที่ ๓๐ เพื่อเน้นจังหวะ

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสายในเพลง เพ็ญ ชื่อ ลู ลุย จา เค จะ เป็นจำนวน ๔ ครั้ง มีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเร ๕ ครั้งและในเสียงซอลอีก ๔ ครั้งมีการคิดแบบดีดสายอีก ๓ ครั้ง เพลงเพ็ญ ชื่อ ลู ลุย จา เค จะ ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบหล่วนเดี่ยว พบว่าเพลงทั้ง ๑๐ เพลงของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไปอยู่ในช่วงระหว่าง ๕๐ – ๖๓ จังหวะ ต่อนาที สังเกตลักษณะที่พบในทั้ง ๑๐ เพลงนี้ สามารถเขียนได้เขียนสังเกตลักษณะได้คือ ก / สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังเกตลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ฟ ซ ล x ด ร x และพบว่าทุกเพลงจะใช้เสียงทั้งหมดในทางขวาไม่ครบทั้ง ๕ เสียง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสาย ดีดกระทบสองสาย และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเร และซอล มีการคิดแบบดีดสาย และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๓ การวิเคราะห์บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบตาโกเต็ว

การตั้งเสียงแบบ “ตาโกเต็ว” (เสียงกลาง)

การตั้งเสียงแบบตาโกเต็วนั้น จะตั้งหลังจากบรรเลงเสียงแบบอั้งเต็วไปแล้ว โดยจะปรับสายในสายอีมะ ลดลง ๑ เสียง ตำแหน่งอีมะ หรือสายกลางคงเดิมเป็นเสียงเดิม ได้เป็นคู่ ๕ สายอีมะ โดยที่ตำแหน่งของสายอีสะก็จะลดลงมาด้วยเช่นกันเป็นคู่แปลกับสายอีมะ

การตั้งเสียงแบบอั้งเต็ว ตำแหน่งเสียงของสายเปล่าเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่จะได้ดังนี้

สายบน(อีมะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง โด
สายกลาง(อีมะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง ซอล
สายล่าง(อีสะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง โด

๔.๓.๑ เพลงจีนฮ่อ

--- ล	- ซ - ล	- ม ร ค	- ล - ซ	--- ม	- ร-ม	- ม ร ค	- ล - ซ
--- ล	- ร ค ล	- ล - ร	ค ล - ซ	--- ล	- ร ค ล	- ล - ซ	- ล - ซ

ประวัติเพลงจีนฮ่อ จะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงอะไรผู้บรรเลงไม่สามารถอธิบายได้ นายวิทยา แซ่ลี เป็นผู้บรรเลงเพลงนี้ได้ดีและกล่าวว่าเป็นเพลงภาษาจีนเท่านั้น

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงจีนฮ่อ เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 51/60$ (๕๑ จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคิตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงจีนฮ่อ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๒ จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้ คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงจีนฮ่อ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางเพียงออบน ค ร ม x ซ ล x เพลงนี้จะใช้เสียงครบ ๕ เสียง ในทางเพียงออบนคือเสียง โด เร มี ซอล และ ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ลา

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงจีนฮ่อ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

--- ด	- ซ - ล	- ม ร ค	- ล - ซ
-------	---------	---------	---------

--- ม	- ร - ม	- ม ร ค	- ล - ซ
-------	---------	---------	---------

--- ด	- ร ค ล	- ล - ร	ค ล - ซ
-------	---------	---------	---------

--- ด	ร ค ล	- ล - ซ	- ล - ซ
-------	-------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงจีนฮ่อ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
			ค				ค
--- ล	- ซ - ล		- ล - ซ				- ล - ซ
		- ม ร ค	ค	--- ม	- ร-ม	- ม ร ค	ค

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
						ค	ค
--- ล	ล	- ล-ร	ล - ซ		ล	- ล - ซ	- ล - ซ
	- ร ค		ค	--- ล	- ร ค	ค	ค

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายวิทยา แซ่ลี นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซอป้อ เพลงจีนฮ่อ จะนี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง จีนฮ่อวรรคที่ ๑-๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
			ค				ค
--- ล	- ซ - ล		- ล - ซ				- ล - ซ
		- ม ร ค	ค	--- ม	- ร-ม	- ม ร ค	ค

เพลงจีนฮ่อ นี้ ในวรรคที่ ๑และวรรคที่ ๒นี้ มีแค่การดีดกระทบสามสายในจังหวัดกเท่านั้นในห้องที่ ๔ และที่ ๘ ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน

เพลงจีนฮ่อ วรรคที่ ๓-๔

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
						ค	ค
--- ล	ล	- ล-ร	ล - ซ		ล	- ล - ซ	- ล - ซ
	- ร ค		ค	--- ล	- ร ค	ค	ค

เพลงจีนฮ่อ นี้ ในวรรคที่ ๓และวรรคที่ ๔นี้ พบว่าการดีดกระทบสามสายในจังหวัดกเท่านั้นในห้องที่ ๑๕ และที่ ๑๖ เท่านั้น ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระทบสามสายในเพลง จีนฮ่อเป็นจำนวน ๔ ครั้ง พบว่าเพลงจีนฮ่อก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเรียบง่าย เป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบตาโกเดี่ยว พบว่า เพลงจีนฮ่อของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไป ประมาณค่าได้ ๕๑ ครั้งต่อนาที สังกัดลักษณะที่พบใน เพลงนี้ สามารถเขียนได้เขียนสังกัดลักษณะได้คือ ก/ สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังกัดลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางเพียงออบน คร ม x ซ ล x เพลงนี้จะใช้เสียงครบทั้ง ๕ เสียง ในทางเพียงออบน คือเสียง โด เร มี ซอล และ ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง โด

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วจะพบใช้วิธีการดีดกระทบสามสาย เท่านั้น เสียงจะลดลงมาจากอึ่งเดี่ยว และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๔.๔ การวิเคราะห์บทเพลงจากการเทียบเสียงแบบฟู่ หลู โง๊ะ

การตั้งเสียงแบบ ฟู่ หลู โง๊ะ

การตั้งเสียงแบบฟู่ หลู โง๊ะเป็นการตั้งเสียงที่นายอาหลู เบียะผะนักดนตรีหมู่บ้านปางสา ตั้งขึ้น โดยอาศัยการบรรเลงร่วมกันระหว่างซอป้อและฟู่หลู การตั้งเสียงจะไม่มีหลักเพียงแต่ให้นักดนตรีดีดซอป้อได้สบายและสนุกสนาน

การตั้งเสียงแบบฟู่หลูโง๊ะ ตำแหน่งเสียงของสายเปล่าเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่ได้ดังนี้

สายบน(อีชะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง ลา
สายกลาง(อีมะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง เร
สายล่าง(อีสะ)	เทียบกับขลุ่ยเพียงออ	ตรงกับเสียง ซอล

๔.๑ เพลงตง บุง เมียว ชื่อ

- ซ - ซ	- ล ค ซ	- ล - ซ	- ล ค ซ	- ล - ซ	- - - ซ	- - ม ร	- - - ร
- - ม ซ	- ค - ร	- ม - ร	- - ค ล	- ซ - ซ	- - ค ล	- ซ - ซ	- - ล ซ

ประวัติเพลงตง บุง เมียว ชื่อ จะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงอะไรนั้นตัวนักดนตรีที่เป็นผู้บรรเลงเองก็ไม่สามารถบอกความหมายได้

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงตง บุง เมียว ชื่อ เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้เท่ากับ $M = 60/60$ (60 จังหวะต่อ 1 นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงตง บุง เมียว ชื่อ พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัด ๔ วรรค จำนวน ๑๖ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลงไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงตง บุง เมียว ชื่อ นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางเพียงออบน ค ร ม x ซ ล x เพลงนี้จะใช้เสียงครบทั้ง ๕ เสียง ในทางเพียงออบนคือเสียง โด เร มี ซอล และ ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงตง บุง เมียว ชื่อ พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆดังนี้คือ

- ล ค ช	- ล - ช
---------	---------

-- ค ล	- ช - ช
--------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงตง บุง เมียว ชื่อ

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	ล		ล		ค		ค
	ร		ร		ร		---
- ช - ช	- ล ค ช	- ล - ช	- ล ค ช	- ล - ช	---	ช	-- ม ร

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ล				ล			ล
ร	- ร	- ม - ร		ร			ร
-- ม ช	- ค		-- ค ล	- ช - ช	-- ค ล	- ช - ช	-- ล ช

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียสะ นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงชื่อป้อ เพลงตง บุง เมียว ชื่อนี้ พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง ตง บุง เมียว ชื่อ วรรคที่ ๑ - ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
	ล		ล		ค		ค
	ร		ร		ร		---
- ช - ช	- ล ค ช	- ล - ช	- ล ค ช	- ล - ช	---	ช	-- ม ร

เพลง ตง บุง เมียว ชื่อ นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ มีแค่การติดกระทบสามสายในจังหวะตกเท่านั้นพบการติดจังหวะตกในห้องที่ ๒ ๔ ๖ และที่ ๘ ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน บรรเลงตามการเป่าของฟู่หลู

เพลง ตง บุง เมียว ชื่อ วรรคที่ ๓ - ๔

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ล				ล			ล
ร	- ร	- ม - ร		ร			ร
-- ม ช	- ค		-- ค ล	- ช - ช	-- ค ล	- ช - ช	-- ล ช

เพลง ตง บุง เมียว ชื่อ นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๔ นี้ มีแค่การคิดกระทบสามสายใน จังหวะตกเท่านั้นพบการคิดจังหวะตกในห้องที่ ๕ ๑๓ และห้องที่ ๑๖ ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ ซับซ้อน บรรเลงตามการเป่าของฟู่หลู

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลง พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมี การใช้วิธีการคิดกระทบสามสายในเพลง ตง บุง เมียว ชื่อ เป็นจำนวน ๗ ครั้ง เพลง ตง บุง เมียว ชื่อ ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลง

๔.๒ เพลง ชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู

--- ฟี	- ฟี - ริ	- ริ คี ท	- ริ - คี	- ค - ฟี	- ฟี - ริ	- ริ คี ท	- ริ - คี
- ค - ท	- ท - ร	- ร ค ท	- ซ - ฟี	- ฟี - ท	- ร - ค	- ค - ท	- ซ - ฟี
- ซ - ร	- ซ ท ค	- ค - ท	- ซ - ฟี				

ประวัติเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู จะเป็นเพลงที่มีความหมายกล่าวถึงเพลงที่แทนคำ รำพันจากชายหนุ่มลืมนึกว่าคิดมากเวลานอนก็ยังคิดอยู่หรือหมายถึง เวลานอนก็ยังคิดถึงอยู่นั่นเอง

โครงสร้างของทำนองเพลง

จังหวะ

จังหวะเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู เป็นจังหวะช้า ใช้ Metronome วัดค่าจังหวะได้ เท่ากับ $M = 60/60$ (60 จังหวะต่อ ๑ นาที) ซึ่งเทียบค่าได้เท่ากับ LARGO โดยเพลงที่บรรเลงนี้ไม่มีหน้าทับในการวัดจังหวะหน้าทับ

สังคีตลักษณ์

จากการพิจารณาวิเคราะห์เพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู พบว่าเป็นเพลงท่อนเดียวมีความยาวตามโน้ตคือ ๒ บรรทัดครึ่ง ๕ วรรค จำนวน ๒๐ ห้องเพลงของการบันทึกโน้ตแบบเพลง ไทยสามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้

ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

บันไดเสียง

ทำนองเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู นี้เมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะมีความใกล้เคียงกับเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางกลาง ท ค ร x ฟช x เพลงนี้จะใช้เสียงครบทั้ง ๕ เสียง ในทางกลางคือเสียง ที โด เร ฟา และ ซอลโดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง ซอล

กลุ่มทำนอง

กลุ่มทำนองเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู พบว่า มีการบรรเลงในกลุ่มทำนองหลักๆ ดังนี้คือ

--- ฟ	- ฟ - ริ	- ริ ค ื ท	- ริ - ค ื
-------	----------	------------	------------

- ฟ - ท	- ร - ค	- ค - ท	- ช - ฟ
---------	---------	---------	---------

ลักษณะการดำเนินทำนองและกลวิธีที่ใช้ในเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
		ล				ล	
--- ฟ	- ฟ - ริ	- ริ ค ื	- ริ - ค ื	- ค - ฟ	- ฟ - ริ	- ริ ค ื	- ริ - ค ื
	ช	ท			ช	ท	

๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
	ล				ล		
	- ริ	ร ค	- ฟ		- ริ		- ฟ
- ค - ท	- ท - ช	- ท	- ช	- ฟ - ท	ช - ค	- ค - ท	- ช

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐
ล			ล
- ริ			- ฟ
- ช - ช	- ช ท ค	- ค - ท	- ช - ช

ลักษณะการดำเนินทำนอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองที่นายอาหลู เบียพะ นักดนตรีหมู่บ้านปางสาได้ใช้ในการบรรเลงซ็อบือ เพลงซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู พบลักษณะการดำเนินทำนองในแต่ละวรรคดังนี้

เพลง ซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู วรรคที่ ๑ – ๒

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
		ล				ล	
--- ฟ	- ฟ - ร	- ร ค	- ร - ค	- ค - ฟ	- ฟ - ร	- ร ค	- ร - ค
	ซ	ท			ซ	ท	

เพลงซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู นี้ ในวรรคที่ ๑ และวรรคที่ ๒ นี้ พบว่าการดีดกระทบสามสายในจังหวะตกเท่านั้น ในห้องที่ ๒ และที่ ๖ ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน บรรเลงตามการเป่าของฟูลู

เพลง ซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู วรรคที่ ๓ – ๔

๕	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
		ล				ล	
		- ร	ร ค	- ฟ		- ร	- ฟ
- ค - ท	- ท - ซ	- ท	- ซ	- ฟ - ท	- ซ - ค	- ค - ท	- ซ

เพลงซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู นี้ ในวรรคที่ ๓ และวรรคที่ ๔ นี้ พบว่าการดีดกระทบสามสายในจังหวะตกเท่านั้น ในห้องที่ ๑๐ และที่ ๑๔ ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน บรรเลงตามการเป่าของฟูลู

เพลง ซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู วรรคที่ ๕

๑๗	๑๘	๑๙	๒๐
	ล		ล
	- ร		- ฟ
- ซ	ซ	- ซ ท ค	- ค - ท

เพลงซ็ือ ซ็ือ เจียว เจียว มาอี ต้า กู นี้ ในวรรคที่ ๕ นี้ พบว่าการดีดกระทบสามสายในจังหวะตกเท่านั้น ในห้องที่ ๑๗ และที่ ๒๐ ทำนองเพลงจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน บรรเลงตามการเป่าของฟูลู

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า ฎ พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสายในเพลง ชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า ฎ เป็นจำนวน ๖ ครั้ง เพลง ชื่อ ชื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า ฎ ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบฟูลูโหงะ พบว่า เพลงที่นำมาเล่นร่วมกันระหว่างชื่อป้อและฟูลูของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไปอยู่ตั้งแต่ประมาณ ๖๐ จังหวะต่อนาที สังกีตลักษณ์ที่พบในเพลงนั้น สามารถเขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ ก / สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงเพลงแรกจะเทียบเคียงเสียงอยู่ในกลุ่มของทางทางเพียงออบน กลุ่มเสียง ซ ล ท x ร ม x และเพลงที่๒จะไปอยู่ในทางกลางกลุ่มเสียง ท ด ร x ฟซ x ดังนั้นการเทียบแบบฟูลูโหงะ นี้จะไม่มีหลักในการตั้งสายแต่จะใช้วิธีการตีไปตามทำนองของผู้หลุนั่นเอง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสาย และมีการตีแบบตีนิ้ว และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานคู่เชอครั้งนี้ยังไม่พบว่ามีผู้นำชื่อป้อและฟูลูมาบรรเลงพร้อมกันเลยจึงสรุปได้ว่าการเทียบเสียงแบบสุดท้ายนี้เป็นการทำที่นักดนตรีคิดพัฒนาการบรรเลงขึ้นนั่นเอง

จากการวิเคราะห์บทเพลงของชื่อป้อที่ตั้งเสียงทั้ง ๔ แบบของหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย พบว่า

- ๑.เมื่อใช้ Metronome วัดค่าจังหวะอัตราจังหวะต่างๆจำแนกได้ดังนี้
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 50/60$ (50 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 52/60$ (52 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 54/60$ (54 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 56/60$ (56 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 58/60$ (58 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๖ เพลง
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 60/60$ (60 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง
 - จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 62/60$ (62 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 60/60$ (60 จังหวะต่อ 1 นาที) พบ 1 เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 68/60$ (68 จังหวะต่อ 1 นาที) พบ 1 เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 72/60$ (72 จังหวะต่อ 1 นาที) พบ 1 เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 76/60$ (76 จังหวะต่อ 1 นาที) พบ 1 เพลง

๒. สังเกตลักษณะของเพลงที่พบทั้ง ๒๐ เพลงนั้นจะพบว่า มีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงซ้ำไปตามความพึงพอใจของผู้บรรเลงสามารถเขียนสังคีตลักษณะได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลง ทั้งหมด

๓. กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วจะพบใช้วิธีการตีกระทบสามสาย ตีกระทบสองสาย การคิดแบบกิ่งดีนิ้ว(การพรมนิ้ว) และการคิดแบบรูดสาย ซึ่งจะเป็นกลวิธีที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าลีซูได้ว่าเป็นผู้รักสนุก และมีจังหวะที่คงที่การตีกระทบสามสายนั้นเปรียบได้กับการตีจังหวะตกใหญ่ๆ แต่พบว่ากรณีการตีกระทบสามสายนั้น ไม่จำเป็นต้องตีจังหวะตกอย่างเดียวเช่นในเพลงเพลงที่ไม่ทราบชื่อนั้นของการเทียบเสียงแบบอั้งเตี้ยวก็พบว่ามีกรตีกระทบสามสายแต่อยู่ในจังหวะยก ของทุกห้องเพลง

๔. โครงสร้างบันไดเสียงเมื่อเทียบค่าด้วยการใช้ขลุ่ยเพียงออมาวัดเสียงที่เทียบเคียงจะพบว่าการเทียบเสียงแบบอั้งเตี้ยวอยู่ในกลุ่มทางทากลางทั้งหมด การเทียบเสียงแบบหล่วนเตี้ยวอยู่ในทางขวาทั้งหมด การเทียบเสียงแบบตา โทเตี้ยวอยู่ในโครงสร้างบันไดเสียง ทางเพียงออบน และการเทียบเสียงแบบฝูหลูโหงะ จะอยู่ใน โครงสร้างบันไดเสียง ทางเพียงออบนและทากลาง

การบรรเลงซ็อบือของชาวลีซูหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายนั้นในการเทียบเสียงแบบต่างๆ ทั้ง ๔ กับบทเพลงเฉพาะในแต่ละการเทียบเสียงนั้น เป็นไปเพื่อความสะดวกในการดำเนินนิ้วกับบทเพลงต่างๆ ทำให้การเคลื่อนที่ของนิ้วนั้นสัมพันธ์กับการตั้งสายเพื่อเอื้อประโยชน์ในการบรรเลงซึ่งจะต้องประกอบการเดินรำด้วย หากมีการใช้นิ้วที่สับสนแล้วจะทำให้การเดินลำบากไปด้วย เพลงที่ใช้การเทียบเสียงแบบอั้งเตี้ยวจะกดตำแหน่งเสียงบริเวณด้านบนไม่เคลื่อนที่มาก ใช้ตำแหน่งการกดสายเพียง ๒ นิ้วคือนิ้วชี้และนิ้วกลาง โดยเมื่อพิจารณาจากบทเพลงแล้วพบว่าเพลงที่บรรเลงด้วยระบบเสียงอั้งเตี้ยวนี้จะอยู่ในทากลาง ทำให้สะดวกในการกดสายไม่มีการเอื้อมนิ้วหรือข้ามนิ้วให้ลำบาก และสับสน ดังจะเห็นจากภาพที่ ๔.๒ ที่อธิบายตำแหน่งเสียงในระบบอั้งเตี้ยวว่า ตำแหน่งโน้ตนั้นจะสามารถบรรเลงได้อย่างสะดวกนั่นเอง

ภาพที่ ๔.๒ การเทียบเสียงแบบอิงเดี่ยว

การเทียบเสียงแบบหล่วนเดี่ยว มีตำแหน่งคณิ้วตั้งแต่ระดับเสียงแรกคือเสียง ฟาไปจนถึงช่วงกลางลำคอของซ้อบือ บทเพลงที่บรรเลงนั้นจะอยู่ใน โครงสร้างบันไดเสียงที่ใช้ขลุ่ยเพียงออเทียบเคียงได้ตำแหน่งบันไดเสียงชาว การดำเนินทำนองเพลงแต่ละเพลงจะบรรเลงโดยการเคลื่อนนิ้ว ไปตามตำแหน่งเสียง ซึ่งกลุ่มเพลงที่บรรเลงด้วยเสียงหล่วนเดี่ยวนี้จะสามารถบรรเลงได้สะดวก ในการตั้งสายแบบหล่วนเดี่ยว ดังตำแหน่งเสียงจากภาพที่ ๔.๑

ภาพที่ ๔.๑ การเทียบเสียงแบบหล่วนเดี่ยว

การเทียบเสียงแบบตาโกเต็ว กัดตำแหน่งนิ้วในตำแหน่งใกล้เคียงกับอั้งเต็ว แต่มีการเพิ่ม นิ้วก้อยสำหรับบทเพลงที่บรรเลงนั้นจะอยู่ใน โครงสร้างบันไดเสียงที่ใช้ขลุ่ยเพียงออเทียบเคียงได้ ตำแหน่งบันไดเสียงทางเพียงอบน การดำเนินทำนองเพลงแต่ละเพลงจะบรรเลงโดยการเคลื่อนนิ้ว ไปตามตำแหน่งเสียง ซึ่งกลุ่มเพลงที่บรรเลงด้วยเสียงตาโกเต็วนี้จะสามารถบรรเลงได้สะดวกใน การตั้งสายแบบตาโกเต็ว ดังตำแหน่งเสียงจากภาพที่ ๔.๔

ภาพที่ ๔.๔ การเทียบเสียงแบบตาโกเต็ว

ภาพที่ ๔.๕ การเทียบเสียงแบบตาโกเต็ว

ในการเทียบเสียงแบบฟูลูโงะแบบสุดท้ายนี้ตั้งตำแหน่งเสียงจากภาพที่ ๔.๕ พบว่ามีการใช้นิ้วดำเนินทำนองไปตามตำแหน่งเสียงเกือบครบทุกเสียง เนื่องจากนักดนตรีมีความชำนาญเพราะสามารถบรรเลงตามแคนน้ำเต้าหรือฟูลู นั้นเอง การคิดลักษณะนี้จะพบว่านายอาหลู เบียพะ เป็นผู้คิดขึ้น แต่ในงานพิธีกู๋เจอนั้นก็ไม่ได้พบการบรรเลงเลย

อย่างไรก็ดีในการบรรเลงเพลงในพิธีกู๋เจอนั้นผู้วิจัยพบว่าในการบรรเลงนั้นมิได้บรรเลงเพลงครบตามบทเพลงที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพียงแต่นักดนตรีคนไหนถนัดเพลงอะไรก็จะตีไปตามความพอใจของผู้บรรเลงดังนั้นเพลงที่พบนี้จึงได้ถูกนำมาวิเคราะห์ทุกเพลงเพื่อเก็บเป็นเอกสารสำหรับการอนุรักษ์เพลงของชาวลีซู หมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงรายนั่นเอง

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ชื่อป๊อ: เครื่องดนตรีชาวเขาเผ่าลืซู อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ที่ตั้งเอาไว้ ๓ ประเด็นคือเพื่อศึกษาประวัติชุมชนและบริบทแวดล้อมของชื่อป๊อเผ่าลืซู ศึกษาวิธีการบรรเลงและบทเพลง โอกาสการบรรเลงของชื่อป๊อ การตั้งเสียงและวิเคราะห์บทเพลงต่างๆของชื่อป๊อหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงรายดังนั้นในการสรุปผลการดำเนินงานวิจัย จึงสรุปผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

๕.๑.๑ ประวัติอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่า อำเภอแม่จันเดิมเป็นเพียงหมู่บ้านหรือตำบลหนึ่งในเขตควบคุมเมืองเชียงแสนหลวง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าให้เจ้าอินต๊ะ ซึ่งครองเมืองลำพูน ลำปาง และเจ้ากาวิละ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ นำราษฎรจากเชียงใหม่ประมาณ ๑,๕๐๐ คนเรือไปตั้งถิ่นฐานที่เมืองเชียงแสนหลวง และพระราชทานบรรดาศักดิ์ เจ้าอินต๊ะ เป็นพระยาเดชดำรง ตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงแสนหลวง ปัจจุบันอำเภอแม่จันจัดเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นอยู่ส่วนราชการจังหวัดเชียงราย มีคำขวัญประจำอำเภอว่า “พระธาตุคู่แก้วคู่บ้านแม่น้ำจันคู่เมือง ถิ่นจันทวนถือนื่อง รุ่งเรืองวัฒนธรรม”

๕.๑.๒ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย

ชาวลืซูในเขตอำเภอแม่จัน เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๕ จะมีอยู่ ๖ หมู่บ้านหลักด้วยกัน คือ บ้านห้วยมะหินฝน บ้านสันกำแพง บ้านดอยโคม่น บ้านแม่จันหลวง บ้านห้วยน้ำคำ บ้านปางหนูน ส่วนบนดอยช้าง อำเภอเมืองเชียงราย มีหมู่บ้านห้วยสาน (๕๐ หลังคาเรือน) บ้านแม่มอน (๓๘ หลังคาเรือน) ตามประวัติบ้านพวกนี้อพยพมาจากภูเขาในเขตหมอกฟ้าเมืองเถิน ภายหลังย้ายมาอยู่บนดอยน้ำขาด เขตเชียงตุง แล้วอพยพมาอยู่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันนี้มีการอพยพและย้ายถิ่นฐานในเขตต่างๆอีกหลายครั้ง โดยเฉพาะชาวลืซูบ้านปางสา ย้ายมาจากบ้านห้วยมะหินฝนเมื่อพ.ศ.๒๕๐๔ โดยการนำของนายเล่าอ้าย เปียะพะ เป็นผู้บุกเบิกโดยที่ครั้งแรกอพยพมาด้วยกัน ๑ ครอบครัว ย้ายมาจาก บ้านห้วยมะหินฝน เพื่อมาหาพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สร้างหมู่บ้านใหม่

กลุ่มเครือญาติของชาวลิซอที่พบมีแซ่สกุลประมาณ ๓๐ แซ่สกุล ส่วนใหญ่ เป็นแซ่สกุลที่สืบสายมาจากจีน ที่สืบสายลิซอแท้ๆมีเพียง ๔ - ๕ สกุล เท่านั้น สายสกุลที่สำคัญของหมู่บ้านปางสา นั้นได้แก่ สายสกุลเบี่ยชะ(เผิง) สายสกุล หลีจา(ประเพณี) และสายสกุล หลียา (ม้า) ชาวลิซอเป็นผู้มีน้ำใจดี ดังนั้นนอกจากชาวลิซอแล้วในหมู่บ้านปางสานี้ยังมีชาวชาติพันธุ์อีก ๒ กลุ่มคือ ชาวล่าหู่ และชาวจีนฮ่ออาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขในหมู่บ้านปางสาแห่งนี้อีกด้วย

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านปางสา ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยการนำของนายเล่าอ้าย เบี่ยชะ เป็นผู้บุกเบิกโดยที่ครั้งแรกมาด้วยกัน ๗ ครอบครัว ย้ายมาจาก บ้านห้วยมะหินฝน เพื่อมาหาพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สร้างหมู่บ้านใหม่ ต่อมานายเล่าอ้าย เบี่ยชะได้เสียชีวิตลง จึงได้แต่งตั้งนายเล่าอู แซ่จ้าว ขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านอย่างเป็นทางการ นายเล่าอู เป็นผู้นำหมู่บ้านได้ประมาณ ๕ ปีก็ถึงแก่กรรม จึงได้นายมะโน หลีจา ขึ้นเป็นผู้ใหญ่บ้านแทนจนหมดวาระเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ก็มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ โดยมีนายศิริ ถวิลรุ่งเรืองซึ่งอยู่ที่บ้านเล่าฟู และในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ทางบ้านเล่าฟู ได้แยกหมู่บ้านออกไป จึงมีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ ได้นายอาชี เบี่ยชะ เป็นผู้ใหญ่บ้านจนถึงปัจจุบัน

หมู่บ้านปางสานี้ มีประชากรประมาณ ๑,๐๒๕ คน เป็นชาย ๔๕๕ คน และเป็นหญิง ๕๗๐ คนมีประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านจริงๆ ปัจจุบัน ๕๒๖ คน แบ่งเป็น ๘๖ ครัวเรือน จำนวน ๑๐๖ ครัวเรือน เป็นชาย ๒๐๐ คนและหญิง ๑๒๕ คน (ชั่วพลว หลียา สมาชิกอบต.แม่จัน ,สัมภรณ์ ๒ ๖.ค. ๒๕๕๑)ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ลิซอ (ลิซอ) ที่อพยพลงมาจากบ้านห้วยมะหินฝน ต.ป่าตึง อ.แม่จัน และบ้าน ห้วยแม่คำ อำเภอ แม่ฟ้าหลวง ปัจจุบันมีกลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วย ๓ กลุ่มชาติพันธุ์คือ ประชากรหลักที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านปางสาจะเป็นชาวลิซอรองลงมาเป็นจีนฮ่อ และ ล่าหู่ (มุเซอร์) ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์มีหลายลักษณะคือมีความสัมพันธ์โดยการแต่งงานข้ามเผ่า โดยเฉพาะชาวลิซอแต่งงานกับจีนฮ่อ และชาวล่าหู่

หมู่บ้านปางสาตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๗ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย บริเวณหมู่บ้านปางสาตั้งอยู่ตามไหล่เขา ติดถนนลาดยางเส้นแม่จัน – ผาง มีแม่น้ำจันไหลผ่าน ถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตตลอดสายอยู่ห่างจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึงประมาณ ๑๑ กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่จันประมาณ ๑๕ กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงราย ประมาณ ๔๕ กิโลเมตร

สภาพสังคม ศาสนา และจำนวนประชากร

ที่หมู่บ้านปางสานี้ชาวชาติพันธุ์ลื้อจะเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้คิดเป็นร้อยละ ๕๘ มีอำนาจในการบริหารชุมชน สถานะทางเศรษฐกิจดีกว่ากลุ่มจีนฮ่อ และ ลาหู่ ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นชาวลื้อที่ยังนับถือผี วิญญาณบรรพบุรุษ (เหน) มีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และพุทธผสมกับการไหว้ผี ผีที่สำคัญมากที่ลื้อนับถือคือผีปู่ตายาย โดยประเพณีต่างๆมักจะมีผีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยโดยเฉพาะประเพณีปีใหม่ จะมีการไหว้ผีก่อนที่จะลงมือทำการเฉลิมฉลองต่างๆ ด้านความเชื่อและศาสนาคิดเป็นร้อยละได้ดังนี้ นับถือวิญญาณบรรพบุรุษและศาสนาพุทธ ร้อยละ ๕๕% ศาสนาคริสต์ ๓% และศาสนาอิสลาม ๑ % แต่ทั้งนี้ในบริเวณหมู่บ้านไม่มีวัดพุทธเลย แต่มีศาลเจ้าหมู่บ้าน ๑ แห่ง โบสถ์ศาสนาคริสต์ ๒ แห่ง และมีมัสยิดอีก ๑ แห่ง

จำนวนประชากรของหมู่บ้านมีประมาณ ๑,๐๒๕ คนเป็นชาย ๔๕๕ และเป็นหญิง ๕๗๐ คนมีประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านจริงๆ ปัจจุบัน ๕๒๖ คน แบ่งเป็น ๘๖ ครัวเรือน จำนวน ๑๐๖ ครอบครัว เป็นชาย ๒๐๐ คนและหญิง ๑๒๕ คน ในจำนวนประชากรชาวลื้อหมู่บ้านปางสานี้พบว่า มีนักดนตรีในหมู่บ้านที่สามารถบรรเลงซออู้ได้ เพียง ๗ คนกลุ่มอายุ ๖๐ปีขึ้นไป ๒คน และ ๖๐ปีลงมา จำนวน ๕ คน

๕.๒ ซออู้เครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่าลื้อหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน

๕.๒.๑ ประวัติความเป็นมา

ผลการศึกษาพบว่า ซออู้เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ซออู้หรือซิ่งเครื่องดนตรีของชาวลื้อนั้น ไม่ทราบประวัติที่มาของเครื่องดนตรีชนิดนี้ได้อย่างแน่ชัดเพราะไม่มีการบันทึกหลักฐานไว้ทางใดเลย ทราบกันปากต่อปากว่าเครื่องดนตรีชนิดนี้อยู่คู่กับสังคมชาวลื้อมาช้านาน เมื่อชายหนุ่มชาวลื้อเข้าสู่วัยรุ่นแล้วก็จะฝึกหัดดนตรีจากบิดา เพื่อใช้บรรเลงในยามว่างหรือเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากงาน อีกทั้งยังใช้ประโยชน์ในการจีบสาว การหาคู่ และใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบการเต้นเฉลิมฉลองงานประเพณี พิธีที่สำคัญของชาวลื้อนั้นคือประเพณี กู่เฉอ หรือประเพณีฉลองปีใหม่นั้นเอง

๕.๒.๒ ลักษณะทางกายภาพของซออู้

ซออู้เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ

๑. คันทวน หรือ ที่ภาษาชาวลื้อ เรียกว่า “ซออู้ลิ่งกั้ง” ทำจากไม้เช่น ไม้สักหรือไม้ประดู่ มีลักษณะด้านหน้าแบน-ยาว เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านข้างจะตรงและโค้งลงทั้งสองข้าง เพื่อให้

ด้านหลังมีลักษณะโค้งสำหรับรองรับกับอุ้งมือ ที่ใช้รองรับตัวคันทวนสำหรับเวลาบรรเลง ทำให้สะดวกในการเคลื่อนที่ของอุ้งมือที่รองรับคันทวน

๒. ลูกบิดของซ็อบือ หรือที่ภาษาลือเรียกว่า “ซ็อบือนะปู” มีจำนวน ๑ อันทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่นเดียวกับคันทวนมีลักษณะเป็นท่อนกลม หรือแบน ก็ได้แล้วแต่ความสวยงามและเจ้าของ ขนาดเฉลี่ยประมาณ ๓ - ๔ เซนติเมตร ลูกบิดทั้งหมดนี้จะสอดเข้าไปในรูลูกบิด ด้านนอก ๒ อัน และด้านใน ๑ อัน โดยที่ลูกบิดด้านในจะเหลาเล็กกว่าด้านนอกและจะมีการผ่าตรงกลางของด้านในเป็นรอยบากให้แยกจากกันเล็กน้อยสำหรับหนีบสาย โดยจะไม่ใช้วิธีการเจาะลูกบิด

๓. สายของซ็อบือ ประกอบด้วยสายจำนวน ๑ เส้น สายเส้นบนสุด เรียกว่า “อึบ๊ะ” หรือ “อึพะ” หรือเรียกว่าสายพ่อ สายเส้นกลางเรียกว่า “อึมีะ” หรือเรียกว่าสายแม่ และสายล่างสุดจะเรียกว่า “อึสะ” หรือเรียกว่าสายลูก ทำด้วย สายลวดเบรกรถจักรยานหรือสายกีตาร์

๔. ก่อ่งเสียงของซ็อบือ หรือเรียกตามภาษาลือว่า “ซ็อบือโพวะ” ทำจากไม้เนื้อแข็งมีลักษณะเป็นทรงกลม ด้านในกลวง ด้านหน้าจะหุ้มด้วยหนัง เรียกว่า “ฟูกัวซ็อบือ” หรือ หนังแลนที่เรียกว่า “โก๊ะโก้วซ็อบือ” ด้านหลังของก่อก่อ่งเสียงจะกลุเป็นช่องเล็กๆเป็นลวดลาย โดยลายที่นิยมมากที่สุดคือ ลายเมล็ดฟักทอง พบว่าปัจจุบันมีการเปลี่ยนมาใช้พลาสติกแทนหนัง

๕. ห่องของซ็อบือ หรือที่เรียกเป็นภาษาลือว่า “อาหมู้” ทำจากไม้เนื้อแข็งยาวประมาณ ๑.๕ เซนติเมตร เป็นไม้ที่เหลาเป็นทรงสี่เหลี่ยมคางหมู และมีรอยบาก สำหรับพาดสาย ปัจจุบันมีการนำพลาสติกมาใช้แทนไม้เช่นกัน

๖. ไม้ดีดของซ็อบือ หรือที่ภาษาลือเรียกว่า “โป๊ะจี” จะทำจากเขาสัตว์หรือไม้ มี ๒ แบบ แบบแรก ด้านปลายข้างล่างของ ไม้ดีดนี้จะเจาะเป็นรูสำหรับใช้นิ้วชี้สอดเข้าไปเวลาที่ดีด อีกแบบจะไม่มีการใช้การวิธีการจับไม้ดีด

๕.๒.๑ วิธีการบรรเลงซ็อบือ

ท่าทางการบรรเลง

ซ็อบือเป็นเครื่องดนตรีที่มีน้ำหนักเบาสามารถนำติดตัวพกพาไปไหนมาไหนได้สะดวกดังนั้นรูปแบบวิธีการบรรเลงจึงมีทั้งวิธีการนั่งบรรเลงและยืนหรือเดินในขณะที่บรรเลง โดยจะมีการใช้เชือกคล้องคอ โดยใช้มือขวาทำหน้าที่ดีด

การกดตำแหน่งเสียงการดีดซ็อบือนั้นมือขวาจะทำหน้าที่ดีดมือซ้ายจะทำหน้าที่กดตำแหน่งเสียงที่ต้องการผู้บรรเลง

๕.๒.๔ บทเพลงและวิธีการตั้งเสียงซอปี่ของหมู่บ้านปางสา

บทเพลงที่ใช้บรรเลงด้วยซอปี่ของหมู่บ้านปางสา อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย ที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมโดยการสัมภาษณ์นักดนตรีที่สำคัญของหมู่บ้านพบประเภทเพลง ดังนี้

๕.๒.๔.๑ การตั้งเสียงแบบ “อึ้งเดี่ยว” หรือ “อ้อเดี่ยว” (เสียงสูง) การตั้งเสียงแบบอึ้งเดี่ยวเดี่ยว เริ่มต้นที่สายล่างหรือเรียกว่า อีสะ โดยเทียบให้เป็นคู่ ๔ กับสายกลางซึ่งเรียกว่าอิมะแล้วจึงเทียบสายบนหรือสายอีสะ ซึ่งเป็นสุดท้ายที่เหลือให้มีระดับเสียงเดียวกับสายกลางเป็นเสียงคู่ ๘ เพื่อใช้เป็นเสียงกระทบ รวบรวมได้ ๗ เพลงคือ

๕.๒.๔.๑.๑ เพลงจี่จู้คู่

๕.๒.๔.๑.๒ เพลงแม่โชะโล่หว่าโฮ

๕.๒.๔.๑.๓ เพลงชะโต ชะแอะ กะแบบโหยะ

๕.๒.๔.๑.๔ เพลงช่วยห่อถั่ง

๕.๒.๔.๑.๕ ไม่ทราบชื่อเพลง

๕.๒.๔.๑.๖ เพลงเขี้ยวฟู

๕.๒.๔.๑.๗ เพลงอาม้าเดี่ยวเออะโนโนสุย

๕.๒.๔.๒ การตั้งเสียงแบบ “หล่วนเดี่ยว” (เสียงต่ำ) การตั้งเสียงแบบหล่วนเดี่ยวเดี่ยว เริ่มต้นที่สายล่างหรือเรียกว่า อีสะ โดยเทียบให้เป็นคู่ ๔ กับสายกลางซึ่งเรียกว่าอิมะแล้วจึงเทียบสายบนหรือสายอีสะ ซึ่งเป็นสุดท้ายที่เหลือให้มีระดับเสียงเดียวกับสายล่างเป็นเสียงคู่ ๘ เพื่อใช้เป็นเสียงกระทบรวบรวมได้ ๑๐ เพลงคือ

๕.๒.๔.๒.๑ เพลงแผ่ไซ่ห่อชู้แป้จาโหยะ

๕.๒.๔.๒.๒ เพลงอ้อจู้ชูลี่โหชะ

๕.๒.๔.๒.๓ เพลงหย่าผิเวโคหุ้งฮัว

๕.๒.๔.๒.๔ เพลงเจ้เจ้เหย้าหน่าเก้ออ้อโหยะ

๕.๒.๔.๒.๕ เพลงเกอะเต้อ โหชะโหชะ ปี่สือโหชะ

๕.๒.๔.๒.๖ เพลงเจ็ชชาโกะโกะ เจ็ชชาโก้

๕.๒.๔.๒.๗ เพลงไลจี่ลีซัง ไลลีซังโลโหม่ซัง

๕.๒.๔.๒.๘ เพลง กำ ทู แม่ ต้า มา โห้ว ฮัว กา ทู แม่ ต้า ลื่อ โห้ว ฮัว

๕.๒.๔.๒.๙ เพลง หยี่ โคะ จู๋ จื่อ ซัง ฝៃ ปัง

๕.๒.๔.๒.๑๐ เพลง เพี้ย ซื่อ ลู๋ ลุย จา เต๋ จะ

๕.๒.๔.๓. การตั้งเสียงแบบ “คำ โโก เตี้ยว” (การตั้งเสียงแบบภาษาจีน) การตั้งเสียงแบบตาโกเตี้ยวนั้น จะตั้งหลังจากบรรเลงเสียงแบบอิ่งเตี้ยวไปแล้ว โดยจะปรับสายในสายอีฆะ ลดลง ๑ เสียง ตำแหน่งอีฆะ หรือสายกลางคงเดิมเป็นเสียงเดิม ได้เป็นคู่ ๕ สายอีฆะ โดยที่ตำแหน่งของสายอีฆะก็จะลดลงมาด้วยเช่นกันเป็นคู่แปดกับสายอีฆะรวบรวมได้คือ

๕.๒.๓.๔.๓.๑ เพลงจีนฮ่อ

๕.๒.๔.๔. การตั้งเสียงแบบ “ฟู หลู โง๊ะ” (เทียบกับแคนน้ำเต้า) เป็นการบรรเลงที่ประยุกต์นำซื่อป้อและฟูหลู มาบรรเลงร่วมกัน โดยเพลงที่บรรเลงมี ๒ เพลงคือ

๕.๒.๔.๔.๔.๑ เพลงตง บุง เมียว ซื่อ

๕.๒.๔.๔.๔.๒ เพลง ซื่อ ซื่อ เจียว เจียว มาอี ต้า กู

๕.๒.๕ โอกาสในการบรรเลงในพิธีกุ๋เออ

ชาวลีซูเป็นชนชาติที่ยันยันแข็ง ทำนา ทำไร่ หาของป่า ตั้งบ้านเรือนด้วยความสงบสุข นับถือจารีตประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม โดยเฉพาะพิธีกุ๋เออหรือพิธีวันขึ้นปีใหม่ หลังจากการเก็บเกี่ยวพืชไร่ของชาวลีซูก็จะเป็นช่วงที่พี่น้องชาวลีซูเตรียมเข้าสู่เทศกาลปีใหม่ ปกติอยู่ในช่วงปลายเดือนมกราคมถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ในแต่ละปีจะไม่ตรงกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นี้ ชาวหมู่บ้านปางสา กำหนดจัดงานขึ้นปีใหม่ตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒ ถึงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๒ โดยจะมีการเตรียมการตัดเสื้อผ้า เตรียมสุรา อาหาร เพื่อใช้ในพิธีปีใหม่และจะมีการเดินรำพร้อมกับการตีซื่อป้อไปรอบหมู่บ้านจนหมดเทศกาล โดยนักดนตรีจะเป็นผู้นำในการเดินอยู่วงในสุดและชาวบ้านที่เหลือจะอยู่วงนอกถัดออกไป

๕.๓ วิเคราะห์บทเพลงต่างๆของซื่อป้อ

๕.๓.๑ พบว่าจากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบอิ่งเตี้ยวเตี้ยวนั้น เพลงทั้ง ๗ เพลงของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไป สังกีตลักษณ์ที่พบในทั้ง ๗ เพลงนี้ สามารถเขียนได้เขียนสังคีตลักษณ์ได้คือ ก/ สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคีตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะเทียบเคียงเสียงอยู่ในกลุ่มของทางกลาง คือ ท ค ร x ฟ ซ x และพบว่าทุกเพลงจะใช้เสียงทั้ง ๕ ในทางกลางครบทั้ง ๕ เสียง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการตีสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการตีกระทบสามสาย ตีกระทบสองสาย และมีการตีแบบตีนิ้วในเสียงที่

และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๕.๓.๒ จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบหล่วนเดี่ยว พบว่าเพลงทั้ง ๑๐ เพลงของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไปอยู่ในช่วงระหว่าง ๕๐ – ๖๑ จังหวะต่อนาที สัจจิตลักษณ์ที่พบในทั้ง ๑๐ เพลงนี้ สามารถเขียนได้เขียนสัจจิตลักษณ์ได้คือ ก/ สัจจิตลักษณ์ที่เขียนแทนสัจจิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัจจิตลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะอยู่ในกลุ่มของทางขวา คือ ท ร x ๗ ๗ x และพบว่าทุกเพลงจะใช้เสียงทั้งหมดในทางขวาไม่ครบทั้ง ๕ เสียง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการติดกระดุมสามสาย ติดกระดุมสองสาย และมีการคิดแบบตีนิ้วในเสียงเรและซอล มีการคิดแบบรูดสาย และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๕.๓.๓ จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบตาโกเดี่ยว พบว่า เพลงจีนฮ่อของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไป ประมาณค่าได้ ๕๑ ครั้งต่อนาที สัจจิตลักษณ์ที่พบใน เพลงนี้ สามารถเขียนได้เขียนสัจจิตลักษณ์ได้คือ ก/ สัจจิตลักษณ์ที่เขียนแทนสัจจิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัจจิตลักษณ์แทน ทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงจะเทียบเคียงกับกลุ่มเสียงที่อยู่ในกลุ่มของทางเพียงออบน ค ร ม x ๗ ล x เพลงนี้จะใช้เสียงครบทั้ง ๕ เสียง ในทางเพียงออบน คือเสียง โด เร มี ซอล และ ลา โดยเสียงหลักของเพลง คือเสียง โด

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการคิดสายแบบปกติแล้วจะพบใช้วิธีการติดกระดุมสามสาย เท่านั้น เสียงจะลดลงมาจากอึ่งเดี่ยว และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินรำ

๕.๓.๔ จากการวิเคราะห์เพลงที่ใช้วิธีการตั้งเสียงแบบฟุหลุโง๊ะ พบว่า เพลงที่นำมาเล่นร่วมกันระหว่างซอปือและฟุหลุของหมู่บ้านปางสาแห่งนี้จะมีจังหวะปานกลางไม่เร็วไม่ช้าเกินไปอยู่ประมาณ ๖๐ จังหวะต่อนาที สัจจิตลักษณ์ที่พบในเพลงนั้น สามารถเขียนได้เขียนสัจจิตลักษณ์

ได้คือ ก/ สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงทั้งหมด

ทำนองเพลงต่างๆเมื่อเทียบกับขลุ่ยเพียงออแล้ว โครงสร้างบันไดเสียงเพลงแรกจะอยู่ในกลุ่มของทางทางเพียงออบน ซ ล ท x ร ม x และเพลงที่๒จะไปอยู่ใน ทางในดังนั้นการเทียบแบบฟูลูโหระ นี้จะไม่มีหลักในการตั้งสายแต่จะใช้วิธีการคิด ไปตามทำนองของผู้หลุนั่นเอง

กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วยังมีการใช้วิธีการดีดกระแทกสามสาย และมีการคิดแบบตีนิ้ว และลักษณะเพลงทั้งหมดนั้นเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปตามความพอใจของผู้บรรเลงในการเดินร่า แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานกู่เจออครั้งนี้ยังไม่พบว่ามีผู้นำชื่อบี้อและผู้หลุมอบรรเลงพร้อมกันเลยจึงสรุปได้ว่าการเทียบเสียงแบบสุดท้ายนี้เป็นการทำที่นักดนตรีคิดพัฒนาการบรรเลงขึ้นนั่นเอง

จากการวิเคราะห์บทเพลงของชื่อบี้อที่ตั้งเสียงทั้ง ๔ แบบของหมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย พบว่า

๑.เมื่อใช้ Metronome วัดค่าจังหวะอัตราจังหวะต่างๆจำแนกได้ดังนี้

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 50/60$ (50 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 52/60$ (52 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 54/60$ (54 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 56/60$ (56 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 58/60$ (58 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๖ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 60/60$ (60 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๒ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 62/60$ (62 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 64/60$ (64 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 66/60$ (66 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 68/60$ (68 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 70/60$ (70 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

จังหวะ Metronome เท่ากับ $M = 72/60$ (72 จังหวะต่อ ๑ นาที) พบ ๑ เพลง

๒.สังคิตลักษณ์ของเพลงที่พบทั้ง ๒๐ เพลงนั้นจะพบว่ามีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงเข้าไปมาตามความพึงพอใจของผู้บรรเลงสามารถเขียนสังคิตลักษณ์ได้คือ

ก/

สัญลักษณ์ที่เขียนแทนสังคิตลักษณ์สามารถอธิบายได้ดังนี้ ก เป็นสัญลักษณ์แทนทำนองเพลงทั้งหมด

๓. กลวิธีการบรรเลงที่พบในเพลงต่าง ๆ นั้น พบว่าวิธีการบรรเลงนอกจากการดีดสายแบบปกติแล้วจะพบใช้วิธีการดีดกระหนาบสามสาย ดีดกระหนาบสองสาย การดีดแบบกึ่งดีนิ้ว(การพรมนิ้ว) และการดีดแบบรูดสาย ซึ่งจะเป็นกลวิธีที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าลีซูได้ว่าเป็นผู้รักสนุก และมีจังหวะที่คงที่ที่ดีดกระหนาบสามสายนั้นเปรียบได้กับการดีดจังหวะตกใหญ่ๆ แต่พบว่ากรณีการดีดกระหนาบสามสายนั้นไม่จำเป็นต้องดีดจังหวะตกอย่างเดียวเช่นในเพลงเพลงที่ไม่ทราบชื่อนั้นของการเทียบเสียงแบบอึ่งเตี้ยก็พบว่ามีวิธีการดีดกระหนาบสามสายแต่อยู่ในจังหวะยก ของทุกห้องเพลง

๔. โครงสร้างบันไดเสียงจะพบว่าการเทียบเสียงแบบอึ่งเตี้ยอยู่ในกลุ่มทางทงกลางทั้งหมด การเทียบเสียงแบบหล่นเตี้ยอยู่ในทางขวาทั้งหมด การเทียบเสียงแบบตา โทเตี้ยอยู่ในโครงสร้างบันไดเสียง ทางเพียงออบน และการเทียบเสียงแบบผู้หลูโหงะ จะอยู่ในโครงสร้างบันไดเสียง ทางเพียงออบนและทางกลาง

อย่างไรก็ดีในการบรรเลงเพลงในพิธีกรรมนั้นผู้วิจัยพบว่าในการบรรเลงนั้นมิได้บรรเลงเพลงครบตามบทเพลงที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพียงแต่นักดนตรีคนไหนถนัดเพลงอะไรก็จะดีดไปตามความพอใจของผู้บรรเลงดังนั้นเพลงที่พบนี้จึงได้ถูกนำมาวิเคราะห์ทุกเพลงเพื่อเก็บเป็นเอกสารสำหรับการอนุรักษ์เพลงของชาวลีซู หมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงรายนั่นเอง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยดังต่อไปนี้

๑. งานวิจัยชิ้นนี้ถือว่าเป็นงานวิจัยนำร่อง (Pilot Study) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทยและชาติพันธุ์วรรณาโดยใช้มุมมองและเครื่องมือการวิจัยทางดุริยางคศิลป์ไทยให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้น

๒. ดนตรีเป็นจิตวิญญาณของทุกกลุ่มเชื้อชาติ จึงควรมีงานวิจัยที่ทำให้ชาวเขามีส่วนร่วมและเกิดความเสมอภาค เนื่องจากชาวเขาจะยังคงอยู่อาศัยในพื้นที่ของรัฐ ดนตรีสามารถเป็นกลไกทางวัฒนธรรมอันสำคัญในการผสมผสานความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติได้

๓. ควรมีการผลิตงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์เพื่อแสวงหาแก่นสาระ(Theme)ของชาวเขาที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยได้แก่ มูเซอหรือลาหู่ อีเก้อหรืออาข่า กระเหรี่ยง แม้วหรือม้ง ฯ และค้นหาเชิงลึกต่อไป เพื่อเป็นบทบาทในการสร้างสังคมทางดนตรีต่อไป

รายการอ้างอิง

- โกวิทย์ แก้วสุวรรณ. ๒๕๔๐. “คุณหล้า” ในพิธีเรียกวีหล้าของชาวกระเหรี่ยงโป : กรณีศึกษา
กระเหรี่ยงโปบ้านเกาะสะเต็ง ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี จ. กาญจนบุรี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ขจัตถัย บุรุษพัฒน์. ๒๕๓๘ ชาวเขา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แพรวพิทยา.
- ข้างต้น กุญชร ณ อยุธยา. ๒๕๔๔. ผู้หล้า แคนน้ำเต้าของชาวลีซอ : กรณีศึกษาด้านคอยล้าน ตำบลลาวี
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เดือนใจ ดีเทศน์. ๒๕๓๑. คู่มือการทำงานกับชาวเขาเผ่าลีซอ. ลำปาง: ไม่ปรากฏที่พิมพ์
- ทวิช จตุรพรพฤษ. ๒๕๔๑. เสียงเรียกจากคนชายขอบ. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มิ่งเมือง
- ธีรพงษ์ ฉลาด. ๒๕๕๑. ระเบียบวิธีการบรรเลงพิณเป็ยะ๒สายของครุฑเกียรติ ปัญญายศ.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ๒๕๔๕. ชาวเขาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์มณฑล พรินต์.
- ประเสริฐ ชัยพิกุลสถิต. ๒๕๔๑. ชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม. เชียงใหม่: นันทกานต์
กราฟฟิคการพิมพ์.
- ประเสริฐ ชัยพิกุลสถิต. ๒๕๒๑. “สังคมชาวลีซอ” ข่าวสารสถาบันวิจัยชาวเขาปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑.
เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา.
- ประเสริฐ ชัยพิกุลสถิต. ๒๕๓๑. “เพลงและการละเล่นของลีซอ” ข่าวสารสถาบันวิจัยชาวเขาปีที่ ๑๒
ฉบับที่ ๑๒. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา.
- ปิยพงศ์ (ไม่มีนามสกุล). ๒๕๔๕. เรื่องลับน่ารู้ของลีซอ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทย
วัฒนาพานิช.
- พัฒนา กุประภากรกุล. ๒๕๔๗. ซื่อปือ คนตรีประเภทเครื่องสายของชาวลีซอ : กรณีศึกษาบ้าน
คอยล้าน ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล .
- ลักขณา ดาวรัตน์หงษ์. ๒๕๓๕. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลีซอ. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล .
- วันช พฤษะศรี. ๒๕๓๘. ดงกุฎา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรมประชาสัมพันธ์ .
- วิทยา แซ่ลี . สัมภาษณ์. ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑.
- ศรชัย เต็งรัตน์ล้อม. ๒๕๔๗. ซึ่งจสายตำบลทุ่งกว้าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สมัย สุทธิธรรม.๒๕๕๑. สารคดีชนกลุ่มน้อยบนดอยสูง ลีซอ. กรุงเทพมหานคร: เลิฟแอนด์ลิฟเพรสจำกัด .

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ. ๒๕๑๘. ชาวเขาเผ่าลีซอ.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.

สุรางค์ จันทวานิช. ๒๕๕๐. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อมูลสัมภาษณ์

ชัชวาล หลียา. สัมภาษณ์. ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

วันชัย เบี้ยพะ. สัมภาษณ์. ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

วิทยา แซ่ลี. สัมภาษณ์. ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

อาชานเดอะ แซ่ลี. สัมภาษณ์. ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๒๖ มกราคม ๒๕๕๒.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

อาซื่อ เบี้ยพะ. สัมภาษณ์. ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

อาเบ หลี่จา. สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

อาเบ (ชาญชัย)เบี้ยพะ(พรสกุลศักดิ์ดา). สัมภาษณ์. ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒.

_____. สัมภาษณ์. ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

อาหลู เบี้ยพะ. สัมภาษณ์. ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๑.

_____. สัมภาษณ์. ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๑.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อนักดนตรีประเภทซออู้ หมู่บ้านปางสา อ.แม่จัน จ.เชียงราย

๑. นายวันชัย.เบ็หะ (หมอเมือง)

เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๘ อายุ ๖๕ ปี

เคยเล่นซออู้ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินมาที่หมู่บ้านปางสา
แห่งนี้ปัจจุบันเลิกเล่นซออู้แล้ว

๒. นายอาชานเตอะ (สรพงศ์) แซ่ลีนักดนตรีอาวุโสของหมู่บ้านปางสา

เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๘๕ อายุ ๖๓ ปี

อยู่บ้านเลขที่ ๓๒๕ หมู่ ๑๗ บ้านปางสา

สามารถเล่นซออู้และฟู่หลู่ได้

๓. นายอาหลู เบียพะ เกิด ๑ มกราคม ๒๕๐๗ อายุ ๔๕ ปี น้องชายของผู้ใหญ่บ้าน
มีความสามารถเล่นได้ทั้งซออู้และฟู่หลู
ปัจจุบันทำอาชีพรับจ้าง

๔. นายจะที อภิโชคสถาพร
นักดนตรีซออู้ของหมู่บ้าน
เสียชีวิตด้วยโรคเส้นโลหิตแตกในสมองหลังจากให้สัมภาษณ์ข้อมูลแล้วประมาณ ๓ เดือน

๕. นายอาเบ หลี่จ่า นักดนตรีซ็อบี้อของหมู่บ้าน เกิดปีพ.ศ. ๒๕๐๖ อายุ ๔๖ ปี
อยู่บ้านเลขที่ ๕/๓๖ หมู่๑๗ บ้านปางสา ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและทำงานป่าไม้

๖. นายเจ็ชวหมี แซ่เต็ง เกิดปีพ.ศ. ๒๔๕๖ อายุ ๕๖ ปี
มีความสามารถบรรเลงซ็อบี้อได้

๗. นายอาเลม่า ชาว้านักดนตรีซ้อบือของหมู่บ้าน เกิดปีพ.ศ. ๒๕๐๖ อายุ ๔๖ปี
อยู่บ้านเลขที่ ๒๑/๔ หมู่๑๗ บ้านปางสา นักดนตรีซ้อบือ

๘. นายวิทยา แซ่ลี นักดนตรีซ้อบือของหมู่บ้าน เกิดปีพ.ศ. ๒๕๕๖ อายุ ๕๖ปี
อยู่บ้านเลขที่ ๔๑/๑ หมู่๑๗ บ้านปางสา
สามารถบรรเลงเพลงแบบตาโกเต็ชวได้ดี

๕. นายอาเบ (ชาญชัย)เบ็ยพะ(พรสกุลศักดิ์) เกิดปีพ.ศ. ๒๕๐๖ อายุ ๔๖ปี
อยู่บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่๑๗ บ้านปางสา นักดนตรีชื่อบี้องของหมู่บ้านอีกคนหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล	นายชัยรัตน์ วีระชัย
วันเดือนปีเกิด	๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘
สถานที่เกิด	กรุงเทพ
การศึกษา	วิทยาลัยนาฏศิลป์ ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์สมทบคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ศึกษาศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ดุริยางค์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์
การทำงาน	ข้าราชการ ครู วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้	วิทยาลัยนาฏศิลป์ ๑๑๕ หมู่ ๓ ตำบลศาลาขาว อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม chairat_vee@hotmail.com.